

Regeringens proposition

1989/90: 34

om ändringar i försäkringsrörelse-
lagen, m. m.

Prop.
1989/90: 34

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 19 oktober 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Kjell-Olof Feldt

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas vissa reformförslag på försäkringsrörelseområdet som har aktualiserats i skilda sammanhang.

Det läggs fram förslag till en lag om livförsäkringar med aktiefondsanknytning. Lagen innehåller regler om en ny försäkringsform, som i huvudsak innebär att försäkringstagarens tillgodohavande i försäkringen placeras i andelar i en eller flera aktiefonder som försäkringstagaren bestämmer. För detta ändamål skall särskilda slag av aktiefonder inrättas, försäkringspremiefonder. I sammanhanget föreslås också en viss ändring i kommunalskattelagen (1928:370). Syftet med denna ändring är att åstadkomma en skattemässig neutralitet mellan den nya försäkringsformen och den konventionella livförsäkringen.

Vidare föreslås att försäkringsrörelselagens regler om pantsättning skall reformeras. Livförsäkringsbolagen skall kunna redovisa värdehandlingar till ett belopp som motsvarar de försäkringstekniska skulderna. Enligt nu gällande bestämmelser har försäkringstagarna panträtt i värdehandlingarna, som skall förvaras avskilda från bolagets övriga tillgångar. Förslaget innebär i huvudsak att systemet med särskild förvaring ersätts med ett registreringsförfarande. Försäkringstagarna får en särskild förmånsrätt i de tillgångar som upptagits i ett register som skall föras av försäkringsbolaget. Dessutom föreslås att placeringsbestämmelserna rörande tillgångar motsvarande de försäkringstekniska skulderna skall ändras och att reglerna om särskild administration vid försäkringsbolags konkurs och likvidation skall upphävas.

Slutligen behandlas vissa ämnen som aktualiserats i en framställning från försäkringsinspektionen; främst frågan om försäkringsbolag med koncession i Sverige skall ges möjlighet att förmedla försäkringar från utländska försäkringsbolag. Något förslag som ger försäkringsbolagen sådan möjlighet läggs inte fram. Frågan har ansetts behöva utredas ytterligare. Däremot föreslås att bestämmelserna om försäkringsinspektionens möjlighet att ingripa mot otillåten försäkringsverksamhet förtydligas i ett hänseende.

Lagen om livförsäkringar med aktiefondsanknytning och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1990.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 32), lagrådets yttrande (s. 195) och föredragande statsrådets ställningstaganden till lagrådets synpunkter (s. 200).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslagen måste läsa alla tre delarna.

1 Förslag till

Lag om livförsäkringar med aktiefondsanknytning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller livförsäkringar där premierna enligt försäkringsavtalet skall placeras i en eller flera aktiefonder som är avsedda för tillskott genom försäkringspremier (försäkringspremiefonder).

2 § Rörelse enligt denna lag får inte förenas med annan försäkringsrörelse än sådan som avser försäkring för premiebefrielse vid arbetsoförmåga.

3 § Om inte något annat föreskrivs i denna lag, gäller i tillämpliga delar

1. för försäkringsbolaget bestämmelserna i försäkringsrörelselagen (1982:713) och
2. för försäkringspremiefonder bestämmelserna i aktiefondslagen (1974:931).

4 § Försäkringsbolaget skall placera inbetalda premier för försäkringen i den eller de försäkringspremiefonder som försäkringstagaren från tid till annan bestämmer.

5 § Utdelning från en försäkringspremiefond på andelar som förvärvats enligt 4 § får användas endast för förvärv av nya fondandelar, utbetalning enligt försäkringsavtalet eller täckning av försäkringstagarens kostnader för försäkringen.

6 § Inlösen av fondandelar får, utöver vad som följer av 4 §, ske endast för utbetalning enligt försäkringsavtalet eller täckning av försäkringstagarens kostnader för försäkringen.

7 § Om det finns särskilda skäl får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen medge undantag från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen (1982:713) utöver vad som föreskrivs i 1 kap. 10 § den lagen.

8 § Ett försäkringsbolag som driver rörelse enligt denna lag får redovisa belopp motsvarande försäkringstekniska skulder i andra slag av tillgångar än som anges i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

9 § Försäkringsbolaget får utan hinder av begränsningarna i 7 kap. 17 § försäkringsrörelselagen (1982:713) äga aktier i ett fondbolag som förvaltar en försäkringspremiefond.

10 § För ett försäkringsbolag som driver rörelse enligt denna lag gäller inte vad som föreskrivs för livförsäkringsbolag i försäkringsrörelselagen (1982:713) i fråga om

1. förbud enligt 4 kap. 1 § mot fondemission,
2. förbud enligt 12 kap. 2 § mot vinstutdelning och
3. skyldighet enligt 12 kap. 5 § att avsätta årsvinst till en återbäringsfond.

Försäkringsbolagets egna kapital skall delas upp i bundet eget kapital

och fritt eget kapital eller ansamlad förlust på det sätt som föreskrivs i 11 kap. 10 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen.

Prop. 1989/90: 34

Försäkringsbolaget får dela ut vinst till aktieägare enligt vad som föreskrivs för skadeförsäkringsbolag i 12 kap. 2 § försäkringsrörelselagen.

11 § Om inte årsvinsten sätts av till en återbäringsfond, skall försäkringsbolaget inrätta en reservfond för avsättningar enligt vad som föreskrivs för skadeförsäkringsbolag i 12 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713). Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen får i samband med stadfästelse av grunder för bolagets verksamhet meddela närmare villkor i fråga om avsättning till reservfonden.

12 § Vad som sägs i 7 § andra stycket aktiefondslagen (1974:931) om rätt för fondandelsägare eller intressesammanslutning att utse ledamöter i fondbolagets styrelse skall i fråga om försäkringspremiefonder gälla försäkringstagarna såvitt avser de andelar som har förvärvats enligt 4 eller 5 §.

Försäkringsbolaget skall skriftligen underrätta varje försäkringstagare om hans rätt enligt första stycket. En försäkringstagare som vill utöva denna rätt skall anmäla detta skriftligen till försäkringsbolaget. När bolaget har tagit emot en sådan anmälan, skall det inom den tid som föreskrivs i fondbestämmelserna underrätta fondbolaget därom för registrering. Underrättelsen skall innehålla uppgift om försäkringstagarens namn och postadress samt det antal andelar som försäkringstagaren får rösta för.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Anvisningar till 31 §

1.¹ Med pension förstås dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp, som på grund av lagen (1962:381) om allmän försäkring utgår i form av folkpension eller tilläggspension, dels belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring.

Med pensionsförsäkring förstås försäkring, som inte medför rätt till andra försäkringsbelopp än ålderspension, invalidpension eller efterlevandepension. För att en försäkring skall anses som pensionsförsäkring fordras vidare, om inte annat följer av förklaring enligt sjuttonde stycket, att försäkringen meddelats i en här i landet bedriven försäkringsrörelse. Med försäkrad avses den på vars liv försäkringen tagits eller, i fråga om invalidpension, den vars arbetsoförmåga försäkringen avser. Med tjänstepensionsförsäkring förstås pensionsförsäkring, som har samband med tjänst och för vilken den försäkrades arbetsgivare åtagit sig att ansvara för betalning av hela avgiften. Med tjänstepensionsförsäkring förstås också pensionsförsäkring, som – om en anställd avlidit – tagits av den anställdes arbetsgivare till förmån för den anställdes efterlevande och för vilken försäkring arbetsgivaren åtagit sig att ansvara för betalning av hela avgiften.

I fråga om annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring skall försäkringstagaren vara den försäkrade. Har försäkringstagaren eller hans make eller person med vilken han sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden barn under 16 år, får han ta försäkring avseende efterlevandepension på sin makes eller den sammanboendes liv, om barnet insätts som förmånstagare. Om särskilda skäl föreligger kan riksskatteverket efter ansökan medge att dödsboet efter skattskyldig som här i riket drivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse får ta försäkring avseende efterlevandepension. Som förutsättning för att medgivande skall lämnas gäller att den efterlevande saknar betryggande pensionsskydd och att försäkringen tas i samband med att boet upphör med driften av förvärvskällan. Motsvarande gäller om den avlidne drivit verksamheten genom förmedling av juridisk person.

Ålderspension får inte börja utgå vid lägre ålder än 55 år. Om särskilda skäl föreligger, får dock regeringen eller, efter regeringens förordnande, riksskatteverket efter ansökan besluta att pension får börja utgå vid lägre ålder.

Ålderspension får utgå högst så länge den försäkrade lever, men under den försäkrades livstid lägst fem år eller, om försäkringen skall upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år. Pensionen får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp.

För ålderspension som utgår enligt allmän pensionsplan gäller, om den skall upphöra innan den försäkrade avlider, vad därom utfästs enligt

¹ Senaste lydelse 1987:1205.

planen. Vad som enligt denna lag avses med allmän pensionsplan framgår av punkt 2 av anvisningarna till 29 §.

Förmånstagare får inte insättas till annan ålderspensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring. Till tjänstepensionsförsäkring avseende ålderspension skall anställd, som då försäkringsavtalet ingicks var den försäkrade, vara förmånstagare.

Med invalidpension förstås pension som utgår till den försäkrade högst så länge denne är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga. Invalidpension får upphöra tidigast fem år efter det försäkringsavtalet träffades. I fråga om förmånstagare gäller föreskrifterna i föregående stycke.

Med efterlevandepension förstås pension

1. som efter den försäkrades död utgår till den försäkrades make, varmed i detta sammanhang förstås person med vilken den försäkrade varit gift eller sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden,

2. som efter den försäkrades död utgår till barn till den försäkrade eller barn till person som angivits under 1,

3. som utgår till efterlevande på grund av försäkring som tagits av dödsbo efter medgivande av riksskatteverket enligt tredje stycket, varvid pension får utgå som om den avlidne varit försäkrad, eller

4. som utgår på grund av försäkring som tagits av arbetsgivare till förmån för anställds efterlevande med stöd av andra stycket sista meningen, varvid pension får utgå som om den avlidne varit försäkrad.

Efterlevandepension får utgå högst så länge den efterlevande lever och får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. Efterlevandepension till person som avses i föregående stycke 1. får upphöra när denne ingår nytt äktenskap men i annat fall under dennes livstid inte förrän fem år förflutit efter den försäkrades död. Har den försäkrade avlidit mindre än fem år före den tidpunkt då försäkringen annars skulle ha upphört, får dock sådan efterlevandepension som nyss sagts upphöra vid sistnämnda tidpunkt. Efterlevandepension till barn, som avses i föregående stycke 2., skall upphöra senast när barnet fyller 20 år. Är barnet varaktigt oförmöget till arbete, får pension utgå så länge barnet lever. Har försäkring avseende efterlevandepension till barn tagits på sådan persons liv som avses i föregående stycke 1., skall pensionen upphöra senast när barnet fyller 16 år.

Som efterlevandepension anses även pension som — om försäkrad eller efterlevande make avlider innan ålders- eller efterlevandepension har utgått under viss i försäkringsavtalet angiven minsta tid — skall utgå under återstoden av denna tid (försörjningsränta). En förutsättning för detta är dock att försörjningsräntan skall kunna utgå endast till person som avses i nionde stycket. Vidare förutsätts

a) att försörjningsräntan är förenad med livsvarig ålderspension eller med sådan livsvarig efterlevandepension till make, som skall börja utgå omedelbart efter den försäkrades död, samt att försörjningsräntans årsbelopp inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp,

b) att försörjningsräntan skall utgå under högst tjugo år, dock med den inskränkningen att, då räntan är förenad med livsvarig ålderspension, räntan inte får utgå längre än till den tidpunkt, då den försäkrade skulle ha fyllt 90 år, och inte heller, vid pensionsålder över 70 år, under längre tid än som motsvarar skillnaden mellan 90 år och pensionsåldern,

c) att premier för försörjningsräntan och den med denna förenade livsvariga pensionen skall erläggas under tid, som inte med mera än fem år understiger den tid under vilken försörjningsräntan enligt avtalet längst skall utgå, samt att inte vid utgången av något kalenderår under förstnämnda tid

det sammanlagda beloppet av erlagda premier överstiger det belopp, som vid samma tidpunkt skulle ha erlagts, om premiebetalningen jämnt fördelats på tid, som med fem år understiger den tid under vilken försörjningsräntan längst skall utgå.

Vid tillämpningen av bestämmelserna under a) i nästföregående stycke skall efterlevandepension anses såsom livsvarig, även om pension skall upphöra vid omgifte.

Som förmånstagare till försäkring avseende efterlevandepension får endast insättas person till vilken efterlevandepension kan utgå enligt nionde och tionde styckena eller, vid försörjningsränta, person som anges i nionde stycket.

Försäkringsvillkor, som med hänsyn till bestämmelserna i denna lag är avgörande för frågan huruvida försäkringen är att anse som pensionsförsäkring, skall tas in i försäkringsavtalet. Detta skall dessutom innehålla villkor att försäkringen inte får pantsättas eller belånas och inte heller ändras på sådant sätt att den inte längre uppfyller de föreskrifter, som anges för pensionsförsäkring i denna lag, eller i andra fall än nedan föreskrivs överlåtas eller återköpas. Avtalet får inte innehålla villkor som är oförenligt med bestämmelserna om pensionsförsäkring i denna lag.

Under den försäkrades livstid får pensionsförsäkring endast överlåtas

1. till följd av anställningsförhållande, därvid försäkringen före eller efter överlåtelsen skall ha karaktär av tjänstepensionsförsäkring,
2. på grund av utmätning liksom vid ackord eller konkurs eller
3. genom bodelning.

Ny ägare till pensionsförsäkring skall omedelbart underrätta försäkringsgivaren om förvärvet av försäkringen. Återköp av pensionsförsäkring får utan hinder av bestämmelserna i denna lag ske, om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst 10 000 kronor eller om särskilda skäl föreligger och riksskatteverket på särskild ansökan medger det. Bestämmelserna i lagen hindrar inte heller återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken av försäkringstagarens tillgodohavande.

Om särskilda skäl föreligger, kan riksskatteverket efter ansökan förklara att försäkring som har meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse skall anses som pensionsförsäkring. Sådan förklaring får meddelas endast under förutsättning att villkoren för försäkringen i huvudsak står i överensstämmelse med bestämmelserna i denna anvisningspunkt om pensionsförsäkring. Har riksskatteverket meddelat förklaring som här avses kan försäkringen inte övergå till kapitalförsäkring.

Med kapitalförsäkring förstås annan livförsäkring än pensionsförsäkring. Till kapitalförsäkring hänförs mot statens grupplivförsäkring svarande förmån från kommun, även om förmånen inte utgår på grund av försäkring.

Försäkring som enligt denna lag är att hänföra till pensionsförsäkring får anses såsom kapitalförsäkring, om förbehåll härom intagits i avtalet vid dess ingående.

Premiebefrielseförsäkring skall anses tillhöra samma slag av försäkring som huvudförsäkringen.

För att sjuk- eller olycksfallsförsäkring skall anses ha tagits i samband med tjänst fordras, att premier för försäkringen skall betalas av arbetsgivaren. Vidare fordras att anmälan görs till försäkringsanstalten om att försäkringen har tagits i samband med tjänst.

Till livränta räknas även höjning av livräntan och sådant tillägg till denna som skall utgå under livräntans fortsatta bestånd.

Såvitt gäller kraven enligt denna anvisningspunkt, att en ålders- eller efterlevandepension under den första femårsperioden inte utgår med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp samt att årsbeloppet av en försörjningsränta inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp, bortses i fråga om försäkring enligt lagen (1989: 000) om livförsäkringar med aktiefondsanknytning från sådana förändringar av beloppen som föranleds av kursutvecklingen på fondandelarna.

Mot beslut, som riksskatteverket meddelat i ärende enligt denna anvisningspunkt, får talan inte föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982: 713)
dels att 7 kap. 12 och 13 §§ samt 14 kap. 25 § skall upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 14 kap. 25 § skall utgå,
dels att 1 kap. 5 §, 7 kap. 4, 9, 10 och 11 §§ samt 14 kap. 6, 7, 13, 21 och
 24— 28 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 7 kap. 9 a och 10 a §§,
 av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §

Bestämmelserna om livförsäkring gäller också i fråga om personförsäkringar av annat slag. De behöver dock inte tillämpas för sådana personförsäkringar som har meddelats antingen för en tid av längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för längst fem år i sänder.

Ersättning, som utges i form av livränta eller sjukränta, tillhör endera livförsäkring eller annan försäkring beroende på vilket av dessa slag av försäkringar som har meddelats. Har en sådan ränta inköpts i ett livförsäkringsbolag, skall den dock i detta bolag höra till livförsäkring.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 2 kap. 3 och 4 §§, 7 kap. 9 och 11 §§, 8 kap. 18 §, 14 kap. 25—28 §§ samt 19 kap. 3 och 4 §§.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 2 kap. 3 och 4 §§, 7 kap. 9, 9 a, 10 a och 11 §§, 8 kap. 18 §, 14 kap. 7, 21 och 24—28 §§ samt 19 kap. 3 och 4 §§.

7 kap.

4 §

Om det på grund av ändrade förhållanden krävs en väsentlig ökning av premiereserven för redan tecknade livförsäkringar, får särskilda premiereservgrunder (övergångsgrunder) stadfästas för en bestämd tid.

Har bolaget tillfälligt lidit avsevärd förlust till följd av att tillgångarna sjunkit i värde eller dödligheten överstigit vad som har antagits i grunderna eller genom andra liknande omständigheter, får övergångsgrunder dessutom stadfästas, om det inte finns anledning att anta att bolaget skall råka på obestånd och om grunderna kan anses främja försäkringstagarnas intresse.

I övergångsgrunderna får, utan hinder av bestämmelserna i 3 § om premiereservgrunder, föreskrivas att vid beräkning av premiereserven det förväntade kapitalvärdet av bolagets framtida utgifter skall minskas med kapitalvärdet av den vinst som väntas uppkomma i rörelsen under den tid övergångsgrunderna gäller.

Utan synnerliga skäl får övergångsgrunder inte gälla under längre sammanhängande tid än tio år.

För stadfästelse av övergångsgrunderna gäller 2 kap. 4 §. Som villkor för stadfästelsen får föreskrivas att bolaget skall på det sätt som

För stadfästelse av övergångsgrunderna gäller 2 kap. 4 §. Som villkor för stadfästelsen får bestämmas att bolaget i det register som anges i

anges i 11 § detta kapitel sätta även andra värdehandlingar än dem som avses där i särskilt förvar.

10 a § skall införa även andra tillgångar än dem som avses där.

9 §¹

Ett belopp motsvarande försäkringstekniska skulder för livförsäkringar skall alltid redovisas i följande slag av värdehandlingar

Ett belopp motsvarande försäkringstekniska skulder för livförsäkringar skall alltid redovisas i följande slag av tillgångar

1. obligationer eller andra skuldförbindelser som utfärdats eller garanterats av staten,

2. obligationer, som utfärdats av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan, Skeppsfartens sekundärlånekassa, Nordiska investeringsbanken eller av ett kreditaktiebolag, eller andra av nu angivna kreditinstitut utfärdade skuldförbindelser, med undantag av sådana för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis),

3. obligationer, utfärdade eller garanterade av ett svenskt bankaktiebolag, en svensk sparbank eller en central föreningsbank, eller av ett sådant bankinstitut eller av riksbanken utfärdade andra fordringsbevis, med undantag av förlagsbevis,

4. obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av en svensk kommun,

5. av ett svenskt näringsföretag utfärdade obligationer som offentligent utbjudits av ett svenskt bankaktiebolag, Sveriges investeringsbank aktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

6. skuldförbindelser för vilka bolaget äger säkerhet genom panträtt i en jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastighet inom 70 procent av fastighetens uppskattade värde eller, om pantvärde har fastställts för fastigheten enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet, inom 75 procent av pantvärdet,

pantträtt i tomträtt, till vilken hör en byggnad som är avsedd för bostads-, kontors- eller affärsändamål, inom 70 procent av det uppskattade värdet av byggnaden eller någon annan egendom som hör till tomträtten eller, om pantvärde har fastställts för egendomen enligt nämnda bestämmelser, inom 75 procent av pantvärdet, allt med den ytterligare begränsning som försäkringsinspektionen föreskriver med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller någon annan omständighet eller

pantträtt i en fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i en tomträtt till vilken hör byggnad som helt eller delvis är inrättad för sådan verksamhet, inom 60 procent av det uppskattade värdet av egendomen, såvitt avser tomträtt med den ytterligare begränsning försäkringsinspektionen föreskriver med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller någon annan omständighet,

varvid dock en förutsättning för att pantträtt i fastigheten eller tomträtten skall godkännas – utom i fråga om sådant lån till en svensk kommun för vilket försäkringsinspektionen har medgett undantag – är att tillhörande byggnader skall vara brandförsäkrade i försäkringsbolag som avses i denna lag eller i utländskt försäkringsföretag med rätt att driva försäkringsrörelse här i landet,

¹ Senaste lydelse 1987:643.

7. inhemska eller utländska värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuder kan anses jämförliga med några av de under 1—6 nämnda, varvid dock värdehandlingar, som enligt sin lydelse skall inlösas i främmande valuta, får användas för redovisning endast i den mån de motsvarar försäkringstekniska skulder för egen räkning för försäkringar i samma valuta.

eller också i följande tillgångar av annan art

8. lån mot säkerhet i bolagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet,

9. värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av de livförsäkringar som har övertagits i form av återförsäkring, i den mån ansvarigheten överstiger värdet av reservdeposition som har ställts av återförsäkringsgivare hos det avgivande bolaget, varvid dock värdet av utländskt försäkringsföretags ansvarighet inte får användas till redovisning av försäkringstekniska skulder i större omfattning än vad försäkringsinspektionen medger med hänsyn till försäkringstagarnas säkerhet.

7. inhemska eller utländska värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuder kan anses jämförliga med några av de under 1—6 nämnda, varvid dock värdehandlingar, som enligt sin lydelse skall inlösas i främmande valuta, får användas för redovisning endast i den mån de motsvarar försäkringstekniska skulder för egen räkning för försäkringar i samma valuta,

9. värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av de livförsäkringar som har övertagits i form av återförsäkring, i den mån ansvarigheten överstiger värdet av reservdeposition som har ställts av återförsäkringsgivare hos det avgivande bolaget, varvid dock värdet av utländskt försäkringsföretags ansvarighet inte får användas till redovisning av försäkringstekniska skulder i större omfattning än vad försäkringsinspektionen medger med hänsyn till försäkringstagarnas säkerhet,

10. försäkringsbolagets egna fastigheter och tomträtter,

11. aktier i dotterbolag, som har till ändamål att äga fastigheter eller tomträtter (fastighetsbolag),

12. medel på konto i bank.

Om ett försäkringsbolag har hållit kvar tillgångar som motsvarar en avgiven livåterförsäkring, får återförsäkringsgivaren använda sin fordran hos det avgivande bolaget för redovisning av försäkringstekniska skulder för den mottagna livåterförsäkringen.

Med det uppskattade värdet avses det värde som försäkringsbolaget bestämt på grundval av en särskild värdering.

Utan hinder av första stycket får ett belopp motsvarande högst 20 procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning redovisas i andra värdehandlingar än som avses i första stycket 1—7, dock inte i aktier.

Utan hinder av första stycket får ett belopp motsvarande högst 20 procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning redovisas i andra *tillgångar* än som avses i första stycket, dock inte aktier.

Med försäkringstekniska skulder för egen räkning förstås den del av

dessas skulder som överstiger värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

9 a §

De tillgångar som används för redovisning av försäkringstekniska skulder skall finnas i Sverige, dock med undantag för utländska återförsäkringsgivares ansvarighet på grund av de försäkringar som övertagits i form av återförsäkring.

Vid redovisning enligt 9 § skall tillgångarna värderas enligt 11 kap. med de undantag som nämns i tredje och fjärde styckena.

Tillgångar som nämns i 9 § första stycket 10 får redovisas till högst den andel av uppskattat värde eller fastställt pantvärde som anges i 9 § första stycket 6 och endast i den utsträckning fastigheterna och tomrätterna inte utnyttjats för pantsättning. För tomrätter får försäkringsinspektionen bestämma ytterligare begränsningar enligt vad som sägs i 9 § första stycket 6.

Aktier enligt 9 § första stycket 11 skall redovisas till det lägsta av det uppskattade värdet av aktierna och det värde som skulle ha fastställts enligt tredje stycket om fastigheter och tomrätter ägts direkt av försäkringsbolaget. Om försäkringsbolaget inte äger samtliga aktier i fastighetsbolaget, beaktas endast så stor del av fastigheternas värde som svarar mot aktieinnehavet. Om fastighetsbolaget äger fastigheter och tomrätter såväl i Sverige som i utlandet, beaktas endast de som är belägna i Sverige.

Med det uppskattade värdet avses det värde som försäkringsbolaget bestämt på grundval av en särskild värdering.

Som villkor för att tillgångar enligt 9 § första stycket 10 och 11 skall få redovisas till täckande av försäkringstekniska skulder gäller att till fastigheter och tomrätter hörande byggnader är brandförsäkrade i ett försäkringsbolag som avses i denna lag eller i ett utländskt försäkringsföretag med rätt att driva försäkringsrörelse i Sverige.

10 §²

Om ett försäkringsbolag för längre tid än tio år meddelar försäkringar av annat slag än personförsäkringar, skall i fråga om redovisning av premiereserv för sådana försäkringar bestämmelserna i 9 § första stycket 1–7 och 9 *samt* andra och fjärde styckena tillämpas.

Om ett försäkringsbolag för längre tid än tio år meddelar försäkringar av annat slag än personförsäkringar, skall i fråga om redovisning av premiereserv för sådana försäkringar bestämmelserna i 9 § första stycket 1–7 och 9–12, andra och fjärde styckena *samt* 9 a § tillämpas.

10 a §

Ett försäkringsbolag skall föra ett register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som motsvarar försäkringstekniska skulder enligt 9 § och premiereserv enligt 10 §.

Om en tillgång, som antecknats i registret, har upplåtits med sådan rätt att dess fulla värde inte kan utnyttjas till täckning av försäkringstekniska skulder enligt 9 § eller premiereserv enligt 10 §, skall detta antecknas i registret.

Styrelsen och verkställande direktören skall se till att det till försäkringsinspektionen sänds in dels beräkningar av försäkringstekniska skulder respektive premiereserv, dels kopior av registret.

11 §³

De värdehandlingar som avses i 9 och 10 §§ skall förvaras avskilda från bolagets övriga tillgångar och under minst två läs med olika nycklar.

Försäkringsinspektionen får dock på framställning av bolaget medge att värdehandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen bestämmer, sätts i särskilt förvar hos Penningmarknads-Centralen PmC Aktiebolag. Försäkringsinspektionen skall förordna ett ombud som skall övervaka att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på föreskrivet sätt. Förvaras värdehandlingarna under läs hos försäkringsbolaget

Försäkringstagarnas förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) omfattar de tillgångar som i enlighet med föreskrifterna i 9 och 9 a §§ finns upptagna i det register som anges i 10 a §, när bolaget försätts i konkurs eller utmätning äger rum.

Förmånsrätten följer med fordran som grundas på avtal om

1. livförsäkring,
2. försäkring som inte är personförsäkring, om den meddelas för längre tid än tio år, eller
3. återförsäkring avseende sådan försäkring som sägs i 1 och 2.

Fordran enligt 1 eller 2 har företräde framför fordran enligt 3.

² Senaste lydelse 1982:1086.

³ Senaste lydelse 1986:406.

skall till ett av låsen endast ombudet inneha nyckel. Förvaras de på ett annat sätt skall de inte vara åtkomliga för bolaget utan ombudets medverkan. I värdehandlingarna har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att bolaget skall fullgöra sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Styrelsen och verkställande direktören skall se till att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på det sätt som föreskrivs i första stycket. Vid fastställande av beloppet skall värderingsreglerna i 11 kap. 7 § iakttas. Har värdehandlingar satts i förvar till högre värde än som erfordras har styrelsen eller verkställande direktören rätt att få ut handlingar motsvarande överskottet. Styrelsen eller verkställande direktören har dessutom, för att kunna betala förfallna försäkrings- eller återbäringsbelopp, för vilka avsättning har skett, rätt att få ut handlingar till motsvarande värde. En värdehandling får på styrelsens eller verkställande direktörens begäran bytas ut mot en annan handling av motsvarande värde.

Behöver bolaget tillgång till en värdehandling, som har satts i särskilt förvar, för att kunna bevaka sin rätt på grund av handlingen eller för något annat liknande ändamål, skall ombudet mot kvitto lämna ut handlingen till behörig förträdare för bolaget. Styrelsen och verkställande direktören är skyldiga att inom skälig tid återställa handlingen eller avlämna annan handling av motsvarande värde.

14 kap.

6 §

Bolagsstämman eller den domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att dessutom en eller flera likvidatorer skall tillsättas på något annat sätt. Likvidatorerna träder i

Bolagsstämman eller den domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att dessutom en eller flera likvidatorer skall tillsättas på något annat sätt. Likvidatorerna träder i

styrelsens och verkställande direktörens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen *med den inskränkning som följer av bestämmelserna om särskild administration enligt 25 – 28 §§ detta kapitel.*

styrelsens och verkställande direktörens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

Saknar ett försäkringsbolag som trätt i likvidation, till registret anmälda behöriga likvidatorer, skall rätten förordna en eller flera likvidatorer efter anmälan av försäkringsinspektionen eller på ansökan av aktieägare, delägare eller röstberättigad som inte är delägare eller borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan förträda bolaget.

Likvidatorerna skall genast anmäla likvidationsbeslutet för registrering.

7 §

Försäkringsinspektionen skall om det behövs förordna en likvidator att tillsammans med de övriga likvidatorerna genomföra likvidationen. Förordnas en likvidator av inspektionen, skall bolagets firma tecknas av denne i förening med annan som äger teckna firman.

Försäkringsinspektionen skall om det behövs förordna en likvidator att tillsammans med de övriga likvidatorerna genomföra likvidationen. *När ett livförsäkringsbolag trätt i likvidation, skall en sådan likvidator alltid förordnas. I fall då en likvidator förordnas av inspektionen skall bolagets firma tecknas av denne i förening med annan som äger teckna firman.*

Bestämmelserna i denna lag om likvidator skall tillämpas på den likvidator som har utsetts av försäkringsinspektionen. Sådan likvidator får endast entledigas av inspektionen. Ersättare får inte förordnas av rätten.

En likvidator som har förordnats av försäkringsinspektionen har rätt till arvode av bolaget. Arvodets storlek bestäms av inspektionen.

13 §

Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie bolagsstämman för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 9 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 samt 11 kap. 11 § tredje – sjunde styckena, 12 och 13 §§ inte tillämpas.

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post. I försäkringsaktiebolag tas aktiekapitalet upp inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

De tillgångar som skall tas om hand av försäkringsinspektionen enligt 25 – 28 §§ detta kapitel skall redovisas med det värde som försäkringsinspektionen bestämmer. Övriga tillgångar får inte tas upp till ett högre värde än de beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om

Tillgångarna får inte tas upp till ett högre värde än de beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det be-

för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

räknade beloppet anges inom linjen.

21 §⁴

När ett försäkringsbolag är i konkurs kan försäkringsinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1987:672).

När ett försäkringsbolag är i konkurs kan försäkringsinspektionen förordna ett allmänt ombud. *Avser konkursen ett livförsäkringsbolag, skall ett sådant ombud alltid förordnas.* Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1987:672).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 7 kap. 5 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av boets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Om arvode till det allmänna ombudet gäller bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare.

24 §

Om ett försäkringsbolag, som meddelar annan försäkring än personförsäkring och meddelar sådan försäkring för längre tid än tio år, har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall försäkringsinspektionen utse ett ombud som på försäkringstagarnas vägnar skall iakttä och bevaka den panträtt, som försäkringstagarna har enligt 7 kap. 11 §. Ombudet skall se till att varje försäkringstagare har panträtt i de pantsatta värdehandlingarna i förhållande till den andel i premiereserven som belöper på hans försäkring.

Ombudet har rätt till arvode av bolaget. Arvodets storlek bestäms av försäkringsinspektionen.

Ett allmänt ombud skall se till att försäkringstagarna kommer i åtnjutande av den förmånsrätt som följer med försäkringsavtalen.

⁴ Senaste lydelse 1987:689.

26 §

Sedan de i 25 § föreskrivna åtgärderna vidtagits skall försäkringsinspektionen inleda underhandlingar med svenska försäkringsbolag som kan vara villiga att överta de försäkringar som hör till administrationsboet.

Finner försäkringsinspektionen att något av de anbud, som har inkommit till följd av underhandlingarna, bör antas, skall inspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt kungöra anbudets innehåll och en jämförande redogörelse för anbudena med föreläggande för försäkringstagarna att inom en bestämd tid, minst en månad efter kungörelsens utfärdande, hos inspektionen anmäla om de har något att erinra mot anbudet.

Sedan anmälningstiden gått till ända, skall försäkringsinspektionen med ett eget utlåtande överlämna ärendet till regeringens avgörande.

Om registrering av beslut, varigenom regeringen godkänt ett av anbudet, förordnar regeringen. När registrering har skett, skall administrationsboet anses löst från sina förpliktelser på grund av de överlåtna försäkringarna. För dessa förpliktelser svarar i stället det övertagande bolaget.

Sedan regeringen godkänt ett av anbudet, åligger det styrelsen och verkställande direktören i det övertagande bolaget att underrätta alla försäkringstagare, vilkas försäkringar omfattas av överlåtelsen, på det sätt försäkringsinspektionen finner ändamålsenligt. Förutsätter överlåtelsen nedsättning av försäkrings- eller återbäringsbelopp eller skall efter överlåtelsen andra villkor gälla för försäkringarna, skall även dessa förhållanden meddelas försäkringstagarna.

När ett livförsäkringsbolag har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall beståndet av livförsäkringar om möjligt överlåtas till ett eller flera andra försäkringsbolag. Ett avtal om överlåtelse skall godkännas av försäkringsinspektionen för att bli giltigt.

Om inspektionen anser att ett avtal skall godkännas, skall inspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt kungöra avtalets innehåll. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för försäkringstagarna att inom en bestämd tid, minst en månad efter kungörelsens utfärdande, hos inspektionen anmäla om de har något att invända mot avtalet. Även den som inte är försäkringstagare men som har förvärvat rätt på grund av en försäkring skall få möjlighet att framföra invändningar.

Ett beslut om godkännande av ett avtal skall inspektionen genast registrera. När registrering sker, övergår ansvaret för det överlåtna försäkringsbeståndet på det övertagande bolaget. Styrelsen och verkställande direktören i detta bolag skall underrätta försäkringstagarna och dem som förvärvat rätt på grund av en försäkring om överlåtelsen och de eventuella ändringar i villkoren som överlåtelsen medför.

Försäkringsinspektionen bestämmer på vilket sätt underrättelsen skall ske.

27 §

Om inte hela försäkringsbeståndet har överlåtits inom två år från det administrationen inträdde, skall försäkringsinspektionen anmäla förhållandet för regeringen.

Om försäkringsinspektionen gjort en sådan anmälan, förordnar regeringen att administrationen skall fortsätta eller att administrationsboet skall avvecklas genom fördelning av tillgångarna. I det senare fallet meddelar regeringen även de föreskrifter som behövs för avvecklingen och fördelningen.

Om inte försäkringsbeståndet i fall som avses i 26 § har överlåtits inom ett år från likvidations- eller konkursbeslutet, får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna.

Över avvecklingen och fördelningen skall upprättas en plan, som skall godkännas av försäkringsinspektionen.

28 §

Av de livförsäkrings- och återbäringsbelopp, som förfallit till betalning innan bolaget trätt i likvidation eller vid konkurs innan beslut om konkurs meddelats, skall så mycket betalas ut som skulle ha betalats om likvidationen eller konkursen inte inträffat.

Av livförsäkrings- eller återbäringsbelopp, som förfaller till betalning under administrationstiden får innan administrationen avslutas endast betalas ut så mycket som försäkringsinspektionen anser kunna utbetalas utan att övriga livförsäkringstagares rätt försämrats. Vad som nu har sagts skall även tillämpas i fråga om återköp av försäkringar eller belåning av försäkringsbrev hos bolaget. Skulle det efteråt visa sig att ett för stort belopp har utbetalats, skall återbetalning inte ske.

Av livförsäkrings- eller återbäringsbelopp, som förfaller till betalning efter det att bolaget trätt i likvidation eller försatts i konkurs får endast betalas ut så mycket att övriga livförsäkringstagares rätt inte försämrats. Vad som nu har sagts skall även tillämpas i fråga om återköp av försäkringar eller belåning av försäkringsbrev hos bolaget. Skulle det efteråt visa sig att ett för stort belopp har utbetalats, skall återbetalning inte ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser tillämpas dock om likvidations- eller konkursförfarande har inletts före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Häriigenom föreskrivs att 2, 6, 10, 12, 13, 15, 15 a, 16, 25 b, 28 och 32 §§ lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Utländskt försäkringsföretag får här i riket driva livförsäkringsrörelse, endast om företaget i sitt hemland med laga rätt driver sådan rörelse, samt annan försäkringsrörelse, endast om företaget i hemlandet med laga rätt driver rörelse avseende något slag av försäkring, annan än livförsäkring.

Utländskt försäkringsföretag här i riket får inte med direkt livförsäkringsrörelse förena försäkringsrörelse som avser annat än personförsäkring.

Bestämmelserna i denna lag om livförsäkring gäller också i fråga om personförsäkringar av annat slag. De behöver dock inte tillämpas för sådana personförsäkringar som har meddelats antingen för en tid av längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för längst fem år i sänder.

Ersättning, som utges i form av livränta eller sjukränta, tillhör endera livförsäkring eller annan försäkring beroende på vilket av dessa slag av försäkringar som har meddelats. Har en sådan ränta inköpts i ett livförsäkringsbolag, skall den dock i detta bolag höra till livförsäkring.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 6 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § första stycket, 10–15 samt 17, 24 och 28 §§ i tillämpliga delar.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 6 § fjärde stycket, 7 § tredje stycket, 9 § första stycket, 10–15 samt 17, 24 och 28 §§ i tillämpliga delar.

6 §³

Ansökan om koncession görs hos regeringen. I ansökningsen skall anges den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningsen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som styrker generalagentens behörighet enligt 4 §;
2. det för företaget gällande reglementet;
3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse enligt 2 § första stycket jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företags hemland under de sista tre åren kan ha framställts mot företags verksamhet, och dessutom företags årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;
4. behörig fullmakt för generalagenten att på företags vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen samt att ta emot stämning och själv eller genom annan tala och svara i alla rättsförhållanden som har samband med försäkringsrörelsen;

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1982:1083.

² Senaste lydelse 1984:1116.

³ Senaste lydelse 1984:1116.

5. bevis att företaget *för de ändamål som anges i 16 § samt* på det sätt och under de villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i bankinstitut har deponerat värdehandlingar, *som inspektionen godtagit*, till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;

6. en plan för den tilltänkta verksamheten.

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. *Försäkringsinspektionen får bestäm- ma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.*

Om rörelsen skall avse livförsäkring, skall enligt 11 § upprättas särskilda grunder för verksamheten. Grunderna, som skall bifogas ansökningen om koncession, skall underställas regeringen för stadfästelse.

10 §⁴

Det åligger generalagenten att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse för företags verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid samma tidpunkt beräknade värdet av företags ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiere-serv),
2. försäkringsersättningar för in-

5. bevis att företaget på det sätt och under de villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i bankinstitut har deponerat värdehandlingar till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. *Deponeringen skall ske i värdehandlingar, som försäkringsinspektionen godtagit. Inspektionen får bestäm- ma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.*

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. *För den ytterligare deposition, utöver vad som föreskrivs i 6 § första stycket 5, som denna bestämmelse kan ge upphov till gäller bestämmelserna i 6 § tredje stycket.*

I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid

⁴ Senaste lydelse 1984:1116.

träffade försäkringsfall (ersättnings-reserv),

3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),

4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och

5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

samma tidpunkt beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiere-reserv),

2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättnings-reserv),

3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),

4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och

5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

12 §⁵

Med avseende på de i 11 § under 1–4 *omförmälda* grunderna skall vad i 7 kap. 3 §, 4 § första-fjärde styckena samt 5–7 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) stadgas äga motsvarande tillämpning. Beträffande övergångsgrunder enligt 7 kap. 4 § första-fjärde styckena nämnda lag gäller vad i 9 § här ovan är i fråga om ändring av grunder stadgat om stadfästelse och kungörande därav. *Såsom villkor för stadfästelse å övergångsgrunder må föreskrivas, att företaget skall på sätt i 15 § sägs sätta jämväl andra värdehandlingar, än där avses, i särskilt förvar.*

Med avseende på de i 11 § under 1–4 *angivna* grunderna skall vad i 7 kap. 3 §, 4 § första-fjärde styckena samt 5–7 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) stadgas äga motsvarande tillämpning. Beträffande övergångsgrunder enligt 7 kap. 4 § första-fjärde styckena nämnda lag gäller vad i 9 § här ovan är i fråga om ändring av grunder stadgat om stadfästelse och kungörande därav. *Som villkor för stadfästelse av övergångsgrunder får bestämmas, att företaget skall införa tillgångar utöver vad som motsvarar de försäkringstekniska skulderna i det register som avses i 15 §.*

13 §⁶

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana *värdehandlingar* som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982:713), *eller i lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet* eller, i den mån försäkringsinspektionen

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana *tillgångar* som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1–8 och 10–12 försäkringsrörelselagen (1982:713) eller, i den mån försäkringsinspektionen medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund

⁵ Senaste lydelse 1982:1083.

⁶ Senaste lydelse 1984:1116.

medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§ under förutsättning att deponeringen till den delen består av *sådana värdehandlingar* som avses i första stycket *samt förvaras åtskild från deponeringen i övrigt*.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjugoprocent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra *värdehandlingar* än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

Med de försäkringstekniska skulderna för egen räkning förstås den del av de försäkringstekniska skulderna, som icke motsvarar värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§ under förutsättning att deponeringen till den delen består av *värdehandlingar* som avses i första stycket.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjugoprocent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra *tillgångar* än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

Vid tillämpningen av denna paragraf gäller bestämmelserna i 7 kap. 9 a § försäkringsrörelselagen (1982:713).

15 §⁷

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder helt eller delvis redovisas och som inte är deponerade enligt 6 eller 10 §, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två läs med olika nycklar. Försäkringsinspektionen får dock på framställning av företaget medge att värderingshandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen bestämmer, sätts i särskilt förvar i bankinstitut eller hos PenningmarknadsCentralen PmC Aktiebolag. Försäkringsinspektionen skall förordna ett ombud som skall övervaka att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på föreskrivet sätt. Förvaras värdehandlingarna under läs hos företaget skall till ett av läsen

Generalagenten skall föra ett register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna enligt 13 §.

Om en tillgång, som antecknats i registret, har upplåtits med sådan rätt att dess fulla värde inte kan utnyttjas till täckning av försäkringstekniska skulder enligt 13 §, skall detta antecknas i registret.

Försäkringstagarnas förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) omfattar de tillgångar som i enlighet med föreskrifterna i 13 § finns upptagna i registret, när företaget försätts i konkurs eller utmätning äger rum eller särskild administration träder in. Förmånsrätten följer med fordran som grundas på avtal om livförsäkring eller på

⁷ Senaste lydelse 1986:405.

endast ombudet inneha nyckel. Förvaras de på ett annat sätt skall de inte vara åtkomliga för företaget utan ombudets medverkan. I värdehandlingarna och i de värdehandlingar som avses i 13 § andra stycket har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att företaget fullgör sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Generalagenten skall se till att det alltid finns värdehandlingar till erforderligt belopp i förvar enligt första stycket.

Om en värdehandling som har satts i förvar skall tas ut eller bytas, skall bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982: 713) tillämpas. Vad som där sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller ombud, som enligt 27 § har utsetts av företaget.

Om en generalagent eller ett ombud, som ett företag har utsett enligt 27 §, inte fullgör vad som åligger honom enligt denna paragraf, skall det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet genast göra anmälan om detta till inspektionen.

15 a §⁸

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drivs med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall depositionen enligt 6 § första stycket 5 inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår uppgå till ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång.

Om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger depositionen enligt första stycket, skall depositionen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

För den ytterligare deposition, utöver vad som föreskrivs i 6 § första stycket 5, som första och andra styckena kan ge upphov till gäller bestämmelserna i 6 § tredje stycket.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad ett försäkringsföretag har deponerat väsentligt den premieinkomst som anges i andra stycket, får försäkringsinspektionen medge företaget att få ut det överskjutande beloppet i den mån detta inte hänför sig till en deposition enligt första stycket.

⁸ Senaste lydelse 1984: 1116.

16 §⁹

Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ deponerat i bankinstitut och som inte är pantsatta enligt 15 § andra stycket får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av ett företags livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ deponerat i bankinstitut och som inte avsatts till täckande av försäkringstekniska skulder enligt 13 § får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av ett företags livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

25 b §¹⁰

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

Ett föreläggande enligt denna paragraf får riktas såväl mot det utländska företaget som mot den som här i riket, i syfte att förmå någon att teckna försäkring i företaget, är verksam för företagets räkning.

28 §¹¹

Har koncession för utländskt försäkringsföretag att här i riket driva livförsäkringsrörelse förklarats förverkad, skall för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt en särskild administration inträda. Bestämmelserna i 14 kap. 25–28 §§ om särskild administration i försäkringsrörelselagen (1982:713) skall tillämpas. Vidare gäller bestämmel-

Om ett utländskt försäkringsföretags koncession att driva livförsäkringsrörelse här i landet har förklarats förverkad, skall en särskild administration för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt träda in. Försäkringsinspektionen skall förvalta administrationsboet.

Försäkringsinspektionen skall genast för livförsäkringstagarnas räk-

⁹ Senaste lydelse 1984:1116.

¹⁰ Senaste lydelse 1984:1116.

¹¹ Senaste lydelse 1984:1116.

sen i 14 kap. 23 § samma lag om förbud att meddela nya försäkringar. Vid tillämpningen av nu nämnda lagrum skall iakttagas, att upphörande av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket skall anses motsvara livförsäkringsbolags trädande i likvidation eller beslut om avträdande av dess egendom till konkurs samt att vad i 14 kap. 26 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen sägs om registrering i stället skall avse kungörande i Post- och Inrikes Tidningar. I fall som här avses må överlåtelse av livförsäkringarna ske, förutom till svenskt försäkringsbolag, jämväl till utländskt företag, som erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i riket.

ning ta hand om samtliga tillgångar i vilka livförsäkringstagarna har förmanrätt enligt 4 a § förmansrättslagen (1970:979). Härmed övergår alla företagets rättigheter och skyldigheter på grund av livförsäkringsavtalen på administrationsboet. Har livförsäkringarna återförsäkrats, gäller samma sak företagets rättigheter och skyldigheter på grund av återförsäkringarna.

Så snart administrationen inträtt skall försäkringsinspektionen låta värdera de omhändertagna tillgångarna. Inspektionen skall vidare låta beräkna det belopp vartill de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring uppgår. För det belopp med vilket värdet av tillgångarna understiger de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring, ökade med en tjugondel, har administrationsboet fordringsrätt hos det utländska försäkringsföretaget.

De försäkringar som övertagits av administrationsboet skall om möjligt överlätas till ett svenskt eller utländskt försäkringsföretag, som har erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i landet. Anser försäkringsinspektionen att ett anbud om övertagande bör antas, skall inspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt kungöra anbudets innehåll. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för försäkringstagarna, att inom en bestämd tid — minst en månad efter kungörelsens utfärdande — hos inspektionen anmäla om de har något att invända mot anbudet. Även den som inte är försäkringstagare men som har förvärvat rätt på grund av en försäkring skall få möjlighet att framföra invändningar.

Försäkringsinspektionens beslut att anta ett anbud skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. När sådant kungörande sker, övergår ansvaret för det överlättna försäkringsbeståndet på det övertagande bolaget. Genom detta bolags försorg

Där vid överlåtelse av försäkringarna eller eljest uppstått överskott, skall ur detta i första hand gäldas kostnaden för administrationen och oguldet sådant bidrag, som avses i 26 §, varefter återstoden skall överlämnas till det företag, vars försäkringar varit föremål för administration.

skall samtliga försäkringstagare och de som förvärvat rätt på grund av en försäkring underrättas om överlåtelsen och de eventuella ändringar i villkoren som överlåtelsen medför.

Om inte försäkringsbeståndet överlåtits inom ett år från det att administrationen trädde in, får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna.

Om det vid överlåtelse av försäkringarna eller annars har uppstått överskott, skall det i första hand användas till att betala kostnaden för administrationen och sådant bidrag som avses i 26 § och som inte erlagts. Återstoden skall överlämnas till det företag vars försäkringar varit föremål för administration.

När ett utländskt försäkringsföretags koncession förklarats förverkad, får nya försäkringar inte meddelas. Under administrationstiden får dock sådana livförsäkringar meddelas som föranleds av gällande försäkringsavtal.

Av de livförsäkrings- och återbäringsbelopp som förfallit till betalning innan koncessionen förklarats förverkad skall så mycket betalas ut som skulle ha betalats om koncessionen inte förklarats förverkad.

Av livförsäkrings- eller återbäringsbelopp, som förfaller till betalning under administrationstiden, får innan administrationen avslutas endast betalas ut så mycket som försäkringsinspektionen anser kunna utbetalas utan att övriga livförsäkringstagares rätt försämrats. Vad som nu har sagts skall även tillämpas i fråga om återköp av försäkringar eller belåning av försäkringsbrev hos företaget. Skulle det efteråt visa sig att ett för stort belopp har utbetalats, skall återbetalning inte ske.

Har företag i annat fall än enligt första stycket upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, är företaget likväl skyldigt att på det sätt som anges i 13—15 §§ redovisa tillgångar motsvarande värdet av de försäkrings tekniska skulderna för redan meddelade livförsäkringar. Det åligger ombud, som har utsetts av företaget enligt 27 §, att fullgöra de skyldigheter enligt 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. Om ej tillgångar motsvarande

värdet av de försäkringstekniska skulderna redovisas eller om det av annat skäl finns anledning anta att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankommer det på försäkringsinspektionen att besluta att administration enligt första stycket skall inträda. Om de till redovisning avsatta tillgångarna anses otillräckliga får dock administration inte föreskrivas, förrän försäkringsinspektionen har förelagt företaget att fylla bristen och denna inte täckts inom fyra veckor efter det att sådant föreläggande skett. Om i ett sådant fall administration inträder, skall bestämmelserna i första stycket om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.

32 §¹²

Ombud, som jämlikt 15, 22 eller 27 § förordnats av försäkringsinspektionen, äge av företaget uppbära ersättning med belopp, som av inspektionen bestämmes.

Ett ombud, som enligt 22 eller 27 § förordnats av försäkringsinspektionen, har rätt att få ersättning av företaget med det belopp som bestäms av inspektionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser tillämpas dock i fråga om särskild administration som inträder före ikraftträdandet.

¹² Senaste lydelse 1982: 1083.

Lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs att det i förmånsrättslagen (1970:979) skall införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**4 a §*

Förmånsrätt följer med försäkringstagares fordran hos försäkringsföretag i den egendom och i den omfattning som anges i 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen (1982:713) och 15 § tredje stycket lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Bestämmelsen i 4 a § tillämpas inte om likvidations- eller konkursförfarande har inletts före ikraftträdandet. Bestämmelsen tillämpas inte heller om särskild administration enligt lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige har inträtt före ikraftträdandet.

Lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 och 13 §§, 8 kap. 7 § samt 9 kap. 5 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §¹

Förvaltare utses av rätten.

Rätten bestämmer också antalet förvaltare. Flera än en förvaltare får utses om det med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet är behövt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera. Om en förvaltare är jävig men det med hänsyn till förhållandena i konkursen är olämpligt att entlediga honom, får rätten utse någon annan att sköta förvaltningen i den del förvaltaren är jävig.

Om boets förvaltning skall vara delad, skall en förvaltare utses för varje del av förvaltningen. Rätten bestämmer efter vilka grunder delningen skall ske.

Särskilda bestämmelser om att ett allmänt ombud skall delta i konkursförvaltningen finns i försäkringsrörelselagen (1982:713) och i bankrörelselagen (1987:617).

13 §

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har en av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärs-

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärs-

¹ Senaste lydelse 1988:1371.

förteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta.

förteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. *I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringar.*

8 kap.

7 §

Försäljning av lös egendom som inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse skall ske på auktion eller på annat sätt efter vad förvaltaren anser vara mest fördelaktigt för boet.

Lös egendom i vilken en borgenär har panträtt eller någon annan särskild förmånsrätt får inte utan hans samtycke säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen. Även om samtycke inte lämnas, får egendomen säljas på annat sätt än på auktion, om det är sannolikt att högre pris uppnås därigenom och om tillsynsmyndigheten medger det.

Samtycke enligt andra stycket krävs inte när förvaltaren genom fondkommissionär säljer värdepapper, noterat på fondbörs eller på sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs, till gällande börs- eller marknadspris eller när det är fråga om försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Särskilda bestämmelser om överlåtelse av försäkringsbestånd finns i 14 kap. 26 och 27 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713).

9 kap.

5 §

En borgenär som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom behöver inte bevaka fordringen för att få rätt till betalning ur den pantsatta egendomen.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i kreditinstitutets konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i kreditinstitutets konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket. *En försäkringstagare behöver inte bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, om uppgift om fordringen lämnats enligt det angivna lagrummet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser tillämpas dock om konkursförfarande har inletts före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1927:77) om försäkringsavtal skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*26 §¹

1 mom. Där försäkringsgivaren försättes i konkurs, förfalle försäkringsavtalet tre månader därefter. Vill försäkringstagaren före utgången av sagda tid uppsäga avtalet, vare han därtill berättigad. Inträffar under konkurs försäkringsfall, innan avtalet upphört att gälla, njutes för fordran, som därigenom uppkommer, betalningsrätt i konkursen.

Vad sålunda är stadgat skall icke äga tillämpning, då vid livförsäkringsbolags eller annan försäkringsanstalts konkurs särskild administration för tillvaratagande av försäkringstagarens rätt inträder; och gälla i fråga om försäkring, som meddelats av understödsförening, vad därom är i lag särskilt stadgat.

Bestämmelserna i första stycket skall inte tillämpas för livförsäkringar och sådana försäkringar som avses i 1 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (1982:713). I fråga om försäkringar, som meddelats av understödsförening, gäller särskilda bestämmelser.

2 mom. Finnes försäkringsgivaren vid utmätning sakna tillgång att betala sin gäld,

eller inställer han sina betalningar,

eller kommer han eljest på sådant obestånd, att det måste antagas, att han ej kan rätteligen fullgöra vad honom enligt avtalet åligger,

vare försäkringstagaren berättigad att uppsäga avtalet, där ej ofördröjligen efter anmaning betryggande säkerhet ställes för dess fullgörande.

3 mom. Då, enligt vad i denna paragraf är sagt, försäkringsavtal upphör att gälla, vare försäkringstagare eller annan, som genom försäkringens upphörande lider skada, berättigad till ersättning därför.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Senaste lydelse 1934:38.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 september 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Persson

Föredragande: statsrådet Engström

Lagrådsremiss om ändringar i försäkringsrörelselagen, m. m.

1 Inledning

I denna lagrådsremiss behandlas tre reformförslag inom försäkringsområdet som har aktualiserats i skilda sammanhang.

Livförsäkringar med fondanknytning

Under hösten 1988 tillsattes en arbetsgrupp inom finansdepartementet, bank- och försäkringsrörelsegruppen, för att utreda frågor rörande den s. k. branschglidningen mellan i första hand bank- och försäkringsverksamhet samt vid behov föreslå lagstiftningsåtgärder inom detta område. Gruppens förslag framgår av en i juni 1989 upprättad departementspromemoria (Ds 1989:35) Livförsäkringar med fondanknytning. I promemorian lämnas förslag till en ny försäkringsform som i huvudsak innebär att försäkringstagarens tillgodohavande i försäkringen placeras i andelar i en eller flera aktiefonder som försäkringstagaren bestämmer.

Promemorian har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av promemorian som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i promemorian som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 3*

Pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen, m. m.

Livförsäkringsbolagen skall kunna redovisa värdehandlingar till ett belopp som motsvarar de försäkringstekniska skulderna. Enligt nu gällande bestämmelser har försäkringstagarna handpanträtt i dessa värdehandlingar, som skall förvaras avskilda från bolagets övriga tillgångar. Systemet har ansetts behöva reformeras.

Försäkringsverksamhetskommittén. E 1979:01 (f. d. landshövdingen Erik Westerlind, ordförande, riksdagsledamoten Britta Bjelle, byråchefen Dan Fernlund, generaldirektören Edmund Gabrielsson, riksdagsledamo-

ten Rune Gustavsson, riksdagsledamoten Gördis Hörnlund, riksdagsledamoten Bengt Kronblad, försäkringsdirektören Lars Lindwall, riksdagsledamoten Eric Rejdnell, verkställande direktören Richard Schönmeyr, riksdagsledamoten Bengt Silfverstrand, överdirektören Thomas Utterström och riksdagsledamoten Margareta Winborg) har i delbetänkandet (SOU 1986:8) Soliditet och skälighet i försäkringverksamheten behandlat pantsättningskravet. Betänkandet har remissbehandlats. En redogörelse för remissutfallet finns i avsnitt 3.1.5. Inom finansdepartementet har utarbetats ett utkast till lagrådsremiss angående pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen, m.m. Utkastet innehåller ett reformförslag av annan innebörd än kommitténs. Det föreslås att det nuvarande systemet med särskild förvaring av värdehandlingarna skall ersättas med ett registreringsförfarande. Dessutom föreslås att placeringsbestämmelserna rörande de tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna skall ändras och att reglerna om särskild administration vid försäkringsbolags konkurs skall upphävas.

Utkastet har remissbehandlats.

Remissyttrandena finns tillgängliga i detta lagstiftningsärende (dnr 1139/86).

Vissa frågor med internationell anknytning

Försäkringsinspektionen har i en framställning som kom in till regeringen den 24 juli 1989 föreslagit att försäkringsbolag med koncession i Sverige skall ges en generell möjlighet att förmedla försäkringar från utländska försäkringsföretag som saknar svensk koncession. Vidare föreslås vissa ändringar i bestämmelserna rörande inspektionens ingripanden mot bl. a. olaga försäkringsrörelse enligt lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Framställningen och en till denna bilagd promemoria bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4* respektive *bilaga 4.1*. Framställningen har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

2 Livförsäkringar med fondanknytning

2.1 Allmän bakgrund

Försäkringsbolagen har sedan länge betraktats som ett slags halvofficiella organ med uppgift att på bästa sätt förvalta försäkringstagarnas trygghetskapital. Det har därvid ansetts vara ett samhälleligt ansvar att med omsorg om försäkringstagarna reglera försäkringsbolagens verksamhet så att det i bolagen uppsamlade kapitalet förvaltas så säkert och tryggt som möjligt. Detta synsätt präglar i hög grad försäkringsrörelselagen (1982:713), i syn-

nerhet dess regler om livförsäkring. En utförlig redogörelse för lagens olika trygghetsregler och motiven till dessa finns i försäkringsverksamhetskommitténs slutbetänkande (SOU 1987:58) Försäkringsväsendet i framtiden.

Försäkringsrörelselagens regelsystem har i olika sammanhang varit föremål för diskussion. Det har gjorts gällande att reglerna är alltför ensidigt inriktade på särskilt säkra placeringar som löper med ränta, såsom statspapper, andra fullgoda obligationer och krediter mot betryggande säkerhet i fast egendom. Placeringsreglerna skulle därigenom utgöra ett hinder för bolagen att driva en flexibel finansförvaltning och att på bästa möjliga sätt förränta försäkringssparandet.

Vidare har det hävdats att konkurrensen om försäkringssparandet är otillräcklig. Detta gäller särskilt förhållandena sedan försäkringsavtalet slutits. En försäkringstagare har endast begränsade möjligheter att flytta sitt försäkringssparande från ett bolag till ett annat. Möjligheterna att genom återköp eller på annat sätt i förtid avbryta ett försäkringssparande hos ett bolag och ersätta det med ett nytt sparande hos ett annat bolag ter sig, bl. a. med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser som ett sådant byte medför, ofta inte realistiska. Med hänsyn till den bundenhet och långsiktighet som således präglar försäkringssparandet är försäkringstagarna ofta under mycket lång tid beroende av försäkringsbolagens förmåga att förvalta och förränta uppsamlat sparkapital. Den enskilde försäkringstagaren är därvid också beroende av den placeringsstrategi som hans försäkringsbolag från tid till annan väljer och han saknar möjlighet att utöva inflytande över valet av placeringsinriktning.

Kreditmarknadskommittén har i sitt slutbetänkande (SOU 1988:29) Förnyelse av kreditmarknaden konstaterat att försäkringsbolagen, trots den i försäkringsrörelselagen klart uttalade restriktiva inställningen till placeringar i aktier och liknande tillgångar, likväl kommit att bli de största enskilda aktieägarna i samhället. De starka ägarintressen som bolagen därmed kommit att få står enligt kommittén i konflikt med den för kreditmarknaden grundläggande principen att ägande och kreditgivning inte skall blandas samman. Kommittén pekar på olika möjligheter att komma till rätta med icke-sammanblandningsproblematiken i försäkringsbolagens finansförvaltning. En bland flera sådana åtgärder skulle enligt kommittén kunna vara att låta bolagen göra placeringar i aktier genom särskilda fondförvaltare, vilket är möjligt i flera av våra viktigaste konkurrensländer.

Försäkringsinspektionen har i en skrivelse den 3 juni 1988 till finansdepartementet pekat på vissa frågor som under senare tid aktualiserats beträffande livförsäkringsbolagens verksamhet och som enligt inspektionens mening bör bli föremål för en prövning inom den närmaste framtiden. I skrivelsen anför inspektionen att det i utlandet finns vissa försäkringslösningar, bl. a. av s. k. unit linked-typ, som inte är möjliga att med nuvarande lagregler introducera på den svenska marknaden. Särskilt för det fall att Sverige kommer att ingå i en för Europa gemensam försäkringsmarknad framstår det enligt inspektionen som nödvändigt att det finns en beredskap för att ge de svenska bolagen möjlighet att konkurrera med

utländska bolag vad gäller det produktsortiment som kan erbjudas kunderna.

Unit linked-försäkringen, som den betecknas i Storbritannien, är numera en ganska vanlig försäkringsform i utlandet. I Förenta Staterna brukar den, beroende på hur riskinnehållet bestäms, betecknas variable life eller variable annuity. I det följande används den av arbetsgruppen föreslagna benämningen livförsäkring med fondanknytning.

Livförsäkring med fondanknytning är en försäkring där försäkringsbelopp m. m. inte mäts i nominella belopp utan i antal enheter av en individuellt bestämd förmögenhetsmassa, t. ex. en aktiefond, vars värde varierar. Sparande i en försäkring av detta slag har alltså stora likheter med att äga andelar i en aktiefond. Utmärkande för livförsäkring med fondanknytning är att försäkringstagaren ges möjlighet att inom vissa ramar själv bestämma placeringsinriktningen och därmed också riskgraden i kapitalförvaltningen.

Livförsäkring med fondanknytning skiljer sig i flera väsentliga avseenden från reglerna om den konventionella livförsäkringen i försäkringsrörelselagen. Det är som försäkringsinspektionen påpekat inte möjligt för försäkringsbolag med svensk koncession att meddela livförsäkring med fondanknytning inom ramen för försäkringsrörelselagens systematik. För att belysa detta lämnas i det följande en kortfattad beskrivning av några grunddrag i, dels den konventionella livförsäkringen, dels livförsäkring med fondanknytning.

Regler om konventionell livförsäkring finns i försäkringsrörelselagen. I lagen föreskrivs att utöver dess regler skall gälla även särskilda regler (grunder), vilka upprättas av bolaget och stadfästs av regeringen eller i vissa fall av försäkringsinspektionen. Grunderna skall innehålla närmare bestämmelser om försäkringsbolagets verksamhet, bl. a. i fråga om beräkning av försäkringspremier, premiereserv (bolagets beräknade utgifter för löpande försäkringar) samt om återbäring till försäkringstagarna.

Den konventionella livförsäkringen innebär bl. a. att försäkringsbolaget åtar sig att vid ett framtida försäkringsfall till försäkringstagaren utbetala ett visst belopp eller vissa periodiska belopp som anges i försäkringsavtalet. Premieberäkningen förutsätter att bolaget kan förränta sparkapitalet med en på förhand bestämd årlig räntesats. Överskott som uppkommer i verksamheten avsätts till en återbäringsfond. I samband med utbetalning av försäkringsersättning erhåller försäkringstagaren i allmänhet tilldelning av återbäringsmedel från återbäringsfonden. Hur tillgångar som motsvaras av återbäringsfonden skall fördelas mellan försäkringstagarna regleras i grunderna.

Med hänsyn till att försäkringsavtalen i allmänhet sträcker sig över lång tid och till att den allmänna räntenivån från tid till annan varierar kraftigt innebär avtalen att försäkringsbolagen ikläder sig långtgående åtaganden i fråga om kapitalvärden och kapitaltillväxt. För att trygga bolagens förmåga att fullgöra sina förpliktelser enligt ingångna försäkringsavtal innehåller försäkringsrörelselagen olika regler som har till syfte att säkerställa bolagens soliditet. Bland dessa regler märks reglerna om antaganden i grunder-

na (7 kap. 3 §) och reglerna om placering i vissa slag av tillgångar (7 kap. 9 §).

Prop. 1989/90: 34

Grunderna för beräkning av försäkringspremier och premiereserv skall innehålla antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntefot samt driftskostnader. Antagandena skall väljas så att de kan anses var för sig betryggande för det slag av försäkringsrörelse som det är fråga om. Grunderna skall alltså innehålla antaganden med betryggande säkerhetsmarginaler, så att premierna inte blir för låga.

Enligt reglerna om placering i vissa slag av tillgångar skall ett livbolag redovisa ett belopp motsvarande 80 procent av de försäkringstekniska skulderna i vissa särskilt angivna slag av värdehandlingar. Försäkringstekniska skulder är en sammanfattande benämning på ett försäkringsbolags beräknade kostnader för reglering av såväl inträffade som framtida försäkringsfall. De försäkringstekniska skulderna skall redovisas i balansräkningen och utgörs enligt 7 kap. 1 § försäkringsrörelselagen huvudsakligen av bolagets ansvarighet för

- löpande försäkringar (premiereserv),
- försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv) och
- tilldelad återbäring som inte förfallit till betalning.

De värdehandlingar som räknas upp i försäkringsrörelselagen utgörs huvudsakligen av sådana obligationer och andra skuldförbindelser som utfärdats eller garanterats av bl. a. staten, kommun eller bank, samt fordringar med betryggande säkerhet i fast egendom.

Återstående belopp, motsvarande 20 procent av de försäkringstekniska skulderna, får redovisas i andra slag av tillgångar, dock inte i aktier. Återbäringsmedel får placeras i huvudsak fritt. Dock gäller vissa begränsningar, som att av aktierna i ett enskilt företag får förvärvas högst motsvarande fem procent av röstvärdet för samtliga aktier i företaget, den s. k. femprocentsregeln. Vidare får placeringar i andelar i aktiefonder inte ske utan försäkringsinspektionens medgivande.

Försäkringsrörelselagens förbud mot vinstutdelning innebär att samtliga bolag, oavsett bolagsform, driver livförsäkringsrörelse enligt ömsesidighetsprincipen. Principen innebär att samtliga försäkringstagare solidariskt delar allt överskott som kan uppkomma i livrörelsen. Även riskerna fördelas solidariskt. Om en försäkringsgren går med underskott kommer den att subventioneras med hjälp av överskott från andra grenar. Det finns ingen utomstående som får ta del av vinsterna, men inte heller någon som kan utjämna förlusterna. Härav följer att det åtagande om kapitaltillväxt m. m. som ett försäkringsbolag ikläder sig ingalunda innebär en absolut garanti. Om ett livbolag, trots de betryggande säkerhetsmarginaler med vilka åtagandena beräknas, i sin helhet skulle gå med förlust skall underskottet fördelas proportionellt mellan försäkringstagarna.

En livförsäkring med fondanknytning är en livförsäkring där det normalt ingår ett sparande och där försäkringstagaren själv har möjlighet att påverka förvaltningen av sitt tillgodohavande i försäkringen. En livförsäkring med fondanknytning kan utformas på många olika sätt.

Det utmärkande för en livförsäkring med fondanknytning är att åtagan-

dena uttrycks i antal enheter, t. ex. andelar i en aktiefond, i stället för i kronor. I en konsekvent genomförd livförsäkring med fondanknytning gäller detta både premier och försäkringsbelopp. Exempelvis kan försäkringstagaren åta sig att under försäkringstiden betala premier motsvarande värdet av 25 andelar i en viss fond, medan försäkringsbolaget åtar sig att vid dödsfall inom en tioårsperiod betala motvärdet av 1 000 andelar i samma fond. I livförsäkringen med fondanknytning, sådan den har utvecklats i andra länder, ligger också att det är försäkringstagaren som bestämmer i vilken fond eller liknande hans tillgodohavande skall placeras och att han när som helst kan bestämma att tillgodohavandet skall flyttas till en annan fond. Det innebär att de finansiella risker som är förknippade med försäkringstagarnas sparmedel inte ligger på försäkringsbolaget utan på försäkringstagarna.

För att detta skall vara möjligt måste värdet av andelarna kunna hänföras till de enskilda försäkringstagarna. Livförsäkringen med fondanknytning bygger alltså inte på ömsesidighetsprincipen på sätt denna kommer till uttryck i den konventionella livförsäkringen. Härigenom ändras delvis förutsättningarna för utformningen av regelsystemet; i vissa avseenden liknar verksamheten mera skadeförsäkring än konventionell livförsäkring.

2.2 Allmän motivering till förslaget till lag om livförsäkring med fondanknytning m. m.

2.2.1 Ny försäkringsform på den svenska livförsäkringsmarknaden

Mitt förslag: Svenska försäkringsbolag får möjlighet att meddela livförsäkring med fondanknytning. Försäkringsformen regleras i en särskild lag.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Nästan alla remissinstanser tillstyrker att lagliga förutsättningar skapas för svenska livförsäkringsbolag att meddela livförsäkringar med fondanknytning. Endast LO ställer sig tveksam till att den nya försäkringsformen införs nu. LO förordar att frågan skjuts ett par år på framtiden och tas upp sedan viktigare skatteomläggningsfrågor fått en lösning.

Skälen för mitt förslag: I ett internationellt perspektiv ter sig den svenska livförsäkringsmarknaden i vissa avseenden statisk och outvecklad. Flera utländska livförsäkringsmarknader kännetecknas av en betydligt livligare produktkonkurrens och en allmänt sett större dynamik än den svenska. Att den svenska livförsäkringsmarknaden ter sig relativt outvecklad kan i inte oväsentlig grad förklaras med den detaljerade reglering som präglar livförsäkringsområdet.

Flera skäl talar för att svenska försäkringsbolag bör tillåtas meddela livförsäkringar med fondanknytning. Med den nya försäkringsformen skapas förutsättningar för en betydligt mer effektiv konkurrens mellan livbolagen än vad som är möjligt inom ramen för den konventionella livförsäk-

ringen enligt försäkringsrörelselagen. Den enskilde försäkringstagaren får möjlighet att själv utöva inflytande över kapitalförvaltningen. Han kan när som helst flytta sitt tillgodohavande från en fondförvaltare till en annan och kan välja mellan ett stort antal fonder med olika placeringsinriktning. Med den nya försäkringsformen är det också möjligt att låta försäkringstagaren löpande följa de individuella tillgångarnas värdetillväxt och tydligt urskilja försäkringens olika kostnader.

Ytterligare skäl för att livförsäkringar med fondanknytning bör införas i Sverige är valutaregleringens avskaffande och Sveriges närmande till en gemensam försäkringsmarknad inom EG. Även den omständigheten att försäkringsmäklare inom en snar framtid kan antas förmedla motsvarande utländska försäkringar på den svenska marknaden talar starkt för att svenska försäkringsbolag bör ges möjlighet att meddela den nya försäkringsformen.

Skälen för LO:s tveksamhet inför den föreslagna lagstiftningen är att det skulle finnas anledning överväga om den skattemässiga särbehandlingen av pensionsförsäkringar och pensionssparande i sin nuvarande form skall bibehållas eller inte samt att den nya försäkringsformen skulle innebära att en ny långsiktig avtalstyp införs som komplicerar en skatteomläggning.

Jag delar LO:s uppfattning att man inte nu bör vidta åtgärder som kan försvåra reformarbetet på skatteområdet. Enligt min mening behöver man emellertid inte befara några sådana svårigheter, om bara systemet utformas på ett flexibelt sätt. Som kommer att framgå föreslår jag i flera avseenden en utformning av den nya försäkringsformen som just har till syfte att förenkla en anpassning till olika skattemodeller.

Jag föreslår alltså att svenska försäkringsbolag får möjlighet att meddela livförsäkringar med fondanknytning.

Arbetsgruppen har föreslagit att regler om den nya försäkringsformen tills vidare införs i en särskild lag.

På samma sätt som flera remissinstanser anser jag att det skulle vara värdefullt om de nya reglerna kunde arbetas in i försäkringsrörelselagen. Med hänsyn till de grundläggande skillnader som föreligger mellan konventionell livförsäkring och livförsäkring med fondanknytning kan en sådan inarbetning dock inte göras utan en mer omfattande översyn av försäkringsrörelselagens systematik i dess helhet. Regler om den nya försäkringsformen bör därför tills vidare ges i en särskild lag om livförsäkringar med fondanknytning.

2.2.2 Den nya försäkringsformens huvuddrag

2.2.2.1 Förvaltningen av försäkringstagarnas sparkapital

Mitt förslag: Premierna för försäkringen skall placeras i särskilda försäkringspremiefonder som förvaltas av fristående fondförvaltare enligt aktiefondslagens regelsystem.

Remissinstanserna: Praktiskt taget samtliga remissinstanser tillstyrker de principiella grunddragen i förslaget. *Försäkringsinspektionen* och *Svenska Bankföreningen* anser att försäkringstagare med fondanknuten livförsäkring bör ha möjlighet att låta placera tillgodohavandet även i redan existerande aktiefonder.

Skälen för mitt förslag: Att knyta försäkringssparandet till självständiga fondförvaltare enligt aktiefondslagens regelsystem medför flera betydelsefulla fördelar. Genom att försäkringstagarna tillåts att fritt välja mellan olika fondförvaltare och att när som helst under försäkringstiden flytta sparkapitalet från en fondförvaltare till en annan skapas gynnsamma förutsättningar för en livlig och fortlöpande konkurrens om försäkringssparandet. Genom att försäkringssparandet knyts till aktiefonder tillgodogörs också försäkringstagarna de grundläggande bestämmelser som finns i aktiefondslagen till skydd för aktiefondssparare, låt vara att det av flera skäl är lämpligast att det är försäkringsbolaget som är andelsägare i fonden.

Aktiefondslagstiftningen kan sägas vila på tre grundläggande principer; riskspridning, kvalificerad förvaltning och betryggande förvaring. Bland aktiefondslagens grundläggande trygghetsbestämmelser märks regler om fondbolaget samt dess styrelse och ledning (4 och 6–8 §§), regler om tillsyn och skydd för fondförmögenheten m. m. (5, 11–13, 46 och 47 §§) samt regler om fondbolags verksamhet (14–25 §§). Av nu nämnda regler i aktiefondslagen framgår bl. a. att ett fondbolag skall ha ett visst lägsta aktiekapital och stå under bankinspektionens tillsyn, att fondförmögenheten inte får utmätas, samt att fondbestämmelser skall finnas för aktiefond.

Fondbestämmelserna skall fastställas av bankinspektionen. Dessa skall ange bl. a. riktlinjer för placering av fondmedel, huruvida utdelning skall ske, grunder för beräkning av fondandelsvärde och bestämmande av försäljnings- och inlösenpris, grunder för beräkning av förvaltningsavgifter, samt bestämmelser om offentlig notering av försäljnings- och inlösenpris för fondandel.

Aktiefondslagen innehåller vidare placeringsregler som har till syfte att dels förhindra att fondmedel i alltför stor utsträckning placeras i riskfyllda eller osäkra tillgångar, dels säkerställa en erforderlig riskspridning. Av fondförmögenheten får sålunda högst 30 procent placeras i OTC-noterade aktier. Inom nämnda ram kan en tredjedel utgöras av värdepapper som över huvud taget inte är föremål för offentlig notering. Därtill får fondbolaget inte placera mer än tio procent av fondens värde i ett enskilt företag. Möjlighet finns att placera fondförmögenheten helt eller delvis i obligationer.

Jag anser att aktiefondslagens regelsystem är väl ägnat att tillgodose de trygghetskrav som kan uppställas för förvaltningen av det sparkapital som inflyter och genereras i den nya försäkringsformen. Förvaltningen av sparkapitalet i livförsäkringar med fondanknytning skall alltså överlåtas till särskilda fondförvaltare enligt det regelsystem som finns i aktiefondslagen. Detta innebär att försäkringsbolagen inte skall kunna förvalta detta kapital i egna fonder inom ramen för den allmänna finansförvaltningen. Det innebär också att placeringen skall ske hos svenska fondbolag, något som

är viktigt bl. a. för att uppnå balans med skattereglerna. Detta utesluter naturligtvis inte att fonderna kan placera i utländska tillgångar.

Däremot bör som jag återkommer till senare försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse tillåtas äga fondbolag som dotterföretag och därigenom kunna konkurrera med fristående fondförvaltare. Genom den nu förordade ordningen uppnås bl. a. det syftet att de grundläggande trygghetsregler som finns i aktiefondslagen blir tillämpliga på all förvaltning av sparkapital som inflyter och genereras inom den fondanknutna livförsäkringen, oberoende av vem som handhar förvaltningen.

Aktiefondslagen ses för närvarande över av en arbetsgrupp inom finansdepartementet bl. a. i syfte att anpassa den svenska lagstiftningen till de direktiv som EG:s ministerråd antog i december 1985 (85/611/EEC) om samordning av regler som är tillämpliga på företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper. Arbetsgruppen skall också göra en allmän modernisering av lagen. Ett förslag till en ny aktiefondslag kan förväntas i november 1989. Den nya aktiefondslagen kan tidigast träda i kraft den 1 januari 1991. Jag har erfarit att de förslag som kan förväntas från arbetsgruppen inte kommer att ändra de grundläggande trygghetskrav som finns i dagens lagstiftning. Även en kommande lagstiftning kan därför förväntas uppfylla de krav som bör ställas på en aktiefond för fondanknutna livförsäkringar.

I syfte att skapa förutsättningar för en skattemässig likabehandling av den nya försäkringsformen och konventionell livförsäkring bör det inrättas särskilda aktiefonder som uteslutande är avsedda för kapitaltillskott genom premier för fondanknutna livförsäkringar, s. k. försäkringspremiefonder. Skattemässig likabehandling uppnås genom att fonden delar ut all skattepliktigt vinst till försäkringsbolaget i dess egenskap av fondandelsägare, varvid beskattning sker i försäkringsbolaget enligt nu gällande regler för försäkringsbeskattning beroende på om utdelningen från fonden belöper på en K- eller P-försäkring. Den föreslagna systematiken förutsätter alltså till undvikande av dubbelbeskattning att fonden inte betalar någon skatt och att all eventuell beskattning sker i försäkringsbolaget.

Försäkringsinspektionen har ifrågasatt om utgångspunkten nödvändigtvis behöver vara en skattemässig likabehandling av konventionell livförsäkring och fondanknuten livförsäkring samt anser vidare att det borde vara möjligt att acceptera att försäkringstagarnas tillgodohavande placeras i vanliga aktiefonder. Ett sådant förfaringssätt skulle enligt inspektionen underlätta introduktionen av den nya försäkringsformen, eftersom särskilda försäkringspremiefonder inte behöver bildas samtidigt som ett stort utbud av väl etablerade aktiefonder finns tillgängliga för försäkringstagarna.

Svenska Bankföreningen anser att skattemässig likabehandling av konventionell livförsäkring och fondanknuten livförsäkring kan tillgodoses även i sådana redan existerande fonder som lämnar utdelning. Bankföreningen kan därför inte se några skattemässiga skäl för att endast nya särskilda aktiefonder skulle kunna komma i fråga vid placering av premie-medlen.

Bankinspektionen däremot förordar lösningen med särskilda försäkringspremiefonder, dels eftersom dessa förutsätter en del andra rutiner, dels för att försäkringsbolagen annars skulle kunna komma att bli alltför dominerande andelsägare i de befintliga fonderna. Fondernas speciella verksamhet kan enligt inspektionen motivera att de drivs som särskilda fonder med principer som i vissa fall avviker från vad som gäller för vanliga aktiefonder. Som exempel på detta anför inspektionen att försäkringspremiefonderna kan få möjlighet att hålla en högre likviditet än vanliga aktiefonder för att säkerställa frekventa avräkningar för premier resp. inlösen i samband med fondbyte utan att fondbolaget regelbundet behöver sälja värdepapper vid mindre lämpliga tillfällen.

Det är för närvarande inte möjligt att redovisa utformningen av de skatteregler som skall gälla bl. a. för olika slag av försäkringssparande fr. o. m. inkomståret 1991. Betänkandena från utredningen om reformerad inkomstbeskattning (RINK) och utredningen om reformerad företagsbeskattning (URF) är nu föremål för remissbehandling. Förslag kommer att redovisas för lagrådet i början av nästa år inför behandlingen i riksdagen. Starka skäl finns dock för att hålla fast vid de principer om likformighet, enhetlighet och neutralitet i beskattningen av olika sparformer som formulerats av de båda utredningarna. Den fondanknutna livförsäkringen bör alltså beskattas på ett med konventionell livförsäkring likvärdigt sätt.

Det är i och för sig möjligt att, som Svenska Bankföreningen anført, tillgodose önskemålet om en skattemässig likabehandling även i redan existerande fonder som lämnar utdelning. Lösningen att samla försäkringssparandet i särskilda premiefonder har emellertid den fördelen att den medför en större flexibilitet inför en kommande skattereform jämfört med om försäkringssparande och allmänt aktiefondssparande blandas i en och samma fond. Jag delar också bankinspektionens uppfattning att det kan vara motiverat med sådana fonder med hänsyn till att dessa kan behöva särskilda rutiner för att tillgodose vissa behov som är specifika för försäkringssparandet. Genom att försäkringssparandet förläggs i separata fonder undviks vidare eventuella intressekonflikter mellan försäkringstagare och allmänna aktiefondssparare.

På grund av vad nu anförts förordar jag att försäkringstagarnas tillgodohavanden skall placeras i särskilda försäkringspremiefonder. För dessa fonder skall enligt vad som kommer att framgå av det följande bestämmelserna i aktiefondslagen gälla i tillämpliga delar om annat inte föreskrivs.

2.2.2.2 Tillämpningsområde och avgränsningar m. m.

Mitt förslag: Livförsäkring med fondanknytning får inte förenas med annan försäkringsrörelse än premiebefrielseförsäkring. Alla typer av livförsäkring skall kunna meddelas med fondanknytning. För försäkringsbolaget skall bestämmelserna i försäkringsrörelselagen gälla i tillämpliga delar om annat inte föreskrivs.

Som huvudregel skall försäkringstagaren själv bära den finansiella risk som fondplaceringen medför; försäkringsbolaget skall alltså normalt inte garantera fondandelarnas värdeutveckling.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i stort med mitt förslag. Arbetsgruppens förslag ger dock inte utrymme för att förena den nya försäkringsformen med premiebefrielseförsäkring.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker i allt väsentligt arbetsgruppens förslag. Några remissinstanser anser emellertid att det vore önskvärt om den nya försäkringsformen kunde drivas även i redan existerande livbolag. Flera remissinstanser framför invändningar mot den avgränsning som arbetsgruppen föreslår för den nya försäkringsformen, bl. a. att garantier inte skall kunna lämnas rörande fondandelarnas värdeutveckling samt att försäkringsformen inte skall kunna förenas med premiebefrielse vid arbetsoförmåga. Slutligen tar några remissinstanser upp frågan om det inte bör finnas möjlighet till konvertering mellan konventionell livförsäkring och livförsäkring med fondanknytning.

Skälen för mitt förslag: Vad först gäller frågan om den nya försäkringsformen bör kunna förenas med annan försäkringsrörelse kan jag i och för sig instämma i att det vore önskvärt om livförsäkring med fondanknytning kunde drivas i redan existerande livbolag. Flera skäl talar emellertid mot en sådan ordning.

Av det ovan anförda framgår t. ex. att försäkringsbolag som meddelar livförsäkringar med fondanknytning skall placera försäkringstagarnas premier i försäkringspremiefonder och att bolagen skall tillåtas äga fondbolag för förvaltning av sådana fonder. Som kommer att framgå av det följande föreslår jag också att dessa försäkringsbolag inte skall vara skyldiga att avsätta årsvinsten till en återbäringsfond, och att bolagen skall ha möjlighet att dela ut vinst till aktieägare.

Nu nämnda särregler strider mot de regler som gäller för livbolag i allmänhet enligt försäkringsrörelselagen. Att låta de nuvarande livbolagen driva den nya försäkringsformen som en särskild försäkringsgren skulle föranleda betydande komplikationer av såväl teknisk som praktisk art. Övervägande skäl talar därför för att livförsäkring med fondanknytning åtminstone tills vidare bör drivas i särskilda bolag som inte skall kunna förena denna försäkringsform med försäkringsrörelse av annat slag.

Från nu nämnda separationsprincip finns emellertid skäl att göra ett undantag. Arbetsgruppens förslag innebär att fondanknuten livförsäkring inte kan förenas med rätt till premiebefrielse vid arbetsoförmåga. Detta följer av att en premiebefrielseförsäkring inte är en livförsäkring utan en sjuk- och olycksfallsförsäkring.

Jag kan för min del inte se att det skulle vara förenat med några olägenheter att låta den nya försäkringsformen förenas med premiebefrielseförsäkring. Jag föreslår alltså att bolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse också skall kunna meddela försäkring för premiebefrielse vid arbetsoförmåga.

Vad härefter avser den reglering som skall gälla för den nya försäkringsformen anser jag i likhet med arbetsgruppen att så långt möjligt samma regler skall vara tillämpliga som för konventionell livförsäkring. Som försäkringsinspektionen påpekat innebär det bl. a. att det måste finnas en försäkringsrisk som täcks genom avtalet. Hur stort riskmomentet i försäkringen måste vara får ytterst prövas mot bakgrund av sundhetsprincipen.

En lämplig utgångspunkt för regleringen är att bestämmelserna i försäkringsrörelselagen skall gälla i tillämpliga delar. I de fall avsteg från dessa regler påkallas bör detta särskilt anges i lagen. I första hand bör bara sådana avsteg göras som påkallas av den nya försäkringsformens särdrag. Jag återkommer senare till de olika särbestämmelser som enligt min mening bör gälla för försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse. För det enskilda försäkringsavtalet gäller härutöver försäkringsavtalslagen (1927:77). Från den lagens bestämmelser torde några avsteg inte behöva göras när det gäller fondanknuten livförsäkring, utan den nya lagens bestämmelser kan genomgående ges näringsrättslig karaktär.

Med den nyss angivna utgångspunkten bör det alltså vara möjligt att inom ramen för livförsäkringar med fondanknytning meddela i stort sett alla förekommande typer av livförsäkring. Även om man kan räkna med att det till en början främst blir individuella försäkringar som kommer att marknadsföras, bör man således inte utesluta t. ex. olika former av grupp-försäkring med fondanknytning.

Vad gäller omfattningen av de åtaganden som skall kunna ingå i den nya försäkringsformen anför arbetsgruppen att försäkringsprodukterna bör vara av renodlad fondkaraktär, varför det åtminstone i ett inledande skede inte bör förekomma avtalskonstruktioner som innebär att försäkringsbolaget garanterar fondandelarnas värde vid en viss tidpunkt.

Flera remissinstanser har framfört invändningar mot denna begränsning. NO anser denna försiktiga attityd tveksam från konkurrenssynpunkt och framhåller att det för ett uppnående av den dynamik på livförsäkringsmarknaden där också produktutvecklingen används som konkurrensmedel är önskvärt med så få restriktioner som möjligt beträffande försäkringens utformning. Det risktagande som en garanti av fondandelarnas värde skulle innebära är enligt NO en affärsrisk som är naturlig i en marknads-ekonomi. Mot bakgrund bl. a. av att det inte ansetts finnas anledning att förhindra företag från sådant risktagande i andra branscher anser NO att avtalskonstruktioner som garanterar fondandelarnas värde vid en viss tidpunkt inte bör förhindras. Andra remissinstanser har framfört liknande synpunkter. Skandia har bl. a. anført att en sådan begränsning skulle utgöra ett allvarligt konkurrenshinder, då sådana produkter redan finns i banksektorn.

Jag kan i och för sig instämma i uppfattningen att restriktioner som kan verka hämmande på produktkonkurrensen bör undvikas så långt möjligt. Ett grundläggande syfte med förslaget är också att skapa förutsättningar för en väsentligt ökad konkurrens inom livförsäkringsområdet. Med hänsyn till att avkastningsgarantier i ett system av det slag jag föreslår skulle innebära en delvis ny typ av risksituation för försäkringsbolagen finns det likväl skäl att, i varje fall i ett inledande skede, inta en försiktig hållning till mycket långtgående garantiåtaganden från bolagens sida.

Ett livförsäkringsbolag hanterar i princip två olika slag av risker. Den ena risken är förknippad med dödligheten och medför i normala fall små problem för försäkringsbolagen, eftersom dödligheten kan förutses med god exakthet om man har ett tillräckligt stort antal försäkrade. Den andra

risk, den s. k. finansiella risken, kommer till uttryck i att avkastningen på försäkringsbolagens tillgångar varierar över tiden. Avkastningen varierar mer på vissa tillgångar än på andra och dessa tillgångar är därför mer riskfyllda.

För att försäkringsbolagen i konventionell livförsäkring skall kunna uppfylla åtagna avkastningsgarantier finns i försäkringsrörelselagen regler som syftar till att trygga bolagens soliditet; bl. a. skall inbetalda premier i huvudsak placeras i obligationer av olika slag. På detta sätt har lagstiftaren satt upp en ram för bolagens finansiella risktagande. Genom att behålla obligationer löptiden ut vet bolagen exakt vilken avkastning de ger. Bolagen har därigenom goda möjligheter att uppfylla ingångna avtal.

Att en avkastningsgaranti i ett system med fondanknuten livförsäkring innebär en ny risksituation för bolagen beror på att det är försäkringstagarna själva som bestämmer placeringsinriktningen och därmed risknivån på tillgodohavandet i försäkringen. Försäkringstagarna har dessutom möjlighet att ändra placeringsinriktning under avtalstiden. Därigenom kan bolagen varken påverka eller förutse det finansiella risktagande som avtalet innebär. I sådan försäkring kan därför inga generella avkastningsgarantier lämnas; om bolagen inte kan påverka det finansiella risktagandet skulle premierna bli så höga att försäkringsformen sannolikt skulle bli ointressant för de flesta försäkringstagare.

En förutsättning för att dessa bolag över huvud taget skall tillåtas lämna avkastningsgarantier måste därför vara att bolagen har en betryggande soliditet. För att tillgodose detta innehåller mitt förslag också en bestämmelse som medger att föreskrifter lämnas i fråga om bolagens avsättningar till en reservfond i samband med stadfästelse av grunderna för bolagens verksamhet. Försäkringsformen är emellertid ny i Sverige och det saknas ännu erfarenhet i fråga om att beräkna och fastställa en erforderlig konsolideringsgrad i förhållande till de garantiåtaganden som bolagen kan antas komma att ingå.

Jag vill emellertid peka på att varken arbetsgruppens eller mitt lagförslag innehåller något förbud mot att livförsäkringar med fondanknytning förernas med garantiåtaganden som nu avses och jag vill inte utesluta att vissa begränsade garantiåtaganden skall kunna göras redan i början av den nya verksamheten. Detta får prövas enligt reglerna i försäkringsrörelselagen, antingen i samband med stadfästelse av grunderna eller vid prövning av ansökan om dispens från skyldigheten att upprätta grunder. Så snart tillräcklig erfarenhet vunnits av den nya försäkringsformen bör förutsättningarna för utvidgade åtaganden övervägas närmare.

Slutligen vill jag i detta sammanhang beröra en fråga som någon remissinstans tagit upp, nämligen om det bör vara möjligt för en försäkringstagare att övergå från konventionell livförsäkring till livförsäkring med fondanknytning och omvänt från den nya försäkringsformen till konventionell livförsäkring.

Vad först gäller frågan om övergång från konventionell livförsäkring till fondanknuten livförsäkring saknas underlag för en bedömning av vilka konsekvenser en sådan möjlighet skulle kunna få för de konventionella livbolagen. Om ett stort antal försäkringstagare skulle utnyttja en sådan

möjlighet finns risk för ett inte obetydligt utflöde av kapital från de konventionella livbolagen. Utan en ingående analys av vilka effekter ett sådant utflöde skulle få för de återstående försäkringsbestånden är jag inte beredd att nu föreslå möjlighet till en sådan övergång.

Som skäl för att tillåta övergång från fondanknuten livförsäkring till konventionell livförsäkring anför några remissinstanser att det kan vara rimligt att försäkringstagaren, åtminstone då en livränta börjar utbetalas, har möjlighet att omvandla en periodisk utbetalning som mäts i fondandelar mot en motsvarande nominell utbetalning. Jag har emellertid svårt att se vilket behov en möjlighet att byta till konventionell livförsäkring skulle fylla. I den fondanknutna livförsäkringen bestämmer försäkringstagaren själv med vilken placeringsinriktning och risknivå hans tillgodohavande skall förvaltas. En försäkringstagare som inte vill riskera stora variationer i periodiskt utfallande försäkringsbelopp kan välja en fond som lämnar en jämn och säker avkastning, exempelvis en fond med inriktning på fastföräntande obligationer. Vidare förutsätter en sådan möjlighet en lösning av den mera allmänna frågan om hur man skall kunna utforma en rätt för en livförsäkringstagare att byta försäkringsbolag under försäkringstiden. Härtill kommer att det saknas underlag för en bedömning av vilka konsekvenser en möjlighet till övergång som nu avses skulle kunna få för de försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse. Jag är alltså för närvarande inte heller beredd att föreslå en möjlighet till en sådan övergång.

Av delvis samma skäl anser jag det för närvarande inte heller lämpligt att, som försäkringsinspektionen föreslagit, låta försäkringstagare få möjlighet att flytta sina försäkringar mellan olika fondanknutna livförsäkringsbolag. Som inspektionen också påpekat föranleder en sådan möjlighet vissa problem som måste klargöras närmare. Exempelvis kan försäkringstagarens hälsa ha försämrats under försäkringstiden så att det mottagande bolaget inte vill överta försäkringen på tidigare villkor. Vidare måste de skattemässiga förutsättningarna för sådana överflyttningar klargöras.

2.2.2.3 Vidgade möjligheter till undantag från försäkringsrörelselagens bestämmelser om livförsäkring

Mitt förslag: Om det finns särskilda skäl till det får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen medge undantag från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen utöver vad som gäller för konventionella försäkringsbolag.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Några invändningar mot förslaget framförs inte. Däremot efterlyser flera remissinstanser närmare klargöranden av i vilka fall dispens från skyldigheten att upprätta grunder kan lämnas. *Försäkringsinspektionen* anser att det av lagen bör framgå att det vid stadfästelse av grunder inte blott kan lämnas dispens från premiereservregeln i försäk-

ringsrörelselagen utan också kan anges vad som i stället skall gälla i fråga om premiereservberäkningen.

Prop. 1989/90: 34

Skälen för mitt förslag: Som framgått av det föregående skall för försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse bestämmelserna i försäkringsrörelselagen gälla i tillämpliga delar om annat inte föreskrivs. Det innebär bl. a. att som huvudregel bestämmelserna i 2 kap. 3 och 6 §§ försäkringsrörelselagen om upprättande av grunder blir tillämpliga på bolagen. Enligt sistnämnda lagrum skall grunder upprättas bl. a. för beräkning av försäkringspremier och premiereserv samt för återbäring till försäkringstagarna.

Försäkringspremierna och premiereserven skall enligt vad som närmare föreskrivs i 7 kap. 3 § försäkringsrörelselagen beräknas prospektivt, dvs. med utgångspunkt i försäkringsbolagets förväntade framtida inkomster och utgifter för löpande försäkringar. I grunderna för beräkning av försäkringspremie och premiereserv ingår antaganden om framtida ränta, dödlighet och driftskostnader.

Nu nämnda regler är utformade med utgångspunkt i det traditionella regelsystem som gäller för konventionell livförsäkring och är i vissa avseenden mindre väl lämpade för den nya försäkringsformen. Exempelvis måste premiereserven i fondanknuten livförsäkring kunna definieras som bolagets förpliktelser uttryckta i antal fondandelar. Om något åtagande i sådant fall inte görs beträffande fondandelarnas värde är det meningslöst att i grunderna göra antaganden om framtida ränta. För de fall bolagets förpliktelser delvis uttrycks i fondandelar och delvis i nominella belopp kan undantag från antaganden om framtida ränta medges för den del av premiereserven som uttrycks i fondandelar.

Som kommer att framgå av det följande föreslår jag att de försäkringsbolag som meddelar livförsäkring med fondanknytning skall kunna dela ut vinst till aktieägare och alltså inte vara skyldiga att avsätta årsvinsten till en återbäringsfond. Om ett bolag inte inrättar någon återbäringsfond, är det naturligtvis meningslöst att i grunderna ta in föreskrifter om återbäring till försäkringstagarna.

Att försäkringsbolaget skall kunna dela ut vinst till aktieägarna torde få återverkningar på sättet att beräkna försäkringspremierna. Eftersom överskottet i rörelsen inte skall behöva återföras till försäkringstagarna bör antagandena i grunderna om dödlighet och andra riskmått samt driftskostnader inte beräknas med sådana säkerhetsmarginaler att bolagen därigenom får en från marknadsmässig synpunkt omotiverad vinstnivå. En grundtanke med förslaget är att skapa förutsättningar för en effektiv och för försäkringstagarkollektivet gynnsam konkurrens inom livförsäkringsområdet. Det är avsett att förutsättningarna för en sådan konkurrens skall öka inte enbart i fråga om förvaltningen av försäkringstagarnas sparkapital utan också beträffande premienivån.

Det sagda innebär inte att grunder med betryggande antaganden om dödlighet och driftskostnader därmed skulle vara onödiga. Med hänsyn till försäkringsverksamhetens art är det nödvändigt att tillse att verksamhetsförutsättningarna är sådana att bolagen alltid kan uppfylla sina förpliktelser gentemot försäkringstagarna.

Bolagens möjligheter att uppfylla sina förpliktelser bestäms emellertid inte enbart med utgångspunkt i vilka antaganden om dödlighet och driftskostnader som ligger till grund för beräkningen av försäkringspremier. Av minst lika stor betydelse är vilken konsolideringsgrad bolagen har. I syfte att säkerställa bolagens soliditet innehåller förslaget också en bestämmelse om att föreskrifter skall kunna meddelas om avsättning till en reservfond. Vid beräkningen av försäkringspremier bör alltså stor hänsyn kunna tas till storleken av försäkringsbolagens egna kapital och garantikapital.

På grund av det nu anförda bör flexibla möjligheter finnas att medge de undantag från försäkringsrörelselagens bestämmelser som kan vara påkallade med hänsyn till den nya försäkringsformens särart.

Enligt 1 kap. 10 § försäkringsrörelselagen får undantag medges från bestämmelserna om livförsäkring om det är fråga om försäkring som gäller endast för dödsfall och meddelas för en tid av längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för längst fem år i sänder. Undantag medges av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av försäkringsinspektionen. Enligt min mening är det nödvändigt att det för den nya försäkringsformen skall kunna medges undantag i vidare omfattning och för andra försäkringstyper än vad som följer av denna bestämmelse.

Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd har framhållit att frågor som reglerar försäkringstagarens rättigheter i första hand bör regleras i försäkringsavtalet. Endast om bestämmelserna blir alltför omfattande för att skrivas in i avtalet bör enligt aktuarienämnden grunder tillgripas. Dispens från skyldigheten att upprätta grunder bör enligt aktuarienämnden kunna medges bl. a. i fråga om rätt till återköp, fribrev och lån, verkan av obetald premie, oriktiga uppgifter vid tecknandet, återbäring och förräntning av försäkringsbelopp som förfallit till betalning.

Jag kan instämma i att flera av de frågor som aktuarienämnden tar upp kan vara lämpade att tas in i försäkringsavtalet. Jag är emellertid inte nu beredd att göra någon närmare analys av i vilka fall dispens från skyldigheten att upprätta grunder bör medges. Frågan i vilka fall undantag bör medges bör prövas i varje enskilt fall. Som utgångspunkt för prövning av frågan om dispens bör gälla att undantag skall medges i första hand för sådana frågor som jag berört tidigare och som påkallas av den nya försäkringsformens särart.

Det ligger i sakens natur att det som en förutsättning för dispens bör kunna uppställas vissa villkor. Om exempelvis dispens lämnas från kravet på premiereservgrunder bör som förutsättning härför kunna krävas att vissa andra i dispensärendet angivna riktlinjer iakttas. Någon särskild lagregel om detta erfordras inte.

När det gäller att pröva om grunder behöver upprättas följer av 2 kap. 3 och 6 §§ försäkringsrörelselagen att en utgångspunkt vid koncessionsprövningen är att grunder skall finnas, och att det ankommer på regeringen att avgöra i vad mån det går att avstå från grunder. Om bolaget senare vill utöka sin verksamhet med en ny typ av försäkring som inte angetts i den ursprungliga verksamhetsplanen, får en eventuell dispens handläggas enligt den nu föreslagna bestämmelsen.

2.2.3.1 Placering av försäkringstagarens premier

Mitt förslag: Försäkringsbolaget skall placera inbetalda premier för försäkringen i den eller de försäkringspremiefonder som försäkringstagaren bestämmer. Om försäkringstagaren begär det skall bolaget omplacera hans tillgodohavande till en eller flera andra försäkringspremiefonder som han anvisar.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser tillstyrker förslaget och anser det viktigt för en effektiv konkurrens att försäkringstagarna ges frihet att själva välja mellan olika fondförvaltare. Några remissinstanser ifrågasätter lämpligheten i att tvinga försäkringsbolagen att låta kunderna ha en fullständig valmöjlighet. *Skandia* och *Trygg-Hansa* framhåller att en skyldighet för bolagen att samarbeta med alla tänkbara mer eller mindre udda fondförvaltare skulle ställa mycket stora och kostsamma krav på administrativa rutiner.

Skälen för mitt förslag: Jag anser i likhet med arbetsgruppen och flertalet remissinstanser att den nya försäkringsformen bör utformas på ett sätt som innebär att förutsättningarna för en effektiv och för försäkringstagar-kollektivet gynnsam konkurrens blir så goda som möjligt. Detta tillgodoses lämpligen genom att försäkringstagarna ges frihet att själva välja fondförvaltare. Jag förordar alltså den av arbetsgruppen föreslagna lösningen att försäkringstagarna skall kunna anvisa försäkringsbolaget att placera premiedelen i vilken som helst av de försäkringspremiefonder som förekommer på marknaden. Försäkringstagaren bör på motsvarande sätt som huvudregel ha möjlighet att när som helst begära att hans tillgodohavande inlöses och omplaceras till någon annan försäkringspremiefond, även om detta naturligtvis kan få skatte- och avgiftskonsekvenser för hans del. Däremot måste försäkringsbolaget kunna begränsa försäkringstagarnas valfrihet om bolaget har lämnat någon form av garanti för fondandelarnas värdeutveckling. Om försäkringstagaren inte uttryckligen anvisar någon fond bör försäkringsbolaget placera premien i en fond som försäkringstagaren godkänner. Ett sådan godkännande bör kunna förtryckas i försäkringsavtalet och gälla som villkor om annan fond inte anvisas.

Jag vill i detta sammanhang peka på att en försäkringspremiefond är en aktiefond som uppkommit genom kapitaltillskott i form av försäkringspremier från allmänheten. Detta innebär att fonden är öppen för tillskott från samtliga förekommande fondanknutna livförsäkringsbolag. Några möjligheter för fondbolaget att ställa upp administrativa hinder mot vissa försäkringsbolags placeringar finns alltså inte. Vidare följer av aktiefondslagens bestämmelser att samtliga andelsägare skall behandlas lika, vilket alltså innebär att fondbolaget vid förvaltningen av premiedelen inte kan favorisera ett försäkringsbolag framför ett annat.

Även om lagförslaget inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse där- om får det anses ligga i sakens natur att ett försäkringsbolag har rätt att vid

omplacering ta ut en administrativ avgift. Avgiftens storlek bör regleras i försäkringsavtalet. Något hinder bör därvid inte finnas mot att försäkringsbolaget premierar ett visst begränsat antal fonder genom att ta ut en låg administrativ avgift vid byte mellan det egna fondbolagets fonder eller vid val av fonder som förvaltas av vissa fristående fondförvaltare med vilka försäkringsbolaget träffat ett samarbetsavtal. Om en försäkringstagare begär omplacering till en udda fond och därigenom förorsakar ett betydande manuellt merarbete bör försäkringsbolaget givetvis kunna ta ut en ersättning som motsvarar den verkliga administrationskostnaden. Det får ankomma på försäkringsinspektionen att med stöd av bestämmelserna i 19 kap. 11 § försäkringsrörelselagen bevaka att bolagen inte tar ut oskäliga avgifter som innebär att dessa i realiteten fungerar som administrativa hinder mot fondbyte.

Jag vill slutligen i detta sammanhang ta upp några speciella situationer då det enligt vad några remissinstanser framhållit kan ifrågasättas om försäkringstagaren skall ha en oinskränkt rätt att flytta tillgodohavandet mellan olika fonder. En situation rör tjänstepensionsförsäkring som meddelats i form av livförsäkring med fondanknytning. En arbetsgivare skulle enligt förslaget ha rätt att i egenskap av försäkringstagare flytta tillgodohavandet utan godkännande av arbetstagaren och därigenom kunna äventyra försäkringens värdetillväxt med åtföljande konsekvenser för arbetstagaren. En annan situation då ett likartat problem uppkommer rör sådana fall där en förmånstagare inte får förfoganderätten till försäkringen efter försäkringsfall.

Jag instämmer i att det kan finnas situationer då rätten att bestämma över tillgodohavandets placering bör kunna tillkomma annan än försäkringstagaren. Lagförslaget hindrar emellertid inte sådana lösningar. Om i vissa situationer någon annan än försäkringstagaren anses böra bestämma över tillgodohavandets placering, kan bestämmelse därom tas in i försäkringsavtalet. Försäkringstagaren kan alltså redan i samband med försäkringsavtalets tecknande — eller senare — bestämma att den rätt som tillkommer honom själv skall, eventuellt sedan viss händelse inträffat, övergå till annan person. Och om en förmånstagare har fått förfoganderätt till försäkringen, får han anses i och med detta också ha rätt att bestämma om placering av tillgodohavandet.

2.2.3.2 Utdelning från försäkringspremiefond samt inlösen av fondandelar

Mitt förslag: Utdelning från försäkringspremiefond får användas endast för förvärv av nya fondandelar för försäkringstagarens räkning eller för betalning av premie för försäkringen. Inlösen av fondandelar får, förutom vid omplacering, endast ske för betalning av premie för försäkringen eller för utbetalning enligt försäkringsavtalet.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Några remissinstanser efterlyser klarläggande uttalanden om vad som avses med att utdelning från försäkringspremiefond resp. inlösen av fondandelar får användas för bl. a. betalning av premie för försäkringen. *Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd* anser att fondandelar som frigjorts genom arvsvinst och som skall tillfalla kvarvarande livräntetagare inte skall behöva inlösas.

Skälen för mitt förslag: Den föreslagna systematiken i försäkringsformen innebär i princip att de premier som försäkringstagaren betalar in skall placeras i en eller flera försäkringspremiefonder. Efter hand som kostnader för försäkringsbolagets riskåtagande och drift uppkommer skall kostnaden löpande dras av från försäkringstagarens tillgodohavanden hos försäkringsbolaget. Hur ofta och vid vilka tidpunkter kostnaderna skall beräknas och dras av från tillgodohavandet får regleras antingen i grunderna för försäkringen eller i försäkringsavtalet. Försäkringsbolaget kan tillgodoföras ersättning för sina risk- och driftskostnader på tre olika sätt, nämligen genom att försäkringstagaren betalar in en ny premie, genom att försäkringsbolaget tar i anspråk utdelning från försäkringspremiefonden och genom att bolaget löser in fondandelar. Vilket eller vilka av dessa sätt som skall användas får regleras i försäkringsavtalet. I samtliga fall betraktas ersättningen som en betalning av löpande premie för försäkringen. Försäkringstagaren skall därvid erhålla tydlig information om hur mycket som på nämnda sätt tagits i anspråk av utdelningen resp. genom inlösen.

Vad nu sagts om löpande premie gäller naturligtvis inte vid tillämpning av bestämmelserna i kommunalskattelagen. Liksom för närvarande kan endast en premie som försäkringstagaren betalar in till försäkringsbolaget betraktas som en avdragsgill premie för en P-försäkring.

Vad härefter gäller frågan vad som skall ske med sådana fondandelar som frigjorts genom att försäkringstagare eller förmänstagare avlidit och försäkringsbolaget gjort en arvsvinst, får det enligt min mening anses ligga i sakens natur att försäkringsbolaget även utan uttryckligt lagstöd skall ha rätt att lösa in andelarna. Arbetsgruppen har föreslagit att inlösen i en sådan situation skall vara obligatorisk. Jag delar visserligen arbetsgruppens uppfattning att försäkringsbolaget i princip skall kunna äga andelar i fonderna bara i den utsträckning som motsvarar försäkringstagarnas tillgodohavanden enligt försäkringsavtalet. Som kommer att framgå av det följande anser jag emellertid att försäkringsbolag i viss omfattning dessutom skall kunna inneha fondandelar för egen räkning. I den mån frigjorda andelar till följd av arvsvinster behövs för att täcka andra försäkringstagares tillgodohavanden eller ryms inom den ram av andelar som försäkringsbolaget tillåts inneha för egen räkning behöver givetvis inte inlösen ske.

Mitt förslag: Ett försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse får utan begränsning äga aktier i ett fondbolag som förvaltar en försäkringspremiefond. Ett sådant försäkringsbolag får också efter tillstånd av försäkringsinspektionen förvärva andelar för egen räkning i försäkringspremiefonder.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppens förslag om försäkringsbolags rätt att äga aktier i ett fondbolag överensstämmer med mitt förslag. Enligt gruppens förslag skall ett försäkringsbolag inte kunna förvärva andelar för egen räkning i en försäkringspremiefond.

Remissinstanserna: Praktiskt taget samtliga remissinstanser instämmer i förslaget att ett försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse skall utan begränsning kunna äga aktier i ett fondbolag. Ett stort antal remissinstanser framhåller att det är nödvändigt att sådana försäkringsbolag tillåts förvärva andelar för egen räkning i försäkringspremiefonder.

Skälen för mitt förslag: För försäkringsbolag i allmänhet gäller enligt 7 kap. 17 § första stycket försäkringsrörelselagen att bolaget inte utan tillstånd av försäkringsinspektionen får äga mer än fem procent av röstvärdet för samtliga aktier i ett allmänt aktiebolag, t. ex. ett fondbolag. Systemet i den nya försäkringsformen förutsätter att förvaltningen av försäkringstagarnas sparkapital skall överlämnas åt särskilda fondförvaltare. Det är mot denna bakgrund naturligt att försäkringsbolagen i detta system ges möjlighet att utan den begränsning som följer av 7 kap. 17 § försäkringsrörelselagen äga fondbolag för förvaltning av försäkringspremiefonder.

För sådana fondbolag skall aktiefondslagens bestämmelser gälla i tillämpliga delar. Försäkringsbolagsägda fondbolag skall dock inte kunna driva allmän aktiefondsverksamhet. En sådan möjlighet skulle inte kunna anses förenlig med försäkringsrörelselagens förbud mot annan rörelse.

Enligt 7 kap. 17 § andra stycket försäkringsrörelselagen får ett försäkringsbolag inte utan försäkringsinspektionens medgivande äga andelar i en aktiefond. Flera skäl talar för att ett försäkringsbolag som meddelar livförsäkring med fondanknytning skall ha möjlighet att förvärva andelar för egen räkning i försäkringspremiefonder där bolaget har placerat medel på försäkringstagarnas uppdrag.

För det första måste bolaget ha möjlighet att förvärva ytterligare andelar i en fond som har anvisats av en försäkringstagare, om värdet av de andelar som har förvärvats för inbetalda premier inte räcker för att täcka bolagets utfästelser mot den försäkringstagaren. Vidare framstår det som rimligt att ett försäkringsbolag eller annan som etablerar en ny försäkringspremiefond kan skjuta till ett startkapital som möjliggör en notering av fondandelarna. Vid försäkring av dödsfallstyp måste bolagen av försäkringstekniska skäl också ha möjlighet att kontinuerligt dra av riskkostnader från försäkringstagarnas tillgodohavande genom att lösa in fondande-

lar. För försäkringsbolagen är det troligen orealistiskt att löpande göra kapitalöverföringar från fonderna, eftersom beloppen kan vara obetydliga. För att uppnå ett friktionsfritt system är det värdefullt om ett visst kapital i fonderna kan innehållas av försäkringsbolagen.

Jag anser på grund av det anförda att försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse bör ges rätt att i viss omfattning innehålla andelar för egen räkning i försäkringspremiefonder. En förutsättning bör dock vara att medgivande enligt 7 kap. 17 § andra stycket försäkringsrörelselagen lämnas av försäkringsinspektionen. Utöver vad som behövs för att täcka bolagets utfästelser mot de försäkringstagare vilkas premier har placerats i den aktuella fonden bör försäkringsbolaget få förvärva andelar endast i en sådan omfattning som kan anses påkallad för att underlätta rörelsen. En rimlig metod för beräkningen av hur mycket kapital ett enskilt försäkringsbolag bör kunna innehålla i en försäkringspremiefond är enligt min mening att försäkringsinspektionen fastställer en viss andel, t. ex. fem procent, av de tillgodohavanden som försäkringsbolaget placerat i fonden på försäkringstagarnas uppdrag. Om bolaget har skjutit till medel i tableteringsskedet bör bolagets innehav av fondandelar reduceras i den takt som medel inflyter från försäkringstagarna, för att slutligen inte överstiga den fastställda procentsatsen.

2.2.3.4 Andra särskilda regler för försäkringsbolaget

Mitt förslag: För försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse skall inte gälla vad som i försäkringsrörelselagen föreskrivs i fråga om

1. förbud mot fondemission.
2. förbud mot vinstutdelning samt
3. skyldighet att avsätta årsvinst till en återbäringsfond.

För sådana försäkringsbolag skall samma regler gälla som för skadeförsäkringsbolag i fråga om redovisning av eget kapital och om vinstutdelning. Om inte årsvinsten sätts av till en återbäringsfond skall försäkringsbolaget inrätta en reservfond. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen får meddela föreskrifter i fråga om avsättning till reservfonden.

Belopp motsvarande försäkringstekniska skulder skall kunna redovisas i alla slag av tillgångar.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer bortsett från några redaktionella olikheter med mitt förslag.

Remissinstanserna: I allt väsentligt tillstyrks förslaget av remissinstanserna. Försäkringsinspektionen anser att en vinstutdelningsmodell som innebär att endast en del av vinsten får delas ut till aktieägarna borde övervägas. Inspektionen anser också att det bör närmare utredas vilka värderingsregler och redovisningstekniska principer som bör gälla för försäkringsbolag som meddelar fondförsäkring.

Skälen för mitt förslag: Ett grunddrag i den nya försäkringsformen är att försäkringstagarnas tillgodohavande hos försäkringsbolaget förvaltas i särskilda försäkringspremiefonder enligt försäkringstagarnas önskemål. Om några garantier om kapitaltillväxt inte lämnas eller lämnas bara i begränsad utsträckning, överförs riskerna vid kapitalförvaltningen från försäkringsbolaget till försäkringstagarna. Detta innebär att räntevinster hänförliga till förvaltningen av försäkringstagarnas sparkapital inte kan uppstå i fondanknuten livförsäkring. De överskott som uppkommer kan därigenom väntas bli förhållandevis små jämfört med konventionell livförsäkring. Mot bakgrund härav saknas anledning att för dessa bolag upprätthålla kravet på att verksamheten skall drivas enligt ömsesidighetsprincipen på sätt denna kommer till uttryck i försäkringsrörelselagen.

Försäkringsbolag som driver rörelse med fondanknuten livförsäkring bör alltså inte vara skyldiga att avsätta årsvinsten till en återbäringsfond. I konsekvens härmed bör försäkringsrörelselagens förbud mot vinstutdelning och mot fondemission inte gälla för sådana bolag. Försäkringsbolag som meddelar livförsäkring med fondanknytning bör alltså, om de så önskar, ha möjlighet att i enlighet med vad som gäller för skadeförsäkringsbolag dela ut vinst till aktieägarna. Detta är enligt min mening en viktig förutsättning för att den åsyftade konkurrens effekten skall kunna uppnås.

Försäkringsinspektionen har ifrågasatt om vinstutdelningsförbudet bör slopas helt. Det överskott som uppkommer i rörelsen beror enligt inspektionen ytterst på att premien av säkerhetsskäl satts för högt redan från början. För riskrörelsen i de nya bolagen måste, lika väl som för riskrörelsen i konventionell livförsäkring, byggas upp betryggande reserver för att kunna garantera bolagens åtaganden gentemot försäkringstagarna. Av denna anledning måste enligt inspektionen säkra dödlighetsantaganden vara grunden för riskrörelsens intäkter och utgifter. Motsvarande gäller enligt inspektionen i viss mån även för bolagens driftskostnader. Även driftskostnadspremierna grundas på betryggande antaganden om det enskilda bolagets framtida kostnadsutveckling. Inspektionen anser mot bakgrund bl. a. härav att efter mönster från vad som tillämpas t. ex. i Västtyskland en vinstutdelningsmodell skulle kunna övervägas, som innebär att bolagen tillåts att dela ut endast en viss andel av uppkommen vinst till aktieägarna, varvid resterande andel återgår till försäkringstagarna.

Att helt eller delvis bibehålla vinstutdelningsförbudet skulle enligt min mening innebära risk för att den hämmade konkurrens som för närvarande präglar den svenska livförsäkringsmarknaden konserveras. Jag ser alltså upphävande av vinstutdelningsförbudet som en viktig förutsättning för ökad konkurrens mellan försäkringsbolagen. Någon sådan begränsning av möjligheterna till vinstutdelning som inspektionen förespråkade bör därför inte införas. Som jag tidigare sagt torde bolagen för övrigt inte ha möjligheter att dela ut orimligt höga vinster på en marknad med fungerande konkurrens.

Jag kan däremot instämma i att det för riskrörelsen, lika väl som i konventionell livförsäkring, måste byggas upp betryggande reserver i syfte att säkerställa bolagens åtaganden gentemot försäkringstagarna. Av denna

anledning föreslår jag också att försäkringsbolag som inte inrättar någon återbäringsfond i stället skall vara skyldiga att inrätta en reservfond. Den omständigheten att bolagen ges möjlighet att dela ut vinst till aktieägarna innebär alltså inte någon sänkning av soliditetskravet. Bolagens konsolidering måste givetvis uppfylla krav som försäkringsinspektionen har att ställa med utgångspunkt i omfattningen och beskaffenheten av den bedrivna försäkringsrörelsen.

För avsättning till reservfonden bör som utgångspunkt gälla vad som i försäkringsrörelselagen föreskrivs om skadeförsäkringsbolag. Därutöver bör, för säkerställande av bolagens soliditet, regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen ha möjlighet att meddela villkor i fråga om avsättning till reservfonden i samband med att ett bolags grunder för verksamheten stadfästs. Avsättningarnas storlek bör därvid bestämmas med hänsyn till den planerade rörelsens art och omfattning.

Mot bakgrund bl. a. av att vinstutdelningsförbudet i försäkringsrörelselagen inte skall gälla för försäkringsbolag som meddelar livförsäkring med fondanknytning bör de regler som gäller i fråga om redovisning av eget kapital i skadeförsäkringsbolag också gälla för nu ifrågavarande bolag. Eget kapital skall således delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust i enlighet med vad som föreskrivs i 11 kap. 10 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen.

Vad gäller de redovisningstekniska principer som i övrigt bör gälla anser jag att för försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse bör gälla i huvudsak samma principer som för konventionella livförsäkringsbolag. Förutom de regler som finns i bokföringslagen bör alltså de särskilda föreskrifter som finns i 11 kap. försäkringsrörelselagen gälla också för fondanknutna livförsäkringsbolag. Jag vill emellertid erinra om att försäkringsinspektionen enligt 11 kap. 1 § försäkringsrörelselagen och 49 § försäkringsrörelseförordningen har möjlighet att besluta om avvikelser från bokföringslagens bestämmelser.

Eftersom försäkringstagarna själva väljer placeringsinriktning på tillgodohavandet i försäkringen och förvaltningen sköts av fristående fondbolag, är de finansiella riskerna för försäkringsbolaget förhållandevis små i fondanknuten livförsäkring. Behovet av särskilda placeringsregler kan därför inte anses vara större än i en skadeförsäkringsrörelse. Mot denna bakgrund anser jag att bolag som meddelar fondanknuten livförsäkring lika litet som skadeförsäkringsbolag bör vara skyldiga att redovisa belopp motsvarande försäkringstekniska skulder i vissa särskilt angivna slag av tillgångar. Dessa försäkringsbolag bör alltså i det register som avses i förslaget till 7 kap. 10 a § försäkringsrörelselagen kunna anteckna även andra tillgångar än sådana som avses i 9 § samma kapitel. När försäkringstagarnas panträtt nu görs om till en förmånsrätt som grundar sig på registrering, finns det inte anledning att – såsom i arbetsgruppens förslag – kräva att det skall utfärdas bevis över fondandelarna.

Mitt förslag: Fondandelsägarnas rätt enligt aktiefondslagen att utse ledamöter i fondbolagets styrelse skall i fråga om försäkringspremie-fonder gälla de försäkringstagare på vilkas uppdrag fondandelar har förvärvats.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: *Försäkringsinspektionen* anser att en förbudsregel bör införas som hindrar försäkringsbolaget och fondbolaget att uppträda som ombud för försäkringstagaren. Vidare anser inspektionen att försäkringsbolaget inte bör tillåtas att utse styrelseledamöter på grund av fondandelar som bolaget innehar för egen räkning. *Trygg-Hansa* ifrågasätter om försäkringstagarna behöver kunna påverka förvaltningen inom en enskild fond. Riskerna är enligt bolaget att en kostsam och omständlig administration etableras för att klara inflytandefrågan utan att detta egentligen efterfrågas.

Skälen för mitt förslag: Som framgått av den tidigare redogörelsen skall för försäkringspremiefond i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i aktiefondslagen om annat inte föreskrivs. Eftersom det är försäkringsbolaget som förvärvar fondandelarna, låt vara att detta görs på begäran av försäkringstagaren, är det försäkringsbolaget som i formell mening blir fondandelsägare. Med hänsyn till att tillväxten av försäkringstagarens tillgodohavande är beroende av försäkringspremiefondens utveckling är det enligt min mening rimligt att den rätt till inflytande över valet av styrelseledamöter i fondbolaget som enligt aktiefondslagen tillkommer fondandelsägarna, liksom den vetorätt som förbehålls deras styrelserepresentanter vid utövande av rösträtt för aktier i fonden, inte tillkommer försäkringsbolaget utan i stället de försäkringstagare på vars uppdrag andelarna förvärvats.

Tillräckliga skäl att hindra försäkringstagare som så önskar att utse försäkringsbolaget eller fondbolaget som ombud finns enligt min mening inte. Med hänsyn till att försäkringsbolagen skall kunna få tillstånd till förvärv av andelar för egen räkning endast i begränsad omfattning saknas anledning att föreskriva förbud mot att bolagen utövar rösträtt för dessa; hittillsvarande erfarenheter tyder för övrigt på att frågorna om andelsägarnas inflytande på fondförvaltningen sällan har någon stor praktisk betydelse.

För att försäkringstagarna skall kunna på ett enkelt och smidigt sätt få uppgifter om förestående fondandelsägarstämmor och om vilken rösträtt de därvid får utöva bör skriftligt besked därom lämnas av försäkringsbolaget till varje försäkringstagare. Den försäkringstagare som önskar utöva sin rösträtt bör anmäla detta till försäkringsbolaget, som i sin tur anmäler detta för registrering i fondbolaget. Det nu beskrivna förfarandet förutsätter ett väl fungerande samarbete mellan försäkringsbolaget och fondbolaget, i synnerhet mot bakgrund av att försäkringstagarna förutsätts kunna när som helst beordra att sparkapitalet flyttas från en fondförvaltare till en annan. Jag utgår från att försäkringsbolagen och fondbolagen gemensamt

klaras av att utveckla sådana administrativa rutiner att kostnaderna hålls på en rimlig nivå. Lämpligen bör i fondbestämmelserna intas speciella föreskrifter om anmälningsförfarande m.m. som är direkt avpassade för försäkringssparare.

2.2.5 Skattekonsekvenser

Mitt förslag: Livförsäkringar med fondanknytning skall kunna meddelas som K- eller P-försäkringar i kommunalskattelagens mening. Försäkringstagarna bör ha en beskattning som är likvärdig med den som gäller för konventionell livförsäkring. Försäkringsbolaget bör utarbeta schabloner för fördelning mellan försäkringstagarna av bolagets kostnader för skatt.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppens förslag möjliggör inte att livförsäkringar med fondanknytning utformas som en P-försäkring med försörjningsränta. I övrigt överensstämmer förslaget med mitt.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker att den nya försäkringsformen blir skattemässigt likställd med konventionell livförsäkring. Flera remissinstanser efterlyser förslag till ändringar i kommunalskattelagen som möjliggör att livränteförsäkring med försörjningsränta klassas som P-försäkring. Ett stort antal remissinstanser har efterlyst närmare anvisningar om hur försäkringsbolagets kostnader för skatt skall kunna fördelas mellan försäkringstagarna.

Skälen för mitt förslag: Om livförsäkringar med fondanknytning skall kunna introduceras på den svenska marknaden och bli ett egentligt alternativ till den konventionella livförsäkringen är det som utvecklats i det föregående nödvändigt att de båda sparformerna blir skattemässigt likabehandlade. En förutsättning för att en sådan likabehandling skall kunna uppnås torde vara att all beskattning sker i försäkringsbolaget.

En i princip skattemässig likabehandling kan uppnås genom att aktiefonden med tillämpning av skattelagstiftningens bestämmelser om beskattning av aktiefond delar ut all skattepliktig vinst till fondandelsägarna. Genom att utdelning från försäkringspremiefond alltid tillfaller ett försäkringsbolag, som därvid beskattas enligt reglerna i 2 § 6 mom. lagen om statlig inkomstskatt beroende på om utdelningen belöper på en K- eller en P-försäkring, kan alltså sparande genom livförsäkring med fondanknytning bli skattemässigt likställt med sparande i konventionell livförsäkring. Försäkringspremiefond bör således beskattas enligt de regler som gäller för allmän aktiefond.

Utmärkande för P-försäkringssparandet är för närvarande att uppskov med beskattningen medges både för premiebeloppet och för den avkastning som detta sparande genererar. Premien är – inom vissa gränser – avdragsgill, medan utfallande försäkringsbelopp är skattepliktiga. Försäkringsbolaget beskattas inte för den del av rörelsens nettointäkt som belöper på P-försäkringar. Uppsamlat kapital i en P-försäkring är inte heller före-

mål för förmögenhetsbeskattning. Vid K-försäkring är premien inte avdragsgill. I gengäld är utfallande belopp fritagna från beskattning. Avkastningen av uppsamlat kapital i en K-försäkring beskattas genom en särskild ränteskatt. K-försäkring som tecknats efter den 12 december 1986 är vidare föremål för förmögenhetsbeskattning hos försäkringstagaren.

Enligt femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen krävs för att försäkringen skall behandlas som en P-försäkring att pensionen under den första femårsperioden för utbetalning inte utgår med sjunkande belopp i förhållande till tidigare utbetalningstillfälle. Ett sådant krav torde inte kunna uppfyllas i en livförsäkring med fondanknytning som saknar nominellt bestämda betalningsutfästelser. I denna försäkringsform kommer pensionsbeloppens storlek att kunna variera med hänsyn till det skiftande värdet av andelarna i försäkringspremiefonderna. Syftet med nämnda femårsregel är att försäkringssparande skall vara skattemässigt gynnat endast om utbetalningarna fördelas så att de tillgodoser ett varaktigt pensionsbehov och att försäkringen alltså inte i praktiken skall kunna fungera som en K-försäkring. Detta syfte bör emellertid kunna uppfyllas även i fråga om pension från en livförsäkring med fondanknytning. Ett tillägg till nämnda anvisningspunkt bör därför göras varigenom pensionen under den första femårsperioden relateras, inte till ett visst belopp, utan till antalet fondandelar vid varje utbetalningstillfälle. Motsvarande tillägg bör göras i tionde och elfte styckena samma anvisningspunkt, som avser utbetalning av efterlevandepension och försörjningsränta.

Med nu angivna utgångspunkter kommer beskattningen av ett bolag som meddelar livförsäkring med fondanknytning inte att avvika från den som gäller för ett konventionellt livförsäkringsbolag. Kostnaderna för skatt är en utgift som i den nya försäkringsformen skall kunna tas ut som en löpande premie från försäkringstagarens tillgodohavande.

Eftersom utdelningar från försäkringspremiefonderna och vinster och förluster som uppkommit genom byten av fond kommer att ligga till grund för beräkningen av försäkringsbolagets skatt är det enligt arbetsgruppen nödvändigt att bolaget proportionerar och fördelar kostnaderna för skatten på de enskilda försäkringstagarna. Försäkringstagare som inte låtit flytta sitt tillgodohavande från en fond till en annan skall inte behöva betala kostnader för skatt som uppkommit genom realisation av fondandelar som hör till andra försäkringstagare. Motsvarande gäller i fråga om utdelning vars storlek kan variera mellan de olika fonderna. En exakt beräkning av kostnaden för den skatt som belöper på varje försäkringstagare torde emellertid inte kunna göras. Det är därför enligt arbetsgruppen nödvändigt att kostnaden beräknas schablonvis. Med stöd av skälighetsprincipen skulle försäkringsinspektionen kunna tillse att den metod som försäkringsbolagen tillämpar för beräkning av kostnaderna för de enskilda försäkringstagarna är skälig.

Flera remissinstanser har efterlyst anvisningar om hur sådana schabloner skall beräknas. *Försäkringsinspektionen* har framhållit att det med hänsyn till den nya försäkringsformens innebörd och konstruktion kan ifrågasättas om det är riktigt att hänvisa till skälighetsprincipen. En rättvis och mot transaktionerna svarande fördelning bör enligt inspektionen istäl-

let vara utgångspunkten. Inspektionen pekar även på några svårigheter som kan uppkomma då skatt skall fördelas på berörda försäkringstagare.

Jag vill för min del anlägga följande synpunkter på frågan. Det är inte möjligt att skapa någon absolut skatteneutralitet mellan den nya försäkringsformen och konventionell livförsäkring. En sådan likställighet bör inte heller vara någon förutsättning för förslaget genomförande. Det väsentliga är att de olika försäkringsformerna får något så när likformiga skattemässiga förutsättningar. Det får därefter ankomma på den enskilde försäkringstagaren att själv välja den försäkringsform som han med hänsyn till sina ekonomiska och andra förutsättningar anser mest lämplig.

Vad gäller de metoder som bolagen skall tillämpa för fördelning av skattekostnaden mellan försäkringstagarna är det heller inte möjligt att skapa någon absolut rättvisa. Inte heller detta bör vara någon förutsättning för förslaget genomförande. Det väsentliga är i stället att metoderna är enkla, att de i förväg görs kända för försäkringstagarna och att de skapar en något så när rimlig fördelning av skattekostnaderna mellan försäkringstagarna. Vad arbetsgruppen anfört om att kostnaderna skall beräknas schablonvis får anses vara ett uttryck för nu nämnda syften. Jag delar emellertid försäkringsinspektionens uppfattning att det kan ifrågasättas om det är riktigt att i detta sammanhang hänvisa till skälighetsprincipen. Utgångspunkten för bestämmande av fördelningsmetod bör som inspektionen framhåller i stället vara en rättvis och mot transaktionerna svarande fördelning.

Vad häfter gäller metodernas utformning anser jag att dessa bör kunna utformas på flera olika sätt. Det är inte någon nackdel om bolagen i konkurrens med varandra marknadsför olika beräkningsmetoder. Som utgångspunkt för beräkningen gäller för närvarande att avkastningen på försäkringsbolagens kapitalförvaltning vid K-försäkring beskattas med 50 procent. Härvid bortses från antalsavdraget m. m. Den enklaste metoden skulle därvid vara att från försäkringstagarens tillgodohavande dra av en kostnad motsvarande 50 procent av de utdelningar som är hänförliga till dennes andelar och lika mycket av den vinst som uppkommer vid inlösen av andelar hänförliga till hans tillgodohavande.

Erfarenhetsmässigt vet man emellertid att skatten till följd av avdragsgilla förluster m. m. blir lägre än 50 procent. Med hänsyn härtill skulle kostnadsavdraget kunna sättas lägre än nämnda kvotdel. En ytterligare metod kunde vara att realisationsförluster vid inlösen av fondandelar inte i sin helhet belastar försäkringstagarens tillgodohavande.

En annan metod som möjliggör en mer sofistikerad skattekostnadsfördelning är att inrätta en skatteåterbäringsfond som eventuellt kan regleras i grunderna. Fonden skulle kunna tillföras medel som efter betryggande antaganden om det följande årets beräknade skattekostnader dragits av från utdelningar och realisationsvinster hänförliga till försäkringstagarnas tillgodohavanden. Återbärning skulle därefter årligen, sedan bolagets slutliga skatt fastställts, kunna tilldelas försäkringstagarna.

Det bör enligt min mening ankomma på varje försäkringsbolag att självt välja den beräkningsmetod som bolaget önskar marknadsföra, varefter försäkringsbolagens kunder får välja mellan de olika alternativ som er-

bjuds. Det bör emellertid också åligga försäkringsinspektionen att tillse att metoderna för skattekostnadsfördelningen är något så när rimliga med hänsyn till den erfarenhet som inspektionen har i fråga om bolagens faktiska skattebelastning. Om ett försäkringsbolag väljer en metod med alltför lågt skattekostnadsavdrag kan soliditeten i bolaget komma i fara. Det är vidare väsentligt att försäkringstagarna får tydlig information om vilka konsekvenser i form av skattekostnadsavdrag som kommer att följa på olika transaktioner.

Jag vill slutligen ta upp några frågor som berörts av några remissinstanser och som avser förmögenhetsbeskattningen samt arvs- och gåvobeskattningen.

Försäkringstagare som tecknat kapitalförsäkring enligt den nya försäkringsformen skall givetvis beskattas enligt gällande regler för förmögenhetsskatt på kapitalförsäkring. Försäkringen skall därvid tas upp till det värde som svarar mot det beräknade tekniska återköpsvärdet. Detta förutsätter i sin tur att bolagen upprättar grunder för återköp.

Även reglerna i 116 § försäkringsavtalslagen (1927:77), jämförda med 12 § andra stycket lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, om s. k. basbeloppsavdrag vid arvsbeskattningen bör kunna tillämpas på livförsäkring med fondanknytning. Vissa svårigheter kan visserligen uppstå om premien i avtalet har uttryckts i antal fondandelar i stället för i kronor, men det är en svårighet som uppkommer vid alla typer av indexerad premie. Med en rimlig utformning av försäkringsavtalen bör problemen utan svårighet kunna bemästras till dess att det föreligger en ny avtalsrättslig lagstiftning på livförsäkringens område (se betänkandet (SOU 1986:56) Personförsäkringslag, avsnitt 15.2 och 19.7.2).

2.2.6 Information

Min bedömning: Särskilda regler om försäkringsbolagets informationsplikt mot försäkringstagarna bör inte införas i lagen om livförsäkringar med fondanknytning.

Arbetsgruppens bedömning: Överensstämmer med min bedömning.

Remissinstanserna: Några remissinstanser framhåller det viktiga i att försäkringstagarna får tydlig information om innebörden av den nya försäkringsformen. *Försäkringsinspektionen* anser att rimliga konsumenthänsyn talar för att man i en lag om livförsäkringar med fondanknytning inför uttryckliga informationsbestämmelser.

Skälen för min bedömning: Införande av den nya försäkringsformen ställer stora krav på försäkringsbolagens information till försäkrinstagarna. Till att börja med är det viktigt att den som överväger att teckna en sådan försäkring får tydlig information om gränserna för försäkringsbolagets åtagande och att han görs medveten om att ömsesidighetsprincipen inte gäller för försäkringen utan att sparandet placeras på hans egen risk. Som framgått ovan är det också viktigt att försäkringstagaren före tecknan-

det får tydliga upplysningar om vilka skatteregler som gäller och vilka skattekonsekvenser t. ex. ett fondbyte får. Särskilt viktigt är att de försäkringstagare som tecknar försäkring med fondanknytning under år 1990 får klart för sig att beskattningsreglerna kommer att ändras fr. o. m. 1991.

Vidare måste det krävas att försäkringsbolaget under försäkringstiden lämnar försäkringstagaren fortlöpande information om sådana förhållanden rörande hans försäkringssparande som det är av betydelse för honom att känna till. Hit hör naturligtvis i första hand utvecklingen av fondandelarnas värde. Enligt 36 § aktiefondslagen skall ett fondbolag för varje kvartal upprätta en kvartalsredogörelse för de fonder som bolaget förvaltar. Kvartalsredogörelsen skall uppta bl. a. fondens tillgångar och skulder och värdet vid inlösen av en fondandel. Fondbolaget skall också avge en årsberättelse, som kan ersätta en av kvartalsredogörelserna (37 och 38 §§). Även om det formellt är försäkringsbolaget som är andelsägare, framstår det som självklart att försäkringstagarna inte skall få sämre information än om de hade placerat sitt sparande direkt i aktiefonden. Det får alltså anses åligga försäkringsbolaget att på lämpligt sätt vidarebefordra uppgifterna i kvartalsredogörelserna och årsberättelsen till försäkringstagarna.

Vidare bör försäkringstagaren regelbundet få tydlig uppgift om hur stor del av hans premie som tas i anspråk för risktäckning och för driftkostnader resp. hur mycket som går till sparande, liksom han måste få veta om försäkringsbolaget tar hans fondandelar i anspråk för att täcka olika kostnader.

I 5—8 §§ konsumentförsäkringslagen (1980:38) finns bestämmelser om försäkringsbolagets informationsplikt mot försäkringstagarna vid konsumentförsäkring. I betänkandet (SOU 1986:56) Personförsäkringslag har föreslagits liknande regler för liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkringar (se särskilt 2 kap. i den föreslagna personförsäkringslagen). För närvarande finns dock inte några bestämmelser om informationsskyldigheten vid livförsäkring i vare sig försäkringsavtalslagen eller försäkringsrörelselagen (bortsett från 7 kap. 16 § sistnämnda lag som ålägger försäkringsbolagets ledning att övervaka att anskaffningen av ansökningar om försäkring i bolaget sker på ett sätt som stämmer med god försäkringssed).

Enligt *försäkringsinspektionen* finns det skäl att införa särskilda informationsregler i lagen med hänsyn till den fondanknutna livförsäkringens speciella natur, som skapar ett större informationsbehov än konventionell livförsäkring. Med tanke på livförsäkringens sociala roll måste det enligt inspektionen säkerställas att försäkringstagarna i förväg får tydlig information om bl. a. innebörden av försäkringsbolagets utfästelser och om att försäkringstagaren ensam (och utan den solidaritet mellan olika försäkringstagare som kännetecknar konventionell livförsäkring) bär de finansiella risker som är förbundna med fondförsäkringen. Ett sådant säkerställande kan komma till stånd bara genom uttryckliga informationskrav i lagen om livförsäkringar med fondanknytning. Inspektionen framhåller vidare att den bara har begränsade möjligheter att tvinga ett försäkringsbolag att i sin marknadsföring ta in information av visst slag. Detsamma

gäller i fråga om möjligheten att framtvinga information till en försäkringstagare sedan ett försäkringsavtal väl är slutet.

Prop. 1989/90: 34

Enligt min mening finns det knappast tillräcklig anledning att för tiden till dess att en ny avtalsrättslig lagstiftning på personförsäkringsområdet träder i kraft införa särskilda informationsregler i lagen om livförsäkringar med fondanknytning. Det skulle för övrigt vara svårt att på detta tidiga stadium — innan några produkter av denna typ ännu har introducerats på den svenska marknaden — i lagtext närmare ange vilka förhållanden informationen skall avse och när informationen skall lämnas. Försäkringsinspektionens tillsyn på området bör kunna ge garantier för att lämpliga informationsrutiner utvecklas efter hand, samtidigt som man på detta sätt kan få ett bättre underlag för en lagreglering av frågorna. Det bör dessutom observeras att marknadsföringslagen (1975:1418) gäller även för marknadsföring av försäkringar (se särskilt 3 §), låt vara att den lagen inte kan användas för att tvinga ett försäkringsbolag att lämna information om olika försäkringar sedan försäkringsavtalet väl är träffat.

2.2.7 Ikraftträdande

Mitt förslag: Den nya lagen bör träda i kraft den 1 januari 1990.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Några remissinstanser anser att ytterligare utredning och belysning av vissa frågor bör ske innan den nya försäkringsformen införs. *Folksam* ifrågasätter om lagen kan sättas i kraft den 1 januari 1990. Även *försäkringsinspektionen* anser att vissa nödvändiga klarlägganden måste göras under det fortsatta lagstiftningsarbetet. Inspektionen menar att en möjlighet är att utforma ikraftträdandebestämmelserna så att tillståndsbeslut och andra beslut kan meddelas efter den 1 januari 1990 men att försäkringsverksamheten får starta först fr. o. m. den 1 juli 1990. *Trygg-Hansa* och *Skandia* understryker att det är av största vikt att lagförslaget träder i kraft i enlighet med förslaget, dvs. den 1 januari 1990, för att inte de svenska försäkringsbolagen skall tappa tempo i den kommande internationaliseringen av försäkringsbranschen.

Skälen för mitt förslag: Jag delar uppfattningen att det med tanke på den internationella konkurrensen är viktigt att de svenska försäkringsbolagen så snart som möjligt får tillgång till den nya försäkringsformen, och jag anser inte att det kvarstår några sådana oklarheter i förslaget som gör det nödvändigt att skjuta fram ikraftträdandet. Lagen bör alltså träda i kraft den 1 januari 1990.

Samtidigt har jag emellertid förståelse för att försäkringsinspektionen — och även regeringen — kommer att behöva tid för en grundlig prövning av koncessionsansökningarna för de nya bolagen, liksom inspektionen måste ha möjlighet att överväga vilka föreskrifter och beslut den skall meddela för olika fall. Någon formell bestämmelse om att försäkringsverksamheten inte får starta före ett visst datum finner jag dock inte nödvändigt.

I detta avsnitt behandlas reglerna om skyldigheten för ett försäkringsbolag att placera ett belopp motsvarande de försäkringstekniska skulderna i vissa slag av tillgångar och om försäkringstagarnas panträtt i dessa tillgångar. De nuvarande pantsättningsreglerna för med sig en rad olägenheter, och försäkringsverksamhetskommittén har i sitt betänkande (SOU 1986:8) Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten föreslagit att bestämmelserna ändras. Vidare behandlas bestämmelserna om särskild administration i livförsäkringsbolag vid konkurs och likvidation.

3.1 Allmän bakgrund

3.1.1 Pantsättningskravet i försäkringsrörelselagstiftningen

Enligt 7 kap. 1 § försäkringsrörelselagen skall i ett försäkringsbolags balansräkning som skulder tas upp värdet av bolagets ansvarighet för

1. löpande försäkringar (premiereserv),
2. försäkringsersättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),
3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),
4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och
5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte förfallit till betalning.

Dessa skulder, av vilka premiereserven utgör huvudparten, benämns försäkringstekniska skulder. För beräkning av premiereserven skall i livförsäkringsrörelse finnas grunder med antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntefot samt driftskostnader. Grunderna skall normalt stadfästas av regeringen. Med försäkringstekniska skulder avses således skulder förknippade med själva försäkringsrörelsen. Bolagets övriga skulder benämns finansiella skulder, t. ex. inteckningslån i egna fastigheter.

För livförsäkring krävs att de tillgångar som svarar mot bolagets åtaganden ger trygghet på lång sikt åt försäkringstagarna. I 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen har därför föreskrivits att ett belopp motsvarande försäkringstekniska skulder för livförsäkring alltid, dvs. vid varje tidpunkt, skall redovisas i vissa angivna slag av värdehandlingar. I huvudsak skall dessa värdehandlingar utgöras av statsskuldförbindelser, andra obligationer och skuldförbindelser med säkerhet i fastigheter. Ett belopp motsvarande högst 20 procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning får emellertid redovisas i andra värdehandlingar än de i lagen särskilt angivna, dock inte i aktier. För försäkring av annat slag än personförsäkring, som meddelats för längre tid än tio år (i fortsättningen benämnd lång skadeförsäkring) gäller enligt 7 kap. 10 § försäkringsrörelselagen motsvarande placeringsplikt men då endast till ett belopp motsvarande premiereserven. Sistnämnda försäkringar omfattar i praktiken endast s. k. allfram-

tidsförsäkring för brandskada. Av 1 kap. 5 § tredje stycket försäkringsrörelselagen följer att de särskilda bestämmelserna om livförsäkring är tillämpliga även på sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring.

De värdehandlingar som svarar mot de försäkringstekniska skulderna skall enligt 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen hållas avskilda från bolagets övriga tillgångar och förvaras under minst två lås med olika nycklar. Genom en lagändring (SFS 1986:406), som trädde i kraft den 1 juli 1986, får försäkringsinspektionen på framställan av bolaget medge att värdehandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen bestämmer, sätts i särskilt förvar hos PenningmarknadsCentralen PmC Aktiebolag (i fortsättningen benämnt PmC), som emellertid inte börjat driva någon verksamhet ännu (se avsnitt 3.1.5).

I de värdehandlingar som förvaras avskilda på föreskrivet sätt har försäkringstagarna enligt 7 kap. 11 § första stycket försäkringsrörelselagen panträtt som i handpant till säkerhet för att bolaget skall fullgöra sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen. Med handpanträtt följer särskild förmånsrätt enligt 4 § förmånsrättslagen (1970:979).

Försäkringsinspektionen skall förordna ett ombud som skall övervaka att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på föreskrivet sätt. Förvaras värdehandlingarna under lås hos försäkringsbolaget skall endast ombudet inneha nyckel till ett av låsen. Förvaras värdehandlingarna hos PmC skall de inte vara åtkomliga för bolaget utan ombudets medverkan.

Styrelsen och verkställande direktören skall, med beaktande av lagens värderingsregler, se till att värdehandlingar till erforderligt belopp förvaras på föreskrivet sätt. Har värdehandlingar satts i förvar till högre värde än som erfordras har styrelsen eller verkställande direktören rätt att få ut handlingar motsvarande överskottet. Ledningen har dessutom, för att kunna betala förfallna försäkrings- eller återbäringsbelopp, för vilka avsättning har skett, rätt att få ut handlingar till motsvarande värde. En värdehandling får på ledningens begäran bytas ut mot en annan handling av motsvarande värde. Behöver bolaget tillgång till en värdehandling, som har satts i särskilt förvar, för att kunna bevaka sin rätt på grund av handlingen eller för något annat liknande ändamål, skall ombudet mot kvitto lämna ut handlingen till behörig företrädare för bolaget. Ledningen är skyldig att inom skälig tid återställa handlingen eller avlämna annan handling av motsvarande värde.

Om bolagets ledning inte fullgör sina åligganden enligt 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen skall ombudet genast göra anmälan hos försäkringsinspektionen.

Ombudet har rätt att få arvode av försäkringsbolaget. Arvodets storlek bestäms av inspektionen.

Försäkringsinspektionen har utfärdat föreskrifter angående pantsättningsförfarandet (BFFS 1986:10). Enligt dessa skall de försäkringstekniska skulderna uppskattas av bolagets aktuarie beträffande livförsäkring och genom verkställande direktörens försorg beträffande skadeförsäkring. Senast vid mitten av tredje månaden i varje kvartal skall till ombudet

lämnas skiftlig uppgift rörande det uppskattade beloppet vid kvartalets slut. På grundval av uppgiften skall ombudet bedöma den erforderliga pantsättningen och tillse att vid behov fyllnadspantsättning sker ofördröjligen. Vidare sägs i föreskrifterna att bolaget varje år efter balansräkningens fastställande skall tillhandahålla ombudet uppgift om det belopp som skall vara pantsatt på balansdagen. I den mån värdehandlingarna inte är generellt tillåtna enligt 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen utan påstås vara med dem jämförliga till sin art och säkerhet enligt punkt 7 i samma paragraf, får värdehandlingarna inte godtas av ombudet, med mindre bolaget styrker att handlingen godkänts för redovisning av inspektionen. Önskar ledningen i ett bolag få ut värdehandlingar svarande mot påstått överskott, skall enligt föreskrifterna överskottet styrkas genom en av verkställande direktören undertecknad uppgift om storleken av försäkringstekniska skulder per den dag uttaget skall äga rum.

Pantsättningskyldighet föreligger för såväl återförsäkring som direkt försäkring. Syftet med pantsättningen är i båda fallen att skydda de försäkrades rätt. I 7 kap. 12 § försäkringsrörelselagen föreskrivs därför att pant-rätten till de värdehandlingar som en återförsäkringsgivare pantsatt skall tillkomma försäkringstagarna i det bolag som tagit återförsäkringen.

Med handpanträtt avses en panträtt som är förenad med besittning, dvs. att pantsättningen fullföljs genom tradition (överlämnande) av saken. En giltig panträtt anses föreligga endast om pantsättaren saknar rättslig eller faktisk möjlighet att disponera över vad som har pantsatts utan att pant-havaren lämnar sitt samtycke i varje enskilt fall. Detta är förklaringen till de nuvarande reglerna om särskild förvaring av värdehandlingar och att dessa inte får vara åtkomliga för bolaget utan ett ombuds medverkan.

För utländska försäkringsbolag som önskar driva rörelse i Sverige genom generalagent gäller lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige. Enligt 6 och 10 §§ är de utländska företagen skyldiga att göra vissa depositioner i svenskt bankinstitut. För de företag som driver livförsäkringsrörelse gäller i huvudsak samma placeringsplikt som enligt 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen gäller för svenska livförsäkringsbolag. I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får enligt 13 § andra stycket räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§ under förutsättning att deponeringen består av värdehandlingar som är godkända enligt placeringsreglerna och att dessa förvaras åtskilda från deponeringen i övrigt. De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder helt eller delvis redovisas och som inte är deponerade enligt 6 och 10 §§, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar. Försäkringsinspektionen får dock medge att värdehandlingarna i stället sätts i särskilt förvar i bankinstitut eller hos PmC. Förvaras värdehandlingarna under lås hos företaget skall till ett av låsen endast ett av försäkringsinspektionen förordnat ombud inneha nyckel. Förvaras de på annat sätt, skall de inte vara åtkomliga utan ombudets medverkan. I de värdehandlingar som avsatts till täckande av de försäkringstekniska skulderna har försäkringstagarna enligt 15 § panträtt som i handpant till säkerhet för att företaget fullgör sina förpliktelser enligt försäkringsavta-

len. Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6 och 10 §§ deponerat i bankinstitut och som inte är pantsatta enligt 15 § får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, avgifter c.d., dels ock av vissa administrationskostnader. Placerings- och pantsättningsreglerna i lagen om utländska försäkringsföretag gäller inte lång skadeförsäkring. Vid införandet av lagen konstaterades att det från utländskt håll inte visats något intresse för att driva sådan försäkringsrörelse i Sverige, och det ansågs därför inte föreligga något behov av särskilda regler för sådan försäkring (se prop. 1950:94 s. 34). Det kan också påpekas att det för närvarande inte finns något utländskt försäkringsföretag som har koncession för att driva livförsäkringsrörelse i Sverige.

3.1.2 Särskild administration vid konkurs och likvidation

I 14 kap. försäkringsrörelselagen finns bestämmelser om likvidation, konkurs och särskild administration. Bestämmelserna om likvidation och konkurs överensstämmer i huvudsak med reglerna i 13 kap. aktiebolagslagen.

Under likvidationen avvecklas bolagets verksamhet. Dess skulder betalas och de behållna tillgångarna utskiftas bland aktieägarna respektive delägarna. Försäkringsinspektionen skall om det behövs förordna en likvidator att tillsammans med de övriga likvidatorerna genomföra likvidationen. När likvidatorerna lagt fram slutredovisningen, är försäkringsbolaget upplöst. Om ett försäkringsbolag är försatt i konkurs och denna avslutas utan något överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas. Om det finns överskott, skall bolaget träda i likvidation.

När ett försäkringsbolag är i konkurs kan inspektionen förordna ett allmänt ombud. Ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med förvaltare som utses enligt konkurslagen.

För bolag som meddelar lång skadeförsäkring finns en särskild bestämmelse i 14 kap. 24 § försäkringsrörelselagen. I praktiken gäller bestämmelsen endast allframtidförsäkring för brandskada. Om ett sådant bolag trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall inspektionen utse ett ombud som skall bevaka den panträtt som försäkringstagarna har enligt 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen. Ombudet skall se till att varje försäkringstagare har panträtt i de pantsatta värdehandlingarna i förhållande till den andel i premiereserven som belöper på hans försäkring.

Bestämmelserna om särskild administration (14 kap. 25–28 §§) är avsedda för den livförsäkringsverksamhet som kräver grunder. Syftet är att tillvarata livförsäkringstagarnas rätt vid likvidation eller konkurs. Det är försäkringsinspektionen och inte likvidatorn eller konkursförvaltaren som förvaltar det särskilda administrationsboet. Det har ansetts angeläget att bibehålla livförsäkringsavtalen vid rättslig giltighet och om möjligt undvika en realisation av tillgångarna, eftersom det är ovisst om en försäkringstagare kan erhålla en livförsäkring på samma villkor i ett annat bolag för den tilldelning som han erhåller vid en avveckling.

Administrationsboet övertar hela livförsäkringsbeståndet tillsammans med de värdehandlingar i vilka försäkringstagarna har panträtt. Härmed övergår alla bolagets rättigheter och skyldigheter på grund av försäkringarna på administrationsboet. Samma sak gäller bolagets rättigheter och skyldigheter på grund av eventuella återförsäkringar. När administrationsboets ekonomiska ställning klarlagts, skall inspektionen inleda underhandlingar med svenska försäkringsbolag som kan vara villiga att överta försäkringsbeståndet. Om inspektionen anser att ett avgivet anbud bör antas, skall detta kungöras och försäkringstagarna skall ges tillfälle att inkomma med erinringar. Inspektionen överlämnar sedan med ett eget utlåtande ärendet till regeringen för avgörande. Om inte hela försäkringsbeståndet överlåtits inom två år från det administrationen inträdde, skall inspektionen anmäla detta för regeringen. Regeringen kan då förordna antingen att administrationen skall fortsätta eller att administrationsboet skall avvecklas genom fördelning av tillgångarna.

3.1.3 Utländska förhållanden

Europeiska Gemenskaperna (EG)

Av första direktivet rörande skadeförsäkringsverksamhet (73/239/EEC) och första direktivet rörande livförsäkringsverksamhet (79/267/EEC) följer att varje medlemsland i vilket ett försäkringsbolag driver rörelse skall kräva att bolaget upprättar erforderliga tekniska reserver (motsvarigheten till försäkringstekniska skulder) och upprätthåller en tillräcklig solvensmarginal avseende bolagets hela verksamhet. Vidare finns bestämmelser om fastställande av en garantifond.

Storleken av de tekniska reserverna bestäms enligt reglerna i varje medlemsland eller enligt den praxis som råder i landet. De tekniska reserverna skall normalt vara täckta av tillgångar i motsvarande valuta och dessa tillgångar skall vara lokaliserade i verksamhetslandet. Ett medlemsland kan emellertid tillåta att en viss del av reserverna täcks av krav på återförsäkrare. Solvensmarginalen skall uppgå till ett visst lägsta belopp och enligt huvudregeln skall en tredjedel av solvensmarginalen utgöra en garantifond. Om ett bolags solvensmarginal understiger det lägsta godtagbara värdet, skall tillsynsmyndigheten kräva att bolaget presenterar en plan för återställandet av den finansiella ställningen. I det fall solvensmarginalen understiger garantifonden skall tillsynsmyndigheten kräva att bolaget inkommer med en kortsiktig finansieringsplan. I detta läge kan tillsynsmyndigheten också begränsa eller förbjuda bolaget att fritt förfoga över sina tillgångar. I yttersta fall kan ett bolags koncession dras in, om det inte uppfyller de krav som uppställts.

Kommissionen presenterade i januari 1987 ett förslag till direktiv om samordning av regler rörande tvångslikvidation av försäkringsbolag, som driver direkt försäkringsverksamhet. Av detta förslag framgår bl. a. följande. Försäkringsbolag skall föra register över de tillgångar som enligt den nationella lagstiftningen motsvarar de tekniska reserverna. De registrerade tillgångarna, värderade enligt den nationella lagstiftningen, skall vid varje

tidpunkt motsvara de tekniska reserverna, varvid reserverna enligt huvudregeln beräknas utan avdrag för den del som återförsäkrats. Om en registrerad tillgång är belastad med en säkerhetsrätt, skall detta antecknas i registret. När tillgångar som är registrerade realiserar, skall nya tillgångar av motsvarande värde registreras. Registret står under tillsyn av tillsynsmyndigheten. Likvidation med anledning av ett bolags insolvens benämns särskild tvångslikvidation. Om försäkringsbestånden inte överlåtes vid en sådan likvidation, skall de tillgångar som finns införda i registren realiserar och influtna medel utdelas. De medel som är knutna till livförsäkringsverskamhet skall utdelas för att täcka borgenärernas krav i ordningen a) krav som uppkommit efter bolagets försättande i likvidation, b) krav i enlighet med kapital- och livränteförsäkringar samt andra tillgodohavanden för de försäkrade eller andra förmånsberättigade, c) krav till följd av övertagen återförsäkring, d) krav på lön och e) krav på inbetalade men inte tillgodogjorda premiebelopp. Borgenär som inte fått full utdelning för nämnda krav av medel från registrerade tillgångar kan göra gällande sitt restkrav som oprioriterad borgenär vid utdelning av bolagets övriga tillgångar. - Reglerna gäller i huvudsak även för agenturer till bolag med huvudkontor utanför EG.

Danmark

I 1984 års lov om försikringsvirksomhed finns i 133 § bestämmelser för beräkning av de försäkringstekniska skulderna (försäkringsfonden), och i 135 § anges de värdehandlingar i vilka medlen som skall täcka försäkringsfonden får placeras. Dessa bestämmelser överensstämmer i huvudsak med motsvarande regler i den svenska försäkringsrörelselagen. De värdepapper som motsvarar försäkringsfonden skall enligt 136 § inskrivas eller förvaras i ett godkänt förvaringsställe. Det därvid utställda inskrivnings- eller förvaringsbeviset skall förses med bolagets påteckning om att värdepapperen skall tjäna till täckning av försäkringsfonden. Påteckningen skall underskrivas av tillsynsmyndigheten eller, efter närmare bestämmelser av myndigheten, av bolagets statsauktoriserade revisor. Härfter anses de påtecknade värdepapperen som givna i handpant till säkerhet för försäkringstagarnas fordringar enligt försäkringsavtalen. Det beskrivna pantsättningsförfarandet skall ske inom tre månader efter räkenskapsårets utgång. Under räkenskapsåret skall på samma sätt och med tre månaders frist pantsättas värdepapper till täckning av det belopp som försäkringsfonden uppskattas ha växt under den förflutna delen av året. I den utsträckning försäkringsfonden täcks av värdepapper utställda genom den danska värdepapperscentralen, skall försäkringsbolaget till registrering i värdepapperscentralen anmäla en motsvarande pantförskrivning. Denna panträtt upphör när tillsynsmyndigheten gör anmälan härom till värdepapperscentralen.

Genom den danska värdepapperscentralen sker central registrering av obligationer. All handel är papperslös och obligationsinnehavet finns bara registrerat på obligationskonto hos värdepapperscentralen.

Om ett livförsäkringsbolag försätts i konkurs, skall liksom i Sverige

livförsäkringsbeståndet tillsammans med pantsatta värdehandlingar förvaltas av en särskild administration. Reglerna för denna administration överensstämmer i sina huvuddrag med de svenska bestämmelserna.

Prop. 1989/90: 34

Norge

I juni 1988 antogs en ny lag om försikringsvirksomhet, som trätt i kraft i september 1989. Enligt denna lag kan ett försäkringsbolag ställas under offentlig administration, men det kan däremot inte försättas i konkurs. Fordringar som följer av försäkringsavtal har företrädesrätt framför andra fordringar, med undantag av massafordringar. Livförsäkringsbeståndet har företräde till ett belopp som minst motsvarar försäkringsfonden.

Finland

I den finländska försäkringsbolagslagen finns inget krav på pantsättning. Däremot finns bl. a. en bestämmelse som föreskriver att ett belopp motsvarande 85 procent av de försäkringstekniska skulderna skall vara placerade i långfristiga värdepapper.

3.1.4 Försäkringsverksamhetskommitténs förslag

Kommittén har i delbetänkandet (SOU 1986:8) Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten tagit upp frågan om pantsättningskravet i försäkringsrörelselagen.

Kommittén har till en början diskuterat huruvida det nuvarande pantsättningssystemet kan anses vara praktiskt och ändamålsenligt för försäkringsbolagen och försäkringsinspektionen. Reglerna underlättar tillsynen såväl av att de tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna vid envar tidpunkt är tillräckliga som av att bolagen iakttar de särskilda placeringsreglerna i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen. Kommittén gör emellertid bedömningen att pantsättningsförfarandet får anses ha en underordnad betydelse i förhållande till reglerna om offentlig tillsyn och revision.

Det nuvarande pantsättningssystemet skulle också kunna anses i viss utsträckning försvåra för befattningshavare i ett försäkringsbolag att genom brottslig handling komma i besittning av vissa värdehandlingar. Den offentliga tillsynen, bolagens särskilda förvaring överhuvud av värdehandlingar och de straffrättsliga bestämmelser som finns torde emellertid enligt kommittén utgöra ett tillräckligt och väl avvägt skydd för försäkringstagarna i detta hänseende.

De främsta olägenheterna med det nuvarande pantsättningsförfarandet torde vara av administrativ art. Ett ombud måste vara med vid uttag och inläggning av värdehandlingar i valvet. Det kan förväntas att hanteringen av pantsatta tillgångar i framtiden kommer att tillta i omfattning. Säkerhetsvalven måste byggas på ett sådant sätt att det finns ett extra valv för pantsatta värdehandlingar. Bolagen måste ta ut pantbrev i egna fastigheter för att kunna använda dessa till att täcka de försäkringstekniska skulderna.

Pantsättningsförfarandet är opraktiskt och otidsenligt, och kommittén

anser därför att systemet utifrån rent praktiska utgångspunkter bör avskaffas.

Enligt kommitténs mening finns det skäl att bibehålla en förmånsrätt för de försäkringstagare som för närvarande har en särskild förmånsrätt grundad på handpant främst därför att dessa försäkringsformer har ansetts motivera ett bättre skydd i förmånsrättshänseende än andra försäkringsformer. Därtill kommer att det inte helt kan uteslutas att i vissa situationer andra fordringsägare än försäkringstagare kan förekomma i större utsträckning än som är normalt i försäkringsbolag.

Kommittén har diskuterat möjligheten att skapa en förmånsrätt grundad på något slag av registrering men konstaterar att det i svensk rätt för närvarande inte finns någon generell möjlighet till registreringspanträtt för lös egendom. En del av de ifrågavarande värdehandlingarna säljs löpande och ersätts av nya handlingar, och detta torde medföra ett relativt omfattande arbete kring registreringen för såväl bolag som inspektionen. Införandet av en förmånsrätt grundad på registrering skulle även kräva en rad överväganden inom olika rättsområden.

Vid en samlad bedömning finner kommittén att de nuvarande pantsättningsreglerna inte kan modifieras på ett sådant sätt att man uppnår några påtagliga fördelar och att det enda alternativ som återstår är att ersätta dessa med en allmän förmånsrätt. För att uppnå en allmän förmånsrätt som inte medför sämre rätt än som betingas av olikheterna mellan allmän och särskild förmånsrätt, föreslår kommittén att förmånsrätten skall gälla som första allmänna förmånsrätt.

Förslaget att slopa pantsättningsförfarandet innebär inte att kraven på förvaring och hantering av värdehandlingar och andra tillgångar helt upphör, och inspektionen bör därför åläggas att utfärda särskilda föreskrifter för förvaring och handhavande av värdehandlingar eller andra tillgångar som avses i 7 kap. 9 och 10 §§ försäkringsrörelselagen.

Vad som anförts beträffande pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen kan enligt kommittén i allt väsentligt också gälla motsvarande regler i lagen om utländska försäkringsföretag. Några särskilda förhållanden gör emellertid att pantsättningsförfarandet i denna lag har en speciell funktion. De enda tillgångar som en utländsk försäkringsgivare är skyldig att hålla i Sverige är depositionen inom liv- och skadeförsäkring samt därutöver de tillgångar som krävs för försäkringstekniska skulder inom livförsäkring. Ett slopande av pantsättningsreglerna skulle innebära att i händelse av den utländske försäkringsgivarens konkurs, tillgångar motsvarande de försäkringstekniska skulderna här i riket skulle komma att ingå i konkursen i den utländske försäkringsgivarens hemland, åtminstone så länge det är fråga om företag i Norden. De svenska livförsäkringstagarna skulle därmed få konkurrera med alla andra fordringsägare i det utländska företaget. Med hänsyn härtill finner kommittén att pantsättningsreglerna i lagen om utländska försäkringsföretag av internationellt konkrursrättsliga skäl måste behållas.

De remissinstanser som avgett yttranden över försäkringsverksamhetskommitténs delbetänkande Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten och därvid uttalat sig om kommitténs förslag att ersätta de nuvarande pantsättningsreglerna med en allmän förmånsrätt, har genomgående ställt sig positiva till förslaget.

Försäkringsinspektionen: Förslaget ger ett vidare skydd för försäkringstagarna än det nuvarande pantsättningssystemet, eftersom en allmän förmånsrätt avser försäkringsgivarens samtliga tillgångar. Ett avskaffande av pantsättningskravet kommer att medföra förenklingar i den nuvarande hanteringen av värdehandlingar. Vidare kommer införandet av förenklad hantering av värdehandlingar, som modern datateknik skapat förutsättningar för, att underlätta betydligt. I samband med förberedelserna för PmC-systemet har inspektionen nyligen erfarit att det nuvarande pantsättningskravet nödvändiggör en invecklad och tung administration i ett sådant system. En ytterligare positiv effekt av pantsättningskravets avskaffande är att bolagen inte behöver ta ut pantbrev i egna obelånade fastigheter enbart för att kunna uppfylla pantsättningskravet. Inspektionen tillstyrker kommitténs förslag att pantsättningsreglerna i lagen om utländska försäkringsföretag bibehålls.

Bankinspektionen: Försäkringsbolagen har sedan länge krävt att denna regel om handpanträtt skall avskaffas. Den medför betydande administrativa olägenheter. Utvecklingen som sker på kapitalmarknaden kan dessutom öka svårigheterna. Det bör också nämnas att en utveckling pågår mot ett värdepapperslöst system för andra värdepapper än aktier för att underlätta kapitalmarknadens funktion. Den planerade penningmarknadscentralen, som skulle innebära ett depåsystem där värdepapper förvaras i särskild ordning, kan ses som ett försök i denna utveckling. Bankinspektionen har kunnat konstatera förseningar i leveranser på aktiemarknaden och problem inom andra delar av värdepappersmarknaden beroende på den administrativa hanteringen av värdepapper under särskilt förvar och med allmänt ombud. Detta förhållande har lett till att särskilda leveransförbindelser för närvarande utfärdas vid köp och försäljning av värdepapper. Förslaget bör leda till en enklare och mer tidsenlig hantering av försäkringsbolagens värdepapper utan att försäkringstagarnas skydd och rätt försämrats. Detta tillgodoses bl. a. genom den offentliga kontrollen och tillsynen samt genom de särskilda föreskrifter om försäkringsbolagens hantering av värdepapper som skall meddelas av försäkringsinspektionen.

Svenska Försäkringsbolags Riksförbund: Riksförbundet finner det utomordentligt angeläget, att kommitténs förslag att slopa pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen genomförs. Riksförbundet har länge i olika sammanhang påtalat den omständliga hanteringen av tillgångar som försäkringsbolagen tvingas till med nuvarande regler. Dessa administrativa olägenheter har accentuerats under 1980-talet genom den framväxande penningmarknaden. Det är svårt för bolagen att använda de värdepapper som finns på denna marknad som pantsatta tillgångar, eftersom de är

föremål för löpande affärsverksamhet och det krävs medverkan av försäkringsinspektionens ombud varje gång en pantsatt handling skall tas ut ur eller läggas in i bolagets valv. Ett ersättande av pantsättningsreglerna med en allmän förmånsrätt skulle enligt riksförbundets mening inte märkbart komplicera förmånsrättsområdet. Livförsäkringsverksamhet bedrivs endast av ett fåtal bolag och tillsynen över bolagen begränsar starkt deras möjligheter att skapa andra skulder än dem till försäkringstagarna. Eftersom alla försäkringsbolag torde ha detaljerade redovisningssystem med protokoll över inlägg i och uttag ur säkerhetsvalv påverkas inte säkerhetsfrågan i praktiken. En positiv effekt av pantsättningskravets borttagande är att bolagen inte behöver ta ut pantbrev i egna fastigheter och därigenom åsamkas stämpelkostnad.

Folksam: Förslaget innebär avsevärda praktiska fördelar och därmed kostnadsbesparingar. Försäkringsinspektionens ombud behöver inte längre närvara vid uttag och inlägg av värdehandlingar. De pantsatta handlingarna behöver inte förvaras avskilt från bolagets övriga tillgångar. Folksam vill också framhålla att en affärsmässig hantering av placeringarna underlättas. Till exempel är det i delar av verksamheten till nackdel att vissa interimisbevis inte är pantsättningsbara. Slutligen försvinner med kommitténs förslag behovet att pantsätta egna fastigheter. Detta medför administrativa fördelar och lägre kostnader t. ex. genom att bolaget slipper betala stämpelskatt vid uttag av pantbrev.

Försäkringsjuridiska föreningen har till alla delar instämt i kommitténs förslag. Föreningen har påpekat att i ett livförsäkringsbolag svarar andra fordringsägare än försäkringstagarna som regel för en mycket liten del av fordringarna. Föreningen delar även kommitténs bedömning att pantsättningsreglerna i lagen om utländska försäkringsföretag måste bibehållas.

Försäkringsbolaget SPP, ömsesidigt, har framhållit att ett slopande av nuvarande regelsystem är mycket angeläget, eftersom detta medför betydande administrativa problem.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarrätten i Jönköping och Föreningen Sveriges Kronofogdar har anfört att den föreslagna allmänna förmånsrätten bör regleras i förmånsrättslagen. Hovrätten och föreningen har dessutom framfört att förmånsrätten bör placeras efter 10 §, som avser vissa kostnader i anslutning till konkurser.

I en framställning som inkom till finansdepartementet i februari 1987 har *Svenska Försäkringsbolags Riksförbund* och *Folksam* hemställt att försäkringsverksamhetskommitténs förslag om slopande av pantsättningskravet snarast genomförs. Detta är ytterst angeläget för att försäkringsbolagen skall ha möjlighet att ansluta sig till kontobaserade värdepapperssystem. Genom en lagändring år 1986 öppnades en möjlighet att förvara värdehandlingar hos PmC med bibehållen panträtt för försäkringstagarna. Det har emellertid visat sig svårt att utforma anvisningar för kontroll av pantsättningen på ett sådant sätt att de praktiskt kan efterlevas.

Riksförbundet och Folksam har även framhållit att bolagens placerings-tillgångar till allt större del utgöres av sådana penningmarknadsinstrument som kräver hög omsättning för att fungera enligt marknadens förutsätt-

ningar. Innehaven är ofta kortfristiga och passar inte in i bilden av pantsättningsbara tillgångar, där en viss stabilitet i förvaret förutsätts.

Vid en uppvaktning på finansdepartementet den 22 september 1988 överlämnade riksförbundet och Folksam ännu en framställning med krav på ändring av pantsättningsreglerna i enlighet med försäkringsverksamhetskommitténs förslag. Riksförbundet och Folksam åberopade vad som anförts i den tidigare framställningen och i de remissyttranden som avgetts över kommitténs betänkande. Särskilt underströks att ett deltagande i PmC för försäkringsbolagens del är helt beroende av en lagändring.

Ett förslag till ett datorbaserat penningmarknadssystem i PmC:s regi för hantering av kreditmarknadsinstrument har lagts fram. PmC:s uppgift blir enligt förslaget att vara depåförvaltare av instrumenten och att tillhålla en metod för kontoföring av rättighetshavare. Systemet syftar till att säkerställa att registrering av rättigheter hos PmC och utväxling av likvider genom särskild riksbanksclearing skall kunna ske samtidigt. Dagens hantlingsrisker på penningmarknaden skulle därigenom kunna undanröjas. Enligt förslaget skulle PmC bl. a. lämna säljaren betalningsgaranti för utfäst likvid, men detta skulle förutsätta att PmC som säkerhet erhåller pant i förvärvsobjektet. Vid ett försäkringsbolags handel inom PmC-systemet uppkommer frågan om konkurrens inträder mellan försäkringstagar och PmC:s förmånsrätter och hur en sådan situation i så fall skall lösas. Detta är emellertid frågor som får tas upp till övervägande i samband med behandlingen av PmC-förslaget.

3.1.6 Förslag utarbetat inom finansdepartementet

Inom finansdepartementet gjordes den bedömningen att försäkringsverksamhetskommitténs förslag inte oförändrat kunde ligga till grund för en ändring av pantsättningsreglerna. Inom departementet utarbetades därför ett förslag till annan lösning av frågan. Departementsförslaget avvek på ett sådant sätt från kommitténs förslag att det ansågs nödvändigt att remittera förslaget till olika myndigheter och organisationer.

Remissinstanserna har i allt väsentligt ställt sig positiva till förslaget. En del av de synpunkter som framhållits av remissinstanserna har beaktats i lagrådsremissen. Beträffande vissa frågor återkommer jag nedan.

3.2.1 Försäkringstagarnas förmånsrätt

Mitt förslag: Försäkringstagarnas panträtt i form av handpant enligt 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen ersätts med en annan särskild förmånsrätt. Förmånsrätten tillkommer även återförsäkringstagare såvitt gäller återförsäkring avseende livförsäkring och lång skadeförsäkring. Förmånsrätten gäller i de tillgångar som ett försäkringsbolag för in i ett för detta ändamål avsett register.

Föreskrift om förmånsrätten tas in i en ny paragraf, 4 a §, i förmånsrättslagen. Reglerna om särskild förvaring av pantsatta tillgångar upphävs.

Motsvarande ändringar görs i lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Försäkringsverksamhetskommitténs förslag: De nuvarande pantsättningsreglerna ersätts med en allmän förmånsrätt. Av internationellt konkursrättsliga skäl bibehålls pantsättningsreglerna i lagen om utländska försäkringsföretag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig över kommitténs förslag har ställt sig positiva till detta.

Skälen för mitt förslag: Som framgått av tidigare avsnitt föreligger det ett stort behov av att ändra de nuvarande reglerna om pantsättning och förfarandet kring denna. Reglerna medför betydande administrativa problem och dessa kan förmodas öka på grund av den utveckling som sker på kapitalmarknaden. Det är svårt för försäkringsbolagen att pantsätta värdepapper som är föremål för löpande affärsverksamhet, när det krävs medverkan av ett ombud varje gång en handling skall tas ut ur eller läggas in i bolagets valv. Detta har lett till att försäkringsbolagen vid försäljning av värdepapper levererar en s. k. leveransförbindelse i stället för den försälda värdehandlingen. Pantsättningsreglerna är inte heller förenliga med den planerade uppläggningsen av handeln inom PmC.

Genom ett regelsystem som tillåter försäkringsbolagen att använda sitt fastighetsbestånd till att täcka de försäkringstekniska skulderna, utan att behöva ta ut pantbrev i fastigheterna, skulle man också kunna tillmötesgå ett sedan länge framfört önskemål från bolagens sida.

Nuvarande ordning bör därför inte behållas. Jag delar emellertid kommitténs bedömning att det finns skäl att behålla en förmånsrätt för de försäkringstagare som för närvarande har en särskild förmånsrätt grundad på handpant.

Den nuvarande pantsättningskyldigheten gäller även återförsäkringsverksamhet. I 7 kap. 12 § försäkringsrörelselagen stadgas att panträtten till de värdehandlingar som en återförsäkringsgivare pantsatt skall tillkomma försäkringstagarna i det bolag som tagit återförsäkringen. Dessa försäkringstagare torde emellertid inte kunna göra gällande en fordran i återförsäkringsgivarens konkurs. Försäkringstagarna kan således i konkursen

åberopa en panträtt men ingen fordran och det är därför tveksamt vilken praktisk tillämpning den nämnda bestämmelsen kan ha. Det kan ifrågasättas om inte direktförsäkringsbolaget bör komma i åtnjutande av en förmånsrätt i de tillgångar som återförsäkringsgivaren avsatt till täckande av de försäkringstekniska skulderna avseende livförsäkring och lång skadeförsäkring. I händelse av en återförsäkringsgivares konkurs kan det vara av vitalt intresse för försäkringstagarna i det bolag som tagit återförsäkring, att detta bolag har säkerhet för sin fordran hos återförsäkringsgivaren.

Jag föreslår därför att bestämmelsen i 7 kap. 12 § försäkringsrörelselagen upphävs och att återförsäkringstagare kommer i åtnjutande av förmånsrätt för återförsäkring avseende livförsäkring och lång skadeförsäkring. Med hänsyn till att det försäkringsbolag som tagit återförsäkring får antas också ha andra möjligheter att fullgöra sina skyldigheter mot sina direktförsäkringstagare bör emellertid återförsäkringstagares förmånsrätt kunna göras gällande först efter det att övriga försäkringstagares anspråk blivit tillgodosedda.

Jag övergår nu till frågan hur den nya förmånsrätten bör utformas.

Förmånsrättslagen (1970:979) reglerar i vilken ordning olika slags fordringar skall betalas vid utmätning och konkurs. Lagen skiljer mellan särskilda och allmänna förmånsrätter. Särskilda förmånsrätter gäller både vid utmätning och konkurs och belastar endast viss bestämd egendom. Allmänna förmånsrätter gäller bara vid konkurs och avser all egendom som ingår i gäldenärens konkursbo. Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt och enligt huvudregeln gäller förmånsrätterna inbördes efter paragrafernas följd i lagen.

Den nuvarande panträtten torde inte kunna ersättas med en allmän förmånsrätt utan att det görs en översyn av bestämmelserna i förmånsrättslagen, i vart fall vad gäller de allmänna förmånsrätterna. En särskild förmånsrätt, som lättare kan infogas i det gällande systemet, är att föredra. Visserligen avser allmän förmånsrätt all egendom som ingår i gäldenärens konkursbo. Om försäkringstagarna får en särskild förmånsrätt i den egendom som avsatts till att täcka de försäkringstekniska skulderna, skulle förmånsrätten emellertid omfatta egendom som fullt ut motsvarar bolagets åtaganden enligt försäkringsavtalen. Därtill kommer att en sådan förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. Det visar sig också, vilket jag återkommer till längre fram, att en särskild förmånsrätt har fördelar vad gäller regleringen i lagen om utländska försäkringsföretag.

EG-kommissionen har i ett förslag till direktiv om samordning av regler rörande tvångslikvidation av försäkringsbolag, som redovisats i avsnitt 3.1.3, föreslagit att försäkringsbolagen skall föra ett register över de tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna. Vid likvidation på grund av insolvens skall dessa tillgångar användas för att täcka vissa i direktivförslaget angivna borgenärs krav.

Med hänsyn till vad jag sålunda anført, föreslår jag att försäkringstagarnas nuvarande panträtt grundad på en handpant ersätts med en annan särskild förmånsrätt som skall upptas i en ny paragraf införd omedelbart efter 4 § i förmånsrättslagen. Den paragrafen ger förmånsrätt för bl.a. handpanträtt, retentionsrätt och panträtt på grund av inteckning i skepp

eller skeppsbygge. Eftersom sådana rättigheter inte torde bli aktuella i ett försäkringsbolags konkurs, innebär den nu föreslagna förmånsrätten således ingen försämring för försäkringstagarna såvitt gäller den plats i förmånsrättsordningen som kommer att gälla.

Förmånsrätten bör omfatta de tillgångar som försäkringsbolaget avsatt till täckande av dels de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring, dels premiereserven för lång skadeförsäkring. Detta innebär ingen ändring av gällande regler, eftersom det är nyssnämnda tillgångar som försäkringsbolagen skall hålla i särskilt förvar och i vilka försäkringstagarna därmed har handpanträtt.

De tillgångar som omnämnts i föregående stycke bör försäkringsbolaget vara skyldigt föra in i ett särskilt register. Det bör således vara innehållet i registret som utvisar vilka tillgångar som omfattas av den nu föreslagna förmånsrätten, och avgörande för när förmånsrätten uppkommer blir då införandet i registret. Om en tillgång i något avseende upplåtits till viss del, t. ex. belastats med någon slags panträtt, bör bolaget naturligtvis inte få utnyttja tillgången till denna del till täckande av de försäkringstekniska skulderna respektive premiereserven. Härav följer att försäkringstagarnas förmånsrätt normalt sett inte kommer att konkurrera med annan borgenärs förmånsrätt i samma tillgång. Vid handel med andelsrättigheter i det föreslagna PmC-systemet är det emellertid tänkbart att konkurrens kan uppkomma mellan försäkringstagarnas och PmC:s förmånsrätter. Som jag nämnt i avsnitt 3.1.5 får denna fråga behandlas i ett annat sammanhang.

De nuvarande bestämmelserna om särskilt förvar av pantsatta tillgångar får anses vara ett mycket säkert system, och det skulle kunna invändas att införandet av ett registersystem medför att försäkringstagarnas trygghet i viss mån försämras. De risker som kan uppkomma får emellertid inte överskattas. Försäkringstagarna får ett mycket gott skydd genom bl. a. den offentliga tillsynen och de straffrättsliga regler som finns. Inte heller med det nuvarande systemet kan brottsliga förfaranden helt uteslutas. En viktig del i kontrollen av att ett bolag fullgör sina åligganden enligt de föreslagna reglerna utgörs av bolagets skyldighet att lämna uppgifter, t. ex. kopior av registret, till försäkringsinspektionen. Försäkringsinspektionen får meddela föreskrifter för verkställigheten av de föreslagna reglerna med stöd av 49 § andra stycket försäkringsrörelseförordningen (1982:790). Jag vill också erinra om den straffbestämmelse i 21 kap. 1 § försäkringsrörelselagen som tar sikte på det fallet att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnas till inspektionen. Även det nu föreslagna regelsystemet ger alltså ett skydd för försäkringstagarna som saknar motstycke vid en jämförelse med andra likartade kategorier av borgenärer. Jag anser alltså inte att säkerhetssynpunkter ger anledning till någon egentlig invändning mot den nya ordningen.

Sveriges Advokatsamfund har i sitt yttrande över departementsförslaget ifrågasatt om inte termen panträtt bör användas för den föreslagna förmånsrätten. Jag kan visserligen hålla med om att denna i mycket liknar traditionell panträtt, men jag vill samtidigt peka på att denna förmånsrätt inte är som den typiska panträtten fast knuten till någon viss, bestämd egendom utan omfattar de tillgångar som vid varje tidpunkt finns införda i

registret. Sätillvida finns en likhet med den rätt som grundas på företagsinteckning. Vid införandet av lagen (1984:649) om företagshypotek ansågs praktiska skäl tala mot att en panträttslig terminologi kom till användning där (se prop. 1983/84:128 s. 34 f.). Jag anser att termen panträtt bör undvikas även när det gäller försäkringstagarnas förmånsrätt.

Med hänsyn till de problem som annars kan uppkomma genom reglerna på det internationellt konkursrättsliga området bör de tillgångar som förtecknas i det särskilda registret finnas här i landet. Bestämmelserna i lagen (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land skulle möjligen tala för att tillgångarna skulle kunna finnas även i övriga nordiska länder. I 6 § nämnda lag sägs emellertid att "om egendom som vid tiden för konkursbeslutet fanns i annat nordiskt land är pantsatt eller om den enligt det landets lag får kvarhållas till säkerhet för fordran, skall det landets lag tillämpas i fråga om rätten att ta ut fordringen ur egendomen". Bestämmelsen kan innebära att egendomen inte kan komma försäkringstagarna tillgodo. Principen att tillgångarna i registret skall finnas här i landet bör därför upprätthållas även gentemot övriga nordiska länder. Som *PmC* har påpekat innebär detta att ett försäkringsbolag inte kan införa i sitt register ett förvärv i sådana utländska kontobaserade system där det fysiska värdepapperet ersatts med en registrering.

Den kontrollfunktion som ligger i de nuvarande reglerna om särskilt förordnat ombud och särskilt förvar kommer att försvinna genom den föreslagna regleringen. För att kunna övervaka att försäkringsbolagen i registret har infört tillgångar till ett värde som ger livförsäkringstagarna säkerhet för bolagens åtaganden, skall bolagen till försäkringsinspektionen vid ett antal tillfällen under året sända in uppgifter om storleken på de försäkringstekniska skulderna respektive premiereserven jämte en avskrift av registret. Med hänsyn till den snabba utveckling som äger rum beträffande de tekniska hjälpmedlen och den skiftande grad av datorisering som finns hos olika bolag, förändras förutsättningarna för hur en ändamålsenlig rapportering skall kunna ske. Det får därför bli en uppgift för försäkringsinspektionen att utfärda föreskrifter som närmare anger hur bolagen skall utforma och föra sina register samt hur ofta och på vilket sätt rapportering skall ske. Inspektionen måste också utforma ett system för kontroll av att ett bolag verkligen innehar de tillgångar som finns införda i registret.

I *lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige* finns bestämmelser om pantsättning och särskilt förvar av tillgångar med i huvudsak samma innehåll som motsvarande bestämmelser i försäkringsrörelselagen. Den nu föreslagna förmånsrätten för försäkringstagarna utgör liksom handpanträtten en särskild förmånsrätt. Från internationellt konkursrättslig synpunkt torde därför en likadan reglering för de utländska försäkringsföretagens del inte innebära någon skillnad i förhållande till gällande rätt.

Det bör påpekas att enligt lagen (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land skall enligt huvudregeln konkursen omfatta även gäldenärens egendom här i landet. I 7 § stadgas emellertid att svensk lag skall tillämpas i fråga om rätten att ta ut en fordran ur sådan egendom

som vid tiden för konkursbeslutet finns här i landet och som är pantsatt eller som enligt svensk lag kan kvarhållas för fordringen. Den nu föreslagna förmånsrätten för försäkringstagarna får anses innebära att den egendom som upptas i registret är pantsatt i den mening som avses i den nämnda bestämmelsen.

Det kan således inte anses föreligga något hinder mot att i lagen om utländska försäkringsföretag införa bestämmelser som i huvudsak överensstämmer med den föreslagna regleringen i försäkringsrörelselagen.

3.2.2 Placeringsbestämmelsen i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen m. m.

Mitt förslag: Till täckande av försäkringstekniska skulder skall försäkringsbolagen även kunna använda fastigheter och tomträtter inom 70 procent av marknadsvärdet eller i fråga om industrifastigheter inom 60 procent, i den utsträckning dessa tillgångar inte utnyttjats för pantsättning. Vidare skall bolagen för samma ändamål kunna utnyttja aktier i fastighetsbolag och tillgodohavanden på konto i bank.

Försäkringsverksamhetskommitténs förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med mitt förslag såvitt gäller fastigheter och tomträtter. Kommittén har inte lagt fram något förslag beträffande fastighetsbolag och banktillgodohavanden.

Remissinstanserna: *Försäkringsinspektionen, Svenska Försäkringsbolags Riksförbund och Folksam* har tillstyrkt kommitténs förslag. Inspektionen och riksförbundet har emellertid påpekat, att bestämmelsen bör utformas på ett sådant sätt att bolagens ägarhypotek inte undantas.

Skälen för mitt förslag: De värdehandlingar som ett försäkringsbolag får använda för att täcka försäkringstekniska skulder för livförsäkringar finns uppräknade i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen. Till denna bestämmelse finns en hänvisning i 10 § såvitt gäller lång skadeförsäkring. Till de i lagen angivna värdehandlingarna hör obligationer och andra skuldförbindelser som utfärdats eller garanterats av staten eller svensk kommun. Vidare ingår bl. a. obligationer utfärdade av hypoteksinstitut, kreditaktiebolag, bankinstitut och svenskt näringsföretag. Skuldförbindelser för vilka bolaget äger säkerhet genom panträtt i fast egendom godtas, om panträtten ligger inom viss del av egendomens uppskattade värde. I fråga om jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastighet skall panträtten ligga inom 70 procent av fastighetens uppskattade värde och i fråga om fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, inom 60 procent. Motsvarande regler gäller för tomträtt. Med det uppskattade värdet avses det värde som försäkringsbolaget bestämt på grundval av en särskild värdering. Vad beträffar statsbelånade fastigheter gäller som en alternativ regel att panträtten kan ligga inom 75 procent av det pantvärde som skall fastställas enligt gällande lånebestämmelser.

Försäkringsbolaget kan också ha egna fastigheter och redovisa panträtt i

dessas som säkerhet för försäkringstekniska skulder. Enligt försäkringsinspektionens föreskrifter angående pantsättningsförfarandet (BFFS 1986:10) skall bolaget i dessa fall upprätta en pantförskrivningshandling för varje sådan fastighet och överlämna denna till det av inspektionen förordnade ombudet.

I lagen nämns vidare sådana svenska eller utländska värdehandlingar, som till sin art och säkerhet kan anses jämförliga med de tidigare nämnda. I dessa fall skall inspektionen godkänna handlingarna för pantsättning. För redovisningen får slutligen efter vad som närmare anges i paragrafen utnyttjas lån mot säkerhet i bolagets försäkringsbrev och värdet av återförsäkringsgivares ansvarighet.

Ett viktigt undantag från den angivna redovisningsskyldigheten är att högst 20 procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning får redovisas i andra värdehandlingar, dock inte i aktier. Vid beräkningen av denna s. k. fria sektor skall de försäkringstekniska skulderna således minskas med värdet av återförsäkringsgivares ansvarighet.

Mina förslag till ändring i placeringsbestämmelserna gäller såväl försäkringsrörelselagen som lagen om de utländska försäkringsföretagen.

Direktägda fastigheter och tomträtter

Den föreslagna förmånsrätten för försäkringstagarna innebär att de registrerade tillgångarna inte behöver hållas i särskilt förvar avskilda från övriga tillgångar. Det skall i stället vid varje tidpunkt kunna utläsas ur registret, vilka tillgångar som bolaget avsatt för att täcka sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Detta gör det möjligt att låta bolagens egna fastigheter och tomträtter ingå bland de tillgångar som finns uppräknade i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen. Redan idag finns som nämnts möjlighet för bolagen att använda sitt fastighetsbestånd för nu avsett ändamål, men då måste pantbrev uttas med inte oväsentliga kostnader som följd. Jag föreslår alltså att även fastigheter och tomträtter skall kunna föras in i registret.

Den fasta egendomen bör kunna redovisas i registret även till den del som motsvaras av uttagna pantbrev under förutsättning att dessa inte utnyttjats för pantsättning utan utgör ett s. k. ägarhypotek hos bolaget. Detsamma bör gälla för tomträtter.

Svenska Försäkringsbolags Riksförbund och *Folksam* har anfört att fastigheter och tomträtter bör kunna redovisas i registret även till den del som motsvaras av s. k. överhypotek.

Ett överhypotek föreligger när ett pantbrev som utnyttjats för pantsättning inte är fullbelånat. Fastighetsägaren kan då utnyttja pantbrevet som säkerhet för ytterligare lån. Detta sker genom en andrahandspantsättning, om det nya lånet upptas hos en annan kreditgivare. Denne får då säkerhet i pantbrevet efter förstahandspanthavaren. Även efter en andrahandspantsättning utgör således överhypoteket en säkerhet för förstahandspanthavaren såvitt gäller kredittagarens tilläggsförpliktelser, t. ex. i form av räntor. Detta gör att det inte alltid är självklart vilket värde överhypoteket har för andrahandspanthavaren. Det är emellertid väsentligt att försäkringsin-

spektionen på ett ändamålsenligt och effektivt sätt kan utöva tillsyn över försäkringsbolagens register. Jag anser därför att överhypotek inte bör få tas med i registret.

Beträffande värderingen av fastigheterna och tomträtterna uppkommer frågan om dessa i detta sammanhang kan upptas till det verkliga värdet eller viss del därav i stället för till det bokförda värdet, såsom nu är fallet. Syftet med de nu ifrågavarande bestämmelserna är att skapa en säkerhet för försäkringstagarna. Med denna utgångspunkt är det bokförda värdet inte någon lämplig utgångspunkt. Grundvalen för balansvärderingsbestämmelserna är nämligen att årsbalansen främst skall vara en resultatutredningsbalans och inte att den skall utgöra ett mått på bolagets förmögenhetsställning. En tillräcklig grad av trygghet för försäkringstagarna kan uppnås genom att föreskriva att en fastighet eller en tomträtt får redovisas i registret upp till en viss del av fastighetens eller tomträttens uppskattade värde. Jag vill som en lämplig avvägning för hur stor del av värdet som får utnyttjas förorda de procenttal för olika slag av fastigheter som anges i 7 kap. 9 § första stycket 6 försäkringsrörelselagen, dvs. som huvudregel till 70 procent och för industrifastigheter till 60 procent (se ovan). För statsbelånade fastigheter bör den alternativregel som omnämns i paragrafen kunna användas.

Fastighetsbolag

Även fastigheter och tomträtter som ägs indirekt genom ett fastighetsbolag bör enligt min mening kunna utnyttjas som säkerhet för ett bolags åtaganden gentemot försäkringstagarna. Detta förutsätter emellertid att värdet på de andelar i fastighetsbolaget som kommer att föras in i registret kan beräknas med beaktande endast av fastighetsbolagets fastigheter och tomträtter. Det är enligt min bedömning inte möjligt att få fram ett korrekt sådant värde, om bolaget bedriver även annan verksamhet än att äga fastigheter och tomträtter. Jag föreslår därför att endast sådana fastighetsbolag som enbart har till ändamål att äga fastigheter och tomträtter samt att förvalta denna egendom får utnyttjas till att täcka försäkringstekniska skulder.

Jag har tidigare nämnt att tillgångarna i registret vid varje tidpunkt skall motsvara de försäkringstekniska skulderna. Detta medför att om fastighetsbolaget avyttrar någon del av den fasta egendomen, kan försäkringsbolaget få justera värdet på de andelar i fastighetsbolaget som finns införda i registret. Om ett försäkringsbolag endast är minoritetsägare i fastighetsbolaget eller endast är en av flera bolagsmän i ett handelsbolag, kan den fasta egendomen avyttras utan att försäkringsbolaget får kännedom om detta. I ett aktiebolag där försäkringsbolaget endast är minoritetsägare är det inte ens säkert att bolaget kan påverka beslutet om försäljning av den fasta egendomen. En ytterligare förutsättning för att värdet på andelarna skall få användas för att täcka de försäkringstekniska skulderna bör därför vara att det är fråga om ett aktiebolag som är dotterbolag till försäkringsbolaget.

Aktierna bör få redovisas i registret till det lägsta av det uppskattade värdet av aktierna och det värde som skulle ha fastställts för fastighetsbo-

lagets fastigheter, om värderingsreglerna för direktägda fastigheter hade tillämpats. Om försäkringsbolaget inte äger samtliga aktier i fastighetsbolaget, skall vid värderingen beaktas endast så stor del av fastigheternas värde som svarar mot aktieinnehavet. Om ett fastighetsbolag äger fastigheter och tomträtter såväl i Sverige som i utlandet, skall med hänsyn till principen att registerförda tillgångar skall finnas här i landet värderingen ske med utgångspunkt endast i de fastigheter och tomträtter som finns i Sverige.

Effekter på kapitalmarknaden

Om försäkringsbolagen fullt ut utnyttjar möjligheten att använda sina fastighetsbestånd till täckande av försäkringstekniska skulder innebär det att bolagen får möjlighet att avyttra obligationer till ett värde av 20–25 miljarder kronor, som nu ligger som säkerhet för bolagens åtaganden enligt försäkringsavtalen. Jag räknar emellertid inte med att detta kommer att påverka kapitalmarknaden i någon nämnvärd utsträckning. Som en jämförelse kan nämnas att den totala stocken på obligationsmarknaden vid utgången av år 1988 uppgick till 859 miljarder kronor, varav försäkringsbolagen innehade 197 miljarder kronor. Man kan också utgå från att försäkringsbolagen i eget intresse inte kommer att avyttra sina obligationer i sådan takt att kursen påverkas mera märkbart. Eventuella störningar på aktiemarknaden av en utförsäljning av obligationer för köp av aktier kan också antas bli begränsade, eftersom försäkringsbolagen efter valutaavregleringen har möjlighet till placeringar i utlandet. Under det andra kvartalet 1989 gjordes närmare 75 procent av aktieinvesteringarna i utländska aktier.

Banktillgodohavanden

Folksam har framhållit att ett försäkringsbolag under vissa perioder kan ha relativt stora belopp inestående på bankkonto och att det inte torde finnas något hinder för att även sådana tillgodohavanden skall kunna avsättas till att motsvara de försäkringstekniska skulderna. Jag delar den uppfattningen och föreslår därför ett tillägg av den innebörden i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen.

Ytterligare översyn av placeringsbestämmelsen

Svenska Försäkringsbolags Riksförbund och *Folksam* har framhållit att en allmän översyn av placeringsbestämmelsen är nödvändig bl. a. därför att försäkringsbolagens placeringsverksamhet fått en helt annan internationell karaktär än tidigare genom valutaavregleringens avskaffande. Det har framförts önskemål om att bl. a. bankgaranti skall kunna redovisas bland de tillgångar som skall motsvara försäkringstekniska skulder. En annan fråga som aktualiserats är om ett bolag skall kunna uppfylla redovisningsskyldigheten genom att i registret redovisa pantsättning av annans egendom; något som inte är möjligt med den utformning reglerna har i dag.

Jag har förståelse för att man från försäkringsbolagens sida vill få till stånd en mer genomgripande översyn av placeringsbestämmelserna. De förslag som nu läggs fram innebär emellertid en avsevärd förbättring av försäkringsbolagens möjlighet att på ett effektivt sätt kunna förvalta sina tillgångar enligt de krav som utvecklingen på penningmarknaden ställer. Frågan om en allmän översyn av placeringsbestämmelserna får tas upp i annat sammanhang.

Värderingsregeln i 11 kap. 7 § andra stycket försäkringsrörelselagen

Bestämmelsen innebär ett undantag från huvudregeln att omsättningstillgångar skall värderas efter lägsta värdets princip enligt bestämmelserna i 14 § bokföringslagen. Undantagsregeln innebär att värdehandlingar som svarar mot försäkringstekniska skulder får tas upp till ett högre värde än vad som följer av bestämmelserna i bokföringslagen, dock högst till samma värde som i närmast föregående balansräkning. *Försäkringsinspektionen* har ifrågasatt om värderingsregeln skall behållas.

Regeln infördes i 1948 års försäkringsrörelselag i samband med att bestämmelserna om årsredovisningen omarbetades. Den motiverades med att försäkringsbolagens kapitalplaceringar för säkerställande av försäkringsutfästelserna som regel sker på lång sikt och att det uteslutande är fråga om värdehandlingar som normalt infrias till det nominella beloppet.

När pantsättningsreglerna nu ändras och bestämmelserna om särskilt förvar upphävs, vilket motiveras bl. a. av att även de värdehandlingar som svarar mot försäkringstekniska skulder är föremål för en allt större omsättning, kan försäkringsinspektionens ifrågasättande av att behålla regeln tyckas välmotiverat. *Svenska Försäkringsbolags Riksförbund* har emellertid anfört att det i vart fall finns en del försäkringsbolag som har ett relativt stort innehav av värdehandlingar för vilka undantagsregeln fortfarande är berättigad och att konsekvenserna av ett upphävande av regeln bör beläggas bättre.

Med hänsyn till vad riksförbundet anfört anser jag att frågan bör anstå och i stället tas upp i ett annat sammanhang.

3.2.3 Särskild administration vid konkurs och likvidation

Mitt förslag: Försäkringsrörelselagens bestämmelser om särskild administration vid konkurs och likvidation upphävs. Vid ett livförsäkringsbolags konkurs skall försäkringsbeståndet och de tillgångar som är avsatta som säkerhet för bolagets åtaganden enligt livförsäkringsavtalen omfattas av konkursförvaltningen. Principen att livförsäkringarna om möjligt skall överlätas på annat bolag behålls. Någon motsvarande ändring är inte möjlig att göra i lagen om utländska försäkringsföretag.

Försäkringsverksamhetskommittén har inte lagt fram något förslag i denna del.

Skälen för mitt förslag: Bestämmelserna om särskild administration vid konkurs och likvidation infördes liksom pantsättningsreglerna genom 1903 års försäkringsrörelselag. Reglerna innebär att livförsäkringstagarna har ett slags separationsrätt vid konkurs. Det är möjligt att det nuvarande regelverket skulle kunna behållas i sina huvuddrag även efter införandet av den nu föreslagna förmånsrätten. Det ter sig emellertid inte ändamålsenligt att hålla fast vid ett system som innebär att två förvaltningar löper parallellt i händelse av ett livbolags konkurs eller likvidation. Det framstår inte heller som lämpligt att, som i Norge, helt undanta livbolagen från konkurslagens tillämpning.

Jag föreslår därför att bestämmelserna om särskild administration upphävs. Beståndet av livförsäkringar och de tillgångar som avsatts till säkerhet för bolagets åtaganden enligt försäkringsavtalen kommer då att förvaltas av konkursförvaltaren eller likvidatorerna. Enligt gällande regler kan försäkringsinspektionen förordna en likvidator vid likvidation. Inspektionen kan också förordna ett allmänt ombud vid konkurs, som skall verka tillsammans med i annan ordning utsedd konkursförvaltare. Jag föreslår att detta blir obligatoriskt för livförsäkringsbolagen. Jag utgår från att man från konkursförvaltningens eller likvidatorernas sida kommer att samråda med inspektionen beträffande de frågor som kan uppkomma.

Principen att beståndet av livförsäkringar om möjligt skall överlätas på ett annat försäkringsbolag bör behållas. Ett avtal om överlåtelse skall för att bli giltigt godkännas av inspektionen. Den närmare regleringen av förfarandet återkommer jag till i specialmotiveringen. Där kommer jag också att ta upp de ändringar i konkurslagen som föranleds av förslaget, bl. a. beträffande bevakningsförfarandet.

När det gäller *lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige* skall en särskild administration inträda, om koncessionen för ett sådant företag förklarats förverkad. Bestämmelserna överensstämmer i allt väsentligt med reglerna om särskild administration i försäkringsrörelselagen; till stor del sker regleringen genom en hänvisning till denna lag.

Ett utländskt företags rörelse i Sverige utgör endast en del av företagets hela verksamhet. Det kan därför inte bli aktuellt med ett likvidations- eller konkursförfarande avseende den del av rörelsen som bedrivs här i landet. Bestämmelserna om särskild administration i lagen om utländska försäkringsföretag måste därför bibehållas.

3.2.4 Ikraftträdande

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1990.

4 Vissa frågor med internationell anknytning

Försäkringsinspektionen har i sin framställning (bil. 4) aktualiserat de ämnen som tas upp i detta avsnitt. Först berörs inspektionens möjligheter att ingripa mot den som i Sverige bedriver verksamhet till förmån för

utländskt försäkringsföretag, som inte har koncession här i landet. Därefter behandlas frågan huruvida svenska försäkringsföretag skall få möjlighet förmedla utländska försäkringar till försäkringstagare i Sverige. Ett avslutande avsnitt tar upp en bestämmelse enligt vilken inspektionen är skyldig att ingripa mot ett försäkringsbolag bl. a. om bolagsordningen inte längre överensstämmer med bolagets verksamhet. Inspektionen har föreslagit en viss uppmjukning av bestämmelsen.

4.1 Försäkringsinspektionens ingripanden mot otillåten försäkringsrörelse i vissa fall

Mitt förslag: Bestämmelserna om försäkringsinspektionens möjlighet att ingripa mot otillåten försäkringverksamhet förtydligas. Ett föreläggande att lämna upplysningar om verksamheten eller att upphöra med denna skall kunna riktas direkt mot den som här i riket är verksam för ett utländskt försäkringsföretags räkning för att förmå fysiska eller juridiska personer i Sverige att teckna försäkring i företaget.

Försäkringsinspektionens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft några invändningar mot försäkringsinspektionens förslag.

Skälen för mitt förslag: Utländska försäkringsföretag får inte driva försäkringsrörelse här i landet utan att ha koncession. Grundförutsättningen för koncession är att försäkringsrörelsen här i landet drivs antingen genom ett svenskt dotterbolag eller genom en generalagent. Om verksamheten drivs genom ett svenskt dotterbolag gäller för detta bolag samma regler som för svenska försäkringsbolag i allmänhet. Verksamhet som drivs genom generalagent regleras i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige. Reglerna i den lagen överensstämmer i väsentliga delar med bestämmelserna i försäkringsrörelselagen.

Om det kan antas att någon här i landet driver försäkringsrörelse utan koncession, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar som behövs för att bedöma om verksamheten är koncessionspliktig (25 b § första stycket lagen om utländska försäkringsföretag). Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten (andra stycket). Ett föreläggande enligt 25 b § kan förenas med vite med stöd av 25 a §.

Begreppet försäkringsrörelse finns inte definierat i vare sig försäkringsrörelselagen eller lagen om utländska försäkringsföretag. Det har i stället överlämnats åt rättstillämpningen att avgöra vad som förstås med detta

begrepp. När det gäller aktiviteter som syftar till att få personer eller företag att teckna försäkring hos utländska försäkringsföretag har i försäkringsinspektionens praxis gränsen mellan tillåtna och otillåtna aktiviteter dragits i huvudsak så att det måste vara försäkringskunden som själv tar initiativ till kontakt med det utländska företaget. Så snart det utländska företaget genom ombud eller andra medhjälpare söker anskaffa försäkringar här i landet, har detta betraktats som otillåten verksamhet. Inspektionen har intagit samma synsätt även beträffande t. ex. försäkringsrådgivare eller försäkringskonsulter som, utan att ha någon avtalsmässig eller ekonomisk anknytning till det utländska företaget, genom marknadsföring eller på annat sätt aktivt medverkar till att försäkring tecknas hos det företaget.

Av försäkringsinspektionens framställning framgår att det i några fall stått klart att det är ett utländskt försäkringsföretag som riktat marknadsföringsaktiviteter mot personer i Sverige. Inspektionen har därvid ingripit mot försäkringsföretaget med direkt tillämpning av 25 b §. I några andra fall har det inte stått klart om försäkringsföretaget självt stått bakom marknadsföringsaktiviteter som vidtagits av en person i Sverige. Inspektionen har emellertid i dessa fall tolkat bestämmelsen så att den givit möjlighet till ingripanden mot den person som här bedriver aktiviteter. Inspektionen har anfört att det finns anledning att förtydliga bestämmelsen så att det klart framgår att inspektionen kan rikta sig mot såväl det utländska bolaget som mot den som här är aktiv för bolagets räkning.

Den fråga försäkringsinspektionen tar upp har nära samband med strävandena mot ett fritt tjänsteutbyte över gränserna och Sveriges uttalade intresse av att delta i det västeuropeiska integrationsarbetet. Det skulle kunna uppfattas som ett steg i fel riktning om Sverige nu inför en bestämmelse som siktar till att hindra utländska försäkringsbolags verksamhet här i landet. Jag menar emellertid att det inte finns någon egentlig grund för ett sådant synsätt. Sveriges vilja till ökat internationellt samarbete har dokumenterats i många sammanhang, och utländska försäkringsföretag har i princip obegränsade möjligheter att etablera sig här. Så länge nuvarande bestämmelser gäller måste de emellertid tillämpas, och det föreligger ett praktiskt behov av ett förtydligande i den aktuella paragrafen. Jag anser alltså inte att internationella hänsyn utgör något hinder mot en lagstiftning av det innehåll som försäkringsinspektionen har föreslagit.

Enligt min mening bör bestämmelserna i 25 b § vara tillämpliga inte bara gentemot det utländska försäkringsbolaget självt, utan även mot den som företräder bolaget eller annars är verksam för dess räkning här i landet. Paragrafen bör kompletteras med en bestämmelse av det innehåll. Däremot kan man inte gå så långt att lagstiftningen ger utrymme för ingripanden mot var och en som i något sammanhang rekommenderar utländska försäkringar eller sprider information om sådana. En så långtgående bestämmelse skulle kunna komma i konflikt med yttrandefriheten. Jag återkommer till ämnet i specialmotiveringen.

Min bedömning: Försäkringsbolag ges inte nu möjlighet att förmedla försäkringar från försäkringsföretag i utlandet.

Försäkringsinspektionens förslag: Försäkringsbolag med koncession i Sverige skall ges en generell möjlighet att förmedla försäkringar från utländska försäkringsföretag som saknar koncession här i landet.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom två är positiva till förslaget. *Svenska Försäkringsmäklares Förening* anser att endast förmedling från svenska eller utländska dotterbolag bör tillåtas. *Svenska Bankföreningen* tillstyrker förslaget endast under förutsättning att även svenska banker får möjlighet att förmedla utländska försäkringar såsom ombud. *Bankinspektionen* och *näringsfrihetsombudsmannen* anser att även svenska banker skall få möjlighet att förmedla utländska försäkringar.

Skälen för min bedömning: Personer bosatta i Sverige och svenska företag har, med undantag för trafikförsäkring, rätt att på eget initiativ teckna försäkring i ett utländskt försäkringsföretag utan koncession i Sverige. Som en följd av det svenska koncessionssystemet är det lagliga utrymmet för förmedling av försäkringar däremot begränsat.

Så snart det utländska företaget genom ombud eller andra medhjälpare söker anskaffa försäkringar här i landet, har detta enligt försäkringsinspektionens tillsynspraxis betraktats som otillåten verksamhet. Den 1 januari 1990 träder lagen (1989:508) om försäkringsmäklare i kraft. Enligt den lagen skall varje försäkringsmäklare vara registrerad hos försäkringsinspektionen och stå under dess tillsyn. Den som skall registreras som försäkringsmäklare måste vara oberoende av försäkringsgivarintressen och skall till olika uppdragsgivare förmedla direktförsäkringar från flera från varandra fristående försäkringsgivare.

I förarbetena till mäklarlagen diskuterades om det borde införas ett förbud för mäklarna att förmedla försäkringar från utlandet. Något sådant förbud infördes emellertid inte. Som skäl för att tillåta mäklare att förmedla försäkringar även från bolag som inte har koncession här i landet anförde föredragande statsrådet att det inte var rimligt att inskränka mäklarens möjligheter så att han bara får föreslå lösningar som erbjuds av försäkringsföretag med koncession i Sverige. Mäklaren måste kunna föreslå den lämpligaste lösningen som står uppdragsgivaren till buds, dvs. även försäkringslösningar som erbjuds av försäkringsföretag utan koncession här i landet. Föredraganden ansåg att det i annat fall var svårt att se att mäklaren verkligen fullgjort sitt uppdrag på bästa sätt. Det uttalades vidare att en sådan möjlighet att förmedla utländska försäkringar stämmer med utvecklingen inom EG (prop. 1988/89: 136 s. 29).

I försäkringsinspektionens framställning anförts att försäkringsmäklarnas rätt att förmedla utländska försäkringar innebär konkurrensfördelar inte bara för de utländska försäkringsgivarna, utan även för mäklarna

gentemot de inhemska försäkringsbolagen. Inspektionen anser att det finns starka skäl mot en sådan skillnad i behandling.

Jag har förståelse för de synpunkter som förs fram i försäkringsinspektionens framställning och för de svenska försäkringsbolagens önskan att få möjlighet att förmedla utländska försäkringar. Samtidigt kan emellertid vissa invändningar riktas mot förslaget.

Om svenska försäkringsbolag får möjlighet att förmedla utländska försäkringar skulle denna verksamhet med stor säkerhet få en annan karaktär än försäkringsmäklarnas. Försäkringsinspektionen har konstaterat att det inte skulle gå att undvika ägarrelationer, samarbetsavtal eller andra bindningar mellan det svenska försäkringsbolaget och det utländska. Det skulle knappast heller kunna komma i fråga att, som beträffande mäklare, ålägga försäkringsbolag skyldighet att förmedla från flera olika försäkringsgivare. Enligt min mening skulle det över huvud taget inte vara möjligt att sätta någon gräns för vilka bindningar som skulle få förekomma mellan det förmedlande svenska försäkringsbolaget och det utländska; att finna en principiellt och lagtekniskt godtagbar lösning för en sådan inskränkning skulle möta stora svårigheter. Som *Svenska Bankföreningen* framhållit i sitt remissyttrande skulle en lagändring i enlighet med förslaget innebära att ett utländskt försäkringsföretag som inte har koncession i Sverige får anlita ett svenskt försäkringsföretag såsom ombud.

Det ligger visserligen i sakens natur att ett i Sverige verksamt försäkringsbolag normalt självt försöker tillgodose en kunds önskemål om försäkring framför att hänvisa kunden till en utländsk konkurrent. Emellertid kan konkurrensförhållandet vara uttunnat om det finns ett ägarsamband mellan det svenska och det utländska försäkringsföretaget. Ett svenskt försäkringsbolag skulle kunna placera huvuddelen av sina försäkringar av en viss typ hos ett dotterbolag i ett land som bedömdes vara förmånligare än Sverige från t. ex. skattesynpunkt. Dessutom kan konkurrens undvikas t. ex. genom samarbetsavtal som avser förmedling av försäkringar som inte ingår i det svenska bolagets eget sortiment. Ett mindre försäkringsbolag skulle kunna bygga upp en förmedlingsverksamhet som var mer omfattande än den egentliga försäkringsrörelsen. Intresset hos utländska försäkringsföretag för att etablera sig i Sverige i enlighet med principerna i lagen om utländska försäkringsföretag skulle naturligt nog minska. Detsamma kan möjligen gälla även etablering genom dotterbolag här i landet.

En lagstiftning i enlighet med förslaget kan således få vittgående konsekvenser för den svenska försäkringsmarknaden. Vidare öppnas sådana möjligheter att kringå de svenska koncessionsreglerna att vårt koncessions-system i praktiken kan sättas ur spel. Särskilt gäller detta naturligtvis om även bankerna skulle få möjlighet att vara ombud för utländska försäkringsföretag.

Förslaget aktualiserar frågan i vilken utsträckning Sverige i framtiden skall upprätthålla kravet på koncession för utländska försäkringsföretag. Frågan har nära beröringspunkter med den pågående anpassningen av det svenska regelsystemet till utvecklingen inom EG och diskussionen om ett fritt tjänstutbyte över gränserna. Den föreslagna ändringen bör därför sättas in i ett större sammanhang där det närmare utreds om och i vilken

omfattning det svenska koncessionssystemet behöver reformeras, främst med hänsyn till utvecklingen på det internationella området. Jag avser att så snart som möjligt se till att en sådan utredning kommer till stånd. I det sammanhanget bör det även klarläggas vilka konsumentbehov som behöver tillgodoses i ett öppnare system. Det sagda innebär att jag inte är främmande för tanken att svenska försäkringsbolag skall kunna förmedla försäkringar från utländska försäkringsgivare. Jag är emellertid inte beredd att nu lägga fram något förslag till en sådan reglering.

4.3 Föreläggande om rättelse i visst fall

Min bedömning: Någon ändring i reglerna om försäkringsinspektionens skyldighet att ingripa, om den finner att ett försäkringsbolags bolagsordning inte längre är tillfredsställande görs inte.

Försäkringsinspektionens förslag: Försäkringsinspektionen skall få möjlighet att avstå från att tillämpa den bestämmelse i försäkringsrörelselagen som föreskriver att inspektionen skall ingripa mot ett försäkringsbolag om bolagsordningen och grunderna inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft några invändningar mot försäkringsinspektionens förslag.

Skälen för min bedömning: Enligt 19 kap. 11 § andra stycket 2 försäkringsrörelselagen skall försäkringsinspektionen förelägga ett bolag eller dess styrelse att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner att bolagsordningen eller grunderna inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse. Bestämmelsen bygger på grundsatsen att bolagen är skyldiga att anpassa bolagsordningen och grunderna efter ändrade förutsättningar för verksamheten. Bolagsordningen skall ange föremålet för bolagets verksamhet. Om ett bolag upphör med en försäkringsgren skall bolaget i enlighet med den nämnda grundsatsen justera bolagsordningen så att den överensstämmer med de ändrade förhållandena. Detta får till följd att bolagets koncession inte längre omfattar den försäkringsgren som lagts ned.

Det fall som inspektionen syftar på är följande. Om ett moderbolag i en svensk försäkringskoncern vill etablera ett dotterbolag i utlandet krävs enligt uppgift ibland att det svenska bolaget har koncession för de försäkringsgrenar som dotterbolaget söker koncession för i det främmande landet. På grund härav kan det svenska moderbolaget vilja ha koncession för försäkringsgrenen, trots att moderbolaget inte självt utnyttjar koncessionen i denna del. Försäkringsinspektionen anser att detta önskemål bör tillgodoses. Inspektionen har därför föreslagit en lagändring som skulle ge inspektionen möjlighet att avstå från att tillämpa den nämnda bestämmelsen i 19 kap. 11 §.

Jag delar försäkringsinspektionens åsikt att inspektionen i denna situation bör kunna underlåta att tillämpa bestämmelsen. Jag anser emellertid

att bestämmelsen redan i sin nuvarande lydelse ger möjlighet att avstå från ett ingripande i det fall som beskrivits. Enligt min mening är någon lagändring därför inte behövlig.

Prop. 1989/90: 34

4.4 Ikraftträdande

Den föreslagna lagändringen (avsnitt 4.1) bör träda i kraft den 1 januari 1990.

5 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om livförsäkringar med fondanknytning
 2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)
 3. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)
 4. lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige
 5. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)
 6. lag om ändring i konkurslagen (1987:672)
 7. lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal
- Samråd har skett med chefen för justitiedepartementet beträffande lagförslagen 5 – 7.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 6*.

6 Specialmotivering

6.1 Förslaget till lag om livförsäkringar med fondanknytning

1 §

I paragrafen anges för vilka försäkringar den nya lagens bestämmelser skall gälla. Eftersom ett försäkringsbolag som meddelar livförsäkringar med fondanknytning i princip inte får bedriva annan försäkringsrörelse (2 §), anger paragrafen samtidigt ramen för ett sådant bolags produktsortiment.

Som kännetecken för de försäkringar som omfattas anges att premierna enligt försäkringsavtalet skall placeras i en eller flera aktiefonder. I försäkringsformens särart ligger också att det är försäkringstagaren som bestämmer i vilken fond tillgodohavandet skall placeras (4 §) och att det därför är han som bär den finansiella risk som är förenad med placeringen. Som framhållits i den allmänna motiveringen bör det, innan större erfarenhet vunnits av försäkring med fondanknytning i Sverige, inte förekomma att försäkringsbolaget ger mer än begränsade garantier för värdeutvecklingen av den valda placeringen.

Det som skall placeras i fonder är premierna. Som utvecklas närmare i kommentaren till 4 § är avsikten att i princip hela premien skall placeras på detta sätt, alltså även oförbrukade risk- och driftskostnadspremier. Som

framhålls i den allmänna motiveringen måste försäkringsbolaget ha möjlighet att förvärva andelar i fonden för egen räkning, om det behövs för att täcka bolagets åtaganden mot försäkringstagaren. I dessa fall föreligger det emellertid inte någon skyldighet för bolaget att placera i just den fonden, utan åtagandet kan täckas även med tillgångar av annat slag.

Av paragrafen framgår också att placeringarna måste göras i särskilda aktiefonder, som kallas försäkringspremiefonder. Sådana fonder kan bildas och förvaltas av fondbolag som är dotterföretag till ett försäkringsbolag men också av fristående fondförvaltare.

Dessa fonder får i princip inte ta emot andra tillskott än försäkringspremier. Undantag gäller dock temporära tillskott i samband med etablerandet av fonden och för sådana tillskott som försäkringsbolag gör för egen räkning och som kan betecknas som premier i vidsträckt bemärkelse eller som behövs för att systemtet skall fungera på ett smidigt sätt. Detta betyder att försäkringsbolagen formellt kommer att vara de enda andelsägarna i sådana fonder.

2 §

En rörelse som avser livförsäkring med fondanknytning får enligt denna bestämmelse i princip inte förenas med annan försäkringsrörelse. Undantag gäller endast för försäkring för premiebefrielse vid arbetsoförmåga. Livförsäkring med fondanknytning kan alltså meddelas bara av ett specialinstitut. Skälen för denna reglering har angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.2.2).

3 §

Enligt paragrafen skall för den försäkringsrörelse som avses i lagen bestämmelserna i försäkringsrörelselagen gälla i tillämpliga delar om annat inte särskilt anges. Beträffande försäkringspremiefond skall på motsvarande sätt aktiefondslagen gälla i tillämpliga delar om annat inte särskilt anges.

4 §

Enligt första stycket skall försäkringsbolaget placera inbetalda premier i en eller flera fonder som försäkringstagaren bestämmer. Som har framhållits i den allmänna motiveringen är försäkringstagarens val inte inskränkt till fonder med anknytning till hans försäkringsbolag, utan han kan välja fritt mellan samtliga på marknaden befintliga försäkringspremiefonder.

Regeln innebär i princip att hela den inbetalda premien skall placeras i den valda fonden, varefter risk- och driftskostnader fortlöpande dras av från tillgodohavandet. Bolaget skall alltså inte vid första inbetalningen dra av riskpremie för hela försäkringsperioden, men naturligtvis kan omedelbart förestående kostnader dras av innan placering i fonden görs.

Det bör anmärkas att vid tillämpning av femprocentsregeln i 7 kap. 17 § försäkringsrörelselagen de placeringar i aktier som förekommer i en för-

säkringspremiefond inte skall sammanräknas med de placeringar som i övrigt förekommer i en försäkringskoncern.

Prop. 1989/90: 34

Enligt andra stycket åligger det försäkringsbolagen att efterkomma försäkringstagares begäran om inlösen för omplacering i någon annan försäkringspremiefond. Försäkringstagare äger därvid rätt att anvisa en försäkringspremiefond, vilken som helst, som förekommer på marknaden. Att försäkringsbolag får ta ut skäligen ersättning för kostnader i samband med omplacering har inte uttryckligen angetts. Detta får emellertid anses ligga i sakens natur. Det ankommer på försäkringsinspektionen att övervaka att ersättningarna är skäliga med hänsyn till bolagens faktiska omkostnader.

5 §

Utdelning från försäkringspremiefond tillfaller försäkringsbolaget i dess egenskap av fondandelsägare. Utdelningen får disponeras endast för förvärv av nya fondandelar för försäkringstagarens räkning eller för betalning av premie för försäkringen. Om särskild anvisning inte lämnas beträffande förvärv av nya fondandelar får anses att godkännande lämnats för förvärv av andelar i den försäkringspremiefond varur utdelningen givits. I försäkringsavtalet bör närmare regleras hur utdelningar skall disponeras.

6 §

Enligt paragrafen får inlösen, utöver vad som anges i 4 § andra stycket, ske endast för betalning av premie för försäkringen eller för utbetalning enligt de villkor som anges i försäkringsavtalet. Det bör anmärkas att premie som betalas genom att försäkringstagarens tillgodohavande tas i anspråk inte är en sådan premie som avses i kommunalskattelagen.

7 §

Enligt paragrafen får vid särskilda skäl undantag medges från bestämmelserna om livförsäkring i vidare mån än vad som föreskrivs i 1 kap. 10 § försäkringsrörelselagen. Sådant undantag får medges av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av försäkringsinspektionen. Den lämpliga omfattningen av sådana undantag har diskuterats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.2.3). Dispens får förenas med villkor.

8 §

Mot bakgrund av att de finansiella riskerna är förhållandevis små i fondanknuten livförsäkringsrörelse föreskrivs i denna paragraf att försäkringsbolag som driver sådan rörelse får redovisa belopp motsvarande försäkringstekniska skulder också i andra slag av tillgångar än som anges i placeringsreglerna i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen. Att dessa placeringsregler inte skall gälla innebär emellertid inte att bolagen därigenom undgår kravet på registrering av tillgångar enligt de nya bestämmelserna i 7 kap. 10 a § försäkringsrörelselagen. Upphävandet av de särskilda place-

ringsreglerna innebär emellertid att samtliga slag av tillgångar kan vara föremål för registrering, således även aktier. De registrerade tillgångarna ligger på samma sätt som i ett konventionellt livförsäkringsbolag till säkerhet för samtliga försäkringstagares och förmånstagares fordran på försäkringsbelopp. Vad nu sagts gäller också fondandelsbevisen, som alltså inte skall registreras till säkerhet för bolagets förpliktelser gentemot enskilda försäkringstagare.

9 §

I paragrafen ges försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse möjlighet att utan hinder av bestämmelserna i 7 kap. 17 § försäkringsrörelselagen äga aktier i fondbolag som förvaltar försäkringspremiefond. Tillstånd skall alltså inte krävas för aktieinnehav som överstiger motsvarande fem procent av röstvärdet för samtliga aktier i ett sådant bolag. Bestämmelsen medger att försäkringsbolaget äger antingen hela fondbolaget eller endast en mindre andel i detta. Det bör anmärkas att ett försäkringsbolagsägt fondbolag får förvalta endast försäkringspremiefond, inte allmänna aktiefonder. Särskilda bestämmelser om tillsyn över sådana fondbolag har inte ansetts erforderliga. Aktiefondslagens tillsynsregler i 46 och 47 §§ skall vara tillämpliga också på dessa. Fondbolagen skall med andra ord stå under bankinspektionens tillsyn.

10 §

I paragrafen föreskrivs att vissa bestämmelser i försäkringsrörelselagen som har sin grund i ömsesidighetsprincipen inte skall gälla försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse. Dessa bestämmelser är 12 kap. 5 § om skyldighet att avsätta årsvinst till en återbäringsfond, 4 kap. 1 § om förbud mot fondemission och 12 kap. 2 § om förbud mot vinstutdelning. Eget kapital skall på samma sätt som gäller för skadeförsäkringsbolag delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Försäkringsbolaget skall också ha möjlighet att dela ut vinst till aktieägare enligt de regler som gäller för skadeförsäkringsbolag.

11 §

Om försäkringsbolaget väljer att inte avsätta årsvinsten till en återbäringsfond skall bolaget i stället inrätta en reservfond. För avsättning till reservfonden skall gälla vad som föreskrivs för skadeförsäkringsbolag. Vidare får i samband med att grunder för försäkringsbolagets verksamhet stadfästs villkor om avsättning till reservfonden meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av försäkringsinspektionen.

12 §

Av första stycket framgår att den rätt som fondandelsägare eller intresse-sammanslutning för dem har enligt aktiefondslagen att utse ledamöter i

fondbolagets styrelse inte skall utövas av försäkringsbolaget i dess egen-
skap av fondandelsägare utan av de försäkringstagare på vilkas uppdrag
fondandelar har förvärvats. Därav följer att försäkringstagarna genom sina
styrelserepresentanter får den vetorätt som föreskrivs i 17 § tredje stycket
aktiefondslagen i fråga om utövande av rösträtt för aktier i fonden. Be-
stämelsen hindrar inte att bolagen utövar inflytande på grund av de
fondandelar som bolagen förvärvar för egen räkning.

I andra stycket åläggs försäkringsbolaget att skriftligen upplysa försäk-
ringstagarna om den rätt som tillkommer dem enligt första stycket. I detta
stycke finns vidare bestämmelser om anmälnings- och registreringsförfa-
randet.

6.2 Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Punkt 1 av anvisningarna till 31 §

Det föreslagna tillägget i femte stycket har till syfte att göra det möjligt att
teckna en livförsäkring med fondanknytning som pensionsförsäkring i
kommunalskattelagens mening, oaktat försäkringen inte innehåller någon
nominell betalningsutfästelse. Pension som utgår från en fondanknuten
livförsäkring skall, om pensionen utgår med ett belopp som är relaterat till
värdet av uppsparade fondandelar, under den första femårsperioden utgå
med ett belopp motsvarande värdet av samma eller stigande antal fondan-
delar vid varje utbetalningstillfälle eller med samma eller stigande pen-
sionsbelopp. Beräkningen av antalet fondandelar vid varje utbetalnings-
tillfälle skall göras med utgångspunkt i det samlade antalet andelar vid
första utbetalningstillfället.

Om antalet fondandelar ändras under utbetalningstiden genom att till-
godohavandet flyttas från en fond till en annan, måste en omräkning
göras. Antag exempelvis att utbetalningstiden är tio år och att utbetalning
enligt avtalet skall göras med en tiondel av tillgodohavandet per år. Om då
tillgodohavandet efter fem år flyttas till en annan fond och där ger upphov
till ett annat antal andelar, måste under de återstående åren betalas ut en
femtedel av det nya antalet andelar (om inte pensionen ändå utgår med
samma eller stigande belopp i kronor därför att andelarnas värde har
ökat).

Tilläggen i tionde stycket, som avser efterlevandepension, och elfte
stycket, som avser efterlevandepension med försörjningsränta, tjänar sam-
ma syfte.

6.3 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

1 kap. 5 §

Ändringen avser endast hänvisningen i tredje stycket till de bestämmelser
om livförsäkring som skall gälla även för sådan livränta eller sjukränta som
tillhör annan försäkring än livförsäkring. Hänvisning har gjorts till de nya

paragrafer som har anknytning till placeringsplikten och försäkringstagarnas förmånsrätt. Samtidigt har hänvisningen till reglerna om särskild administration utgått.

Prop. 1989/90: 34

7 kap. 4 §

Vid stadfästelse av övergångsgrunder kommer under den tid som övergångsgrunderna gäller bolagets premiereserv att vara mindre än som skulle krävas enligt grunder med normal trygghetsgrad. För att skydda försäkringstagarna kan det därför bestämmas en utvidgning av pantsättnings-skyldigheten. I det nu föreslagna regelsystemet kommer försäkringstagarnas förmånsrätt att omfatta de tillgångar som finns införda i det register som anges i 10 a §. Ändringen i förevarande paragraf innebär endast en anpassning av lagtexten till de föreslagna reglerna.

7 kap. 9 §

Eftersom fastigheter och tomträtter tagits med i uppräknningen av olika tillgångsslag i första stycket, har ordet värdehandlingar i inledningen till stycket ersatts med tillgångar. Detta har föranlett att raden omedelbart före punkten 8 strukits.

Med stöd av första stycket 6 kan ett försäkringsbolag använda sitt fastighetsbestånd för att täcka försäkringstekniska skulder. För detta ändamål måste emellertid bolaget ta ut pantbrev i fastigheterna, och förvara dessa pantbrev som ett ägarhypotek i särskilt förvar enligt 11 § i dess nuvarande lydelse. Enligt första stycket 10 skall emellertid fastigheter och tomträtter kunna redovisas direkt bland de tillgångar som skall motsvara försäkringstekniska skulder. Försäkringsbolagen har i dag pantbrev uttagna i sina fastigheter till stora belopp. Så länge bolagen innehar pantbreven som ägarhypotek utgör det inget hinder att använda fastigheterna även till denna del för att täcka försäkringstekniska skulder. Den del av fastighetens eller tomträttens värde som motsvaras av ett sådant pantbrev får emellertid inte utnyttjas för detta ändamål, om pantbrevet till någon del har utnyttjats för pantsättning.

Enligt bestämmelserna i 6 kap. 3 § jordabalken kan en inteckningshavares företrädesrätt omfatta, förutom pantbrevets belopp, ett tillägg på högst 15 procent av pantbrevets belopp jämte ränta på detta belopp. Vid tillämpningen av bestämmelsen att en fastighet inte får användas vid redovisning av försäkringstekniska skulder i den utsträckning fastigheten utnyttjats för pantsättning bör de nämnda bestämmelserna i jordabalken beaktas på så sätt att fastigheten inte får redovisas till ett belopp motsvarande pantsatta pantbrevs belopp jämte ett tillägg på 15 procent av detta belopp.

Den förmånsrätt försäkringstagarna kan ha i en fastighet eller en tomt-rätt skall aldrig kunna konkurrera med andra rättigheter i samma egen-dom. Om en fastighet utnyttjats för pantsättning upp till 70 respektive 60 procent av värdet (se 9 a § andra stycket), kan fastigheten inte till någon del redovisas till täckande av försäkringstekniska skulder. Om fastigheten utnyttjats för pantsättning till en mindre del av värdet, kan den redovisas

till ett belopp som utgör skillnaden mellan 70/60 procent av värdet och den pantsatta delen beräknad enligt föregående stycke. Om det visar sig att fastighetens verkliga värde understiger det värde försäkringsbolaget utgått ifrån, när fastigheten infördes i registret, och detta medför att inte både inteckningshavare och försäkringstagare kan få sina anspråk tillgodosedda, kommer inteckningshavarens panträtt att ha företräde framför försäkringstagarnas förmånsrätt. Regeln att fastigheten inte får redovisas till täckande av försäkringstekniska skulder till den del som den utnyttjats för pantsättning får verkan även om försäkringsbolaget utgått från ett för högt värde på fastigheten, och av 11 § framgår att förmånsrätten bara omfattar sådana tillgångar som har förts in i registret i enlighet med föreskrifterna i 9 och 9 a §§.

Om ett försäkringsbolag registrerar en fastighet i vilken bolaget har ett ägarhypotek, skall ägarhypoteket antecknas i registret. Till den del försäkringstagarnas förmånsrätt omfattar ägarhypoteket har försäkringstagarna företrädesrätt i förhållande till annan inteckning enligt reglerna i 17 kap. 6 § jordabalken.

Till att täcka försäkringstekniska skulder skall vidare enligt första stycket 11 kunna användas aktier i ett aktiebolag som har till ändamål att äga fastigheter och tomträtter och som är ett dotterbolag till försäkringsbolaget. Det är självklart att det inte utgör något hinder om bolaget dessutom förvaltar dessa fastigheter och tomträtter. Däremot kan aktier i ett bolag som även ägnar sig åt annan verksamhet inte användas.

Genom bestämmelsen i första stycket 12 har försäkringsbolagen getts möjlighet att utnyttja banktillgodohavanden för att täcka försäkringstekniska skulder. Vid redovisningen i det register som anges i 10 a § kan inte hänvisas rent allmänt till bolagets banktillgodohavanden vid varje tidpunkt utan en precisering av i vilken bank och på vilket konto medlen finns är nödvändig.

Bestämmelserna om den s. k. fria sektorn finns i fjärde stycket. Med hänsyn till de ändringar som gjorts i första stycket har ordet värdehandlingar ersatts med tillgångar. Av den föreslagna lagtextens utformning framgår att det endast är andra tillgångar än som avses i första stycket som kan användas i den fria sektorn. Detta innebär beträffande direktägda fastigheter och tomträtter att dessa inte kan utnyttjas till att täcka försäkringstekniska skulder till den del som överstiger 70 respektive 60 procent av marknadsvärdet enligt bestämmelserna i 9 a § andra stycket.

7 kap. 9 a §

I denna paragraf har upptagits bl. a. de värderingsregler som skall tillämpas vid redovisningen av försäkringstekniska skulder enligt 9 §. I den nuvarande 11 § finns en hänvisning till värderingsreglerna i 11 kap. 7 §. Eftersom 11 § upphävs, har hänvisningen tagits upp i 7 kap 9 a §.

Beträffande fastigheter och tomträtter samt aktier i fastighetsbolag finns särskilda bestämmelser i andra-femte styckena.

Enligt andra stycket kan fastigheter och tomträtter tas upp i registret till ett värde motsvarande högst de procenttal av uppskattat värde som anges i

första stycket 6 och endast i den utsträckning de inte utnyttjats för pantsättning. För statsbelånade fastigheter kan den alternativregel som anges i sistnämnda bestämmelse användas. För tomträtter kan försäkringsinspektionen föreskriva ytterligare begränsningar med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller någon annan omständighet.

I tredje stycket finns regler för hur aktier i fastighetsbolag skall värderas. Beträffande den närmare utformningen av dessa regler hänvisar jag till vad som sagts i avsnitt 3.2.2 under rubriken fastighetsbolag.

Genom en ändring år 1980 av reglerna i första stycket 6 (se prop. 1978/79: 165 s. 139) ersattes taxeringsvärdet av ett uppskattat värde. Det sades då, att uppskattningsvärdet skulle fastställas efter en expertvärdering i varje särskilt fall av samma slag som förekommer i fråga om inteckningslån vid tillämpningen av bankernas kapitaltäckningsregler. Detsamma skall gälla försäkringsbolagens egna fastigheter och tomträtter med tillhörande byggnader samt för aktier i fastighetsbolag. I fjärde stycket har därför tagits in en bestämmelse som motsvarar 9 § tredje stycket.

I femte stycket har som villkor upptagits att till fastigheter och tomträtter hörande byggnader skall vara brandförsäkrade.

7 kap. 10 §

Ändringarna i 9 § och bestämmelserna i 9 a § skall gälla även vid redovisning av premiereserven för långa skadeförsäkringar. Detta har föranlett att hänvisningarna till andra lagrum ändrats i 10 §.

7 kap. 10 a §

I paragrafen stadgas att ett försäkringsbolag skall föra ett register som utvisar de tillgångar som bolaget avsatt till att täcka försäkringstekniska skulder enligt 9 § eller premiereserv enligt 10 §. Av registret framgår således i vilka tillgångar försäkringstagarna har förmånsrätt. Om bolaget överlåter en tillgång som finns införd i registret, måste en annan tillgång införas, så att registret vid varje tidpunkt innehåller tillgångar till ett värde som minst motsvarar de försäkringstekniska skulderna respektive premiereserven.

Det krävs att tillgångarna finns här i landet. Skälen härför har jag berört i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.1). Tillgångarna i registret skall däremot inte behöva förvaras avskilda från övriga tillgångar.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena är påkallade från tillsyns- och kontrollsynpunkt.

7 kap. 11 §

Enligt 11 § första stycket omfattar försäkringstagarnas förmånsrätt de tillgångar som finns upptagna i det register som anges i 10 a §. Förmånsrätten uppkommer när en tillgång införs i registret. Den avgörande tidpunkten för i vilka tillgångar försäkringstagarna kan göra gällande sin förmånsrätt är då bolaget försätts i konkurs eller utmätning söks.

Förmånsrätten i de tillgångar som återförsäkringsgivaren avsatt till att motsvara försäkringstekniska skulder skall enligt den föreslagna bestämmelsen tillkomma det bolag som tagit återförsäkringen. Om de tillgångar som finns införda i registret, när ett bolag som meddelar såväl direkt försäkring som återförsäkring försätts i konkurs, inte räcker till att täcka samtliga försäkringstagares anspråk, skall återförsäkringstagares förmånsrätt kunna göras gällande först sedan övriga försäkringstagare fått sina anspråk tillgodosedda.

14 kap. 6 §

Ändringen är föranledd av att bestämmelserna om särskild administration upphävs.

14 kap. 7 §

När ett försäkringsbolag trätt i likvidation, kan försäkringsinspektionen förordna en likvidator, som vid genomförandet av likvidationen skall verka jämsides med de likvidatorer som utsetts i annan ordning. Ändringen i paragrafen innebär att detta alltid skall ske, när ett likvidationsförfarande inletts i ett livförsäkringsbolag. Ändringen är föranledd av att bestämmelserna om särskild administration upphävs.

14 kap. 13 §

Eftersom bestämmelserna om särskild administration upphävs, kommer värderingen av samtliga tillgångar att få göras av likvidatorerna enligt de principer som anges i paragrafen.

14 kap. 21 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 7 § för det fall ett försäkringsbolag försätts i konkurs.

14 kap. 24 §

Om ett bolag som meddelar lång skadeförsäkring försätts i konkurs, skall inspektionen enligt paragrafens nuvarande lydelse utse ett ombud som skall bevaka försäkringstagarnas panträtt.

Uppgiften att se till att försäkringstagarna vid såväl lång skadeförsäkring som livförsäkring kommer i åtnjutande av den förmånsrätt som följer med försäkringsavtalen bör emellertid kunna åvila det allmänna ombud som omnämns i 14 kap. 21 §. Detta innebär att det som regel får förordnas ett sådant ombud, när ett försäkringsbolag som meddelar lång skadeförsäkring försätts i konkurs, även om det inte är obligatoriskt enligt lydelsen i 21 §.

Det anförda innebär att de nuvarande reglerna i 24 § kan upphävas.

Bestämmelserna om särskild administration upphävs. Huvuddragen i de föreslagna reglerna överensstämmer emellertid med de nuvarande reglerna. Paragraferna avser endast livförsäkring och således inte lång skadeförsäkring.

Likvidatorerna eller konkursförvaltarna skall om möjligt överlåta hela livförsäkringsbeståndet. Ett avtal om överlåtelse skall för att bli giltigt godkännas av försäkringsinspektionen. Innan inspektionen fattar beslut om godkännande skall innehållet i avtalet kungöras. Förutom försäkringsstagarna skall även den som på något sätt förvärvat rätt på grund av en försäkring få tillfälle att yttra sig över avtalet inom en viss bestämd tid, som anges i kungörelsen.

Tillgångarna får säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna, om inte försäkringsbeståndet överlåtits inom ett år från likvidations- eller konkursbeslutet. Det skall upprättas en plan över hur avvecklingen och fördelningen skall gå till. Denna plan skall godkännas av inspektionen.

14 kap. 28 §

Ändringen är föranledd av att bestämmelserna om särskild administration upphävs. Det blir likvidatorerna respektive konkursförvaltaren och inte försäkringsinspektionen som får ta ställning till hur stort belopp som kan utbetalas.

6.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

2 §

Ändringen är redaktionell.

6 §

Enligt första stycket skall initialdeponeringen ske i värdehandlingar som försäkringsinspektionen godtagit. I andra stycket finns vidare bestämmelser om att inspektionen kan bestämma att deponeringen kan ske med lägre belopp än som stadgas i första stycket. Enligt bestämmelserna i 10 och 15 a §§ kan tilläggsdeposition bli aktuell. Inspektionen har påpekat att det inte framgår av lagtexten att sådan tilläggsdeposition också skall ske i värdehandlingar som godtagits av inspektionen.

Bestämmelsen att depositionen skall ske i värdehandlingar som inspektionen godtagit tillkom i samband med en lagändring år 1965. Av prop. 1965:48 s. 42 f. framgår att bestämmelsen är avsedd att gälla även tilläggsdeposition.

I 6 § första stycket 5 föreskrivs bl. a. att en ansökan om koncession skall vara åtföljd av ett bevis att företaget deponerat värdehandlingar för de ändamål som anges i 16 §. Försäkringsinspektionen har påpekat att be-

stämmelsen bör ändras, eftersom 90 procent av deponeringen enligt 13 § andra stycket får räknas in bland de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna.

Prop. 1989/90: 34

Ändringarna i 6, 10 och 15 a §§ är föranledda av det anförda.

10 §

Se motiveringen under 6 §.

12 §

Ändringen motsvarar den ändring som gjorts i 7 kap. 4 § försäkringsrörelselagen.

13 och 15 §§

Ändringarna motsvarar dels ändringar som gjorts i 7 kap. 9 och 11 §§, dels de nya bestämmelserna i 7 kap. 9 a och 10 a §§ försäkringsrörelselagen.

15 a §

Se motiveringen under 6 §.

16 §

Ändringen är redaktionell.

25 b §

Bestämmelsen i det nya tredje stycket behandlar försäkringsinspektionens möjligheter att ingripa mot den som i Sverige bedriver otillåten verksamhet för ett utländskt försäkringsföretag, som inte har koncession här i landet. Ämnet har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 4.1.

Bestämmelsen avser att klargöra att ett ingripande kan riktas, inte bara mot det utländska försäkringsföretaget som sådant, utan också mot företrädare för företaget som är verksamma här i landet. Bestämmelsen förutsätter att någon är verksam *för det utländska företagets räkning*. Det måste därför föreligga en rättslig, ekonomisk eller annan typ av bindning mellan företaget och den som är verksam här i landet. Däremot krävs det naturligtvis inte att det också skall vara klarlagt hur detta förhållande närmare är ordnat. Om det inte finns någon annan rimlig förklaring till åtgärder som vidtas här, t.ex. om någon tar på sig kostnader och besvär för spridning av reklammaterial till tänkbara försäkringskunder, måste försäkringsinspektionen kunna utgå från att det föreligger en sådan bindning som medför att bestämmelsen kan tillämpas.

Om det inte föreligger någon sådan anknytning, saknas däremot förutsättningar för ett ingripande; som framhållits i den allmänna motiveringen får lagstiftningen inte sträckas ut så långt att den kommer i konflikt med

yttrandefriheten. Och om exempelvis en konsumentupplysare inom ramen för sin verksamhet förordar ett visst utländskt försäkringsföretags försäkringar framför svenska företags, kan bestämmelsen inte tillämpas.

I detta sammanhang bör även försäkringsmäklarnas förhållanden beröras något. Som jag tidigare antytt (avsnitt 4.2) är oberoendet av försäkringsgivarintressen det mest karakteristiska draget hos försäkringsmäklaren. Den som söker sig till en försäkringsmäklare måste kunna lita på att mäklaren arbetar helt i hans intresse. Samtidigt ligger det i sakens natur att en mäklare i sin verksamhet måste ha kontinuerliga kontakter med försäkringsföretag. Ett förhållandevis strängt synsätt är därför motiverat i fråga om vilka aktiviteter som bör tillåtas, för att mäklaren skall undgå att bli betraktad som företrädare för företaget. Frågan behandlades i förarbetena till mäklarlagen. Föredraganden anförde att mäklaren vid normala kundkontakter bör ha rätt att upplysa om att han har kunskap om och möjlighet att förmedla även utländska försäkringar. Om mäklaren däremot vänder sig till en större krets genom annonsering eller annan reklam och därigenom förespråkar ett visst utländskt försäkringsbolag eller en viss typ av bolag fick han enligt föredragandens mening anses ha lämnat sin mäklarroll och mer anses som företrädare för de bolag han rekommenderar. Hans handlande borde då bedömas enligt bestämmelserna om försäkringsrörelse i lagen om utländska försäkringsföretag (prop. 1988/89:136 s. 29). Det sagda innebär att sådan reklam som inte på detta sätt särbehandlar vissa försäkringsbolag måste anses tillåten.

28 §

I paragrafen hänvisas till bestämmelserna om särskild administration i försäkringsrörelselagen. Eftersom dessa bestämmelser upphävs, tas ett motsvarande regelsystem in i förevarande paragraf.

32 §

Ändringen föranleds av att reglerna om särskilt ombud i 15 § upphävs.

6.5 Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

4 a §

Paragrafen är ny och införs omedelbart efter 4 §.

I 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen respektive 15 § lagen om utländska försäkringsföretag anges närmare vilka olika slag av försäkring och vilken egendom som omfattas av förmånsrätten.

Beträffande förhållandet mellan försäkringstagarnas förmånsrätt enligt denna paragraf och förmånsrätt i fast egendom enligt 6 § hänvisas till kommentaren till 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen.

7 kap. 2 §

I ett nytt sista stycke erinras om att det finns bestämmelser i försäkringsrörelselagen (14 kap. 21 §) och i bankrörelselagen (7 kap. 13 §) om allmänt ombud som förordnas av försäkrings- respektive bankinspektionen.

7 kap. 13 §

Eftersom bestämmelserna om särskild administration i försäkringsrörelselagen upphävs, införs i sista stycket en bestämmelse om att konkursförvaltare till konkursbouppteckningen eller borgenärsförteckningen, på samma sätt som gäller för bankerna, skall bifoga uppgift om försäkringstagarna och deras fordringsbelopp.

8 kap. 7 §

I ett nytt sista stycke erinras om att det i försäkringsrörelselagen finns bestämmelser om överlåtelse av försäkringsbestånd.

9 kap. 5 §

En försäkringstagare skall inte själv behöva bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, när uppgift lämnats enligt 7 kap. 13 §. En bestämmelse härom införs i andra stycket.

6.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal

26 §

I 1 mom. andra stycket finns ett undantag från reglerna i första stycket för det fall att ett försäkringsbolag står under särskild administration. Efter som bestämmelserna om särskild administration i försäkringsrörelselagen föreslås bli upphävda, krävs det en justering i försäkringsavtalslagen. I sak bör regleringen dock fortfarande vara densamma. Även om reglerna om särskild administration i försäkringsrörelselagen upphävs, syftar det föreslagna regelsystemet till att livförsäkringsbeståndet i händelse av konkurs skall överlätas till ett annat försäkringsbolag.

7 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om livförsäkringar med fondanknytning
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)
3. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

4. lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige Prop. 1989/90: 34
5. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)
6. lag om ändring i konkurslagen (1987:672)
7. lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal

8 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Sammanfattning av departementspromemorian (Ds 1989: 35) Livförsäkringar med fondanknytning

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 1

I promemorian föreslås att regler om en ny försäkringsform införs i en särskild lag om livförsäkringar med fondanknytning. Den nya försäkringsformen är en livförsäkring som internationellt ofta benämns unit linked. Syftet med förslaget är bl.a. att öppna möjlighet till nya försäkringslösningar som ger försäkringstagarna inflytande över förvaltningen av det kapital som uppsamlas i försäkringssparandet samt att skapa förutsättningar för en väsentligt ökad konkurrens om sparandet såväl mellan försäkringsbolagen inbördes som med andra institut på kapitalmarknaden. Förslaget syftar också till att göra det möjligt för svenska försäkringsbolag att tillhandahålla samma slag av försäkringsprodukter inom livförsäkringsområdet som sina utländska konkurrenter.

Den nya försäkringsformen innebär i huvudsak att försäkringstagarens tillgodohavande i försäkringen placeras i andelar i en eller flera aktiefonder som försäkringstagaren bestämmer. För detta ändamål föreslås inrättande av särskilda slag av aktiefonder, försäkringspremiefonder, som enbart är avsedda för tillskott genom försäkringspremier. För dessa fonder skall aktiefondslagen gälla i tillämpliga delar om annat inte anges i den nya lagen. Försäkringstagarna skall när som helst kunna anvisa försäkringsbolaget att flytta uppsparat kapital mellan på marknaden förekommande försäkringspremiefonder. Den rätt till inflytande i fondbolag som fondandelsägare har enligt aktiefondslagen skall tillkomma försäkringstagarna.

Livförsäkring med fondanknytning skall enligt förslaget kunna meddelas endast av försäkringsbolag som uteslutande driver sådan rörelse. För rörelsen skall försäkringsrörelselagens regler om livförsäkring gälla i tillämpliga delar om annat inte anges i den föreslagna nya lagen. Till undantagen hör att försäkringsrörelselagens regler om placering i vissa slag av tillgångar inte skall gälla. Dessa bolag skall kunna äga fondbolag för förvaltning av försäkringspremiefond. Dessa försäkringsbolag skall vidare undantas från skyldigheten att avsätta årsvinst till en återbäringsfond. Om bolag väljer att inte inrätta en sådan fond skall vinstmedel i stället kunna avsättas till en reservfond. Försäkringsaktiebolag som meddelar livförsäkringar med fondanknytning skall också ha möjlighet att dela ut vinst till aktieägare.

1 Förslag till

Lag om livförsäkringar med fondanknytning

Härigenom föreskrivs följande.

1 §

Denna lag gäller livförsäkringar där försäkringstagarens tillgodohavande enligt försäkringsavtalet skall placeras i en eller flera aktiefonder som är avsedda för tillskott genom försäkringspremier. Sådana aktiefonder kallas i lagen försäkringspremiefonder.

2 §

Om inte annat föreskrivs i denna lag, gäller i tillämpliga delar

1. för försäkringsbolaget bestämmelserna om livförsäkring i försäkringsrörelselagen (1982:713) och

2. för försäkringspremiefonder bestämmelserna i aktiefondslagen (1974:931).

Om särskilda skäl föreligger får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen medge undantag från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen utöver vad som föreskrivs i 1 kap. 10 § den lagen.

3 §

Rörelse enligt denna lag får inte förenas med annan försäkringsrörelse.

4 §

Försäkringsbolaget skall placera inbetalda premier för försäkringen i en eller flera försäkringspremiefonder som försäkringstagaren har anvisat eller godkänt.

Om försäkringstagaren begär det, skall försäkringsbolaget lösa in de fondandelar som bolaget har förvärvat på hans uppdrag och placera hans tillgodohavande i en eller flera andra försäkringspremiefonder som försäkringstagaren anvisar.

5 §

Utdelning från försäkringspremiefonden får användas endast för förvärv av nya fondandelar eller för betalning av premie för försäkringen.

Inlösen av fondandelar får, utöver vad som anges i 4 § andra stycket, endast ske för betalning av premie för försäkringen eller för utbetalning enligt försäkringsavtalet.

6 §

Över fondandelar skall utfärdas bevis.

Försäkringsbolaget skall förvara fondandelsbevisen på det sätt som föreskrivs i 7 kap. 11 § första stycket försäkringsrörelselagen. Försäkringstagarna har i dessa bevis panträtt som i handpant till säkerhet för att bolaget skall fullgöra sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

7 §

Vad som sägs i 7 § andra stycket aktiefondslagen om rätt för fondandelsägare eller intressesammanslutning för dem att utse ledamöter i fondbolagets styrelse skall i fråga om försäkringspremiefonder gälla de försäkringstagare på vilkas uppdrag fondandelar har förvärvats.

Försäkringsbolaget skall ge försäkringstagarna skriftlig uppgift om den rätt som tillkommer dem enligt första stycket. En försäkringstagare som vill utöva sin rätt skall anmäla detta skriftligen till försäkringsbolaget. När bolaget har mottagit en sådan anmälan, skall det inom den tid som föreskrivs i fondbestämmelserna underrätta fondbolaget därom för registrering. Underrättelsen skall innehålla uppgift om försäkringstagarens namn, postadress och yrke eller titel samt det antal andelar som försäkringstagaren äger utöva rösträtt för.

8 §

Ett försäkringsbolag som driver rörelse enligt denna lag får utan hinder av bestämmelserna i 7 kap. 17 § försäkringsrörelselagen äga aktier i ett fondbolag som förvaltar en försäkringspremiefond. Utan hinder av 26 § andra stycket aktiefondslagen får ett sådant försäkringsbolag också fullgöra uppgifter som förvaringsbank för en försäkringspremiefond.

9 §

För ett försäkringsbolag som driver rörelse enligt denna lag gäller inte vad som föreskrivs i försäkringsrörelselagen i fråga om

1. skyldighet enligt 12 kap. 5 § att avsätta årsvinst till en återbäringsfond,

2. förbud enligt 4 kap. 1 § mot fondemission,

3. förbud enligt 12 kap. 2 § mot vinstutdelning och

4. skyldighet enligt 7 kap. 9 § att redovisa belopp motsvarande försäkringstekniska skulder i vissa slag av värdehandlingar.

Eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust på det sätt som föreskrivs i 11 kap. 10 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen. Vinstutdelning till aktieägare får ske enligt vad som föreskrivs om skadeförsäkringsbolag i 12 kap. 2 § samma lag.

Om inte årsvinsten sätts av till en återbäringsfond, skall försäkringsbolaget inrätta en reservfond för avsättningar enligt vad som föreskrivs i 12 kap. 9 § försäkringsrörelselagen. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen får i samband med stadfästelse av grunder för bolagets verksamhet meddela närmare föreskrifter i fråga om avsättning till reservfonden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928:370) att punkt 1 femte samt tionde stycket av anvisningarna till 31 §¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Femte stycket

Ålderspension får utgå högst så länge den försäkrade lever, men under den försäkrades livstid lägst fem år eller, om försäkringen skall upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år. Pensionen får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp.

Ålderspension får utgå högst så länge den försäkrade lever, men under den försäkrades livstid lägst fem år eller, om försäkringen skall upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år. Pensionen får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. *För pension som utgår från en försäkring enligt lagen (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning och som utgår med ett belopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar gäller i stället att pensionen under den första femårsperioden skall utgå med ett belopp motsvarande värdet av samma eller stigande antal fondandelar vid varje utbetalningstillfälle eller med samma eller stigande pensionsbelopp.*

Tionde stycket

Efterlevandepension får utgå högst så länge den efterlevande lever och får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. Efterlevandepension till person som avses i föregående stycke 1. får upphöra när denne ingår nytt äktenskap men i annat fall under dennes livstid inte förrän fem år förflutit efter den försäkrades död. Har den försäkrade avlidit mindre än fem år före den tidpunkt då försäkringen annars skulle ha upphört, får dock sådan efterlevandepension som nyss sagts upphöra vid sist-

Efterlevandepension får utgå högst så länge den efterlevande lever och får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. *För efterlevandepension som utgår från en försäkring enligt lagen (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning och som utgår med ett belopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar gäller i stället att pensionen under den första femårsperioden skall utgå med ett belopp motsvarande värdet av samma eller stigande antal fondandelar vid varje utbetalningstillfälle eller*

¹ Senaste lydelse 1987:1205.

nämnda tidpunkt. Efterlevandepension till barn, som avses i föregående stycke 2., skall upphöra senast när barnet fyllt 20 år. Är barnet varaktigt oförmöget till arbete, får pension utgå så länge barnet lever. Har försäkring avseende efterlevandepension till barn tagits på sådan persons liv som avses i föregående stycke 1., skall pensionen upphöra senast när barnet fyller 16 år.

med samma eller stigande pensionsbelopp. Efterlevandepension till person som avses i föregående stycke 1. får upphöra när denne ingår nytt äktenskap men i annat fall under dennes livstid inte förrän fem år förflutit efter den försäkrades död. Har den försäkrade avlidit mindre än fem år före den tidpunkt då försäkringen annars skulle ha upphört, får dock sådan efterlevandepension som nyss sagts upphöra vid sistnämnda tidpunkt. Efterlevandepension till barn, som avses i föregående stycke 2., skall upphöra senast när barnet fyllt 20 år. Är barnet varaktigt oförmöget till arbete, får pension utgå så länge barnet lever. Har försäkring avseende efterlevandepension till barn tagits på sådan persons liv som avses i föregående stycke 1., skall pensionen upphöra senast när barnet fyller 16 år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Sammanställning av remissyttranden över departementspromemorian (Ds 1989:35) Livförsäkringar med fondanknytning

Prop. 1989/90:34
Bilaga 3

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av bankinspektionen, försäkringsinspektionen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), Göta hovrätt, kammarrätten i Jönköping, fullmäktige i Sveriges riksbank, försäkringsrättskommittén, kommerskollegium, Livförsäkringsaktiebolaget Skandia, Trygg-Hansa, Folksam, Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF), Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd, Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR), Försäkringsjuridiska föreningen, Svenska Bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF), Svenska Bankmannaförbundet, Sveriges Advokatsamfund, Ägarutredningen (I 1985:04), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Centralorganisationen SACO/SR, Ansvar, ömsesidig livförsäkring för helnyktra, Länsförsäkringar Liv – försäkringsaktiebolag, RKA-ömsesidigt livförsäkringsbolag, Wasa Livförsäkring, Ömsesidigt och Fondbolagens Förening.

Ansvar, Länsförsäkringar, RKA och Wasa (i fortsättningen Ansvar m. fl.) har avgivit ett gemensamt yttrande.

Fondbolagens Förening har i sitt yttrande förklarat att man ansluter sig till Svenska Bankföreningens synpunkter.

1 Allmänna synpunkter på införande av ett system med fondanknuten livförsäkring

De flesta remissinstanser är positiva till bank- och försäkringsrörelsegruppens (arbetsgruppens) förslag.

Den föreslagna försäkringsformen anses i allmänhet väl motiverad ur konkurrenssynpunkt, både i ett nationellt och internationellt perspektiv. Inhemska försäkringsbolag skulle ges möjlighet att tillhandahålla liknande produkter som utländska konkurrenter samtidigt som försäkringsformen skulle bidra till en ökad konkurrens om det inhemska sparandet. Några remissinstanser anser också att Sveriges närmande till en gemensam och helt avreglerad försäkringsmarknad inom EG motiverar att svenska försäkringsbolag får möjlighet att erbjuda försäkringar som förekommer på den internationella marknaden. Den föreslagna försäkringsformen anses vidare vara ett naturligt komplement till nu förekommande försäkrings- och sparformer. Flera remissinstanser anser emellertid att vissa frågor måste utredas och belysas ytterligare innan försäkringsformen införs.

Endast LO är tveksam till arbetsgruppens förslag. LO anser det finns anledning överväga om den skattemässiga särbehandlingen av pensionsförsäkringar och pensionssparande i sin nuvarande form skall bibehållas eller inte. Om denna nya form, där försäkringstagaren kan påverka valet

av fondplacering för premiereserven, införs skulle en ny långsiktig avtals-
typ införas som komplicerar en skatteomläggning. LO förordar därför att
frågan skjuts ett par år på framtiden, då flertalet viktigare skatteomlägg-
ningsfrågor fått en lösning.

Vad gäller den nya lagstiftningens ikraftträdande ifrågasätter Folksam,
mot bakgrund av att skattereformen inte kommer att vara genomförd
under år 1990, om lagen kan träda ikraft den 1 januari 1990.

Försäkringsinspektionen menar att en möjlighet är att utforma ikraftträ-
dandebestämmelserna så att tillståndsbeslut och andra beslut kan medde-
las efter den 1 januari 1990 men att försäkringsverksamheten får starta
först fr. o. m. den 1 juli 1990. För övrigt framhåller inspektionen att det
hade varit en fördel om försäkringslösningen hade behandlats i samband
med de andra frågorna på livförsäkringsområdet som försäkringsverksam-
hetskommittén betänkanudet (SOU 1986: 8) Soliditet och skälighet i försäk-
ringsverksamheten.

Trygg-Hansa, Skandia och Försäkringsjuridiska Föreningen understry-
ker att det är av största vikt att inte tappa tempo i den kommande
internationaliseringen av försäkringsbranschen och att lagstiftningen där-
för träder ikraft i enlighet med förslaget, dvs. den 1 januari 1990.

2 Behovet av särskild lagstiftning och särskilda försäkringsbolag

2.1 Bankspektionen

Bankspektionen instämmer i förslaget att regleringen avseende livför-
säkringar med fondanknytning tas in i en ny lag, men inspektionen anser
att samklagen med aktiefondslagen (1974:931) kräver ytterligare belys-
ning. Det bör i detta sammanhang framhållas att den föreslagna verksam-
heten, såsom den beskrivits i förslaget, på flera punkter bryter mot grund-
läggande principer för traditionell aktiefondsverksamhet. Detta kan dock
vara motiverat med hänsyn till det speciella syftet med dessa fonder.

2.2 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO anser att det vore att föredra att reglerna arbetades in i försäkringsrö-
relselagen. Med hänsyn till de svårigheter som anförs om att inordna unit
linked i försäkringsrörelselagens systematik och i valet mellan en snar
reform och en utdragen översyn av försäkringsrörelselagen anser NO dock
att den föreslagna lösningen tills vidare måste accepteras. I samband med
en eventuell ny bredare översyn av försäkringsrörelselagen i vissa avseen-
den bör dock reglerna för unit linked-försäkringar inordnas i försäkrings-
rörelselagen. Även om det kan sägas att ömsesidighetsprincipen nu har
övergivits på ett delområde med stor utvecklingspotential så kvarstår
angelägenheten av ett principiellt ställningstagande till de av NO aktualise-
rade frågorna även på livförsäkringsområdet i övrigt.

Kammarrätten finner det positivt att de för försäkringsformen speciella förhållandena regleras genom speciallagstiftning men att försäkringsrörelselagen och aktiefondslagen skall tillämpas i övrigt.

2.4 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige tillstyrker lagstiftning i enlighet med det remitterade förslaget om inrättande av livförsäkring med fondanknytning.

2.5 Ansvar m.fl och Skandia

Enligt lagförslaget skall livförsäkringar med fondanknytning endast få meddelas av särskilda livförsäkringsbolag och denna typ av rörelse skall inte få förenas med annan försäkringsrörelse. Med hänsyn till att det skulle kräva omfattande ingrepp i försäkringsrörelselagen finns för närvarande ingen anledning till erinran mot denna lösning men det vore naturligare om livförsäkringar med fondanknytning även skulle kunna få meddelas av vanliga livförsäkringsbolag eftersom mer flexibla försäkringslösningar då skulle kunna erbjudas försäkringstagarna.

2.6 Folksam

I promemorian föreslås att verksamhet för livförsäkringar med fondanknytning måste drivas i särskilda bolag. Detta kan behöva utredas ytterligare, särskilt som det kan finnas skäl anta att livförsäkring med fondanknytning på ett mer effektivt sätt kunde drivas som särskild försäkringsgren inom befintlig livförsäkringsrörelse.

2.7 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Nämnden tillstyrker förslaget om särskild lagstiftning.

Förslaget innebär att nya försäkringsbolag bildas – av existerande försäkringsbolag eller andra. Med den valda lösningen att införa en särskild lag har nämnden ingen erinran mot denna begränsning. Huruvida den på sikt behöver behållas får prövas i samband med den förestående översyn av försäkringsrörelselagen som betingas av bl. a. FVK:s arbete.

2.8 Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR)

För att den nya försäkringsformen skall kunna introduceras snabbt på den svenska marknaden införs reglerna i en särskild lag. Detta är bra. SLR anser dock att det vore naturligare om livförsäkringar med fondanknytning skulle kunna få meddelas av vanliga livförsäkringsbolag eftersom försäkringstagarna då skulle kunna erbjudas mer flexibla försäkringslösningar.

Riksförbundet anser att även hos oss bör unit linked inarbetas i försäk-

ringsrörelselagen. Därvid bör även undersökas om det är nödvändigt med separata fonder för unit linked-försäkring. Vidare anser man att eftersom försäkringsfrågorna gällande pensioner och livförsäkringar hänger samman med förslaget om reformerad inkomstbeskattning (RINK) bör ett förslag till inarbetning i försäkringsrörelselagen föreligga under nästa år.

2.9 Försäkringsjuridiska Föreningen

Enligt förslaget skall livförsäkringar med fondanknytning endast få meddelas av särskilda försäkringsbolag och denna typ av rörlse skall inte få förenas med annan försäkringsrörelse. Föreningen har ingen erinran mot denna begränsning med ifrågasätter om inte livförsäkringar med fondanknytning i framtiden även skulle få meddelas av vanliga livförsäkringsbolag eftersom mer flexibla försäkringslösningar då skulle kunna erbjudas försäkringstagarna.

2.10 Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF)

FTF tillstyrker föreslagen speciallag för livförsäkring med fondanknytning, liksom ändringar i kommunalskattelagen.

2.11 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen har ingen invändning mot att reglerna införs i en ny lag och tillstyrker den föreslagna konstruktionen att unit linked-försäkringar skall tillhandahållas av särskilda försäkringsbolag, som inte behöver drivas enligt ömsesidighetsprincipen.

2.12 Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)

SFF tillstyrker att den nya försäkringsformen regleras i en särskild lag, med hänvisningar till såväl försäkringsrörelselagen som till aktiefondslagen.

2.13 Sveriges Advokatsamfund

Samfundet delar arbetsgruppens slutsats att det icke är möjligt att inom ramen för försäkringsrörelselagens systematik introducera olika slag av unit linked-försäkringar. Mot bakgrund av den lagstiftning som gäller för aktiefonder (aktiefondslagen) förefaller det ändamålsenligt att författningsförslaget givits formen av en särskild lag samt att försäkringsrörelselagen och aktiefondslagen skall gälla i tillämpliga delar med mindre annat föreskrivs i den föreslagna lagen.

3.1 Försäkringsinspektionen

Enligt specialmotiveringen till 3 § i lagförslaget får inte fondförsäkringsbolagen ägna sig åt annan personförsäkring än livförsäkring med fondanknytning. Detta omöjliggör exempelvis produkter med premiebefrielse vid arbetsoförmåga, eftersom premiebefrielseförsäkring är en sjuk- och olycksfallsförsäkring.

Inspektionen tillstyrker förslaget på denna punkt. I sammanhanget kan tilläggas att ett fondförsäkringsbolag i samarbete med ett konventionellt försäkringsbolag kan marknadsföra produkter med premiebefrielse.

Inspektionen anser att det vore önskvärt för en försäkringstagare eller efterlevande att ha rätt till att omvandla en periodisk utbetalning av fondandelar till en motsvarande nominell utbetalning. Härigenom undviks variationer i utbetalda belopp, beroende på fluktuationer i fondandelarnas värden, vilket kan vara av intresse för mottagaren av den periodiska utbetalningen. Vid försäkringsfall bör det därför vara möjligt att överföra sådana försäkringar till konventionella försäkringsbolag. Vid vissa försäkringslösningar kan eventuell dålig hälsa hos försäkringstagaren innebära svårigheter att byta bolag. De skattemässiga förutsättningarna för dessa överföringar bör klarläggas. Inspektionen anser att möjligheten för ifrågavarande överföring närmare bör utredas.

3.2 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Enligt promemoriaförslaget bör de försäkringsprodukter som meddelas enligt den nya lagen i princip vara av renodlad unit linked-karaktär. NO anser denna försiktiga attityd tveksam från konkurrenssynpunkt. Som framgår av promemorian kan unit linked utformas på många olika sätt och det är internationellt vanligt förekommande med en koppling mellan utvecklingen av den placering som försäkringstagaren har valt och omfattningen av försäkringsbolagets ansvar. För att uppnå den dynamik på livförsäkringsmarknaden där också produktutvecklingen används som konkurrensmedel som NO har efterlyst är det önskvärt med så få restriktioner som möjligt beträffande försäkringens utformning i lagstiftningen om inte starka skäl finns för en inskränkning.

I och för sig kan vissa placerringsformer vara sådana att garantier om ett visst framtida värde på fondandelarna innebär ett betydande risktagande för försäkringsbolaget. Att ta affärsrisker är dock naturligt i en marknads ekonomi och varje aktör på en konkurrensmarknad måste ständigt väga affärsriskerna mot vinstchanserna. Om riskerna vid kapitalförvaltningen måste överföras helt från försäkringsbolaget till ägarna, minskar utrymmet betydligt för konkurrens mellan bolagen. Statsmakterna har inte ansett sig böra hindra företagen från sådant risktagande i andra branscher. I byggnadsbranschen har statsmakterna t.o.m. aktivt verkat för att byggföretagen skall lämna s.k. fastpriser, vilket ju innebär ett risktagande av liknande slag som det nu aktuella. Mot denna bakgrund anser NO att

3.3 Kammarrätten i Jönköping

Kammarrätten efterlyser närmare utredning om möjligheten att under löpande premietiden övergå från konventionell livförsäkring till nu föreslagna försäkringspremiefonder. Vidare anser man det vore värdefullt att få förutsättningarna belysta för övergång från försäkringspremiefond till konventionell livförsäkring.

3.4 Ansvar m. fl.

Den typ av livförsäkringar som kan meddelas enligt nuvarande regler bör, som arbetsgruppen kommer fram till, även kunna meddelas som livförsäkring med fondanknytning.

Grundidén med livförsäkring med fondanknytning är att den investeringsrisk som i traditionell livförsäkring har vilat på försäkringsbolaget överförs till försäkringstagarna. Eftersom försäkringsbolaget saknar fullt inflytande över hur försäkringstagarnas tillgodohavanden är placerade kan försäkringsbolaget inte heller garantera dessas tillväxt. Det är därför inte möjligt för försäkringsbolaget att göra någon utfästelse i nominellt belopp som inte är betingad av underliggande fondutveckling.

För en del försäkringstagare kan det finnas önskemål att vid någon tidpunkt, t. ex. vid pensionering, kunna ändra försäkringen till en traditionell försäkring med garanterad utbetalning.

En stor del av de livränteförsäkringar som meddelas utgör ålderspension eller efterlevadepension. För livränteförsäkringar meddelade som livförsäkring med fondanknytning, utfaller livräntan i form av ett antal fondandelar. Detta kommer att innebära att livräntans nominella värde kommer att fluktuera med värdet på fondandelarna. För en del försäkringstagare kan det därför finnas skäl att, åtminstone då en livränta börjar utbetalas, kunna omvandla denna till en traditionell försäkring av samma typ. Troliken kommer en sådan option att tillhandahållas av flertalet försäkringsbolag som meddelar livförsäkring med fondanknytning, åtminstone av sådana försäkringsbolag som ingår i samma koncern som ett traditionellt livförsäkringsbolag. Från försäkringstagarsynpunkt kan det ifrågasättas om inte en sådan rättighet borde göras obligatorisk åtminstone för vissa försäkringstyper.

Riktlinjer bör finnas i lagförarbetena angående vilka typer av försäkringar som kan meddelas utan grunder.

3.5 Skandia

Vid fondanknuten livförsäkring överförs den investeringsrisk som i traditionell livförsäkring har vilat på försäkringsbolaget till försäkringstagarna. Eftersom försäkringsbolaget saknar fullt inflytande över hur försäkringstagarnas tillgodohavanden är placerade kan försäkringsbolaget inte heller

generellt garantera dessas tillväxt. Om emellertid ett försäkringsbolag vill utfärda sådana garantier är det att betrakta som en affärsrisk och bör som sådan inte vara otillåten. En dylik begränsning skulle utgöra ett allvarligt konkurrenshinder då sådana produkter redan finns i banksektorn.

Riktlinjer bör finnas i lagförarbetena angående vilka typer av försäkringar som kan meddelas utan grunder.

3.6 Trygg-Hansa

Onödig detaljreglering gäller den begränsning av försäkringsbolagens möjligheter att tillhandahålla produkter där någon form av garanterad värdetillväxt eller garanterat försäkringsbelopp ingår. Sådana typer av garantiåtaganden är att betrakta som affärsrisker för försäkringsbolagen och borde definitivt vara möjliga att tillhandahålla. För försäkringstagare som uppnått pensionsåldern kan det vara av stort intresse att erhålla ett garantiåtagande som ger honom en konstant värdetillväxt av pensionen. En begränsning av rätten att lämna garantiåtagande skulle också utgöra ett allvarligt konkurrenshinder då sådana produkter redan finns inom banksektorn.

Riktlinjer bör finnas i lagförarbetena angående vilka typer av försäkringar som kan meddelas utan grunder.

3.7 Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR)

En livräntas nominella värde kommer att fluktuera med värdet på fondandelarna. En försäkringstagare kan då finna skäl för att vilja ändra livräntan till en traditionell försäkring av samma typ. SLR kan tänka sig att en sådan rättighet görs obligatorisk, åtminstone för vissa försäkringstyper.

3.8 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Såväl pensions- som kapitalförsäkring av kollektiv natur bör kunna komma i fråga.

En unit linked-försäkring bör likaväl som en konventionell livförsäkring kunna omfatta rätt till premiebefrielse vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall.

En unit linked-försäkring, där riskmomentet är av dödsfallskaraktär, är i princip utformad så att försäkringsgivaren, mot att försäkringstagaren betalar en inom vissa ramar bestämd premie, åtar sig att vid dödsfall inom avtalstiden betala ett på visst sätt definierat dödsfallsbelopp. När avtalstiden upphör (inkl. upphör i förtid genom återköp om sådant är möjligt) utbetalas värdet av det antal andelar i försäkringspremiefonden som premier och utdelningar givit upphov till efter det att försäkringsgivaren fortlöpande gottgjort sig för riskkostnader, driftskostnader och i förekommande fall skatter.

Riskkostnaden kan bestämmas fortlöpande enligt erfarenheten utan att bolaget gör några utfästelser i förväg angående kostnadens storlek och

motsvarande kan gälla driftskostnaderna. I sådant fall är avtalet en renodlad form av vad som brukar benämnas försäkringsteknisk förvaltning.

Uppbyggnaden av försäkringstagarens sparkapital fungerar i detta fall på i princip samma sätt som uppbyggnaden av den enligt återbäringsgrunderna för konventionell livförsäkring förekommande retrospektivreserven.

När det gäller bolagets uttag av riskpremie kan avtalet alternativt utformas så att försäkringsbolaget gör viss utfästelse angående storleken av riskpremien. Denna kan t.ex. bestämmas enligt en för fem år i taget fixerad dödlighetstabell. En mellanform är också möjlig, enligt vilken riskpremien bestäms enligt erfarenheten men försäkringsbolaget förbinder sig att inte ta ut högre riskpremie än enligt en given dödlighetstabell. Beträffande driftskostnaderna gäller motsvarande som för riskkostnaden.

Nämnden har tolkat promemorian så att sådana alternativa former som här beskrivits är förenliga med arbetsgruppens intentioner.

Utmärkanden för dessa fall är att några långsiktiga beräkningsantaganden inte behöver göras (varvid förutsätts engångsutbetalning av sparbeloppet). Något annorlunda blir det för en försäkring som är av livräntetyp.

Även vid livränteförsäkring kan man tänka sig mer eller mindre långt gående utfästelser från försäkringsbolagets sida. En möjlighet är att avtalet utformas som ren försäkringsteknisk förvaltning, d.v.s. bolaget gör inga utfästelser om hur många andelar som kommer att utbetalas vid varje utbetalningstillfälle utan antalet bestäms med utgångspunkt från hur många andelar som finns vid det aktuella tillfället. Man kan därvid knyta an till den teknik som numera allmänt tillämpas enligt återbäringsgrunderna för konventionella livräntor. Den går ut på att man arbetar med prognosreserv som beräknas enligt betryggande antaganden. Dessa kan ändras under utbetalningstiden. Med ledning av denna reserv bestäms hur många andelar i försäkringspremiefonden man kan börja med när utbetalningarna startar. För varje år (eller eventuellt något längre period) gör man om kalkylen. Genom att antagandena väljs betryggande får man normalt en i andelar räknat växande eller i vart fall inte avtagande utbetalning. Skulle trots allt antagandena inte visa sig betryggande blir det dock en minskning av antalet utbetalade andelar.

Det bör också finnas möjlighet för ett bolag att utfästa sig att – mot att försäkringstagaren betalar premie uttryckt i ett givet antal andelar – utbetala en temporär eller livsvarig livränta som uppgår till ett bestämt antal andelar vid varje utbetalningstillfälle. För att bestämma premien för en sådan försäkring måste bolaget göra antaganden om dödlighet och driftskostnader – i princip även om ev. avkastning i form av utdelning från försäkringspremiefonden efter avdrag för skatt – för hela försäkringstiden.

Långsiktigheten i de beräkningsantaganden som måste göras, om utfästelse lämnas, ställer enligt försäkringsrörelselagen särskilda krav på att antaganden skall väljas betryggande. Särskilt påtagligt blir detta vid livsvariga livräntor. De överskottsmedel som därför normalt uppkommer kan då disponeras på samma sätt som enligt ovan beskrivits som försäkringstek-

nisk förvaltning. Härigenom blir utbetalningarna — i andelar räknat — normalt större än enligt utfästelsen.

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 3

Man kan även tänka sig någon utformning som ligger mellan de två här beskrivna, t. ex. så att utfästelse lämnas för en begränsad tidsperiod.

Det framgår inte klart hur arbetsgruppen har tänkt sig utformningen av ett livränteavtal. Den skriver (i 7.2 första stycket) att för en livränta beräkningen av antalet fondandelar vid varje utbetalningstillfälle skall göras med utgångspunkt i det samlade antalet andelar vid första utbetalningstillfället. Denna skrivning tyder på att arbetsgruppen haft viss utfästelse i tankarna när man väl är framme vid den tidpunkt livräntan skall börja utgå. Den beräkning som enligt denna skrivning behöver utföras måste innehålla sådana beräkningsantaganden som ovan beskrivits för utfästelsealternativet. Arbetsgruppen torde dessutom närmast ha tänkt på försäkringspremiefonder för vilka någon utdelning inte utbetalas. Nämnanden anser emellertid att de skisserade alternativa utformningarna av ett livränteavtal i vad gäller grad av utfästelse måste anses täcka av lagförslaget.

3.9 Svenska sparbanksföreningen

I förslaget pekar utredarna på att den finansiella risken överförs från försäkringstagarna som kollektiv till den enskilde genom att försäkringstagarna (som kollektiv) inte längre får den garanterade avkastningen om fyra procent. Med tanke på att garantin i sig är beskedlig har Sparbanksföreningen inga invändningar mot att garantin avskaffas som en konsekvens av att livförsäkringar med fondanknytning genomförs.

4 Inrättande av särskilda försäkringspremiefonder

4.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen instämmer med utredarna att försäkringssparandet bör knytas till självständiga fondförvaltare enligt aktiefondslagens regelsystem.

Inspektionen ifrågasätter om utgångspunkten nödvändigtvis behöver vara en skattemässig likabehandling av konventionell livförsäkring och fondförsäkring. Det borde således vara möjligt att acceptera att försäkringstagarnas tillgodohavande placeras i vanliga aktiefonder och därmed beskattas annorlunda än konventionell livförsäkring. Ett sådant förfaringsätt skulle underlätta introduktionen av den nya formen av livförsäkring, eftersom särskilda försäkringspremiefonder inte behöver bildas samtidigt som ett stort utbud av väl etablerade aktiefonder finns tillgängliga för försäkringstagarna.

4.2 Bankinspektionen

När det gäller frågan om man ska inrätta särskilda försäkringspremiefonder eller tillåta placering i traditionella aktiefonder, hänvisar bankinspek-

tionen till inspektionens skrivelse 1989—01—19, dnr 132/89-Ö6A, till departementet i vilken man framför synpunkter på förekomsten av s. k. förvaltarregistrering av fondandelar. Bankinspektionen framför där uppfattningen att man bör överväga att i lagen införa ett förbud mot förvaltarregistrering av fondandelar eller, om man anser att ett sådant förfarande bör tillåtas, att det regleras i lag med likartade bestämmelser som gäller förvaltarregistrering av aktier. Denna fråga måste lösas om placering på marknaden ska fungera.

Bankinspektionen förordar lösningen med särskilda försäkringspremiefonder, dels eftersom dessa förutsätter en del andra rutiner, dels för att försäkringsbolagen annars skulle kunna komma att bli alltför dominerande andelsägare i de befintliga fonderna. Ett exempel på att fondernas speciella verksamhet kan motivera att de drivs som särskilda fonder är att försäkringspremiefonderna kan få möjlighet att hålla en högre likviditet än vanliga aktiefonder för att säkerställa frekventa avräkningar för premier resp. inlösen i samband med fondbyte utan att fondbolaget regelbundet behöver sälja värdepapper vid mindre lämpliga tillfällen.

Inspektionen anser att det eventuellt kan ifrågasättas om inte verksamheten pga. dess speciella karaktär borde drivas i särskilda fondbolag. Mot en sådan lösning talar dock att det för fondbolag som redan finns på marknaden är mer komplicerat och kostnadskrävande att starta ytterligare ett fondbolag för att delta i konkurrensen om försäkringstagarnas medel, än att starta en ny fond under ett redan etablerat fondbolag. Det skulle vara olyckligt om de redan etablerade fondbolagen av den anledningen skulle avhålla sig från att etablera försäkringspremiefonder.

Inom finansdepartementet arbetar för närvarande en arbetsgrupp (aktiefondsgruppen) med en översyn av aktiefondslagens regler. Aktiefondsgruppens förslag till ändringar i lagen väntas bli klart under hösten 1989. Bankinspektionen framhåller betydelsen av att lagen om livförsäkringar med fondanknytning harmoniseras med aktiefondslagen såsom den kommer att utformas.

4.3 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO vill inte invända mot förslaget att bilda särskilda försäkringspremiefonder vilka knyts till aktiefondslagen. Härigenom vinnas fördelar i form av enhetliga skyddsregler för försäkrings- och aktiefondsparare liksom enhetliga placeringsregler.

I promemorian ställs som ett krav upp att försäkringspremiefonderna skall knytas till självständiga aktiefondsförvaltare. NO anser att det är svårt att exakt avgöra hur systemet är avsett att fungera i praktiken. NO förutsätter dock att den valda principen endast gäller en redovisningsmässig åtskillnad så att det ej uppstår onödiga administrativa kostnader. Det bör t. ex. vara möjligt för fonderna att utnyttja den expertis som finns i försäkringsbolagens allmänna finansförvaltningar.

NO anser det också positivt att även andra än försäkringsbolag skall kunna bilda försäkringspremiefonder. Härigenom öppnas för konkurrens från fristående fondförvaltare, t. ex. banker och finansbolag.

Enligt förslaget skall placeringarna i aktiefonderna ombesörjas av fondbolag vars aktier försäkringsbolagen skall få tillstånd att äga. På så sätt, menar arbetsgruppen, begränsas deras koncentration av inflytande över de finansiella marknaderna. Fullmäktige instämmer i att en formell uppdelning sker men vill ändå peka på att en tilltagande koncentration av inflytande på så sätt knappast kan förebyggas. Det ligger också nära till hands att hänvisa till den koncentration av aktieäggande som under senare år skett i bankvärlden genom tillkomsten av aktiefonder förvaltade av bankägda fondbolag. Fullmäktige anser dock inte att den nya försäkringsformen av denna anledning måste ifrågasättas.

I förslaget framhålls att aktiefondslagen i tillämpliga delar skall gälla för förvaltningen av premiefonderna. Fullmäktige vill dock hänvisa till den pågående översynen av aktiefondslagen och förutsätter att en ändring av denna lag inte sker utan att konsekvenserna för försäkringssparandet har undersökts.

4.5 Folksam

Arbetsgruppen förordar att knyta försäkringssparandet till självständiga fondförvaltare enligt aktiefondslagens regelsystem. Här menar Folksam att motsvarande verksamhet också kan ske inom ramen för befintliga livförsäkringsbolag uppdelad enligt nu gällande praxis när det gäller försäkringsgrenar. Det alternativet borde ha prövats mer ingående i utredningen.

4.6 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Nämnden har ingen erinran mot inrättandet av särskilda försäkringspremielfonder. Huruvida längre fram placeringsobjekten kan vidgas till att t. ex. även omfatta fast egendom bör prövas i samband med översynen av försäkringsrörelselagen.

4.7 Svenska Bankföreningen

För att unit linked-försäkring skall bli ett konkurrenskraftigt och attraktivt alternativ till konventionell livförsäkring föreslår bankföreningen att premiemedlen — genom aktiefondernas försorg — även får placeras i fastigheter — liksom redan är möjligt för nuvarande försäkringsbolag. Ett alternativ till direktköp av fastigheter är köp av aktier i fastighetsförvaltande bolag. För att sådana aktieplaceringar skall bli likvärdiga med direktköp av fastigheter anser Bankföreningen att aktiefonderna bör få placera premiemedlen i aktier i fastighetsbolag utan någon procentuell begränsning.

Mot bakgrund av att uppbyggnaden av nya fonder och fondbolag sannolikt skulle medföra betydande och onödiga administrationskostnader för kunderna, jämfört med om även nuvarande fonder kunde ifrågakomma, anser Bankföreningen att det skulle vara till stor fördel för försäkringstagarna om premiemedlen även tilläts placeras i redan existerande aktiefon-

der. Ett krav på att premiemedlen skall placeras endast i nya fonder anses vidare betyda en trög start för unit linked-systemet. Vidare anses att utbudet och konkurrensen, liksom en snabb och bred spridning av unit linked-försäkringar underlättas utan ett sådant krav. I nuvarande fonder finns väl fungerande rutiner för regelbundet månatligt sparande; ett utnyttjande härav skulle också bidra till en snabb och bred spridning av den nya försäkrings- och sparprodukten.

Bankföreningen understryker att arbetsgruppens synpunkter på skattemässig likabehandling av unit linked-försäkring och konventionell livförsäkring kan tillgodoses även i sådana redan existerande fonder som lämnar utdelning. Föreningen kan därför inte se några skattemässiga skäl som motiverar att endast nya särskilda aktiefonder skulle kunna komma i fråga vid placering av premiemedlen.

Bankföreningen anser mot bakgrund av ovanstående att starka skäl talar för att försäkringstagare med unit linked-försäkring skall ha möjlighet att välja även redan existerande aktiefonder.

Arbetsgruppen föreslår att hela premien skall gå in i fonden och ersättning för administrativa kostnader m. m. successivt tillföras försäkringsbolaget genom bl. a. minskning av andelsinnehav.

Bankföreningen vill påpeka att när från försäkringsbolag fristående fondbolag skall förvalta medel, måste speciella rutiner skapas mellan försäkringsbolag och fondbolag som är individuellt utformade vad avser kostnadsbelastningen.

4.8 Svenska Bankmannaförbundet

Det är naturligt att även existerande fondbolag kan användas för placeringar i ett unit linked-system. Härigenom kan uppnås en större effektivitet och fler möjligheter erbjudas allmänheten att välja bland de fonder som finns och kommer att etableras på marknaden.

4.9 Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)

Lösningen av särskilda försäkringspremiefonder tillstyrks. Denna lösning innebär att existerande fondbolag har möjlighet att vid sidan om befintliga fonder inrätta särskilda försäkringspremiefonder till vilka försäkringskundernas sparpremier kan uppsamlas. Det är synnerligen viktigt att denna grundprincip – nämligen att försäkringsbolagen inte får något teoretiskt eller faktiskt monopol på inrättande av försäkringspremiefonder – bibehålls i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Möjligheten för andra fondbolag att konkurrera om spararnas medel är väsentlig av två skäl. För det första stimuleras konkurrensen på marknaden. För det andra öppnas nya möjligheter för samverkan mellan försäkringsbolag och banker, vilket i sin tur kan bidra till en utveckling mot ökad integration.

5 Möjligheter att tillskjuta kapital i försäkringspremiefonder vid etablering m. m.

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 3

5.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen delar i princip arbetsgruppens uppfattning att försäkringsbolagen inte bör ha egna tillgångar i form av fondandelar. Inspektionen anser dock att bolagen för att klara den praktiska hantering av verksamheten av skäl som närmare redovisas nedan måste tillåtas att i någon utsträckning ha egna fondandelar i fonderna. Storleken på detta kapital måste emellertid begränsas till vad som kan anses vara motiverat av praktisk betingad cash flow mellan fonder och fondförsäkringsbolag. Ett försäkringsbolags fondandelar bör emellertid inte ge bolaget rösträtt i fondbolaget.

Av försäkringstekniska skäl måste bolagen för försäkringar av dödsfallstyp kontinuerligt ta ut riskkostnader från försäkringstagarnas tillgodo-havande genom att minska deras fondandelar. För försäkringsbolagen är det troligen orealistiskt att dagligen göra kapitalöverföringar från fonderna, eftersom beloppen ifråga kan vara obetydliga. Bolagen måste därför tillåtas att ha ett visst kapital i fonderna i form av frigjorda fondandelar.

Liknande synpunkter gäller för det omvända fallet i fråga om kapital som försäkringsbolagen kontinuerligt skall tillföra försäkringstagarnas fondsparande vid försäkringar av livsfallstyp. För dessa typer av försäkringar bör försäkringsbolagen ha möjlighet att inom rimliga gränser ha ett "buffertkapital" i fonderna.

Inspektionen ifrågasätter om inte fonderna bör vara etablerade innan de marknadsförs till blivande försäkringstagare. Detta innebär att bolagen eller stiftarna av fonderna bör tillåtas att tillskjuta kapital till nystartade fonder för att få igång handeln med värdepapper för att därigenom åsätta fondandelarna ett marknadsvärde. Enligt aktiefondslagen får kapitalet som används till stiftandet av ett fondbolag inte utnyttjas till fondens aktiehandel. Tillåts bolagen att tillskjuta etableringskapital bör detta i så fall reduceras i samma takt som medel från försäkringstagarna inflyter till fonden. De nu angivna problemen bortfaller i viss mån om existerande aktiefonder öppnas för försäkringssparandet i fråga i enlighet med vad som har anförts tidigare.

5.2 Ansvar m.fl, Skandia och Försäkringsjuridiska Föreningen

För att det i praktiken skall vara möjligt att erbjuda försäkringstagarna något eller några fondalternativ fordras att fonderna är etablerade. Det borde därför finnas möjlighet för fondbolagen, såväl försäkringsbolagsanknutna som fristående, att åtminstone till en början kunna skjuta till kapital för att etablera fonderna ("seeding money"). Även under annan tid bör det finnas möjlighet att skjuta till kapital för att inte fondernas kapital skall underskrida en kritisk nivå.

Från riskutjämnings synpunkt borde det också vara möjligt för försäkringsbolaget att skjuta till kapital till försäkringspremiefonderna, speciellt för sådana försäkringar vilkas försäkringsbelopp är beroende av fondutvecklingen.

5.4 Ansvar m. fl., Skandia, Trygg-Hansa och Försäkringsjuridiska Föreningen

Eftersom kostnader för försäkringarna tas ut kontinuerligt från försäkringstagarnas tillgodohavande torde det inte vara praktiskt för försäkringsbolaget att dagligen lösa in "frigjorda" fondandelar, speciellt inte om dessa svarar mot obetydliga belopp. Det bör därför finnas möjlighet för försäkringsbolaget att, inom rimliga gränser, kunna hålla kvar sådana "frigjorda" fondandelar.

5.5 Ansvar m. fl, Skandia och Trygg-Hansa

Då det är fråga om försäkringar med negativ riskpremie är det heller inte praktiskt möjligt för försäkringsbolaget att dagligen skjuta till fondandelar som svarar mot den negativa riskpremien. Det bör därför vara möjligt för försäkringsbolaget att kunna hålla en "buffert" för dessa typer av försäkringar.

5.6 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Det framgår av lagförslaget och understyrks i kommentarerna att det skall finnas ett direkt samband mellan ett individuellt försäkringsavtal och till avtalet hörande andelar i en försäkringspremiefond. Endast premier och utdelningar får placeras i en sådan fond, således inte reservfond och eget kapital i övrigt. Nämnden ifrågasätter om detta krav är nödvändigt. Det måste i vart fall finnas ett buffertkapital i försäkringspremiefonder. Det behövs för att verksamheten skall kunna igångsättas och det krävs av likviditetsskäl i flera sammanhang. Det är också nödvändigt att eventuellt erforderlig förstärkning av premiereserven placeras i försäkringspremiefond.

5.7 Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR)

Av promemorian framgår att försäkringspremiefonderna uteslutande är avsedda för kapitaltillskott genom premier för unit linked-försäkringar. Riksförbundet utgår ifrån att såväl försäkringsbolagsanknutna som fristående fondbolag till en början får skjuta till kapital för att etablera fonderna.

6.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen delar utredarnas uppfattning att försäkringstagaren bör kunna byta fonder och att detta borde öka konkurrensen mellan fondförvaltarna.

Inspektionen anser dock att det finns skäl att överväga att ge försäkringstagaren möjlighet att flytta sina fondandelar mellan olika försäkringsbolag. Detta skulle ytterligare främja konkurrensen mellan försäkringsbolagen. Inspektionen vill tillägga att en sådan möjlighet borde prövas också för konventionell livförsäkring. En svårighet är dock där värderingen av tillgångarna och bestämningen av hur stor andel av återbäringsmedlen som skall tillfalla försäkringstagaren vid ett byte av försäkringsbolag. Dessa svårigheter bortfaller vid fondförsäkring, eftersom värdet av försäkringstagarens tillgodohavande i fonderna följer marknadsvärdet.

Inspektionen är samtidigt medveten om att möjligheten att byta fondförsäkringsbolag innebär andra problem som måste klarläggas närmare. Exempelvis kan försäkringstagarens hälsa ha försämrats under försäkringstiden så att det mottagande bolaget inte vill överta försäkringen på tidigare villkor. De skattemässiga förutsättningarna för att göra sådana överflyttningar måste också klarläggas.

Ytterligare ett skäl till att öppna möjligheter för en försäkringstagare att överföra sin fondförsäkring från ett försäkringsbolag till ett annat är utredningens förslag att slopa vinstutdelningsförbudet. En försäkringstagare kan finna att hans försäkringsbolag på ett oskäligt sätt tillgodogör sig vinster pga. för höga drifts- och riskkostnadsuttag. Att enbart byta fondförvaltare hjälper inte försäkringstagaren i ett sådant fall, eftersom detta inte påverkar nivån på kostnadsuttagen. Försäkringsgivarnas intresse av att effektivisera sin verksamhet och sänka driftskostnadsuttagen samt att använda rimliga men ändå säkra dödlighetsantaganden skulle dessutom troligen förbättras om bolagsbyte var möjligt.

6.2 Bankinspektionen

I förslaget tar man upp möjligheten för försäkringsbolaget att "styra" försäkringstagarna till vissa fonder genom att i marknadsföringen premiera ett begränsat antal fonder. Detta skulle ske genom erbjudande av särskilda förmåner såsom låga förvaltningskostnader samt attraktiva köp- och säljkurser vid byte mellan erbjudna fonder.

Bankinspektionen vill framhålla att när det gäller fondverksamheten enligt aktiefondslagen så finns ingen möjlighet att laborera med olika mer eller mindre attraktiva kurser vid köp och försäljning. Eventuella utfästelser om förmåner får i förekommande fall knytas till försäkringsavtalet. För att inte den lovvärda flexibiliteten endast ska bli ett slag i luften bör dock övervägas vissa begränsningar av försäkringsbolagets möjligheter att i praktiken knyta upp försäkringstagaren till någon eller några få fonder.

NO anser att det är väsentligt från konkurrenssynpunkt att försäkringstagaren har möjlighet att när som helst flytta sitt tillgodohavande till en annan fond som förvaltas av ett konkurrerande bolag.

6.4 Ansvar m. fl.

Ansvar m. fl. har inget att invända mot förslaget att försäkringstagaren skall ha rätt att anvisa vilken som helst på marknaden förekommande försäkringspremiefond för placering av dennes tillgodohavande, oberoende vilket försäkringsbolag som meddelat försäkringen.

Eftersom försäkringstagarna har rätt att flytta sitt tillgodohavande från en försäkringspremiefond till vilken som helst annan på marknaden förekommande försäkringspremiefond fordras att samtliga försäkringsbolag har samma möjlighet att köpa och sälja fondandelar i resp. försäkringspremiefond oberoende av fondförvaltare. Det får inte vara så att en fondförvaltare kan ställa upp administrativa hinder för vissa försäkringsbolag och därigenom snedvrider konkurrensen mellan bolagen. Eftersom det är troligt att vissa fondbolag kan mer eller mindre vara knutna till vissa försäkringsbolag kan det föreligga risk att fondbolagen inte alltid kommer att uppträda neutralt genom att ställa upp administrativa hinder t.ex. genom att inte ge access till administrativa system. I promemorian tas inte denna problemställning upp. Det bör klargöras att samtliga på marknaden förekommande försäkringsbolag skall ges samma administrativa service.

Enligt 4 § lagförslaget är det försäkringstagaren som anvisar de försäkringspremiefonder i vilka försäkringstillgodohavande skall vara placerade från tid till annan. Då det gäller tjänstepensionsförsäkring som meddelats i form av livförsäkring med fondanknytning kan det ifrågasättas huruvida arbetsgivaren i egenskap av försäkringstagare skall ha oinskränkt rätt att flytta försäkringens tillgodohavande utan godkännande från arbetstagaren och därigenom kanske äventyra försäkringen värdetillväxt med konsekvenser för arbetstagaren. Likartat problem uppkommer i sådana fall där förmånstagaren inte får förfoganderätt till från försäkringen utfallande belopp. Eftersom dessa problem inte har behandlats i promemorian fordras ett klarläggande på denna punkt.

6.5 Skandia

Att ge försäkringstagarna rätt att flytta sitt tillgodohavande till annan på marknaden förekommande försäkringspremiefond är ett för försäkringstagarna positivt förslag. Det kan emellertid ifrågasättas om en sådan rätt skall vara ovillkorlig. Försäkringstagarna skulle kunna ställa krav på att flytta till så udda fonder att oskäligen kostnader uppkom vid en sådan transaktion. Det vore därför mera realistiskt att föreskriva att försäkringsbolag skall ges access till samtliga fonder på marknaden. Konkurrensen kommer då att åstadkomma att varje försäkringsbolag etablerar kontakter med ett större antal fonder. Härigenom ges de facto försäkringstagarna en

rätt att välja inriktningen av sina placeringar men utan att oskäligen effekter uppkommer i förhållande till andra försäkringstagare. I annat fall måste försäkringsbolaget ges rätt att av en försäkringstagare ta ut den verkliga kostnaden vid överflyttning från en fond till en annan när en mer schematisk beräkning av kostnaden skulle skapa orättvisa.

6.6 Trygg-Hansa

Enligt förslaget skall försäkringstagaren ha frihet att när som helst flytta sitt sparkapital från en fond till en annan. Det förefaller onödigt att i lagstiftningen stipulera att försäkringsbolagen skall vara tvingade att låta sina kunder ha en fullständig valmöjlighet. Marknaden kommer säkerligen se till att försäkringsbolagen tvingas etablera samarbeten med ett rimligt antal externa fondförvaltare.

De försäkringstagare som värdesätter att kunna påverka sin förvaltning genom att ändra i sin fondmix, väljer självklart ett bolag som samarbetar med ett flertal externa förvaltare och som inte tar oacceptabelt höga kostnader för fondbyten. Att lagstiftningsvägen tvinga fram en modell där alla försäkringsbolag är skyldiga att samarbeta med alla tänkbara mer eller mindre "udda" fondförvaltare kommer att ställa mycket stora och kostsamma krav på administrativa rutiner. Att låta försäkringstagaren ha möjlighet att fritt flytta sitt fondsparande kan därmed innebära att oskäligen kostnader kan komma att drabba även andra försäkringstagare.

6.7 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen anser att de av arbetsgruppen föreslagna möjligheterna för försäkringstagarna att fritt kunna välja mellan olika fondförvaltare är viktiga förutsättningar för en effektiv konkurrens till nytta för kunderna. Föreningen anser vidare att de utgör ett viktigt konkurrensbefrämjande led i en för kunderna värdefull integration av bank- och försäkringstjänster.

6.8 Svenska sparbanksföreningen

I förslaget från arbetsgruppen behandlas inte avgifterna för byte från en fond till en annan. Även om man kan förutsätta att konkurrensen gör att den kund som byter fond inte drabbas av alltför höga avgifter, bör tillsynsmyndigheten ha möjligheter att ingripa mot avgiftssystem som verkar konkurrenshämmande, exempelvis att avgifterna för byte till ett fondbolag, som inte ägs av försäkringsbolaget, skulle bli belagt med prohibitivt höga avgifter.

7.1 Bankinspektionen

Enligt gällande regler i aktiefondslagen kan fondbolag i dag välja mellan att utfärda andelsbevis, föra register över andelsinnehav eller kombinera dessa båda möjligheter. Det har emellertid framförts krav på att i framtiden endast tillåta registrerande fonder. Skälen till detta är flera. Utnyttjandet av modern datateknik anses vara enklare, billigare och säkrare för placerarna. Vidare underlättas kontroll och tillsynsfunktioner. Möjligheterna att föra en rättvisande statistik över fonderna ökar också. En övergång till enbart registrerande fonder ligger helt i linje med utvecklingen på värdepappersmarknaden i övrigt. Inom en nära framtid kommer både det "papperslösa" VP-systemet och det databaserade PmC-systemet att träda i kraft. Eftersom det också föreligger ett utkast till lagrådsremiss avseende ändrade pantsättningsregler i försäkringsrörelselagen, anser bankinspektionen det vara olämpligt att införa regler om utfärdande av andelsbevis för försäkringspremiefonderna.

I den föreslagna lagen till livförsäkringar med fondanknytning föreskrivs att försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse (unit linked-bolag) utan hinder av 26 § 2 st aktiefondslagen får fullgöra uppgifter som förvaringsbank. Denna prövning skall göras av bankinspektionen. Förslaget att tillåta unit linked-bolag att vara förvaringsbank för den eller de försäkringspremiefonder som bolaget genom "sitt" fondbolag förvaltar, kunde möjligen motiveras m. h. t. den praktiska hanteringen av värdepapper som följer av utfärdandet av andelsbevis. Bankinspektionen har ovan anfört synpunkter mot en sådan lösning. I och med genomförandet av det databaserade VP-systemet, skall utses ett mindre antal s. k. kontoförande institut. Av regeringens prop. 1988/89:152 med förslag till kontobaserat aktiesystem framgår att i huvudsak endast fondkommissionsbolag och banker kan ifrågakomma som kontoförande institut. Vidare framhålls att antalet institut, i vart fall i inledningsskedet, av säkerhetsskäl inte bör bli för stort. Det är således inte sannolikt att unit linked-bolagen kommer att ingå bland dessa och deras transaktioner och förvärv måste därför ändå göras via t.ex. en bank. Vidare innebär funktionen som förvaringsbank även tillämpning av bestämmelserna i 39 och 40 §§ i aktiefondslagen om förfarande i samband med överlåtelse eller upphörande av fondverksamheten. Utformingen av dessa paragrafer bygger på förutsättningen att förvaringsbanken är självständig i förhållande till såväl fondbolag som andelsägarna. Med hänsyn till vad som anförts avstyrker bankinspektionen förslaget att unit linked-bolag skall få fullgöra uppgifter som förvaringsbank.

7.2 Försäkringsrättskommittén

Det bör klargöras i vad mån det utöver fondandelsbevisen skall ställas ytterligare pant. Om det är avsett att det vid sidan av fondandelsbevisen

skall ställas pant till säkerhet endast för försäkringstagarnas anspråk som går utöver tillgodohavande i försäkringspremiefonder bör det framgå av lagen.

Av 2 och 9 §§ lagförslaget följer att 7 kap 11 § försäkringsrörelselagen skall tillämpas på försäkringsbolag som meddelar unit linked-försäkring. I sistnämnda lagrum talas emellertid om värdehandlingar som avses i bl. a. 7 kap 9 § försäkringsrörelselagen något som enligt förslaget inte berör försäkringsbolag som meddelar försäkring av aktuellt slag. Vi förstår att det av den föreslagna lagen framgår att tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna (eller möjligen delar av dem i enlighet med vad som sagts ovan) och som kan vara föremål för handpanträtt på sätt som sägs i 7 kap 11 § försäkringsrörelselagen.

7.3 Trygg-Hansa

En allvarlig invändning mot förslaget rör kravet på att det skall utfärdas fondandelsbevis över fondandelarna. Förhoppningsvis kommer försäkringsrörelselagens krav på detta att upphöra, vilket innebär att det vore mycket olyckligt om fondförvaltningsbolagen skulle tvingas utveckla administrativt betungande rutiner för s.k. innehavarpapper om reglerna ändå kommer att ändras så att fonderna kan fungera som registerfonder.

Vidare så borde försäkringstagarnas skyddsintressen inte väga tyngre när det gäller försäkringssparande — jämfört med aktiefondssparande — där systemen med registerfonder (som innebär att andelsägaren inte har någon panträtt) fungerar bra.

För att den nya lagen i praktiken skall fungera så måste fondförvaltningsbolagen få använda sig av registerfonder.

7.4 Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF)

I förslaget talas om att försäkringstagarna har panträtt som i hand pant till säkerhet. FTF utgår ifrån att denna paragraf i sin slutliga utformning samordnas med förslag till ändring av 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen som framlagts.

7.5 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen anser att förslaget med krav på fysiska bevis skulle medföra flera nackdelar:

- Administrationen blir onödigt komplicerad och dyr.
- Inbetalade premiemedel är oftast på jämna belopp och motsvarar då inte exakt ett visst antal hela andelar. Eftersom andelsbevisen får antas lyda på hela andelar, blir ofta ett visst belopp av premiemedlen "över". Andelsbevis komplicerar härigenom regelbundna månadsinbetalningar (s.k. stående överföringar), vilka är en viktig förutsättning för en bred spridning liksom i allemanssparandet. Vidare komplicerar ovannämnda "matematik" byten från en fond till en annan, om man har krav på fysiska bevis.

– Byten från en fond till en annan försvåras även genom den fysiska hantering som blir nödvändig om bevis förekommer.

Bankföreningen vill också påpeka att man, om fysiska bevis införs i ett begynnelsekede av den nya försäkringsformen, inte utan problem och kostnader senare kan växla om till ett registersystem.

Om försäkringsrörelselagens ovan angivna regler (7 kap 11 §) om pantsättningskrav är ett absolut hinder mot att unit linked-försäkring utformas som ett registersystem, anser bankföreningen att ett förslag till ändring i försäkringsrörelselagen på denna punkt bör föreläggas riksdagen samtidigt med förslaget om unit linked-försäkring.

Bankföreningen föreslår att såväl fysiska bevis som registersystem skall få förekomma.

7.6 Svenska sparbanksföreningen

Sparbanksföreningen understryker vikten av att den handpanträtt som avses i 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen ersätts med en registerpanträtt. I annat fall blir man tvungen att bygga upp en kostsam manuell hantering som dessutom kan bli behövlig under mycket kort tid.

7.7 Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)

SFF anser att den föreslagna ordningen, som således inte medger att fondbolaget alternativt för register över andelsinnehav såsom enligt aktiefondslagen, är opraktisk och inte ändamålsenlig. Skälet till förslaget är att försäkringsrörelselagen föreskriver ett särskilt pantsättningskrav. Från departementets sida har framförts att förslag om uppmjukning av dessa regler kommer inom kort. SFF anser att det bör vara möjligt att tidsmässigt koordinera dessa lagregler så att det nu remitterade lagförslaget skall kunna kompletteras med en bestämmelse som möjliggör upprättande av register över andelsinnehav såsom i aktiefondslagen.

7.8 Sveriges Advokatsamfund

Enligt lagförslagets 6 § andra stycket skall fondandelsbevisen förvaras på det sätt som föreskrivs i 7 kap 11 § första stycket försäkringsrörelselagen. Risken för att fondandelsbevis kan åtkommas av obehörig bör därför vara minimal. Eftersom det endast är försäkringsbolag som kan vara fondandelsägare i försäkringspremiefond bör man vidare kunna utesluta risken för att medel vid inlösen av fondandelar utbetalas till annan än ett försäkringsbolag.

Kravet på utfärdande av fondandelsbevis motiveras av att detta enligt nuvarande regler torde vara nödvändigt för att försäkringstagaren skall kunna uppfylla försäkringsrörelselagens pantsättningskrav. Användande av fondandelsbevis kan dock befaras medföra att systemet blir hanteringsmässigt omständligt. I ett pågående lagstiftningsärende angående pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen föreslås att försäkringstagarnas panträtt i form av handpant enligt 7 kap 11 § försäkringsrörelselagen skall

ersättas med en annan särskild förmånsrätt. Arbetsgruppen har i sin promemoria hänvisat till pågående utredning på detta område och uttalar att för det fall ändring görs avseende pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen motsvarande ändringar samtidigt bör göras i lagen om individuell fondförsäkring. Båda lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1990. Advokatsamfundet förutsätter därför att samordning kommer att ske, sannolikt innebärande ett borttagande av kravet på utfärdande av fondandelsbevis (se lagförslag 6 § första stycket). Ovan berörda problem med oegentligheter avseende fondandelsbevis torde då aldrig aktualiseras.

7.9 Tjänstemännens Centralorganisation

TCO förutsätter att den i 6 § gjorda hänvisningen till 7 kap. 1 § första stycket i försäkringsrörelselagen också är hänförlig till det förslag till ändring av denna paragraf som görs i ett parallellt remissbehandlat utkast till lagrådsremiss.

8 Rösträtt och annat inflytande i fonderna

8.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen tillstyrker att den rätt som tillkommer fondandelsägarna enligt aktiefondslagen inte skall tillkomma den formella fondandelsägaren, d.v.s. försäkringsbolaget, utan de försäkringstagare på vilkas uppdrag fondandelar har förvärvats.

I förarbetena till aktiefondslagen (prop 1974:28 sid 146) framhålls att fondandelsägars rätt bör kunna överlåtas till ombud på samma sätt som anges i aktiefondslagen. Inspektionen anser att detta också bör gälla för försäkringstagares röster, dock att vare sig fondförsäkringsbolaget eller fondbolaget bör få vara ombud. En förbudsregel om detta bör införas i lagförslaget.

Vidare anser inspektionen att fondförsäkringsbolaget inte bör tillåtas att utse styrelseledamöter pga. innehav av egna fondandelar i form av buffert- eller etableringskapital.

Enligt inspektionen skulle systemet bli mera konsistent om rättsreglerna utformades så att de återspeglade lagförslagets reella innebörd med försäkringstagaren som fondandelsägare och försäkringsbolaget som förvaltare. Därmed torde man också uppnå en förstärkt rättsställning i vissa fall för försäkringstagaren eller dennes rättsinnehavare. Det finns nämligen skäl att fråga sig vilken rättslig karaktär som försäkringstagaren i lagförslaget angivna förfoganderätt över fondandelarna egentligen har. Ett spørsmål som kan ställas är t. ex. i vad mån arvingarna till en försäkringstagare som tecknat en försäkring på en annan persons liv kommer att få överta de rättigheter som enligt lagförslaget tillkommer försäkringstagaren, om denne avlider innan något försäkringsfall har inträffat.

Även i andra avseenden kan förfoganderättens innebörd behöva klargöras om den föreslagna ägar- och förfogandekonstruktionen bibehålls.

Enligt 7 § lagförslaget skall den rätt som tillkommer fondandelsägarna i en aktiefond i försäkringspremiefonder tillkomma försäkringstagarna. Om det skulle bli tillåtet att kapitalisera fonderna med andra medel än med försäkringspremier enligt ovan bör det framgå i vilken grad rätt till inflytande i fonderna tillkommer icke försäkringstagare i egenskap av fondandelsägare.

Försäkringsjuridiska Föreningen föreslår att övriga fondandelsägare får rätt att företräda de fonder som kan ägas av ett försäkringsbolag.

8.3 Trygg-Hansa

Som framgår av promemorian är ett av syftena med förslaget att skapa förutsättningar för att ge försäkringstagarna inflytande över kapitalförvaltningen.

Redan i dag har försäkringstagarna i de befintliga ömsesidiga livbolagen möjlighet att via fullmäktige/bolagsstämma utöva inflytande. I princip innebär detta system samma möjligheter till inflytande som en andelsägare i en aktiefond har enligt lagen om aktiefonder.

Ett betydligt kraftfullare sätt att kunna påverka hur förvaltningen sker är den möjlighet att byta mellan olika fonder/fondförvaltare som förslaget innebär. I och med denna — för livförsäkring i Sverige — helt nya möjlighet kan man ifrågasätta om försäkringstagarna verkligen behöver kunna påverka förvaltningen inom en enskild fond. Riskerna är uppenbara att en kostsam och omständlig administration för att klara inflytandefrågan med stämma etc. etableras utan att detta egentligen efterfrågas. Låt därför marknaden avgöra om detta behövs och om försäkringstagarna önskar detta så kommer sådana fonder att etableras. Lagstiftningen behöver alltså inte vara tvingande i denna fråga.

8.4 Ägarutredningen (I 1985:04)

Ägarutredningen understryker vikten av att beslutsorganen i dessa fonder liksom fondernas förvaltning organiseras på ett sådant sätt att fonderna kan agera självständigt i förhållande till befintliga ägargrupper i näringslivet.

9 Utdelning från fonderna och inlösen av fondandelar

9.1 Försäkringsrättskommittén

Utdelning från premiefonderna skall tillfalla bolaget, men den får disponeras endast för försäkringstagarens räkning. Det sistnämnda bör klargöras, möjligen genom att det i 5 § anges att utdelning från försäkringspremiefon-

den får användas endast för förvärv av nya fondandelar för försäkringstagarens räkning. Alternativt skulle i 5 § möjligen kunna sägas att utdelningen utgör försäkringstagarens tillgodohavande (jfr 4 § andra stycket).

Om försäkringstagaren inte särskilt anvisat hur utdelning från fonden skall användas, skall andelar förvärvas i den fond från vilken utdelningen hänför sig. Det förefaller lämpligt att det, i likhet med vad som föreslås i 4 §, anges i 5 § att utdelningen skall användas i enlighet med försäkringstagarens anvisning eller godkännande; även i denna del bör det vara möjligt att ett godkännande förtrycks i försäkringsavtalet (jfr promemorian s. 67).

9.2 Ansvar m. fl.

Det är oklart vad som menas med att utdelning från försäkringspremiefond bl. a. får användas för betalning av premie för försäkringen. Efter som riskpremie, driftskostnadspremie, etc. tas ut kontinuerligt under försäkringstiden från försäkringstagarens tillgodohavande, medan utdelning från fonderna sker vid vissa tidpunkter, föreligger normalt sett ingen tidsmässig matchning. Om här menas betalning för avtalad löpande premie för premiedragande försäkringar bör det klarläggas huruvida en på detta sätt täckt premie även är att betrakta som premie i kommunalskattelagens mening.

Enligt 5 § andra stycket får inlösen av fondandelar bl.a. användas för betalning av premie för försäkringen. Det bör eventuellt klargöras att det här är fråga om inlösen av sådana fondandelar som "frigjorts" och som svarar mot försäkringens kostnader enligt försäkringsavtalet.

9.3 Trygg-Hansa

Enligt 5 § första stycket får utdelning från försäkringspremiefond bl. a. användas för betalning av premie för försäkringen. Det är oklart vad som här menas. Trygg-Hansa förmodar att här avses betalning av löpande premier. Frågan är då huruvida den med vinstmedel täckta premien även är att betrakta som premie i kommunalskattelagens mening?

9.4 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

I specialmotiveringen till 5 § säger arbetsgruppen att, om en försäkringstagare avlider utan att efterlämna någon förmånstagare, skall bolaget lösa in de frigjorda fondandelarna. Det syns som om detta uttalande – vilket nämnden sätter ett frågetecken för – syftar på efterlevandepensionsförsäkring. Viktigare är det fallet att livräntetagare avlider och arvsvinst sålunda uppkommer. Fondandelar som då frigörs och skall tillfalla kvarvarande livräntetagare bör inte behöva säljas. Det finns dock inte något direkt samband mellan enskilda livräntetagare. Denna "fördelning" sker – på analogt sätt som vid uttag av riskpremie vid dödsfallsförsäkring –

genom att premierreserven gottskrivs negativ riskpremie enligt ett visst dödlighetsantagande, som kan vara mer eller minder direkt kopplat till erfarenheten.

Enligt 5 § får utdelning användas, förutom till förvärv av nya fondandelar, till betalning av premie för försäkringen. Fondandelar får även inlösas för betalning av premie. Nämnden har tolkat "betalning av premie för försäkringen" som "att bestrida riskkostnader, bolagets driftskostnader samt skatter och andra allmänna avgifter". Det bör klargöras om detta är en riktig tolkning. Eftersom det av praktiska skäl inte går att ha en direkt tidsmässig koppling mellan uttag av kostnader å ena sidan och utdelning resp. inlösen av andelar å andra sidan, är här ett exempel på försäkringsbolagets behov av buffertkapital i fondandelar.

10 Vinstutdelning till aktieägare

10.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen delar inte arbetsgruppens uppfattning om bolagets överskott i försäkringsverksamheten. Antaganden om dödlighet och driftskostnader skall av säkerhetsskäl vara betryggande och bör således ge ett visst överskott.

Frågan om att överge ömsesidighetsprincipen är av principiell natur. Den har under lång tid haft en fundamental betydelse i svensk livförsäkring. Mot bakgrund främst av att konkurrensen kan främjas av att det öppnas möjlighet till vinstutdelning har inspektionen ingen erinran mot att så sker men vill framhålla följande.

För riskrörelsen i fondförsäkring måste bolagen, likaväl som för riskrörelsen i konventionell livförsäkring bygga upp betryggande reserver för att kunna garantera sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Av denna anledning måste därför säkra dödlighetsantaganden vara grunden för riskrörelsens intäkter och utgifter. Exempelvis för försäkringar av dödsfallstyp innebär detta för bolagets del ett dödlighetsantagande så att summan av förväntade inflytande riskpremier blir högre än förväntade dödsfallsersättningar. Detsamma gäller även för försäkringar av livsfallstyp, eftersom bolagen måste se till att summan av förväntade arvsvinster överstiger summan av förväntade utbetalda negativa riskpremier.

Mot bakgrund av att försäkringsbeståndets framtida dödlighet är okänd kan betydande reserver behövas i bolagen för detta ändamål.

Det som ovan sagts om riskrörelsen gäller i viss mån även bolagets driftskostnader. Bolagets kostnader för förvaltningen av försäkringarna måste täckas av förväntade inflytande driftskostnadspremier. Även dessa driftskostnadspremier grundas på ett betryggande antagande om den enskilda bolagets framtida kostnadsutveckling.

Inspektionen instämmer i viss mån med utredarna att slopandet av vinstutdelningsförbudet bör underlätta för bolagen att få tillskott av rörelsekapital samt att det allmänt borde främja konkurrensen bolagen emellan. Inspektionen ifrågasätter dock om inte utredarna noggrannare borde

ha övervägt konsekvenserna av att vinstutdelningsförbudet helt slopas och att man därigenom tillåter att överskott skall kunna delas ut till aktieägarna. Överskottet beror ju ytterst på att premien av säkerhetsskäl satts för högt redan från början. En vinstutdelningsmodell som skulle kunna övervägas är den som finns i Västtyskland. Där tillåts bolagen endast att utdela en viss andel (högst 10%) av uppkommen vinst till aktieägarna; resterande andel skall återgå till försäkringstagarna.

Inspektionen anser dessutom att frågan om vinstutdelning hänger intimt samman med försäkringstagarnas möjlighet att byta bolag. Om möjligheten öppnas för överflyttningar av fondförsäkringar mellan olika försäkringsbolag, borde vinstutdelningen till aktieägarna kunna vara mindre reglerad än om vinstutdelningsförbudet upprätthålls.

Slutligen påpekar inspektionen att det är inspektionen och ytterst regeringen som kommer att fastställa vinstföresättningsreglerna för bolagen. Vid en koncessionsansökan är det dessa instanser som kommer att stadfästa eventuella grunder eller godkänna de produkter som finns angivna i verksamhetsplanen. Regeringen och inspektionen kan alltså sägas fastställa ramen för vinstmöjligheterna.

10.2 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen tillstyrker att försäkringsbolag som driver fondanknuten livförsäkringsrörelse kan lämna vinstutdelning. Föreningen anser att även ett generellt slopande av nuvarande utdelningsförbud borde övervägas; detta är en viktig fråga dels när det gäller att möjliggöra integration bank/försäkringsbolag, dels när det gäller att undanröja eventuella hinder för svenskt deltagande i det finansiella samarbetet med EG.

Bankföreningen föreslår som ett ytterligare sätt att öka konkurrens-effekten, så att kunderna får maximal nytta av arbetsgruppens förslag, att de särskilda försäkringsbolagen för livförsäkring med fondanknytning skall kunna startas och ägas även av banker, efter regeringens tillstånd, likaväl som av försäkringsbolag.

Föreningen anser att detta vore logiskt med tanke på arbetsgruppens förslag att premiesparmedlen skall kunna placeras i aktiefonder som administreras av såväl bankägda som försäkringsbolagsägda fondbolag. Bankerna äger redan nu, med regeringens tillstånd, fondbolag vars aktiefonder förvaltar sparares medel. Eftersom detta redan är möjligt anser Bankföreningen att bankerna också, efter regeringens tillstånd, kunna få äga försäkringsbolag som äger fondbolag, vars aktiefonder förvaltar sparares medel.

11 Grunder

11.1 Försäkringsinspektionen

Den föreslagna lagen är utformad som en ramlag som innebär att det blir regeringen och inspektionen som får ta ställning till ansökningar om dispenser från olika lagbestämmelser. Vad gäller den allmänna tillsynen över

bolagen bör därvid erinras om att i den mån en viss försäkring får lämnas utan grunder, det från inspektionens sida krävs en betydande ökning av insatserna för den efterhandskontroll som av t. ex. skälighetsskäl bör göras av försäkringsavtalen.

Dispensregeln i 2 § lagförslaget innebär bl. a. att det öppnas möjlighet till undantag från försäkringsrörelselagens bestämmelser om grunder utan någon särskild begränsning. Detta kan naturligtvis vara ändamålsenligt med tanke på den ovisshet som råder i fråga om hur bolagen kan vilja utforma sina produkter.

Mot bakgrund av syftet med grunder – att till försäkringstagarnas skydd tillgodose soliditets- och skälighetssynpunkter – hade det varit av stort värde med en närmare analys av i vad mån olika förhållanden bör regleras i grunder eller kan överlämnas åt bolagen att behandla i försäkringsavtalen. Väsentligt är under alla förhållanden att en avgränsning sker av bolagets möjligheter att tillgodogöra sig riskpremier (för dödsfall) och för täckning av driftskostnader.

I försäkringsrörelselagen är premiereserven definierad prospektivt under det att det för flera fondförsäkringsprodukter är omöjligt att tillämpa en sådan metod. I fondförsäkring skall exempelvis under uppsparningstiden premiereserven kunna definieras som bolagets förpliktelser uttryckta i antal fondandelar. Av lagen bör framgå att det vid stadfästelse av grunder inte blott kan lämnas dispens från premiereservsregeln i försäkringsrörelselagen utan också att det vid dispens anges vad som istället skall gälla i fråga om premiereservsberäkningen.

Inspektionen vill i detta sammanhang påpeka att det inte föreligger några principiella skillnader mellan fondförsäkring och konventionell livförsäkring. De produkter som i dag finns på livförsäkringsområdet skall således i princip även kunna marknadsföras som fondförsäkringar. Den reella skillnaden är att utfästelserna är nominella i konventionell livförsäkring, medan nominella utfästelser inte anses förekomma i fondförsäkring av livsfallstyp.

När det gäller ordningen för fastställande av om grunder behöver upprättas följer av 2 kap 3 och 6 § försäkringsrörelselagen att en utgångspunkt vid koncessionsprövningen är att grunder skall finnas, och att det ankommer på regeringen att avgöra i vad mån det går att avstå från grunder. Om bolaget senare vill utöka sin verksamhet med en ny typ av fondförsäkring som inte ansetts i den ursprungliga verksamhetsplanen, får evetuell dispens handläggas enligt 1 kap 10 § försäkringsrörelselagen eller 2 § lagförslaget.

11.2 Ansvar m.fl, Skandia, Trygg-Hansa och Försäkringsjuridiska Föreningen

I promemorian tar arbetsgruppen upp möjligheten att om särskilda skäl föreligger skall undantag från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen kunna medges även för försäkringar som gäller livsfall. Enligt arbetsgruppens mening bör undantag kunna medges från skyldigheten att upprätta

premiegrunder och premiereservsgrunder avseende förpliktelser som sträcker sig högst fem år framåt i tiden. I promemorian tas inte närmare upp hur sådana avtal kan vara konstruerade.

Det måste anses självklart att försäkringstagaren vid försäkringens tecknade har kännedom om vilka kostnader, explicit eller implicit, som maximalt kommer att tas ut under försäkringsavtalstiden. Försäkringsbolaget skall inte i efterhand kunna ändra dessa till nackdel för försäkringstagaren utan att denne har möjlighet att till skälig kostnad frigöra sig från avtalet. I de fall undantag medgivits från skyldigheten att upprätta premiegrunder bör motsvarande uppgifter i stället intas i försäkringsavtalet.

11.3 Ansvar m. fl.

Då livförsäkring med fondanknytning till stor del troligen kommer att meddelas i form av s. k. sparförsäkring torde kortare avtalstider än fem år komma i konflikt med praxis och de allmänna råd som försäkringsinspektionen utgett om kortaste avtalstid och återköpsbegränsning, såvida inte lindrigare krav kommer att ställas för livförsäkring med fondanknytning.

11.4 Ansvar m. fl., Skandia och Trygg-Hansa

På sid 73–74 promemorian anger arbetsgruppen hur premiereserven bör bestämmas, nämligen till det belopp som svarar mot fondandelarnas bokförda värde. Eftersom försäkringsbolaget är skyldig att äga fondandelar i resp. fond som svarar mot försäkringstagarnas tillgodohavanden kommer det alltid att finnas medel som svarar mot premiereserven. Undantag från bestämmelserna att upprätta premiereservgrunder torde således endast ha en reell innebörd om premiereserven skall bestämmas på annat sätt.

Det finns ingen anledning till erinran mot arbetsgruppens förslag att undantag skall kunna medges från bestämmelser i försäkringsrörelselagen för förpliktelser som sträcker sig högst fem år i sänder.

11.5 Ansvar m. fl och Skandia

Det kan i detta sammanhang påpekas att de argument som arbetsgruppen framför ifråga om undantag från bestämmelserna att upprätta premiegrunder för livförsäkringar med fondanknytning är lika relevanta då det gäller traditionell livförsäkring.

11.6 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Arbetsgruppen säger att undantag i allmänhet torde kunna medges från grunder för beräkning av premie och premiereserv avseende förpliktelser som sträcker sig högst fem år fram i tiden. Det är inte helt klart vad denna skrivning innebär. Med förpliktelser får anses förpliktelser av försäkringsnatur. Utbetalningen av sparkapitalet är alltså inte sådan förpliktelse. I övrigt anser nämnden att frihet från grunder i anslutning till 1 kap 10 §

försäkringsrörelselagen i vart fall bör kunna medges om erforderliga antaganden (betr. t. ex. dödlighet för bestämning av riskpremie) bestäms för högst fem år i taget.

När det i övrigt gäller arbetsgruppens förslag till beräkning av premiereserv har nämnden följande synpunkt. Arbetsgruppen skriver (i stycket om premiereserv under 6.3.3) att försäkringsbolagets sammanlagda åtaganden för försäkring med fondanknytning vid varje tid motsvarar det samlade värdet av fondandelarna. Om emellertid bolaget har gjort utfästelse om t. ex. det antal andelar som skall utbetalas på en livränta och det senare visar sig att de tillämpade beräkningsantagandena inte var betryggande — t. ex. på grund av att livräntetagarna lever längre än antagits — måste den prospektivt beräknade premiereserven sättas högre än till det uppsamlade värdet av andelarna. Den prospektivt beräknade premiereserven blir alltså i detta fall högre (= flera fondandelar) än den retrospektivt beräknade. — Mot förslaget att lägga fondandelarnas bokförda värden till grund för värderingen av premiereserven har nämnden ingen erinran.

I fråga om grunder som reglerar försäkringstagarens rättigheter — rätt till återköp, fribrev och lån, verkan av obetald premie, oriktiga uppgifter vid tecknandet, återbäring och förräntning av försäkringsbelopp som förfallit till betalning — bör man se det så att dessa frågor i första hand bör regleras i försäkringsavtalet, varigenom bestämmelserna blir lättare tillgängliga för försäkringstagaren. Detta förutsätter dispens från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen. Endast om bestämmelserna blir allför omfattande för att skrivas in i avtalet bör grunder tillgripas. Huvuddragen bör då anges i avtalet och detaljutformningen föras till grunderna.

Rätten till återköp och fribrev bör i förekommande fall anges i avtalet. När det gäller beräkningen av återköps- och fribrevsvärden erfordras grunder eller särskilda regler. Bl. a. skall anges om och i så fall med vilket belopp en återköpsavgift skall tas ut.

Någon rätt till lån på en unit linked-försäkring kan inte ges, då försäkringstagarens tillgodohavande är bundet i en försäkringspremiefond. En annan sak är att bolagen kan komma att lämna lån likaväl som t. ex. banker lämnar lån mot säkerhet i aktier — i den mån detta är förenligt med finansförvaltningen avseende bolagets egna medel.

Vad som gäller om försäkringstagaren inte betalar premie skall regleras i försäkringsavtalet, t. ex. om att avtalat riskskydd vid dödsfall skall fortsätta att gälla så länge det finns något tillgodohavande på försäkringen.

Enligt 6 § försäkringsavtalslagen gäller en livförsäkring för ett reducerat belopp om försäkringstagaren lämnat oriktiga uppgifter vid tecknandet och bolaget med kännedom om det rätta förhållandet skulle ha betingat sig en högre premie. Reduktionen bestäms av förhållandet mellan erlagd premie och den premie som bort erläggas. Vid tillämpningen av denna lagbestämmelse finns det idag två modeller. Enligt den ena — den s. k. klassiska pro rata-regeln — ser man på den totala premien för försäkringen, alltså riskpremie plus sparpremie, vilket gör att reduktionen drabbar både spardelen i försäkringen — i princip det tekniska återköpsvärdet — och riskdelen, dvs. risksumman. Enligt den andra modellen — Phragmén's regel — berörs inte spardelen utan risksumman reduceras i förhållande till

den riskpremie som erlagts resp. borde har erlagts. I detta fall blir naturligtvis reduktionen av risksumman större än enligt den förstnämnda modellen. — För en unit linked-försäkring är knappast annan metod än Phragmén's regel tillämplig.

Arbetsgruppen framhåller att återbäringsgrunder inte är en nödvändighet. Helt torde man dock inte kunna undvara sådana grunder eller särskilda regler, exempelvis om utfästelser lämnas vid livränteförsäkring.

Hur förfallna men ej utbetalda försäkringsbelopp skall förräntas bör regleras i försäkringsavtalet. Det bör t. ex. anges hur vid dödsfall förfallen risksumma skall placeras och om vid försäkring med engångsbelopp andelarna i försäkringspremiefonden skall inlösas. I sammanhanget bör också observeras att bolaget, för att undvika att ikläda sig någon investeringsrisk, inte bör knyta utbetalningen av sparbeloppet till fondandelarnas värde vid dödsfallstidpunkten utan tidigast till den tidpunkt då bolaget får kännedom om dödsfallet.

11.7 Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund (SLR)

Enligt förslaget skall vissa undantag från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen kunna medges även för försäkringar som gäller livsfall. Undantagen gäller skyldigheten att upprätta premiegrunder och premiereservgrunder avseende förpliktelser som sträcker sig högst fem år framåt i tiden. Hur sådana avtal konstrueras anges inte. SLR utgår från att en försäkringstagare vid försäkringens tecknande får kännedom om vilka kostnader som maximalt kommer att tas ut under försäkringsavtalstiden. Enligt SLR:s mening skall försäkringsbolaget inte i efterhand kunna ändra dessa till nackdel för försäkringstagaren, utan att denne har möjlighet att till skäligen kostnad kunna frigöra sig från avtalet. Bestämmelse härom bör vid undantag från grunder därför intas i försäkringsavtalet.

12 Information

12.1 Försäkringsinspektionen

Inspektionen understryker att det är mycket viktigt att försäkringstagarna får information om fondförsäkringens innebörd i olika hänseenden.

Inspektionen anser att rimliga konsumentskyddshänsyn talar för att man i en lag om livförsäkringar med fondanknytning (som en övergångslösning i avvaktan på en ny avtalsrättslig lagstiftning på personförsäkringsområdet) inför uttryckliga informationsbestämmelser med i huvudsak samma innebörd som 5–8 §§ konsumentförsäkringslagen och bestämmelserna i 2 kap i betänkandet (SOU 1986:56) Personförsäkringslag (och med inriktning på att avse även sådant förhållanden om fondförsäkringen som anges på sid 75 i förslaget). Inspektionen noterar att förslaget innehåller ett lagstadgat informationskrav (i 7 § andra stycket), vilket dock inte kan anses ha större dignitet än de informationskrav som inryms i de nyss nämnda bestämmelserna. Ett skäl att också införa informationsregler av

nyss angivet slag är att börja med fondförsäkringens speciella natur, som skapar ett större informationsbehov än konventionell livförsäkring. Med tanke på livförsäkringens sociala roll måste det enligt inspektionens mening säkerställas att försäkringstagarna i förväg får tydlig information om bl. a. innebörden av försäkringsbolagets utfästelser och därvid att försäkringstagaren ensam (och utan den solidaritet mellan olika försäkringstagare som kännetecknar konventionell livförsäkring) bär de risker som är förbundna med fondförsäkringen. Ett sådant säkerställande kan komma till stånd bara genom uttryckliga informationskrav i lagen om fondförsäkring. Det måste nämligen framhållas att inspektionen — så som försäkringsrörelselagens regler är utformade — bara har begränsade möjligheter att tvinga ett försäkringsbolag att i sin marknadsföring ta in information av visst slag. Detsamma gäller i fråga om möjligheten att framtvunga information till en försäkringstagare sedan ett försäkringsavtal väl är sluttet.

I förslaget hänvisas också till marknadsföringslagen. Det är här närmast 2 och 3 §§ som har intresse. Med stöd av 2 § kan otillbörlig marknadsföring förhindras och med stöd av 3 § kan ett företag, t. ex. ett försäkringsbolag, åläggas att ta in viss information i sin marknadsföring. Men till att börja med gäller den begränsningen att 2 och 3 §§ marknadsföringslagen endast är tillämpliga på marknadsföringen, d. v. s. på det som sker innan och i samband med att ett avtal ingås. Det går därför inte att med stöd av marknadsföringslagen ålägga ett fondförsäkringsbolag att lämna information om olika försäkringar — t. ex. utvecklingen av fondandelarnas värde (jfr förslaget s 75) — sedan försäkringsavtalet väl är träffat (se däremot 6 § konsumentförsäkringslagen och 2 kap 3 § förslaget till personförsäkringslag).

Tillämpningen av 3 § marknadsföringslagen — som ju sker hos konsumentverket/KO och av marknadsdomstolen (se närmare härom t. ex. prop. 1979/80: 9 s. 32 ff) — innefattar dessutom svårigheter då man, som i fråga om fondförsäkring (jfr förslaget s 75), skall fastställa ett mer eller mindre omfattande informationssystem. Den utväg som marknadsföringslagen anvisar — att KO för talan i marknadsdomstolen om informationsåläggande — är i ett sådant fall mindre ändamålsenlig. Den modell lagstiftaren då har anvisat är att det utarbetar riktlinjer för informationslämnat (prop 1975/76: 34 s. 99, 108 och 126). På det område som det är fråga om här bör det därför efter förhandlingar med försäkringsbranschen utarbetas riktlinjer av konsumentverket i nära samarbete med försäkringsinspektionen. Men för att en uppgörelse om riktlinjernas innehåll skall kunna träffas och riktlinjerna få tillräcklig stadga anser inspektionen att det är nödvändigt med ett uttryckligt lagstöd. Det kan i sammanhanget nämnas att 3 § marknadsföringslagen inte ansågs som ett tillräckligt stöd för rimliga informationskrav i fråga om konsumentskadeförsäkring, vilket medförde att uttryckliga bestämmelser om informationsplikt intogs i konsumentförsäkringslagen (jfr prop. 1979/80: 9 s. 32 ff).

Som ett ytterligare skäl mot särskilda informationsregler i fondförsäkringslagen anförs i förslaget att det är svårt att redan nu ta ställning till vad informationen skall avse och när den skall ges (s. 76). Inspektionen anser

inte att det är något bärande skäl mot sådana regler. För det första går det mycket väl att förutse att information av det slag som åsyftas i 2 kap. förslaget till personförsäkringslag är påkallad lika mycket då det är fråga om fondförsäkring som vid konventionell livförsäkring. Vidare är bestämmelserna i 2 kap. förslaget till personförsäkringslag så allmänt hållna att de i huvudsak bör kunna täcka också sådan information som avser förhållanden som är specifika för fondförsäkringen (t. ex. sådana som anges på s. 75 i förslaget). Informationspliktens innebörd får preciseras närmare i riktlinjer av det slag som har berörts.

Det måste också tillfogas att det inte är rimligt att den osäkerhet om fondförsäkringsformens utveckling som uttrycks i förslaget skall förhindra att det införs särskilda konsumentskyddsregler av det slag som informationsbestämmelserna skulle utgöra. Osäkerheten måste enligt inspektionens mening i stället i sig anses utgöra ett starkt skäl för en i lagen uttalad informationsplikt. Inspektionen vänder sig också mot att lämpliga informationsrutiner skulle "utvecklas efter hand". Med tanke på livförsäkringens sociala betydelse och de ekonomiska värden som kan stå på spel är det synnerligen viktigt att de grundläggande principerna för informationslämnandet — i riktlinjernas form — är utformade redan då lagen träder i kraft. En annan sak är att det efter en tid, då man har vunnit praktiska erfarenheter av försäkringsformen, kan ha skäl att överväga revideringar av lagreglerna. Det kan då också bli aktuellt att helt avskaffa informationsbestämmelserna i fondförsäkringslagen och att låta informationsfrågan även beträffar om denna försäkringsform regleras av personförsäkringslagen.

12.2 Bankinspektionen

Eftersom man valt lösningen av att låta försäkringsbolaget vara den formella andelsägaren i fonden, bör det också klart komma till uttryck på vilket sätt och i vilken omfattning som bolaget skall ge försäkringstagarna information om utvecklingen i fonden/fonderna och försäkringstagarens antal andelar etc. Likaväl som systemet kräver ett väl fungerande samarbete mellan försäkringsbolaget och fondbolagen, måste förutsättas utförlig information från försäkringsbolaget till försäkringstagarna på motsvarande sätt som fondbolagen enligt aktiefondslagen ska informera sina andelsägare.

12.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige framhåller att introduktionen av den nya försäkringsformen kommer att medföra att ett större element av risktagande kommer att tillåtas på ett område där avtalen ofta är långvariga och konsekvenserna för försäkringstagarna därmed svåröverblickbara. Det bör av denna anledning ställas höga krav på informationen till försäkringstagarna.

För närvarande torde det för de flesta vara allmänt känt att en försäkrings- tagare som sparar i en livförsäkring kan räkna med att vid ett försäkrings- fall få utbetalt i vart fall ett visst minsta belopp. Detta gör, särskilt i ett inledningsskede, att informationen vid unit linked-försäkring blir mycket betydelsefull; det nya systemet ger inte samma garantier som normal livför- säkring. Men försäkringstagaren bör få god information inte bara om risken för finansiell förlust utan också om möjligheten att flytta sparandet från en fond till en annan. I avvaktan på att försäkringsbolagen i enlighet med kommitténs förslag åläggs en informationsskyldighet även vid personförsä- kring har försäkringsinspektionen här en mycket viktig funktion att fylla.

12.5 Svenska sparbanksföreningen

Den nya försäkringsformen kommer ställa speciella krav på information till försäkringstagarna. Sparbanksföreningen delar arbetsgruppens uppfatt- ning att det för kunden blir en väsentlig skillnad när man går ifrån ömsesidighetsprincipen. Den skillnaden bör göras tydlig för kunderna. Vidare är det av stor vikt att ge kunderna fortlöpande information om hur de inbetalda premierna används till sparande, driftskostnader, risktäck- ning etc. Denna information är en viktig ingrediens när det gäller konkur- rensen.

13 Skattekonsekvenser

13.1 Försäkringsinspektionen

Det får enligt utredarna ankomma på försäkringsinspektionen att – med stöd av skälighetsprincipen – tillse att den metod som försäkringsbolaget tillämpar för beräkning av kostnaderna för den enskilda försäkringstaga- ren är skälig. Inspektionen vill till detta framhålla att med hänsyn till fondförsäkringens inbörd och konstruktion kan det ifrågasättas om det är riktigt att hänvisa till skälighetsprincipen. En rättvis och mot transaktio- nerna svarande fördelning bör istället vara utgångspunkten. Hur detta skall gå till bör klarläggas under lagstiftningsarbetet.

Inspektionen vill peka på följande svårigheter som kan uppkomma då skatt skall fördelas på berörda försäkringstagare.

- Hur skall sådana realisationsvinster beskattas som fondförsäkringsbola- get kan kvitta mot realisationsförluster?
- I det fall inlösen av försäkringstagarens tillgodohavande inte följs av försäljning av motsvarande andelar, utan istället regleras t.ex. genom influtna premier från ny försäkringstagare som önskar placering i den aktuella fonden, uppkommer ingen realisationsvinst hos försäkringsbo- laget. Eventuell realisationsvinst skjuts istället upp till dess att de aktu- ella fondandelarna avyttras. Hur skall realisationsvinstskatt belasta be- rörda försäkringstagare?

För fondförsäkring kan, som ovan framgått, ifrågasättas om det är

skälighetsprincipen i försäkringsrörelselagen som skall ligga till grund för fördelning av skattekostnaderna. Om skälighetsprincipen skall tillämpas bör reglerna tas in i försäkringstekniska grunder, vilka på grund av sin principiella karaktär bör underställas regeringen för stadfästelse.

Eftersom fondförsäkringsbolaget skall vara formell ägare till fondandelar i försäkringspremiefond skall försäkringstagarna inte förmögenhetsbeskattas för "sina andelar". Försäkringstagare som tecknat kapitalförsäkring kommer istället att beskattas enligt gällande regler för förmögenhetsbeskattning av kapitalförsäkring. Kapitalförsäkring skall härvid tas upp till det värde som motsvarar det på försäkringstekniska grunder beräknade tekniska återköpsvärdet. För de fall undantag från skyldigheten att upprätta grunder för återköp medgivits enligt 2 § lagförslaget krävs sålunda modifiering av lagen om statlig förmögenhetsskatt.

Arbetsgruppen föreslår ändringar av bestämmelserna i kommunalskattelagen (1928:370) för att fondförsäkring skall kunna anses som pensionsförsäkring i lagens mening. Inspektionen har i princip ingen invändning mot förslaget, men har som framgår av kommentarerna till 31 § kommunalskattelagen vissa erinringar beträffande utformningen av förslaget.

Utredarnas önskemål att fondförsäkringen skall beskattas på samma sätt som konventionell livförsäkring får ytterligare en konsekvens som det här också finns skäl att beröra. Förslaget innebär således att sparandet i aktiefonder skattemässigt kommer att behandlas på olika sätt, beroende på om det sker via ett försäkringsbolag eller ej. I olika sammanhang brukar, bl. a. från bankhåll, framhållas att försäkringssparandet i skattehänseende är gynnat framför annat sparande på ett sätt som är oacceptabelt från konkurrenssynpunkt. Ett sådant synsätt återspeglas också i de förslag till ändrade skatteregler som nyligen har lagts fram av utredningen om reformerad inkomstskatt (SOU 1989:33). Enligt inspektionens mening finns det dock ofta goda skäl för att försäkringssparandet får en skattemässigt gynnsam behandling. Men det kan enligt inspektionen dock sättas i fråga om detta i samma grad är fallet då det gäller ett fondsparande av det slag som det är fråga om här, med de spekulativa möjligheter i placeringshänseende som systemet erbjuder (genom försäkringstagarens rätt att vid varje tidpunkt besluta om en förändrad placering av hans tillgodohavande). Det kan också från allmän synpunkt te sig något motsägelsefullt att en person som önskar placera sparmedel i en aktiefond och gör detta via ett försäkringsbolag skattemässigt gynnas framför den som i stället går genom en bank. Inspektionen inser dock att denna skillnad kan försvaras med att försäkringsavtalet i sig leder till att det förra sparandet ofta blir mera bundet och långsiktigt.

13.2 Kammarrätten i Jönköping

Kammarrätten har inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kommunalskattelagen och det är mycket viktigt att livförsäkringar med fondanknytning och konventionella livförsäkringar blir skattemässigt likabehandlade.

En komplikation, som också nämns i förslaget, utgör svårigheten att exakt beräkna hur försäkringsbolagets skattekostnader skall fördelas på olika försäkringstagare som valt att behålla sina fondandelar respektive sådana som vid olika tidpunkter bytt till annan försäkringspremiefond. Enligt förslaget blir det försäkringsinspektionens uppgift att fastställa schablonregler för en skälig fördelning av kostnader. Fullmäktige förutsätter att dessa tekniska frågor blir lösta innan den nya försäkringsformen tillåts börja användas.

13.4 Folksam

Skattefrågorna bör utredas ytterligare. Den nya försäkringsformen bör samordnas med de skattefrågor som i övrigt kommer att behandlas inom ramen för den allmänna skattereformen.

Skattereformen kommer inte att vara genomförd under 1990. Med tanke på att fondförsäkringens skattekonsekvenser därigenom inte kan bli fullt belysta bör även av det skälet lagstiftningen om fondförsäkring träda ikraft först den 1 januari 1991. Det är inte tillfredsställande med ett provisorium på skatteområdet för fondförsäkring under det första verksamhetsåret.

13.5 Ansvar m. fl. och Trygg-Hansa

Det av arbetsgruppen föreslagna förfaringssättet innebär att fonderna kommer att undgå skatt. Däremot har fonderna inte möjlighet att överföra förluster till försäkringsbolagen ifall sådana skulle uppkomma. Effekten av denna asymmetri har inte berörts i promemorian. Trygg-Hansa ifrågasätter om det inte bör övervägas en ordning enligt vilken även i fonderna uppkomna förluster överföres till försäkringsbolagen.

13.6 Ansvar m. fl., Skandia och Försäkringsjuridiska Föreningen

Den skatt som försäkringsbolaget åsamkats skall på ett skäligt sätt fördelas på de enskilda försäkringstagarna. I promemorian framhålls att de försäkringstagare som inte låtit flytta sitt tillgodohavande och därmed inte föranlett någon realisationsvinstskatt inte skall belastas med kostnader som uppkommit genom realisation av fondandelar som hör till andra försäkringstagare. Eftersom den skatt som belastar försäkringsbolaget slutgiltigt kan fastställas först efter räkenskapsårets utgång anser arbetsgruppen att kostnaden för den skatt som belöper på den enskilde försäkringstagaren får beräknas schablonvis. Det får ankomma på försäkringsinspektionen att, med stöd av skälighetsprincipen, tillse att den metod som försäkringsbolaget tillämpar för beräkning av kostnaderna för de enskilda försäkringstagarna är skälig.

Det är angeläget att försäkringstagaren på förhand har möjlighet att

13.7 Ansvar m. fl.

Det måste betraktas som otillfredställande att frågan om skattefördelning inte har utretts närmare. Eftersom de fonder, i vilka försäkringstagarnas tillgodohavanden är placerade, är gemensamma, dels för olika försäkringsbolag, dels för försäkringar med olika beskattningsregler (kapitalförsäkringar resp. pensionsförsäkringar), är det oklart hur fördelningen av kostnader för skatt mellan de olika försäkringstagarna skall gå till, speciellt om man betänker att endast de försäkringstagare som har föranlett skattekostnader skall belastas. Det måste betraktas som ett oavvisligt krav att principerna för skattefördelningen mellan de olika försäkringstagarna tas in i förarbetena till lagen.

I promemorian tas inte heller upp hur utdelningar från försäkringspremiefond skall fördelas mellan försäkringstagarna utan har även här hänskjutit frågan till försäkringsinspektionen.

Även från administrativ synpunkt är det i högsta grad väsentligt att riktlinjer ges hur försäkringsbolagen skall förfara eller åtminstone vilka metoder som kan anses skäliga. Det kan nämligen bli mycket kostsamt för ett bolag att vidta ändringar i sina administrativa datorsystem genom att de metoder som där implementerats inte av försäkringsinspektionen skulle anses skäliga.

Det kan också ifrågasättas om det är lämpligt att en sådan viktig fråga som hur försäkringsbolagets skatt skall fördelas på de enskilda försäkringstagarna hänskjuts till en förvaltningsmyndighet.

13.8 Ansvar m. fl., Skandia, Trygg-Hansa och Försäkringsjuridiska Föreningen

I traditionell livförsäkring förekommer för vissa typer av pensionförsäkring s. k. försörjningsränta. Villkor för hur denna kan vara utformad finns intagna i punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen. Eftersom försörjningsränta även kan tänkas förekomma i försäkring med fondanknytning bör det klargöras vilka villkor som skall vara uppfyllda.

Försäkringsjuridiska Föreningen föreslår att ett tillägg till 11:e stycket efter "inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp" görs enligt följande: "eller att för försörjningsränta som utgår från en försäkring enligt lag om livförsäkringar med fondanknytning och som utgår med ett belopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar gäller i stället att försörjningsräntans årsbelopp inte överstiger ett belopp motsvarande värdet av de fondandelar som gäller för den livsvariga pensionen eller inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp."

I traditionell livförsäkring som meddelats som kapitalförsäkring skall det tekniska återköpsvärdet tas upp till förmögenhetsbeskattning. I lagförslaget till livförsäkring med fondanknytning föreslås att undantag skall kunna ges från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen, även för försäkringar som gäller för livsfall. Det framgår inte klart av promemorian om undantag även skall kunna ges för skyldigheten att upprätta grunder för försäkringstagarnas rätt till bl. a. återköp. För traditionella livförsäkringar definierar dessa grunder försäkringarnas tekniska återköpsvärde. Om således inte återköpsgrunder har upprättats kommer försäkringarna formellt att sakna tekniskt återköpsvärde. Det bör klarläggas vilka värden som skall tillämpas i dylika fall eller om sådana försäkringar är befriade från förmögenhetsbeskattning. Eftersom det är försäkringsbolaget som är andelsägare i försäkringspremiefonderna kan inte de regler som gäller för tillgodohavande i aktiefond tillämpas på försäkringstagarens tillgodohavande i försäkringspremiefond.

13.10 Skandia, Trygg-Hansa och Försäkringsjuridiska Föreningen

Ett av syftena med förslaget är att skapa förutsättningar för en ökad konkurrens om förvaltningen av sparandet mellan såväl försäkringsbolagen emellan som i förhållande till andra institut på kapitalmarknaden. Det måste därför anses självklart att några allvarigare hinder för att byta mellan olika fonder inte kan få förekomma.

Av detta skäl kan det icke vara rimligt att ett byte mellan olika fonder inom försäkringssystemet skall kunna leda till någon realisationsvinstbeskattning. Detta avseende K-försäkring under 1990, men om vi i det nya skattesystemet får en avkastningsskatt som omfattar även P-försäkring, så gäller invändningen såväl K- som P-försäkring. Det kan invändas att en möjlighet till skattefria byten mellan fonderna innebär ytterligare en icke önskvärd fördel jämfört med sparande i t.ex. traditionella aktefonder. Skattefria omplaceringar mellan fonderna är dock en absolut nödvändighet om systemet verkligen skall leda till någon ökad konkurrens och vidare är det naturligt att ett långsiktigt bundet sparande har vissa begränsade fördelar.

13.11 Trygg-Hansa

Eftersom de fonder i vilka försäkringstagarnas tillgodohavande är placerade är gemensamma, dels för olika försäkringsbolag, dels för försäkringar med olika beskattningsregler (kapitalförsäkringar resp. pensionsförsäkringar), är det oklart hur fördelning av kostnader för skatt mellan de olika försäkringstagarna skall gå till, speciellt om man betänker att endast de försäkringstagare som föranlett skattekostnader skall belastas.

Genom att inte låta byte mellan fonder inom försäkringssystemet föran-

13.12 Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Frågan om skattefördelning bör snarast behandlas i kontakter mellan inspektionen och bolagen så att det innan verksamheten igångsätts klargörs för både bolag och försäkringstagare vilka metoder som är acceptabla.

Arbetsgruppen föreslår erforderliga ändringar av bestämmelserna för att en unit linked-försäkring skall vara en ålders- eller efterlevandepension. Nämnden förutsätter att en unit linked-försäkring även skall kunna innehålla en försörjningsränta. De begränsningar för försörjningsränta som i dag föreskrivs i kommunalskattelagen bör i detta sammanhang ses över. Ytterligare en fråga bör i detta sammanhang noteras. Det kan finnas ett önskemål från försäkringstagaren att ändra en pensionsförsäkring av unit linked-typ till en konventionell livförsäkring, t. ex. en livränta i samband med uppnådd pensionsålder. Det bör klargöras om sådan ändring kan göras utan inverkan på klassificeringen som pensionsförsäkring.

Vid en konventionell livförsäkring, som är kapitalförsäkring, skall det tekniska återköpsvärdet tas upp som förmögenhetsvärde. Det bör klargöras om tillgodohavande i försäkringspremiefond följer samma regler som tillgodohavande i annan aktiefond.

13.13 Svenska Livförsäkringsföreningar Riksförbund (SLR)

SLR anser det otillfredsställande att frågan om skattefördelning inte har utretts närmare. Detsamma gäller frågan om utdelning från försäkringspremiefond och dess fördelning. SLR påpekar att det kan bli administrativt dyrbart för ett bolag att ändra en fördelningsmetod som försäkringsinspektionen ej anser skälig och enligt deras mening bör anvisningar i berört hänseende snarast på komplettera lagen.

13.14 Försäkringsjuridiska Föreningen

Arbetsgruppen har inte föreslagit några särskilda regler som berör utmätningssfrihet och arvsbeskattning. Föreningen föreslår att de regler som numera gäller enligt försäkringsavtalslagen och arvs- och gåvoskattelagen i möjligaste mån även bör göras tillämpliga beträffande livförsäkringar med fondanknytning. Detta innebär att om försäkringstagaren enligt avtalet avsett att göra minst tio årliga insättningar försäkringen bör vara utmätningssfri under den förutsättningen att försäkringen är tecknad på försäkringstagarens eller hans makes liv. Är dessa förutsättningar uppfyllda och förmånstagare insatt bör förmånstagare åtnjuta skattefrihet för sex basbelopp.

Bankföreningen stöder de huvudprinciper beträffande förslagets skattekonsekvenser som arbetsgruppen anger men vill göra vissa påpekanden.

Arbetsgruppen anser att en försäkringstagare som inte låtit flytta sina medel mellan olika fonder och således inte av denna anledning föranlett någon realisationsvinstskatt inte skall behöva betala kostnader för den skatt som uppkommit genom försäljning av fondandelar.

Bankföreningen vill i detta sammanhang påpeka att försäkringsbolaget kan behöva reducera andelsinnehavet för en försäkringstagare även för att täcka administrationskostnader. Också härigenom kan realisationsvinstskatt uppkomma för försäkringsbolaget.

I betänkandet (SOU 1989:34) av utredningen om reformerad företagsbeskattning (URF), över vilket bankföreningen senare kommer att avlämna remissyttrande, föreslås en skatt på 1,5 % för aktiefonders innehav av "aktier m. m."

Bankföreningen vill framhålla att eftersom BGF föreslår att beskattning skall ske i försäkringsbolaget av utdelning från försäkringspremiefonder, skulle dubbelbeskattning uppkomma om URF:s föreslagna skatt även gäller dessa fonder. Försäkringspremiefonder bör därför undantas från 1,5 %-skatten. Om statsmakterna godtar bankföreningens förslag att unit linked-premier även skall kunna placeras i existerande aktiefonder bör ett generellt undantag från 1,5 %-skatten göras för alla aktiefonder vad beträffar dessas placeringar av unit linked-medel i "aktier m. m.". Detta fordrar givetvis att aktiefonderna kan särskilja de placeringar som gjorts med unit linked-medel, men detta torde relativt enkelt kunna göras.

13.16 Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

FTF och TCO finner det bra att i princip hela produktsortimentet för konventionell livförsäkring skall vara tillgängligt för livförsäkring med fondanknytning. FTF och TCO vill emellertid peka på en regel i kommunalskattelagen för nuvarande sortiment som de menar bör ges ett annat innehåll för försäkring med fondanknytning.

Enligt 31 § kommunalskattelagen föreskrivs i fråga om efterlevandepension till barn att sådan skall upphöra senast när barnet fyller 20 år, i vissa fall 16 år.

Enligt samma paragraf kan dock försörjningsränta utgå till barn över 20 år. Enligt FTFs och TCOs mening är livförsäkring med fondanknytning i första hand inte en försäkring avsedd att vara en komplettering av socialförsäkringssystemen utan en del av hushållssparandet. FTF och TCO anser därför att KL § 31 bör ges ett tillägg med innebörd att efterlevandepension vid livförsäkring med fondanknytning kan utgå till barn oavsett ålder. I övrigt utgår FTF och TCO från att de kvalitativa reglerna för pensionsförsäkring är oförändrade.

FTF och TCO framför att ett tillägg i 31 § kommunalskattelagen enligt deras förslag inte innebär några skattemässiga fördelar utan endast rätt för

barn över 20 år att mottaga efterlevandepension i de fall såväl den försäkrade som medförsäkrade (make) avlider före den tidpunkt då fondandelarna utbetalats till fullo.

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 3

13.17 Försäkringsinspektionen, Ansvar m. fl., Trygg-Hansa och Svenska Livförsäkringsbolags Aktuarienämnd

Ett klagörande erfordras av bestämmelserna rörande utmätningsfrihet och därmed sammanhängande förmånstagaravdrag vid arvsbeskattning.

14 Redovisning

14.1 Försäkringsinspektionen

Enligt inspektionen bör det närmare utredas vilka värderingsregler och redovisningstekniska principer som, i olika sammanhang, bör gälla beträffande försäkringsbolag som meddelar fondförsäkring.

I den mån en sådan utredning skulle komma fram till att avvikelser från bokföringslagen är befogade har inspektionen viss möjlighet att meddela sådana avvikelser enligt 11 kap 1 § försäkringsrörelselagen och 49 § försäkringsrörelseförordningen.

15 Konsekvenser för konventionell livförsäkring m. m.

15.1 Folksam

Under 1980-talet har den individuella livförsäkringen i alla svenska livförsäkringsbolag expanderat kraftigt. Denna expansion har sannolikt resulterat i att dessa bolag ådragit sig relativt höga kostnader. Särskilt har de redan tecknade försäkringarna åsatts höga startkostnader. Om, som arbetsgruppen antyder, den nya fondförsäkringen kommer att ta en väsentlig del av marknaden — kanhända särskilt med tanke på att även banker tillåts driva försäkringspremiefonder — kan detta få negativa konsekvenser för bolagens befintliga bestånd, måhända särskilt de bestånd som byggts upp av relativt nystartade livförsäkringsbolag. Kostnadsaspekterna kunde också ställas i fokus eftersom det kan finnas anledning tro att annulleringsfrekvenser, återköp och liknande, kan komma att tillta. Arbetsgruppen diskuterar inte alls dessa konsekvenser för de befintliga livförsäkringsbolagens bestånd av livförsäkringar. Folksam föreslår att utredningen kompletteras med en sådan konsekvensanalys innan lagstiftningen träder ikraft.

Genom ett införande av fondförsäkring i den form som arbetsgruppen föreslår har lagstiftaren mer eller mindre tagit ställning till två principiellt viktiga frågor inom svensk personförsäkring:

- möjligheten av att tilldela överskott i rörelsen till andra än försäkrings- tagarna
- möjligheten av att andra associationer än försäkringsbolag ges tillträde på den svenska personförsäkringsmarknaden

Folksam anser att det hade varit angeläget att dessa frågor — särskilt eventuella konsekvenser av dem — mera utförligt hade diskuterats i promemorian.

16 Övrigt

16.1 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen vill i samband med det nu aktuella unit linked-förslaget påpeka att det är betydelsefullt att även andra åtgärder snarast vidtas för att möjliggöra en, generellt sett, ökad integration av bank- och försäkrings- tjänster. Man anser att ett viktigt steg vore att tillåta nya strukturformer med dels bank och försäkringsbolag som systerbolag under ett gemensamt holdingbolag, dels försäkringsbolag (t ex för livförsäkring och kreditförsä- kring) som dotterbolag till bank, dels bank som dotterbolag till försäkring- sbolag. Bankföreningen anser det angeläget att arbetsgruppen snarast fram- lägger förslag för att möjliggöra detta. Däremot skulle en reform med hol- dingbolag som enda tillåtna integrationsform vara alltför begränsad och inte praktiskt användbar för alla institut; detta har bankföreningen närmare utvecklat i sitt remissyttrande 1989—03—29 (sid 37—39) över kreditmark- nadskommitténs slutbetänkande (SOU 1988:29). Bankföreningen har i ytt- randet tillstyrkt arbetsgruppens förslag att de tilltänkta, särskilda försä- kringsbolagen för livförsäkring med fondanknytning skall kunna lämna vin- stutdelning. Föreningen anser att även ett generellt slopande av nuvarande utdelningsförbud borde övervägas; detta är en viktig fråga dels när det gäller att möjliggöra integration bank/försäkringsbolag, dels när det gäller att und- dan röja eventuella hinder för svenskt deltagande i det finansiella samarbetet med EG.

Ett annat viktigt område när det gäller integration av bank- och försä- ringstjänster är pensionssparande. Bankföreningen har med brev 1988-09- 21 till finansdepartementet överlämnat en PM 1988-08-15 med förslag om ett system för pensionssparande i bank. Förslaget kan anses ha koppling till skatteregler, som varit föremål för översyn av utredningen om refor- merad inkomstbeskattning. I betänkandet (SOU 1989:33) av utredningen om reformerad företagsbeskattning (RINK). Del I, sid 209, finns ett om- nämmande av "ett eventuellt framtida pensionssparande i bank". Bankfö- reningen har dock inte kunnat finna något konkret ställningstagande till denna fråga i RINK:s betänkande. Föreningen är angelägen om att dess förslag om pensionssparande i bank snarast kan förverkligas. Detta bör lämpligen kunna ske i samband med den förväntade skattereformen. Här- vid är det också av stor betydelse att pensionssparande i svenska institut inte belastas hårdare av skatter etc. än vad som är fallet med pensionsspa- rande utomlands. I annat fall föreligger uppenbar risk att pensionssparan- de flyttas från Sverige till utlandet.

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM*Framställning om rätt för svenska försäkringsbolag att förmedla försäkringar till utlandet, m m*

Försäkringsinspektionen tar i denna framställning upp tre frågor. För det första föreslår inspektionen lagändringar som gör det möjligt för svenska försäkringsbolag att förmedla försäkringar till utländska försäkringsbolag som saknar koncession att driva försäkringsrörelse här i landet. Vidare föreslår inspektionen att de regler ändras som anger på vilket sätt inspektionen skall ingripa i vissa fall då någon driver försäkringsrörelse i Sverige utan att ha koncession. Slutligen föreslår inspektionen ett tillägg till bestämmelserna i försäkringsrörelselagen om föreläggande om rättelse m m.

1 Försäkringsbolags rätt att förmedla försäkringar från utlandet

Försäkringsrörelselagstiftningen uppställer inget hinder mot att svenska försäkringstagare tecknar försäkring (med undantag av trafikförsäkring) hos utländska försäkringsgivare som inte har koncession i Sverige. Det förekommer också i praktiken att svenska fysiska och juridiska personer tar försäkringar i utlandet.

Däremot får ett utländskt försäkringsföretag inte driva försäkringsrörelse här i landet utan att ha koncession (jfr 1 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, och 1 § lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige, LUF). Det ankommer på inspektionen att ingripa om någon ändå ägnar sig åt sådan verksamhet. Inspektionen kan sägas hittills ha anlagt en förhållandevis sträng syn på vad som skall anses som inslag i en koncessionspliktig försäkringsrörelse.

Inspektionens bedömning av var gränsen går mellan tillåtna och otillåtna aktiviteter, som syftar till att få här i landet bosatta personer att teckna försäkring hos utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige, är i huvudsak den att det måste vara den potentiella svenske försäkringskunden som själv tar initiativ till kontakt, tecknande av försäkring m m med det utländska företaget. Så snart som det utländska företaget på något sätt genom egna aktiviteter i Sverige söker att anskaffa försäkringar för sin räkning, är detta att betrakta som ett led i det utländska företagets drivande av försäkringsrörelse. Det utländska försäkringsbolaget får inte heller ha ombud eller andra medhjälpare som aktivt verkar för anskaffning av försäkringar. I en promemoria av den 17 augusti 1987, som bifogas, redovisas inspektionens syn närmare i anslutning till ett antal typfall. I sammanhanget kan erinras om att föredragande statsrådet i propositionen

om försäkringsmäklare inte ansåg sig nu kunna ta ställning till hur gränsen mellan tillåtna och otillåtna aktiviteter bör dras (prop. 1988/89: 136 s. 29).

Innebörden av det som nu har sagts är bl. a. att t. ex. ett svenskt försäkringsbolag eller en svensk försäkringsmäklare — liksom en försäkringskonsult eller en försäkringsrådgivare som är verksam i Sverige — inte har rätt att aktivt medverka till att en svensk försäkringsrisk får täckning hos ett utländskt försäkringsbolag som saknar koncession här i landet.

I och med att lagen (1989: 508) om försäkringsmäklare träder i kraft den 1 januari 1990 sker emellertid en förändring för försäkringsmäklarnas del. Enligt denna lag skall varje juridisk och fysisk person ”som utan att vara beroende av försäkringsgivarintressen yrkesmässigt till olika uppdragsgivare förmedlar direktförsäkringar från flera av varandra fristående försäkringsgivare” vara registrerad hos försäkringsinspektionen. För att bli registrerad måste personen i fråga uppfylla vissa krav i syfte att skydda hans uppdragsgivare. Den som är registrerad som försäkringsmäklare har, beroende på registreringen, rätt att förmedla personförsäkringar eller skadeförsäkringar, eller alla slag av försäkringar, från såväl svenska som utländska försäkringsgivare, oavsett om de senare har koncession eller ej i Sverige.

Som skäl för att tillåta en försäkringsmäklare att förmedla försäkringar även från här i landet icke koncessionerade försäkringsföretag anförde föredragande statsrådet att det inte kan vara rimligt att inskränka mäklarens möjligheter så att han bara får föreslå lösningar som erbjuds av försäkringsföretag med koncession i Sverige. Mäklaren måste kunna föreslå den lämpligaste lösning som står uppdragsgivaren till buds, dvs. även försäkringslösningar som erbjuds av försäkringsföretag som inte har koncession i Sverige. Enligt föredraganden var det i annat fall svårt att se att mäklaren verkligen fullgjort sitt uppdrag på bästa sätt. Det stämmer också med utvecklingen inom EG, anfördes det vidare, att försäkringsmäklaren kan erbjuda sig att förmedla alla sådana försäkringar som uppdragsgivaren själv hade kunnat ta initiativ till (a.prop s 29).

I frågan om var gränsen går mellan tillåten förmedlingsverksamhet och otillåten försäkringsverksamhet (för ett utländskt försäkringsbolags räkning) anförde föredraganden, att mäklaren vid normala kundkontakter bör ha rätt att upplysa om att han har kunskap om och möjlighet att förmedla även utländska försäkringar. Om han däremot vänder sig till en större krets genom annonsering eller annan reklam, fortsatte statsrådet, och därigenom förespråkar ett visst utländskt försäkringsbolag eller en viss typ av bolag, får han anses ha lämnat sin mäklarroll och mer anses som företrädare för de bolag som han rekommenderar. Hans handlande bör då bedömas enligt bestämmelserna i LUF (a.prop s 29).

Rätten att förmedla försäkringar från försäkringsgivare utan koncession i Sverige innebär konkurrensfördelar inte bara för försäkringsgivarna i fråga (något som berördes under lagstiftningsarbetet, se nyssnämnda prop. s. 28 f. samt 1988/89: NU 29 s. 13). Den ger också mäklarna själva ett försteg framför de svenska försäkringsbolagen. Enligt den tillsynspraxis som har redovisats får ett försäkringsbolag inte — lika lite som någon annan — regelmässigt eller spontant informera sina kunder om möjligheterna att teckna försäkring hos närmare angivna försäkringsgivare som

saknar koncession i Sverige. Detta är uppenbarligen något som däremot kommer att bli tillåtet för en försäkringsmäklare.

Enligt inspektionen finns det starka skäl mot en sådan skillnad i behandlingen av försäkringsmäklare å ena sidan och här i landet koncessionerade försäkringsbolag å den andra. Det ter sig således svårt att teoretiskt motivera varför ett försäkringsbolag med ett dotterbolag i utlandet inte skall få informera om dotterbolagets existens och de försäkringsalternativ som det kan erbjuda. Det torde också vara svårt att faktiskt förhindra att sådan information ges. Och detta synsätt kan anläggas även på en sådan aktivitet som att tillhandahålla ansökningshandlingar för försäkring hos det utländska bolaget. De regler som kommer att gälla från och med år 1990 förutsätter dock, såvitt inspektionen kan se, att det svenska försäkringsbolaget hänvisar de kunder som vill ha hjälp att teckna försäkring hos dess utländska dotterbolag till en försäkringsmäklare.

Det framstår emellertid enligt inspektionens mening som varken praktiskt eller ekonomiskt försvarbart — och det ligger knappast heller i övrigt i linje med strävan mot ett gott konsumentskydd — att den intresserade försäkringstagaren in spe i ett sådant fall skall behöva gå en omväg via en försäkringsmäklare. Inspektionen anser mot den bakgrunden att ett försäkringsbolag i en sådan situation som har nämnts bör ha möjlighet att förmedla försäkringar till utländskt försäkringsbolag utan koncession i Sverige.

Det ligger visserligen i sakens natur att ett i Sverige verksamt försäkringsbolag normalt själv försöker tillgodose en kunds önskemål om försäkring framför att hänvisa kunden till en utländsk konkurrent, särskilt om det svenska bolaget inte har något ägarsamband med det utländska försäkringsföretaget. Men i vissa fall kan en mer eller mindre aktiv hänvisning — eller förmedling — framstå som naturlig. Så kan vara fallet om önskemålet om försäkringstäckning inte kan tillgodoses i Sverige, eller i varje fall inte av det svenska bolaget i fråga. Så kan det också vara om kunden av någon anledning har en bestämd önskan att få sitt försäkringsbehov — eller en del av det — tillgodosett genom försäkring i utlandet.

Man kan inte bortse från att ett här i landet koncessionerat försäkringsbolag av service- och konkurrensskäl således kan tänkas vilja kunna åt kunder som efterfrågar detta peka ut utländska försäkringsalternativ och biträda kunderna med att välja ut sådana som kan anses lämpliga, även när dessa står att finna hos försäkringsgivare som inte har något ägarsamband med försäkringsbolaget i Sverige. Det bör tilläggas att framställningar om att detta skall vara möjligt har gjorts till inspektionen. Inspektionen har därvid, i enlighet med den syn som har redovisats tidigare, förklarat att en sådan verksamhet inte är förenlig med gällande regler. Med hänvisning till vad som nu har anförts bör emellertid även förmedling få ske från utländskt försäkringsföretag till vilket det i Sverige verksamma försäkringsbolaget inte står i koncernförhållande.

Inspektionen vill i sammanhanget nämna att vissa uppgifter tyder på att några svenska banker har planer på att bedriva en mer eller mindre långtgående förmedlingsverksamhet till försäkringsbolag som saknar koncession i Sverige.

Med hänvisning till vad som har anförts i det föregående föreslår försäkringsinspektionen att försäkringsbolag med koncession i Sverige skall ges en generell möjlighet att förmedla försäkringar från utländska försäkringsföretag som saknar svensk koncession.

Lagtekniskt kan detta förslagsvis komma till uttryck genom bestämmelser i FRL och LUF på sätt som exemplifieras längre fram. De särskilda reglerna i försäkringsmäklarlagen om registrering och tillsyn m m (3–9 §§) borde inte behöva göras tillämpliga på försäkringsbolagens mäklarverksamhet mot bakgrund av att försäkringsbolagen redan är underkastade regler med i huvudsak motsvarande innebörd (koncessions- och solvenskrav m m). Av såväl konkurrens- som konsumentsskyddshänsyn bör däremot de särskilda bestämmelserna om vad som skall iakttas i mäklarverksamheten och om försäkringsmäklarnas uppdrag (10–14 §§ samt även 2 §) äga motsvarande tillämpning på den förmedlingsverksamhet som ett försäkringsbolag utövar.

Det finns samtidigt skäl att framhålla att den förmedlingsverksamhet som ett försäkringsbolag således bör få bedriva enligt inspektionens mening ofrånkomligen i vissa avseenden måste få en annan karaktär än den som blir tillåten för försäkringsmäklarna. Det kan således knappast komma i fråga att ålägga ett försäkringsbolag en skyldighet att förmedla försäkringar från flera olika försäkringsgivare (jfr 1 § försäkringsmäklarlagen). Som tidigare har framgått är det främsta motivet till en lagändring att göra det möjligt för ett försäkringsbolag som inte självt kan tillfredsställa en kunds önskemål om försäkringstäckning att hjälpa kunden att få behovet tillgodosett hos annat bolag, något som framstår som särskilt naturligt då en lämplig försäkringslösning kan tillhandahållas av annan försäkringsgivare i samma koncern.

Att försäkringsbolagets förmedlande roll får en annan karaktär än mäklarens framgår särskilt av kravet att mäklarna skall vara oberoende av försäkringsgivarintressen (1 § mäklarlagen). Försäkringsmäklarlagen synes bygga på en syn att en mäklare skall vara opartisk med avseende på olika försäkringsgivare och med endast kundens bästa för ögonen för denna anse de försäkringslösningar på marknaden som är lämpligast för att täcka hans försäkringsbehov. I vissa fall kan det mycket väl tänkas att ett försäkringsbolag, som inte har något annat intresse än att ge bästa service till en kund, handlar lika objektivt som en mäklare förväntas göra. Men i andra fall kan det finnas sådana bindningar – tex ägarrelationer eller samarbetsavtal – att den förmedling som ett i Sverige verksamt försäkringsbolag gör av en försäkring från en annan försäkringsgivare inte grundas på samma allsidiga bedömning av vilka försäkringslösningar som finns att tillgå på marknaden som den som en mäklare kan förväntas göra.

Inspektionen kan dock inte se att detta förhållande utgör någon avgörande invändning mot den föreslagna lösningen. Situationen är ju redan nu den att en person som vänder sig till en försäkringsmäklare bör kunna utgå från att han får ett eller flera förslag till lösningar på sina försäkringsbehov, grundade på en samlad bedömning av utbudet på marknaden. Vänder han sig däremot direkt till ett visst bolag kan han inte normalt vänta sig att få information förutom om det bolagets produkter också om konkurren-

nas. För att undvika att en kund som får en försäkring förmedlad från ett annat bolag i det enskilda fallet skall riskera att sväva i villfarelse om att förmedlingsaffären ytterst grundas på tex ett samarbetsavtal, kan man tänka sig att uppställa det kravet att det förmedlande bolaget informerar kunden om förhållandet i fråga. Samtidigt är det viktigt att understryka att det rent faktiskt redan idag förekommer en förmedlingsverksamhet mellan försäkringsbolag som har koncession här i landet. Det synes således ha ansetts förenligt med försäkringsrörelselagstiftningen att exempelvis ett skadeförsäkringsbolag biträder en kund att få en personförsäkring i ett livbolag. En lösning i linje med vad inspektionen nu förordar innebär därför inte någon principiell förändring i det avseende som har berörts nu senast. Det nya ligger i stället i framväxten av en bolagsoberoende kår av försäkringsmäklare.

Det som har sagts i det föregående innebär att man får räkna med att ett förmedlande bolag i vissa fall kan komma att stå i samma förhållande till kunden och försäkringsgivaren som en försäkringsmäklare, medan bolaget i andra fall måste anses som en företrädare för försäkringsgivaren. Mot den bakgrunden ter det sig enligt inspektionen mest naturligt att se förmedlingsverksamheten som ett inslag i försäkringsrörelsen. Och så är det, som nyss berördes, redan idag i fråga om sådan förmedlingsverksamhet som sker mellan i Sverige verksamma bolag.

Frågan om försäkringsbolagens rätt att förmedla försäkringar berördes inte under tillkomsten av försäkringsmäklarlagen. Någon särskild bestämmelse om försäkringsbolags rätt att förmedla försäkring från annat i Sverige koncessionerat bolag torde i och för sig inte behövas. Däremot synes det nödvändigt att genom särskilda regler i FRL och LUF klargöra att försäkringsbolag har rätt att förmedla försäkringar även från försäkringsgivare som inte har koncession i Sverige. Det ter sig, trots vad som sagts nyss, mest naturligt att detta får komma till uttryck i en mera generell regel om rätt för försäkringsbolag att förmedla försäkringar från annan försäkringsgivare. Principen kan exempelvis uttryckas i en ny 1:3 a § i FRL och en ny 1 a § i LUF med följande innebörd: "Ett försäkringsbolag (LUF: ett utländskt försäkringsföretag) får inom ramen för försäkringsrörelsen förmedla försäkringar från annan försäkringsgivare. För sådan verksamhet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 2 och 10–14 §§ lagen (1989:508) om försäkringsmäklare". I motiven får anges att förmedling får ske från såväl här i landet koncessionerat försäkringsbolag som försäkringsgivare utan svensk koncession. För en sådan mera generell lösning – som alltså tar sikte även på förmedlingsverksamhet som redan idag anses tillåten – talar också att det från konsument- och konkurrenssynpunkt inte finns anledning att skilja på förmedling från utländska här i landet icke koncessionerade försäkringsgivare och förmedling från här verksamma försäkringsbolag.

Inspektionen vill avslutningsvis i denna fråga tillägga, att en lagstiftning i linje med vad som här föreslås kan få konsekvenser för den praktiska betydelsen av bla koncessionsreglerna i LUF. Den kan således medföra att intresset hos utländska försäkringsföretag att etablera sig i Sverige i enlighet med de principer som anvisas i LUF i någon mån kommer att

minska. Inspektionen kan dock inte anse att en sådan farhåga — efter det principiella ställningstagande som gjorts i mäklarpropositionen — utgör någon avgörande invändning mot förslaget.

Enligt inspektionen bör en lagändring enligt vad som har anförts helst genomföras med ikraftträdande vid årsskiftet 1989/90. Om det likväl inte skulle anses att lagändringen kan komma till stånd utan att frågan utreds närmare, vill inspektionen understryka det angelägna i att även frågan om vad som får anses vara tillåtna aktiviteter och otillåten försäkringsrörelse, utövade av en i Sverige icke koncessionerad försäkringsgivare, ges en närmare belysning. Inspektionen vill starkt framhålla att en eventuell utredning i förekommande fall måste utföras med största skyndsamhet.

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 4

2 Inspektionens ingripanden mot olaga försäkringsrörelse i vissa fall

Inspektionen vill här även aktualisera ett spörsmål som har visst samband med det föregående. Frågan gäller utformningen av bestämmelserna om inspektionens ingripande om någon i Sverige ägnar sig åt aktiviteter i syfte att få här i landet bosatta personer att teckna försäkring hos ett utländskt försäkringsföretag utan svensk koncession. Denna fråga regleras idag i 25 b § LUF, som har följande lydelse:

”Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är lämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.”

Ett föreläggande enligt 25 b § kan förenas med vite med stöd av 25 a §.

Bestämmelsen i 25 b § infördes i LUF den 1 januari 1985 (prop 1984/85: 77). Tidigare tillkom det allmän domstol att efter åtal av åklagare pröva huruvida olaga försäkringsrörelse förelåg i ett konkret fall. Olaga försäkringsrörelse var straffsanktionerad. Lagändringen infördes i enlighet med det förslag försäkringsverksamhetskommittén (FVK) hade lagt fram i sitt delbetänkande (SOU 1983: 5) Koncession för försäkringsrörelse.

Sedan lagändringen genomfördes har fråga om att göra ingripanden med stöd av bestämmelsen i fråga uppkommit hos inspektionen vid flera tillfällen. I några fall har ett ingripande aktualiserats då det stått klart att ett här icke koncessionerat försäkringsbolag riktat marknadsföringsaktiviteter mot personer i Sverige. Bestämmelsen i 25 b § LUF innebär i ett sådant fall enligt sin lydelse, att inspektionen får förelägga det utländska försäkringsföretaget att lämna upplysningar. Vidare skall inspektionen, om den finner att det utländska bolaget driver försäkringsrörelse här i landet utan koncession, förelägga bolaget att ansöka om koncession eller vidta ändringar i verksamheten eller helt upphöra med denna.

I några andra fall har olika marknadsföringsåtgärder vidtagits av en person i Sverige i syfte att förmå medborgare eller företag här i landet att teckna försäkringar hos utländska försäkringsgivare som saknat svensk koncession, utan att det stått klart om försäkringsföretaget självt stått bakom aktiviteterna. Däremot har det samtidigt varit uppenbart att den som har utfört själva marknadsföringen inte varit anställd hos det utländska bolaget. Inspektionen har emellertid tolkat bestämmelsen så att den i likhet med den äldre bestämmelsen givit möjlighet till ingripanden mot även en sådan person.

Enligt inspektionens mening finns det anledning att förtydliga bestämmelsen så att det klart framgår att inspektionen kan rikta sig mot såväl det utländska bolaget som den som här i landet är aktiv för dess räkning.

3 Föreläggande om rättelse m. m.

Inspektionen vill i detta sammanhang också ta upp frågan om en ändring i 19 kap 11 § försäkringsrörelselagen som har samband med fall då ett försäkringsbolag avser att etablera ett dotterbolag i ett annat land. I andra stycket punkt 2 i nämnda lagrum sägs att inspektionen skall förelägga ett bolag eller dess styrelse att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner att bolagsordningen inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse. Innebörden härav är att det ansetts vara en konsekvens av koncessionssystemet att bolagsordningens verksamhetsbestämmelse skall anpassas efter ändrade förutsättningar för verksamheten.

Om ett moderbolag i en svensk försäkringskoncern vill etablera ett dotterbolag i utlandet krävs enligt uppgift ibland att det svenska bolaget har koncession för de försäkringsgrenar som dotterbolaget söker koncession för. På grund härav kan ett önskemål aktualiseras att det svenska moderbolaget innehar koncession för försäkringsgrenen, trots att bolaget i praktiken inte utnyttjar koncessionen i denna del. Inspektionen anser mot den angivna bakgrunden att detta kan godtas i vart fall om ett dotterbolag i den svenska koncernen har koncession för de aktuella försäkringsgrenarna och också driver verksamhet i dessa grenar. Lagtekniskt skulle en lösning kunna vara att det anges i bestämmelsen att inspektionen, om särskilda skäl motiverar detta, kan avstå från att tillämpa den nämnda bestämmelsen om skyldighet att utfärda föreläggande att ändra bolagsordningen. Inspektionen föreslår att 19 kap 11 § andra stycket p. 2 försäkringsrörelselagen ändras i enlighet därmed.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören. Vid beslutet har närvarit överdirektören Thomas Utterström, tillika föredragande, och tf. avdelningschefen Christer Bergman.

Edmund Gabrielsson

Thomas Utterström

PM 1987-08-17 ang. aktiviteter hänförliga till utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige

Iakttagelser och förfrågningar har föranlett försäkringsinspektionen att upprätta denna promemoria.

Av 1 § lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige (UFRL) framgår att ett utländskt försäkringsföretag måste ha koncession för att få driva försäkringsrörelse här i landet genom generalagent. Om inspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denna att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten (25 b § UFRL). Sådant föreläggande kan förenas med vite (25 a § UFRL).

Det har visat sig att problem ofta uppkommer att med ledning av lagen avgöra om vissa aktiviteter — som syftar till att här i landet bosatta personer att teckna försäkring hos utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige — är att betrakta som inslag i koncessionspliktig försäkringsrörelse. Svenska medborgare och svenska företag har rätt att teckna försäkring i utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige. Det måste dock vara den potentielle svenske försäkringskunden som själv har tagit initiativ till kontakt, tecknande av försäkring m. m. med det utländska företaget. Så snart som det utländska företaget på något sätt genom egna aktiviteter i Sverige söker att anskaffa försäkringar för sin räkning är detta att betrakta som ett led i det utländska företags drivande av försäkringsrörelse. Inspektionen har här möjlighet att med stöd av lagen ingripa mot det utländska företags företrädare i Sverige. Om det utländska företaget bearbetar den svenska marknaden enbart från utlandet torde dock inspektionen i praktiken sakna möjlighet att ingripa.

Förutom det fall där en svensk medborgare själv tar initiativ till kontakt med den utländske, i Sverige icke koncessionerade försäkringsgivaren och de fall där en sådan försäkringsgivare har ombud eller andra företrädare som aktivt verkar för anskaffning av försäkringar finns åtskilliga mellanformer. Det kan här vara fråga om försäkringskonsulter eller försäkringsrådgivare som med varierande grad av anknytning till den utländske försäkringsgivaren på olika sätt medverkar till att försäkring tecknas i utlandet genom förmedling av försäkringar eller genom vidarebefordran av ansökningar, överlämnande av försäkringsbrev m. m. Det är här problemen uppkommer när det gäller att bedöma vilka aktiviteter av ifrågavarande slag som inte kan tillåtas.

Bestämmelsen i 26 b § UFRL enligt vilken det ankommer på inspektionen att ingripa mot den som driver försäkringsrörelse utan koncession infördes den 1 januari 1985. Tidigare tillkom det allmän domstol att efter åtal av åklagare pröva huruvida olaga försäkringsrörelse förelåg i ett konkret fall. Olaga försäkringsrörelse var straffsanktionerad. Lagändringen infördes i enlighet med det förslag försäkringsverksamhetskommittén

I betänkandet tar FVK upp vissa frågor som rör den verksamhet som försäkringsföretag utan svensk koncession kan bedriva här i landet. Bl a redovisar FVK synpunkter på försäkringskonsulters och skadereglerares verksamhet. Departementschefen framhöll i propositionen, som ligger till grund för lagändringen 1985 (prop. 1984/85: 77 s. 44), att det råder en viss osäkerhet i rättstillämpningen huruvida aktiviteter av dessa slag skall hänföras till försäkringsrörelse eller inte. Eftersom dessa frågor har nära samband med frågan om försäkringsmäklares verksamhet var det enligt departementschefens mening lämpligast att pröva frågan om dessa mellanmäns och biträdens ställning i ett sammanhang. Han gick därför inte närmare in på försäkringskonsulternas och skadereglerarnas ställning utan ansåg att deras verksamhet t v får bedömas i enlighet med de riktlinjer som hittills har tillämpats. Det är alltså främst domstolspraxis i mål ang. olaga försäkringsrörelse som skall ligga till grund för bedömningen om en aktivitet är att betrakta som försäkringsrörelse. Det finns dock endast något enstaka avgörande.

I ett avgörande (NJA 1940 s 62) hade en person genom sin försäkringsagentur i Sverige förmedlat totalt 50 000 försäkringar under en 20-årig verksamhet, varav några 10-tal försäkringar till ett utländskt företag utan koncession i Sverige. I rådhusrätten bifölls inte talan mot förmedlaren, eftersom det inte fanns något avtal mellan honom och det utländska försäkringsföretaget. Förmedlaren arbetade inte för det utländska försäkringsföretagets räkning och kunde därför inte anses driva försäkringsrörelse för företaget. Hovrätten upphävde domen och dömde mäklaren. Den omständigheten att åtminstone fem olika försäkringar hade förmedlats var enligt hovrätten tillräckligt för att fälla förmedlaren till ansvar. HD fastställde dock rådhusrättens friande domslut under åberopande av att det var fråga om jämförelsevis få fall och att förmedlingen "ej skett i ändamål att tillföra den utländska försäkringsgivaren viss försäkring utan fastmera för att betjäna uppdragsgivaren med anskaffandet av en utav honom önskad försäkring som icke med fördel stått att erhålla hos försäkringsanstalt här i landet".

Hur inspektionen tidigare har sett på aktiviteter av ifrågavarande slag har kommit till uttryck i en promemoria som upprättats 1971 av fd byråchefen Lennart Elfverson. Enligt Elfverson är alla aktiviteter, syftande till teckning eller vidmakthållande av försäkringsavtal mellan här bosatta subjekt och utländska här ej koncessionerade försäkringsgivare otillåtna. Om avtal föreligger mellan förmedlaren och den utländske försäkringsgivaren eller inte liksom om verksamheten sker i den utländske försäkringsgivarens, i förmedlingsföretagets eller dess uppdragsgivares intresse, är enligt Elfverson ovidkommande för bedömningen och ställningstagandet. Det faktiska resultatet måste betraktas som utslagsgivande. Denna restriktiva inställning har inspektionen haft i de fåtal fall där yttranden avgivits till allmän åklagare i ärenden om olaga försäkringsrörelse.

FVK har i sitt betänkande Koncession för försäkringsrörelse ansett att en försäkringskonsult eller försäkringsrådgivare, som inte uppbär provi-

sion el dyl från någon utländsk, här i Sverige icke koncessionerad försäkringsgivare, bör för sin klients räkning kunna medverka till tecknandet av försäkring i utlandet och även sköta sin kunds kontakter med den utländske försäkringsgivaren, tex vid information om nya villkor och i samband med skadeanmälan. I delbetänkandet (SOU 1986: 55) Försäkringsmäklare i Sverige framhåller FVK att det givetvis inte böra vara tillåtet för någon fysisk eller juridisk person att yrkesmässigt förmedla direktförsäkring för svenska försäkringstagares i Sverige lokaliserade risker till försäkringsgivare som inte har svensk koncession och att uppbära provision av denne för utfört arbete. FVK föreslår därför att de begränsningar som i detta hänseende föreslås beträffande försäkringsmäklarnas verksamhet görs tillämpliga på alla juridiska och fysiska personer.

Någon klar och entydig gräns mellan tillåtna och otillåtna aktiviteter är svår att dra. Lagtexten och dess förarbeten ger föga vägledning och någon utbildad rättspraxis på området finns inte. Vad som talar för en restriktiv inställning till aktiviteter av ifrågavarande slag är det koncessionssystem vi har i Sverige. Genom detta system görs svensk lagstiftning tillämplig, vars yttersta syfte är att skydda försäkringstagarna, men som också innebär att en viss konkurrenslikställighet mellan svenska och utländska försäkringsföretag uppnås. Om aktiviteter som syftar till förmedling av försäkring till utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige skulle tillåtas utan begränsningar här i landet skulle det inte finnas någon anledning för utländska försäkringsföretag att ansöka om koncession i Sverige med de depositionskrav och andra krav i olika avseenden som detta medför. Försäkringstagarnas trygghet skulle därmed i vissa hänseenden komma att försämrats. Sålunda kan tex vid tvist med försäkringsgivare i utlandet en försäkringstagare tvingas att inleda domstolsprocess i ett annat land med de svårigheter detta kan innebära. Vidare skulle de regler som införts i konsumentförsäkringslagen och den föreslagna personförsäkringslagen för att stärka konsumenternas ställning inte vara tillämpliga. De utländska försäkringsgivarna utan svensk koncession skulle också hamna i ett gynnsammare konkurrensläge än de svenska och utländska försäkringsgivare som har svensk koncession.

Av betydelse vid bedömningen av om en verksamhet i landet kan tillåtas eller inte är till en början frågan om det föreligger något avtalsförhållande mellan den i Sverige verksamma personen och den utländska försäkringsgivaren eller om försäkringsgivaren utan att något särskilt avtal föreligger betalar provision eller annan ersättning för det arbete som utförs i Sverige. Här skall ett par typfall anges

- a) ett utländskt icke koncessionerat företag har ett fast ombud eller en anställd person här i landet för marknadsföring och/eller förmedling av försäkringar till företaget,
- b) ett utländskt icke koncessionerat företag har kommit överens med en här i landet bosatt person om att utge provision eller annan ersättning för de försäkringar som personen i fråga förmedlar till företaget eller för de marknadsföringsåtgärder som personen utför för det utländska företags räkning.

I typfallen a) och b) är det inte fråga om att i ett enskilda fall vara en här i landet bosatt person behjälplig med placering av försäkring utan aktiv bearbetning av den svenska marknaden av den utländske försäkringsgivaren genom personer här i landet. Det torde vara uppenbart att sådan verksamhet — med hänsyn bl a till det nyss angivna syftet med koncessionssystemet — inte kan tillåtas.

I andra fall finns inte sådan avtalsmässig eller ekonomisk anknytning till ett utländskt försäkringsföretag. Bl a bistår konsulter och försäkringsrådgivare sina kunder i försäkringsfrågor och ger råd mot betalning (arvode). Råden kan innefatta förslag till kunden om försäkringsskydd och försäkringsgivare i ett visst fall. Konsulten kan också biträda kunder med upphandling av försäkring. Frågan är om verksamheten i den del den avser förmedling m m till utländska försäkringsföretag utan koncession i Sverige kan tillåtas och i så fall i vilken omfattning den kan godtas. Vid denna bedömning har bl a följande omständigheter betydelse

- vem har tagit initiativ till förmedlingen, kunden eller konsulten
- vilken omfattning har verksamheten.

Här skall anges några typfall

- c) en konsult marknadsför genom annonsering eller genom direktreklam till sina kunder att han kan hjälpa till med att placera försäkringar i företag som inte har koncession i Sverige,
- d) en konsult föreslår regelmässigt vid kundbesök sina kunder att placera försäkringar hos ett företag som inte har koncession i Sverige,
- e) en konsult tillhandahåller regelmässigt vid försäkringsrådgivning informationsmaterial och anmälningsblanketter avseende utländska icke koncessionerade företag,
- f) en konsult får en förfrågan av en kund om möjligheten att placera försäkring hos ett företag som inte har koncession i Sverige och tillgodoser kundens önskemål.

Att typfall c) inte kan tillåtas torde vara klart. Där är det fråga om en yrkesmässig förmedlingsverksamhet. Inte heller typfallen d) och e) bör godtas, om det inte bara är fråga om något enskilda fall. Typfall f) bör dock kunna tillåtas under förutsättning att konsulten inte marknadsfört förmedlingstjänsten på sätt som anges i typfall c) och inte heller i övrigt kan betraktas som bolagets företrädare i Sverige. Att en svensk medborgare, som själv har rätt att vända sig till en utländsk försäkringsgivare, inte skulle kunna få hjälp av en konsult eller annan person förefaller i detta fall vara en alltför restriktiv inställning.

Sammanfattningsvis bör typfallen a)–c) inte tillåtas. Ej heller typfallen d) och e), om det inte är fråga om enskilda fall. Typfall f) bör tillåtas under ovan angivna förutsättningar.

Avsikten med dessa typfall har endast varit att i grova drag försöka ange en inställning till ifrågavarande slag av aktiviteter. Det förekommer i praktiken säkert fall som inte går att hänföra till något av typfallen. Ytterst blir det fråga om en bedömning i det enskilda fallet mot bakgrund av föreliggande omständigheter.

Sammanställning av remissyttranden över försäkringsinspektionens framställning om rätt för svenska försäkringsbolag att förmedla försäkringar till utlandet, m. m.

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av bankinspektionen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), kammarrätten i Jönköping, fullmäktige i Sveriges riksbank, Svenska Försäkringsbolags Riksförbund, Folksam, Svenska Försäkringsmäklares Förening, Försäkringsjuridiska föreningen, Svenska Bankföreningen, Svenska Sparbanksföreningen, Sveriges Föreningsbankers Förbund, Sveriges Advokatsamfund, Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF).

1 Försäkringsbolags rätt att förmedla försäkringar från utlandet

1.1 Bankinspektionen

Utifrån de synpunkter som bankinspektionen har att beakta har inspektionen inget att erinra mot vad som anförts i försäkringsinspektionens framställning. Skulle möjlighet öppnas för svenskt försäkringsbolag att förmedla försäkringar till utländskt försäkringsbolag som saknar koncession i Sverige, har bankinspektionen inte något att erinra mot att även svensk bank och dess dotterbolag får bedriva sådan verksamhet.

1.2 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO kan inte se några vägande skäl för att behandla försäkringsmäklare och svenska försäkringsföretag olika. NO tillstyrker därför försäkringsinspektionens förslag att ge svenska försäkringsbolag en generell möjlighet att förmedla försäkringar från utländska försäkringsföretag som saknar svensk koncession.

NO ser från konkurrenssynpunkt positivt på att lagstiftningen öppnar möjlighet för en framtida utveckling mot en ökad integrering mellan bank- och försäkringsverksamhet. Även en bank borde därför vara oförhindrad att förmedla försäkringar från utländska försäkringsgivare.

1.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige i riksbanken delar inspektionens uppfattning. Den nya lagstiftningen som rör försäkringsmäklarnas ställning och uppgifter kommer att få mycket långtgående konsekvenser för konkurrensförhållandena på den svenska försäkringsmarknaden och för det koncessionssystem som upprätthålls. Det är således strukturella konsekvenser som sträcker sig

utanför frågan om försäkringsmäklarnas ställning. Den hittillsvarande avskärmningen mot utländska försäkringsgivare och mot regelsystem som avviker från de etablerade svenska, är gradvis på väg att minska. Fullmäktige anser det angeläget att den konkurrenssituation som håller på att växa fram för de svenska försäkringsbolagen nu uppmärksammas och att det steg i avreglerande riktning som tagits på försäkringsmäklarnas område följs upp av ytterligare anpassningsåtgärder. Annars finns en risk för att svenska bolag hamnar i ett allvarligt underläge på marknaden.

Tanken på en lagändring, som ger svenska försäkringsbolag generell möjlighet att förmedla försäkringar från utländska bolag utan svensk koncession framstår mot denna bakgrund som rimlig. Fullmäktige tillstyrker förslaget. En lagändring ger bl. a. tillfälle till motivuttalanden om de begränsningsregler och den praxis som skall upprätthållas på området. Preciseringar bör här ske så att det klarare framgår under vilka förutsättningar svenska försäkringsbolag och försäkringsmäklare får förmedla tjänster från icke koncessionerade bolag. I inspektionens skrivelse omnämns även att svenska banker har planer på att bedriva förmedlingsverksamhet i någon form till försäkringsbolag som saknar svensk koncession. Fullmäktige anser det angeläget att gränsen mellan tillåtna och otillåtna förmedlande aktiviteter närmare klarläggs också när det gäller bankerna.

1.4 Svenska Försäkringsbolags Riksförbund

Riksförbundet tillstyrker förslaget om införandet av bestämmelser i försäkringsrörelselagen och lagen om utländska försäkringsföretag av innebörd att försäkringsbolag respektive utländskt försäkringsföretag får förmedla försäkringar från annan försäkringsgivare.

Om det svenska bolaget inte har koncession för den ifrågavarande försäkringsgrenen, måste det svenska bolaget för närvarande ingå ett agentavtal med ett utländskt bolag som tillhandahåller en försäkring av det slag som kunden behöver. Det utländska bolaget måste i sin tur söka koncession i Sverige. Detta är ett tungrott och komplicerat förfarande.

Om det svenska bolaget har koncession för den ifrågavarande försäkringsgrenen men av affärsmässiga skäl inte vill täcka risken själv, skulle man formellt kunna lösa problemet genom s. k. fronting. Det vill säga att direkt försäkring sker hos det svenska bolaget som sedan återförsäkrar näst intill hela risken hos ett utländskt bolag. Detta är dock i regel inte någon lämplig lösning.

Behovet att kunna förmedla försäkring till annat bolag visar sig ofta och i skilda sammanhang.

Som exempel kan nämnas sjöförsäkring där ett svenskt bolag enbart kan meddela kaskoförsäkring och kunden har behov av att komplettera med en ansvarsförsäkring. Ett annat vanligt fall är att ett industriföretag har behov av att komplettera en industriförsäkring med speciella försäkringar såsom kreditförsäkring eller garantiförsäkring. Kompletteringsbehovet kan också gälla mer udda företeelser såsom politiska risker; helikopterförsäkring och fiskbruksförsäkring kan också nämnas som udda exempel på försäk-

ring som inte går att få i Sverige trots visst behov. Försäkring av sågverk som inte är utrustade med sprinklar är ett annat exempel.

Behovet av att kunna förmedla försäkring från utländsk försäkringsgivare finns inte bara när det gäller företagsförsäkring utan förekommer även på andra områden såsom på personförsäkringssidan. Även om svenska bolag kommer att få större frihet att utforma nya och konventionella produkter, måste man räkna med att vissa utomlands förekommande produkter inte alltid kommer att vara tillgängliga hos de svenska försäkringsbolagen eller det svenska bolag som har hand om kundens övriga försäkringar. Behov kan också finnas för ett svenskt försäkringsbolag, som har hand om personförsäkringsskyddet för de anställda hos ett företag i Sverige, att ordna skyddet för viss utlandsanställd personal genom förmedling av en försäkring från en försäkringsgivare i det andra landet.

1.5 Folksam

Folksam tillstyrker att de av försäkringsinspektionen föreslagna lagändringarna genomförs helt i enlighet med framställningen.

Försäkringsinspektionen har i sin framställning angett olika situationer när ett svenskt försäkringsbolag kan behöva hänvisa en kund till en utländsk försäkringsgivare. I anslutning härtill vill Folksam understryka att produktutvecklingen inom vissa försäkringsområden kan gå snabbare utomlands och en efterfrågad försäkringslösning kan därför vara omöjlig att få i Sverige. I en sådan situation kan det vara naturligt att det svenska försäkringsbolaget förmedlar en försäkringslösning från en utländsk försäkringsgivare. En förmedling kan då också utgöra inledningen till det svenska försäkringsbolagets utveckling av en egen produkt.

1.6 Svenska Försäkringsmäklares Förening

Sammanfattningsvis finner Svenska Försäkringsmäklares Förening inga skäl för att tillåta svenska försäkringsbolag att i fortsättningen fritt få förmedla försäkring från utländska i Sverige icke koncessionerade försäkringsgivare. Svenska försäkringsgivares huvuduppgift bör även i framtiden vara att bedriva försäkringsrörelse, dvs. i huvudsak att överta risker. Förmedling av försäkring från olika försäkringsgivare bör i enlighet med intentionerna bakom försäkringsmäklarlagen anföras åt fristående och oberoende försäkringsmäklare. Försäkringsinspektionens ståndpunkt i framställningen att det skulle vara fråga om konkurrensfördelar för svenska försäkringsmäklare bygger enligt föreningens mening på en felsyn. Det kan nämligen och bör inte heller bli någon konkurrens om förmedlingen av försäkring eftersom denna i enlighet med intentionerna bakom mäklarlagen skall skötas av försäkringsmäklare. Viss förmedling som ett led i försäkringsrörelsens bedrivande, dvs. från egna svenska eller utländska dotterbolag bör däremot enligt föreningens mening tillåtas.

Av försäkringsinspektionens framställning framgår inte klart vilka intentioner de svenska försäkringsbolagen har haft med sin begäran att fritt få förmedla försäkring från utländska försäkringsgivare eller vilken om-

1.7 Försäkringsjuridiska föreningen

Att svensk lagstiftning blir tillämplig då försäkring erhålls från här i landet koncessionerad verksamhet innebär bland annat ett relativt långt gående konsumentskydd och möjlighet för den försäkrade att få sin talan prövad inom landet. Detta skydd tillkommer inte den försäkrade då försäkring tecknats hos här i riket ej koncessionerad försäkringsgivare. Då emellertid mäklare nu erhåller möjlighet att förmedla försäkringar till utlandet bör försäkringsbolagen erhålla samma möjlighet. Föreningen delar således försäkringsinspektionens uppfattning. Mäklarlagens bestämmelser i 2, 10–14 §§ bör äga motsvarande tillämpning på försäkringsbolagens förmedlingsverksamhet. Behov av särskild information om att förmedlingsaffären ytterst grundas på t. ex. ett samarbetsavtal synes inte erforderligt.

I förarbetena till lagändringen bör frågan om vad som får anses vara tillåtna aktiviteter och otillåten försäkringsrörelse, utövade av en i Sverige inte koncessionerad försäkringsgivare, närmare belysas. Härvid bör försäkringsinspektionens PM 1987–08–17 kunna ligga till grund.

1.8 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen erinrar om att konkurrens på lika villkor mellan banker och försäkringsföretag är av stor vikt. Behovet av sådan likställighet förstärks av finansmarknadernas internationalisering.

Bankerna är inte inriktade på att verka som fristående försäkringsmäklare enligt definitionen i lagen om försäkringsmäklare. Däremot är det nödvändigt att de svenska bankerna i sin verksamhet som ombud bereds samma möjlighet som de svenska försäkringsföretagen att förmedla försäkringar från utländska försäkringsbolag. Samarbetsavtal och koncernbildningar över gränserna inom bankområdet motiverar detta. Detta innebär att det formellt krävs en lagändring som möjliggör för utländskt försäkringsföretag, som inte har koncession i Sverige, att verka genom ombud i Sverige, eller i vart fall genom bank som ombud här.

Den av försäkringsinspektionen skisserade lagtexten synes inte tillgodose nämnda krav. Denna lagtext är ju uppbyggd så att den anger vilka försäkringar ett i Sverige koncessionerat försäkringsföretag får förmedla; texten säger inte att utländskt försäkringsföretag (som inte har koncession i Sverige) får såsom ombud i Sverige anlita här koncessionerat försäkringsföretag. Innebörden är emellertid att sådan ombudsverksamhet inte längre blir försäkringsrörelse som är otillåten i Sverige. Bankföreningen hemställer att lagtexten utformas så att den möjliggör inte bara för svenska försäkringsföretag utan även för svenska banker såsom ombud att förmedla försäkringar från utländska försäkringsföretag, vilka inte har koncession i Sverige. Sker så, har bankföreningen ingen erinran mot bifall till den remitterade framställningen i denna del.

Den svenska kredit- och kapitalmarknaden omdanas snabbt. Avregleringen på kreditmarknaden och avskaffandet av valutaregleringen har haft mycket stor betydelse för kreditinstitutens verksamhet och roll. Ett exempel på att även försäkringsbolagens förutsättningar ändras snabbt är förslaget i departementspromemorian (Ds 1989: 35) Livförsäkringar med fondanknytning och lagen om försäkringsmäklare.

Enligt Svenska Sparbanksföreningens mening skapar utvecklingen på sikt högre effektivitet och skärper konkurrensen. Det gynnar både konsumenter och landets ekonomi i stort. Dock bör utvecklingen ske i kontrollerade former så att stabiliteten på kredit- och kapitalmarknaden inte äventyras eller fundamentala skyddsintressen åsidosätts inom bank- och försäkringsområdet.

Med ovanstående principiella deklaration som grund, kan Sparbanksföreningen tillstyrka förslaget om att även försäkringsbolag skall ha samma rätt som försäkringsmäklare att förmedla försäkringar från utländska försäkringsbolag.

Ges även försäkringsbolag tillstånd att arbeta som försäkringsförmedlare, kommer med all säkerhet några av de utländska bolagen träffa avtal med svenska försäkringsbolag. Intresset från de utländska bolagen att etablera dotterbolag i Sverige och söka svensk koncession kommer därmed att minska. Det kan synas minska konkurrensen, men ger i stället högre effektivitet, eftersom kravet på särskilda dotterbolag i Sverige är en konstruktion som är mer betingad av svensk lagstiftning än av marknadens behov.

För att inte i onödan främja uppkomsten av företagsbildningar eller andra konstruktioner, som inte fyller något syfte om försäkringsbolag får möjlighet att arbeta som försäkringsmäklare, bör en ändring komma till stånd samtidigt som lagen om försäkringsförmedling införs.

1.10 Sveriges Advokatsamfund

Samfundet anser att försäkringsinspektionens förslag att medge svenska försäkringsbolag rätt att, på i princip motsvarande villkor som registrerade försäkringsmäklare, till försäkringstagare i Sverige förmedla försäkring från utländska försäkringsbolag utan koncession att driva försäkringsrörelse i Sverige, är väl motiverat mot bakgrund av den av försäkringsinspektionen påpekade irrationella ordning där ett svenskt försäkringsbolag i vissa situationer skulle vara tvunget att hänvisa sina kunder till en registrerad försäkringsmäklare för att kunden skall kunna erbjudas bästa försäkringsskydd.

1.11 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

TCO tillstyrker förslaget med motivet att det innebär ett likställande av konkurrensförhållandena på försäkringsgivarsidan.

FTF framförde redan i samband med arbetet med lagen om försäkringsmäklare kritik mot att enbart försäkringsmäklare skulle få möjlighet att förmedla försäkringar till i Sverige icke koncessionerade försäkringsgivare. Detta skulle komma att medföra konkurrensfördelar för såväl försäkringsmäklare som de icke koncessionerade bolagen. Det är därför en naturlig utveckling att försäkringsrörelselagen ges ett tillägg såsom försäkringsinspektionen föreslår.

FTF tillstyrker därför försäkringsinspektionens framställning i denna del.

1.13 Övriga remissinstanser

Övriga remissinstanser har utan ytterligare kommentarer tillstyrkt eller inte haft några erinringar mot förslaget.

2 Försäkringsinspektionens ingripanden mot otillåten försäkringsrörelse i vissa fall

2.1 Kammarrätten i Jönköping

Kammarrätten har i och för sig inte något att erinra mot förslaget. Kammarrätten vill dock peka på en detaljfråga som bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Vad kammarrätten avser är möjligheterna att verkställa ett vite när vederbörande är utländsk person.

2.2 Sveriges Advokatsamfund

Samfundet anser utifrån advokaters erfarenheter vad gäller rådgivning till utländska försäkringsbolag beträffande försäkringsverksamhet i Sverige, att det är angeläget med klarlägganden i enlighet med försäkringsinspektionens förslag. Behovet av klara regler beträffande den närmare gränsdragningen för vad som skall anses utgöra otillåten försäkringsrörelse i Sverige från icke koncessionerade försäkringsgivare understryks av vad försäkringsinspektionen tagit upp under punkt 2 i sin framställan. Det är enligt samfundets mening önskvärt att de regler och den gränsdragning som uppställs beträffande tillåten/otillåten försäkringsrörelse i möjligaste mån motsvaras av klara regler om möjligheter för försäkringsinspektionen att ingripa mot inte tillåtna aktiviteter.

2.3 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

TCO tillstyrker förslaget, men vill påtala nödvändigheten av att undantag klart markeras vad avser verksamhet och marknadsföringsåtgärder i lagen

om försäkringsmäklare samt de föreslagna förändringarna i försäkringsrörelselagen och lagen om rätt för utländska försäkringsbolag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 5

2.4 Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF)

FTF har de senaste åren kunnat iakttaga ett par fall av grova brott mot 25 §. Ett utlandsbaserat bolag (tveksamhet råder om det är ett försäkringsbolag) har på ett uppseendeväckande sätt marknadsfört kapitalförsäkringar till ett mycket stort antal svenskar.

FTF tillstyrker därför försäkringsinspektionens framställning även i denna del, men vill påtala vikten av att ändringen/förtydligandena klart undantar verksamhet eller marknadsföringsåtgärder som avses i lagen om försäkringsmäklare samt även de nu föreslagna ändringarna i försäkringsrörelselagen respektive lagen om utländska försäkringsföretag.

2.5 Övriga remissinstanser

Övriga remissinstanser har utan ytterligare kommentarer tillstyrkt eller inte haft några erinringar mot förslaget.

3 Föreläggande om rättelse i visst fall

3.1 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

TCO tillstyrker förslaget. TCO vill dock understryka vikten av att inspektionen bevakar att verksamhet de facto bedrivs inom de områden bolaget inklusive dotterbolag har koncession för.

3.2 Försäkringstjänstemannaförbundet (FTF)

Med hänsyn till svenska bolags önskan och, ur konkurrenssynpunkt, det nödvändiga att etableringar kan ske utomlands är det av vikt att detta kan ske på ett smidigt och obyråkratiskt sätt.

FTF tillstyrker därför även denna del av framställningen.

3.3 Övriga remissinstanser

Övriga remissinstanser har utan ytterligare kommentarer tillstyrkt eller inte haft några erinringar mot förslaget.

Lag om livförsäkringar med fondanknytning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller livförsäkringar där premierna enligt försäkringsavtalet skall placeras i en eller flera aktiefonder som är avsedda för tillskott genom försäkringspremier (försäkringspremiefonder).

2 § Rörelse enligt denna lag får inte förenas med annan försäkringsrörelse än sådan som avser försäkring för premiebefrielse vid arbetsoförmåga.

3 § Om inte något annat föreskrivs i denna lag, gäller i tillämpliga delar

1. för försäkringsbolaget bestämmelserna i försäkringsrörelselagen (1982:713), och

2. för försäkringspremiefonder bestämmelserna i aktiefondslagen (1974:931).

4 § Försäkringsbolaget skall placera inbetalda premier för försäkringen i den eller de försäkringspremiefonder som försäkringstagaren bestämmer.

Om försäkringstagaren begär det, skall försäkringsbolaget lösa in de fondandelar som bolaget har förvärvat på hans uppdrag och placera hans tillgodohavande i den eller de andra försäkringspremiefonder som försäkringstagaren bestämmer.

5 § Utdelning från en försäkringspremiefond får användas endast för att förvärva nya fondandelar för försäkringstagarens räkning eller för att betala premie för försäkringen.

6 § Inlösen av fondandelar får, utöver vad som anges i 4 § andra stycket, endast ske för betalning av premie för försäkringen eller för utbetalning enligt försäkringsavtalet.

7 § Om det finns särskilda skäl får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen medge undantag från bestämmelserna i försäkringsrörelselagen (1982:713) utöver vad som föreskrivs i 1 kap. 10 § den lagen.

8 § Ett försäkringsbolag som driver rörelse enligt denna lag får redovisa belopp motsvarande försäkringstekniska skulder i andra slag av tillgångar än som anges i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

9 § Försäkringsbolaget får utan hinder av bestämmelserna i 7 kap. 17 § försäkringsrörelselagen (1982:713) äga aktier i ett fondbolag som förvaltar en försäkringspremiefond.

10 § För ett försäkringsbolag som driver rörelse enligt denna lag gäller inte vad som föreskrivs i försäkringsrörelselagen (1982:713) i fråga om

1. förbud enligt 4 kap. 1 § mot fondemission,
2. förbud enligt 12 kap. 2 § mot vinstutdelning, och
3. skyldighet enligt 12 kap. 5 § att avsätta årsvinst till en återbäringsfond.

Eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust på det sätt som föreskrivs i 11 kap. 10 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen.

Vinstutdelning till aktieägare får ske enligt vad som föreskrivs om skadeförsäkringsbolag i 12 kap. 2 § försäkringsrörelselagen.

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 6

11 § Om inte årsvinsten sätts av till en återbäringsfond, skall försäkringsbolaget inrätta en reservfond för avsättningar enligt vad som föreskrivs i 12 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713). Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, försäkringsinspektionen får i samband med stadfästelse av grunder för bolagets verksamhet meddela närmare villkor i fråga om avsättning till reservfonden.

12 § Vad som sägs i 7 § andra stycket aktiefondslagen (1974:931) om rätt för fondandelsägare eller intressesammanslutning för dem att utse ledamöter i fondbolagets styrelse skall i fråga om försäkringspremiefonder gälla de försäkringstagare på vilkas uppdrag fondandelar har förvärvats.

Försäkringsbolaget skall skriftligen underrätta varje försäkringstagare om hans rätt enligt första stycket. En försäkringstagare som vill utöva denna rätt skall anmäla detta skriftligen till försäkringsbolaget. När bolaget har tagit emot en sådan anmälan, skall det inom den tid som föreskrivs i fondbestämmelserna underrätta fondbolaget därom för registrering. Underrättelsen skall innehålla uppgift om försäkringstagarens namn och postadress samt det antal andelar som försäkringstagaren får rösta för.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar till 31 §

1.¹ Med pension förstås dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp, som på grund av lagen (1962:381) om allmän försäkring utgår i form av folkpension eller tilläggspension, dels belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring.

Med pensionsförsäkring förstås försäkring, som inte medför rätt till andra försäkringsbelopp än ålderspension, invalidpension eller efterlevandepension. För att en försäkring skall anses som pensionsförsäkring fordras vidare, om inte annat följer av förklaring enligt sjuttonde stycket, att försäkringen meddelats i en här i landet bedriven försäkringsrörelse. Med försäkrad avses den på vars liv försäkringen tagits eller, i fråga om invalidpension, den vars arbetsoförmåga försäkringen avser. Med tjänstepensionsförsäkring förstås pensionsförsäkring, som har samband med tjänst och för vilken den försäkrades arbetsgivare åtagit sig att ansvara för betalning av hela avgiften. Med tjänstepensionsförsäkring förstås också pensionsförsäkring, som — om en anställd avlidit — tagits av den anställdes arbetsgivare till förmån för den anställdes efterlevande och för vilken försäkring arbetsgivaren åtagit sig att ansvara för betalning av hela avgiften.

I fråga om annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring skall försäkringstagaren vara den försäkrade. Har försäkringstagaren eller hans make eller person med vilken han sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden barn under 16 år, får han ta försäkring avseende efterlevandepension på sin makes eller den sammanboendes liv, om barnet insätts som förmånstagare. Om särskilda skäl föreligger kan riksskatteverket efter ansökan medge att dödsboet efter skattskyldig som här i riket drivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse får ta försäkring avseende efterlevandepension. Som förutsättning för att medgivande skall lämnas gäller att den efterlevande saknar betryggande pensionskydd och att försäkringen tas i samband med att boet upphör med driften av förvärvskällan. Motsvarande gäller om den avlidne drivit verksamheten genom förmedling av juridisk person.

Ålderspension får inte börja utgå vid lägre ålder än 55 år. Om särskilda skäl föreligger, får dock regeringen eller, efter regeringens förordnande, riksskatteverket efter ansökan besluta att pension får börja utgå vid lägre ålder.

Ålderspension får utgå högst så länge den försäkrade lever, men under den försäkrades livstid lägst fem år eller, om försäkringen skall upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år. Pensionen får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå

Ålderspension får utgå högst så länge den försäkrade lever, men under den försäkrades livstid lägst fem år eller, om försäkringen skall upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år. Pensionen får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå

¹ Senaste lydelse 1987:1205.

med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp.

med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. *För pension som utgår från en försäkring enligt lagen (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning och som utgår med ett belopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar gäller i stället att pensionen under den första femårsperioden skall utgå med ett belopp motsvarande värdet av samma eller stigande antal fondandelar vid varje utbetalningstillfälle eller med samma eller stigande pensionsbelopp.*

För ålderspension som utgår enligt allmän pensionsplan gäller, om den skall upphöra innan den försäkrade avlider, vad därom utfästs enligt planen. Vad som enligt denna lag avses med allmän pensionsplan framgår av punkt 2 av anvisningarna till 29 §.

Förmånstagare får inte insättas till annan ålderspensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring. Till tjänstepensionsförsäkring avscende ålderspension skall anställld, som då försäkringsavtalet ingicks var den försäkrade, vara förmånstagare.

Med invalidpension förstås pension som utgår till den försäkrade högst så länge denne är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga. Invalidpension får upphöra tidigast fem år efter det försäkringsavtalet träffades. I fråga om förmånstagare gäller föreskrifterna i föregående stycke.

Med efterlevandepension förstås pension

1. som efter den försäkrades död utgår till den försäkrades make, varmed i detta sammanhang förstås person med vilken den försäkrade varit gift eller sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden,

2. som efter den försäkrades död utgår till barn till den försäkrade eller barn till person som angivits under 1,

3. som utgår till efterlevande på grund av försäkring som tagits av dödsbo efter medgivande av riksskatteverket enligt tredje stycket, varvid pension får utgå som om den avlidne varit försäkrad, eller

4. som utgår på grund av försäkring som tagits av arbetsgivare till förmån för anställds efterlevande med stöd av andra stycket sista mening, varvid pension får utgå som om den avlidne varit försäkrad.

Efterlevandepension får utgå högst så länge den efterlevande lever och får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. Efterlevandepension till person som avses i föregående stycke 1. får upphöra när denne ingår nytt äktenskap men i annat fall under dennes livstid inte förrän fem år förflutit efter den försäkrades död.

Efterlevandepension får utgå högst så länge den efterlevande lever och får under den första femårsperiod under vilken den utbetalas inte utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande pensionsbelopp. *För efterlevandepension som utgår från en försäkring enligt lagen (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning och som utgår med ett belopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar gäller i stället*

Har den försäkrade avlidit mindre än fem år före den tidpunkt då försäkringen annars skulle ha upphört, får dock sådan efterlevandepension som nyss sagts upphöra vid sistnämnda tidpunkt. Efterlevandepension till barn, som avses i föregående stycke 2., skall upphöra senast när barnet fyller 20 år. Är barnet varaktigt oförmögert till arbete, får pension utgå så länge barnet lever. Har försäkring avseende efterlevandepension till barn tagits på sådan persons liv som avses i föregående stycke 1., skall pensionen upphöra senast när barnet fyller 16 år.

Som efterlevandepension anses även pension som — om försäkrad eller efterlevande make avlider innan ålders- eller efterlevandepension har utgått under viss i försäkringsavtalet angiven minsta tid — skall utgå under återstoden av denna tid (försörjningsränta). En förutsättning för detta är dock att försörjningsräntan skall kunna utgå endast till person som avses i nionde stycket. Vidare förutsätts

a) att försörjningsräntan är förenad med livsvarig ålderspension eller med sådan livsvarig efterlevandepension till make, som skall börja utgå omedelbart efter den försäkrades död, samt att försörjningsräntans årsbelopp inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp,

let att pensionen under den första femårsperioden skall utgå med ett belopp motsvarande värdet av samma eller stigande antal fondandelar vid varje utbetalningstillfälle eller med samma eller stigande pensionsbelopp. Efterlevandepension till person som avses i föregående stycke 1. får upphöra när denne ingår nytt äktenskap men i annat fall under dennes livstid inte förrän fem år förflutit efter den försäkrades död. Har den försäkrade avlidit mindre än fem år före den tidpunkt då försäkringen annars skulle ha upphört, får dock sådan efterlevandepension som nyss sagts upphöra vid sistnämnda tidpunkt. Efterlevandepension till barn, som avses i föregående stycke 2., skall upphöra senast när barnet fyller 20 år. Är barnet varaktigt oförmögen till arbete, får pension utgå så länge barnet lever. Har försäkring avseende efterlevandepension till barn tagits på sådan persons liv som avses i föregående stycke 1., skall pensionen upphöra senast när barnet fyller 16 år.

Som efterlevandepension anses även pension som — om försäkrad eller efterlevande make avlider innan ålders- eller efterlevandepension har utgått under viss i försäkringsavtalet angiven minsta tid — skall utgå under återstoden av denna tid (försörjningsränta). En förutsättning för detta är dock att försörjningsräntan skall kunna utgå endast till person som avses i nionde stycket. Vidare förutsätts

a) att försörjningsräntan är förenad med livsvarig ålderspension eller med sådan livsvarig efterlevandepension till make, som skall börja utgå omedelbart efter den försäkrades död, samt att försörjningsräntans årsbelopp inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp eller, om försörjningsräntan utgår från en försäkring enligt lagen (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning med ett be-

b) att försörjningsräntan skall utgå under högst tjugo år, dock med den inskränkningen att, då räntan är förenad med livsvarig ålderspension, räntan inte får utgå längre än till den tidpunkt, då den försäkrade skulle ha fyllt 90 år, och inte heller, vid pensionsålder över 70 år, under längre tid än som motsvarar skillnaden mellan 90 år och pensionsåldern,

c) att premier för försörjningsräntan och den med denna förenade livsvariga pensionen skall erläggas under tid, som inte med mera än fem år understiger den tid under vilken försörjningsräntan enligt avtalet längst skall utgå, samt att inte vid utgången av något kalenderår under förstnämnda tid det sammanlagda beloppet av erlagda premier överstiger det belopp, som vid samma tidpunkt skulle ha erlagts, om premiebetalningen jämnt fördelats på tid, som med fem år understiger den tid under vilken försörjningsräntan längst skall utgå.

Vid tillämpningen av bestämmelserna under a) i nästföregående stycke skall efterlevandepension anses såsom livsvarig, även om pension skall upphöra vid omgifte.

Som förmånstagare till försäkring avseende efterlevandepension får endast insättas person till vilken efterlevandepension kan utgå enligt nionde och tionde styckena eller, vid försörjningsränta, person som anges i nionde stycket.

Försäkringsvillkor, som med hänsyn till bestämmelserna i denna lag är avgörande för frågan huruvida försäkringen är att anse som pensionsförsäkring, skall tas in i försäkringsavtalet. Detta skall dessutom innehålla villkor att försäkringen inte får pantsättas eller belånas och inte heller ändras på sådant sätt att den inte längre uppfyller de föreskrifter, som anges för pensionsförsäkring i denna lag, eller i andra fall än nedan föreskrivs överlåtas eller återköpas. Avtalet får inte innehålla villkor som är oförenligt med bestämmelserna om pensionsförsäkring i denna lag.

Under den försäkrades livstid får pensionsförsäkring endast överlåtas

1. till följd av anställningsförhållande, därvid försäkringen före eller efter överlåtelsen skall ha karaktär av tjänstepensionsförsäkring,
2. på grund av utmätning liksom vid ackord eller konkurs eller

lopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar, årsbeloppet inte överstiger ett belopp motsvarande värdet av de fondandelar som gäller för den livsvariga pensionen eller inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp.

b) att försörjningsräntan skall utgå under högst tjugo år, dock med den inskränkningen att, då räntan är förenad med livsvarig ålderspension, räntan inte får utgå längre än till den tidpunkt, då den försäkrade skulle ha fyllt 90 år, och inte heller, vid pensionsålder över 70 år, under längre tid än som motsvarar skillnaden mellan 90 år och pensionsåldern,

c) att premier för försörjningsräntan och den med denna förenade livsvariga pensionen skall erläggas under tid, som inte med mera än fem år understiger den tid under vilken försörjningsräntan enligt avtalet längst skall utgå, samt att inte vid utgången av något kalenderår under förstnämnda tid det sammanlagda beloppet av erlagda premier överstiger det belopp, som vid samma tidpunkt skulle ha erlagts, om premiebetalningen jämnt fördelats på tid, som med fem år understiger den tid under vilken försörjningsräntan längst skall utgå.

3. genom bodelning.

Ny ägare till pensionsförsäkring skall omedelbart underrätta försäkringsgivaren om förvärvet av försäkringen. Återköp av pensionsförsäkring får utan hinder av bestämmelserna i denna lag ske, om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst 10 000 kronor eller om särskilda skäl föreligger och riksskatteverket på särskild ansökan medger det. Bestämmelserna i lagen hindrar inte heller återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken av försäkringstagarens tillgodohavande.

Om särskilda skäl föreligger, kan riksskatteverket efter ansökan förklara att försäkring som har meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse skall anses som pensionsförsäkring. Sådan förklaring får meddelas endast under förutsättning att villkoren för försäkringen i huvudsak står i överensstämmelse med bestämmelserna i denna anvisningspunkt om pensionsförsäkring. Har riksskatteverket meddelat förklaring som här avses kan försäkringen inte övergå till kapitalförsäkring.

Med kapitalförsäkring förstås annan livförsäkring än pensionsförsäkring. Till kapitalförsäkring hänförs mot statens grupplivförsäkring svarande förmån från kommun, även om förmånen inte utgår på grund av försäkring.

Försäkring som enligt denna lag är att hänföra till pensionsförsäkring får anses såsom kapitalförsäkring, om förbehåll härom intagits i avtalet vid dess ingående.

Premiebefrielseförsäkring skall anses tillhöra samma slag av försäkring som huvudförsäkringen.

För att sjuk- eller olycksfallsförsäkring skall anses ha tagits i samband med tjänst fordras, att premier för försäkringen skall betalas av arbetsgivaren. Vidare fordras att anmälan görs till försäkringsantalten om att försäkringen har tagits i samband med tjänst.

Till livränta räknas även höjning av livräntan och sådant tillägg till denna som skall utgå under livräntans fortsatta bestånd.

Mot beslut, som riksskatteverket meddelat i ärendet enligt denna anvisningspunkt, får talan inte föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982:713) dels att 7 kap. 12 och 13 §§ samt 14 kap. 25 § skall upphöra att gälla, dels att 1 kap. 5 §, 7 kap. 4, 9, 10 och 11 §§ samt 14 kap. 6, 7, 13, 21, 24, och 26—28 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 7 kap. 9 a och 10 a §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 kap.

5 §

Bestämmelserna om livförsäkring gäller också i fråga om personförsäkringar av annat slag. De behöver dock inte tillämpas för sådana personförsäkringar som har meddelats antingen för en tid av längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för längst fem år i sänder.

Ersättning, som utges i form av livränta eller sjukränta, tillhör endera livförsäkring eller annan försäkring beroende på vilket av dessa slag av försäkringar som har meddelats. Har en sådan ränta inköpts i ett livförsäkringsbolag, skall den dock i detta bolag höra till livförsäkring.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 2 kap. 3 och 4 §§, 7 kap. 9 och 11 §§, 8 kap. 18 §, 14 kap. 25—28 §§ samt 19 kap. 3 och 4 §§.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 2 kap. 3 och 4 §§, 7 kap. 9, 9 a, 10 a och 11 §§, 8 kap. 18 §, 14 kap. 7, 21, 24 a och 26—28 §§ samt 19 kap. 3 och 4 §§.

7 kap.

4 §

Om det på grund av ändrade förhållanden krävs en väsentlig ökning av premiereserven för redan tecknade livförsäkringar, får särskilda premiereservgrunder (övergångsgrunder) stadfästas för en bestämd tid.

Har bolaget tillfälligt lidit avsevärd förlust till följd av att tillgångarna sjunkit i värde eller dödligheten överstigit vad som har antagits i grunderna eller genom andra liknande omständigheter, får övergångsgrunder dessutom stadfästas, om det inte finns anledning att anta att bolaget skall råka på obestånd och om grunderna kan anses främja försäkringstagarnas intresse.

I övergångsgrunderna får, utan hinder av bestämmelserna i 3 § om premiereservgrunder, föreskrivas att vid beräkning av premiereserven det förväntade kapitalvärdet av bolagets framtida utgifter skall minskas med kapitalvärdet av den vinst som väntas uppkomma i rörelsen under den tid övergångsgrunderna gäller.

Utan synnerliga skäl får övergångsgrunder inte gälla under längre sammanhängande tid än tio år.

För stadfästelse av övergångsgrunderna gäller 2 kap. 4 §. Som villkor för stadfästelsen får föreskrivas att bolaget skall på det sätt som anges i 11 § detta kapitel sätta även

För stadfästelse av övergångsgrunder gäller 2 kap. 4 §. Som villkor för stadfästelsen får bestämmas att bolaget i det register som anges i 10 a § skall införa även andra till-

andra värdehandlingar än dem som avses där i särskilt förvar.

gångar än dem som avses där.

9 §¹

Ett belopp motsvarande försäkringstekniska skulder för livförsäkringar skall alltid redovisas i följande slag av värdehandlingar

Ett belopp motsvarande försäkringstekniska skulder för livförsäkringar skall alltid redovisas i följande slag av tillgångar

1. obligationer eller andra skuldförbindelser som utfärdats eller garanterats av staten,

2. obligationer, som utfärdats av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan, Skeppsfartens sekundärlånekassa, Nordiska investeringsbanken eller av ett kreditaktiebolag, eller andra av nu angivna kreditinstitut utfärdade skuldförbindelser, med undantag av sådana för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis),

3. obligationer, utfärdade eller garanterade av ett svenskt bankaktiebolag, en svensk sparbank eller en central föreningsbank, eller av ett sådant bankinstitut eller av riksbanken utfärdade andra fordringsbevis, med undantag av förlagsbevis,

4. obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av en svensk kommun,

5. av ett svenskt näringsföretag utfärdade obligationer som offentligen utbjudits av ett svenskt bankaktiebolag, Sveriges investeringsbank aktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

6. skuldförbindelser för vilka bolaget äger säkerhet genom

panträtt i en jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastighet inom 70 procent av fastighetens uppskattade värde eller, om pantvärde har fastställts för fastigheten enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet, inom 75 procent av pantvärdet,

panträtt i tomträtt, till vilken hör en byggnad som är avsedd för bostads-, kontors- eller affärsändamål, inom 70 procent av det uppskattade värdet av byggnaden eller någon annan egendom som hör till tomträtten eller, om pantvärde har fastställts för egendomen enligt nämnda bestämmelser, inom 75 procent av pantvärdet, allt med den ytterligare begränsning som försäkringsinspektionen föreskriver med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller någon annan omständighet eller

panträtt i en fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i en tomträtt till vilken hör byggnad som helt eller delvis är inrättad för sådan verksamhet, inom 60 procent av det uppskattade värdet av egendomen, såvitt avser tomträtt med den ytterligare begränsning försäkringsinspektionen föreskriver med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller någon annan omständighet,

varvid dock en förutsättning för att panträtt i fastigheten eller tomträtten skall godkännas — utom i fråga om sådant lån till en svensk kommun för vilket försäkringsinspektionen har medgett undantag — är att tillhörande byggnader skall vara brandförsäkrade i försäkringsbolag som avses i denna lag eller i utländskt försäkringsföretag med rätt att driva försäkringsrörelse här i landet,

¹ Senaste lydelse 1987:643.

7. inhemska eller utländska värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuder kan anses jämförliga med några av de under 1–6 nämnda, varvid dock värdehandlingar, som enligt sin lydelse skall inlösas i främmande valuta, får användas för redovisning endast i den mån de motsvarar försäkringstekniska skulder för egen räkning för försäkringar i samma valuta.

eller också i följande tillgångar av annan art

8. lån mot säkerhet i bolagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet,

9. värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av de livförsäkringar som har övertagits i form av återförsäkring, i den mån ansvarigheten överstiger värdet av reservdeposition som har ställts av återförsäkringsgivare hos det avgivande bolaget, varvid dock värdet av utländskt försäkringsföretags ansvarighet inte får användas till redovisning av försäkringstekniska skulder i större omfattning än vad försäkringsinspektionen medger med hänsyn till försäkringstagarnas säkerhet.

7. inhemska eller utländska värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuder kan anses jämförliga med några av de under 1–6 nämnda, varvid dock värdehandlingar, som enligt sin lydelse skall inlösas i främmande valuta, får användas för redovisning endast i den mån de motsvarar försäkringstekniska skulder för egen räkning för försäkringar i samma valuta,

9. värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av de livförsäkringar som har övertagits i form av återförsäkring, i den mån ansvarigheten överstiger värdet av reservdeposition som har ställts av återförsäkringsgivare hos det avgivande bolaget, varvid dock värdet av utländskt försäkringsföretags ansvarighet inte får användas till redovisning av försäkringstekniska skulder i större omfattning än vad försäkringsinspektionen medger med hänsyn till försäkringstagarnas säkerhet,

10. försäkringsbolagets egna fastigheter och tomträtter,

11. aktier i dotterbolag, som har till ändamål att äga fastigheter eller tomträtter (fastighetsbolag),

12. medel på konto i bank.

Om ett försäkringsbolag har hållit kvar tillgångar som motsvarar en avgiven livåterförsäkring, får återförsäkringsgivaren använda sin fordran hos det avgivande bolaget för redovisning av försäkringstekniska skulder för den mottagna livåterförsäkringen.

Med det uppskattade värdet avses det värde som försäkringsbolaget bestämt på grundval av en särskild värdering.

Utan hinder av första stycket får ett belopp motsvarande högst 20 procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning redovisas i andra värdehandlingar än som avses i första stycket 1–7, dock inte i aktier.

Utan hinder av första stycket får ett belopp motsvarande högst 20 procent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning redovisas i andra tillgångar än som avses i första stycket, dock inte aktier.

Med försäkringstekniska skulder för egen räkning förstås den del av

dessas skulder som överstiger värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

9 a §

Vid redovisning enligt 9 § av försäkringstekniska skulder skall tillgångarna värderas enligt värderingsreglerna i 11 kap. För de tillgångar som nämns i 9 § första stycket 10 och 11 gäller dock bestämmelserna i andra – femte styckena.

Tillgångar som nämns i 9 § första stycket 10 får redovisas till högst det procenttal av uppskattat värde eller fastställt pantvärde som anges i 9 § första stycket 6 och endast i den utsträckning fastigheterna och tomt- rätterna inte utnyttjats för pantsätt- ning. För tomt- rätter får försäkrings- inspektionen bestämma ytterligare begränsningar enligt vad som sägs i 9 § första stycket 6.

Aktier enligt 9 § första stycket 11 skall redovisas till det lägsta av det uppskattade värdet av aktierna och det värde som skulle ha fastställts för bolagets fastigheter och tomt- rätter enligt andra stycket. Om försäk- ringsbolaget inte äger samtliga ak- tier i fastighetsbolaget, beaktas här- vid endast så stor del av fastigheter- nas värde som svarar mot aktieinne- havet. Om fastighetsbolaget äger fastigheter och tomt- rätter såväl i Sverige som i utlandet, beaktas en- dast de i Sverige belägna fastighe- terna och tomt- rätterna.

Med det uppskattade värdet avses det värde som försäkringsbolaget bestämt på grundval av en särskild värdering.

Som villkor för att tillgångar en- ligt 9 § första stycket 10 och 11 skall få redovisas till täckande av försäk- ringstekniska skulder gäller att till fastigheter och tomt- rätter hörande byggnader är brandförsäkrade i ett försäkringsbolag som avses i denna lag eller i ett utländskt försäkrings- företag med rätt att driva försäk- ringsrörelse i Sverige.

10 §²

Om ett försäkringsbolag för längre tid än tio år meddelar försäkringar av annat slag än personförsäkringar, skall i fråga om redovisning av premiereserv för sådana försäkringar bestämmelserna i 9 § första stycket 1–7 och 9 samt andra och fjärde styckena tillämpas.

Om ett försäkringsbolag för längre tid än tio år meddelar försäkringar av annat slag än personförsäkringar, skall i fråga om redovisning av premiereserv för sådana försäkringar bestämmelserna i 9 § första stycket 1–7 och 9–12, andra och fjärde styckena samt 9 a § tillämpas.

10 a §

Ett försäkringsbolag skall föra ett register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som motsvarar försäkringstekniska skulder enligt 9 § och premiereserv enligt 10 §. Tillgångarna skall finnas här i landet.

Om en tillgång, som antecknats i registret, har upplåtits med sådan rätt att dess fulla värde inte kan utnyttjas till täckning av försäkringstekniska skulder enligt 9 § eller premiereserv enligt 10 §, skall detta antecknas i registret.

Styrelsen och verkställande direktören skall se till att det till försäkringsinspektionen sänds in dels beräkningar av försäkringstekniska skulder respektive premiereserv, dels kopior av registret.

11 §³

De värdehandlingar som avses i 9 och 10 §§ skall förvaras avskilda från bolagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar.

Försäkringsinspektionen får dock på framställning av bolaget medge att värdehandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen bestämmer, sätts i särskilt förvar hos Penningmarknads-Centralen PmC Aktiebolag. Försäkringsinspektionen skall förordna ett ombud som skall övervaka att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på föreskri-

Försäkringstagarnas förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) omfattar de tillgångar som i enlighet med föreskrifterna i 9 och 9 a §§ finns upptagna i det register som anges i 10 a §, när bolaget försätts i konkurs eller utmätning äger rum.

Förmånsrätten följer med fordran som grundas på avtal om

1. livförsäkring,
2. försäkring som inte är personförsäkring, om den meddelas för längre tid än tio år, eller
3. återförsäkring avseende sådan försäkring som avses i 1 och 2.

² Senaste lydelse 1982:1086.

³ Senaste lydelse 1986:406.

vet sätt. Förvaras värdehandlingar na under lås hos försäkringsbolaget skall till ett av låsen endast ombudet inneha nyckel. Förvaras de på ett annat sätt skall de inte vara åtkomliga för bolaget utan ombudets medverkan. I värdehandlingarna har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att bolaget skall fullgöra sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Styrelsen och verkställande direktören skall se till att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på det sätt som föreskrivs i första stycket. Vid fastställande av beloppet skall värderingsreglerna i 11 kap. 7 § iakttas. Har värdehandlingar satts i förvar till högre värde än som erfordras har styrelsen eller verkställande direktören rätt att få ut handlingar motsvarande överskottet. Styrelsen eller verkställande direktören har dessutom, för att kunna betala förfallna försäkrings- eller återbäringsbelopp, för vilka avsättning har skett, rätt att få ut handlingar till motsvarande värde. En värdehandling får på styrelsens eller verkställande direktörens begäran bytas ut mot en annan handling av motsvarande värde.

Behöver bolaget tillgång till en värdehandling, som har satts i särskilt förvar, för att kunna bevaka sin rätt på grund av handlingen eller för något annat liknande ändamål, skall ombudet mot kvitto lämna ut handlingen till behörig förträdare för bolaget. Styrelsen och verkställande direktören är skyldiga att inom skälig tid återställa handlingen eller avlämna annan handling av motsvarande värde.

Fordran enligt 1 eller 2 har företräde framför fordran enligt 3.

14 kap. 6 §

Bolagsstämman eller den domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att dessutom en eller flera likvi-

Bolagsstämman eller den domstol, som fattar beslut att bolaget skall träda i likvidation, skall samtidigt utse en eller flera likvidatorer. I bolagsordningen kan föreskrivas att dessutom en eller flera likvi-

datorer skall tillsättas på något annat sätt. Likvidatorerna träder i styrelsens och verkställande direktörens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen *med den inskränkning som följer av bestämmelserna om särskild administration enligt 25–28 §§ detta kapitel.*

datorer skall tillsättas på något annat sätt. Likvidatorerna träder i styrelsens och verkställande direktörens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

Saknar ett försäkringsbolag som trätt i likvidation, till registret anmälda behöriga likvidatorer, skall rätten förordna en eller flera likvidatorer efter anmälan av försäkringsinspektionen eller på ansökan av aktieägare, delägare eller röstberättigad som inte är delägare eller borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan förträda bolaget.

Likvidatorerna skall genast anmäla likvidationsbeslutet för registrering.

7 §

Försäkringsinspektionen skall om det behövs förordna en likvidator att tillsammans med de övriga likvidatorerna genomföra likvidationen. Förordnas en likvidator av inspektionen, skall bolagets firma tecknas av denne i förening med annan som äger teckna firman.

Försäkringsinspektionen skall om det behövs förordna en likvidator att tillsammans med de övriga likvidatorerna genomföra likvidationen. *När ett livförsäkringsbolag trätt i likvidation, skall en sådan likvidator förordnas.* Förordnas en likvidator av inspektionen, skall bolagets firma tecknas av denne i förening med annan som äger teckna firman.

Bestämmelserna i denna lag om likvidator skall tillämpas på den likvidator som har utsetts av försäkringsinspektionen. Sådan likvidator får endast entledigas av inspektionen. Ersättare får inte förordnas av rätten.

En likvidator som har förordnats av försäkringsinspektionen har rätt till arvode av bolaget. Arvodets storlek bestäms av inspektionen.

13 §

Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie bolagsstämman för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 9 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 samt 11 kap. 11 § tredje—sjunde styckena, 12 och 13 §§ inte tillämpas.

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post. I försäkringsaktiebolag tas aktiekapitalet upp inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

De tillgångar som skall tas om hand av försäkringsinspektionen enligt 25–28 §§ detta kapitel skall redovisas med det värde som försäkringsinspektionen bestämmer. Övriga tillgångar får inte tas upp till ett högre värde än de beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt

Tillgångarna får inte tas upp till ett högre värde än de beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från

högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

21 §⁴

När ett försäkringsbolag är i konkurs kan försäkringsinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1987:672).

När ett försäkringsbolag är i konkurs kan försäkringsinspektionen förordna ett allmänt ombud. *När ett livförsäkringsbolag försätts i konkurs, skall ett sådant ombud förordnas.* Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1987:672).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 7 kap. 5 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av boets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Om arvode till det allmänna ombudet gäller bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare.

24 §

Om ett försäkringsbolag, som meddelar annan försäkring än personförsäkring och meddelar sådan försäkring för längre tid än tio år, har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall försäkringsinspektionen utse ett ombud som på försäkringstagarnas vägnar skall iaktta och bevaka den panträtt, som försäkringstagarna har enligt 7 kap. 11 §. Ombudet skall se till att varje försäkringstagare har panträtt i de pantsatta värdehandlingarna i förhållande till den andel i premiereserven som belöper på hans försäkring.

Ett ombud enligt 21 § första stycket skall se till att försäkringstagarna kommer i åtnjutande av den förmanrätt som följer med försäkringsavtalen.

Ombudet har rätt till arvode av bolaget. Arvodets storlek bestäms av försäkringsinspektionen.

⁴ Senaste lydelse 1987:689.

26 §

Sedan de i 25 § föreskrivna åtgärderna vidtagits skall försäkringsinspektionen inleda underhandlingar med svenska försäkringsbolag som kan vara villiga att överta de försäkringar som hör till administrationsboet.

Finner försäkringsinspektionen att något av de anbud, som har inkommit till följd av underhandlingarna, bör antas, skall inspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt kungöra anbudets innehåll och en jämförande redogörelse för anbudet med förläggande för försäkringstagarna att inom en bestämd tid, minst en månad efter kungörelsens utfärdande, hos inspektionen anmäla om de har något att erinra mot anbudet.

Sedan anmälningstiden gått till ända, skall försäkringsinspektionen med ett eget utlåtande överlämna ärendet till regeringens avgörande.

Om registrering av beslut, varigenom regeringen godkänt ett av anbudet, förordnar regeringen. När registrering har skett, skall administrationsboet anses löst från sina förpliktelser på grund av de överlåtna försäkringarna. För dessa förpliktelser svarar i stället det övertagande bolaget.

Sedan regeringen godkänt ett av anbudet, åligger det styrelsen och verkställande direktören i det övertagande bolaget att underrätta alla försäkringstagare, vilkas försäkringar omfattas av överlåtelsen, på det sätt försäkringsinspektionen finner ändamålsenligt. Förutsätter överlåtelsen nedsättning av försäkrings- eller återbäringsbelopp eller skall efter överlåtelsen andra villkor gälla för försäkringarna, skall även dessa förhållanden meddelas försäkringstagarna.

När ett livförsäkringsbolag har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, skall beståndet av livförsäkringar om möjligt överlåtas till ett eller flera andra försäkringsbolag. Ett avtal om överlåtelse skall godkännas av försäkringsinspektionen för att bli giltigt.

Om inspektionen anser att ett avtal skall godkännas, skall inspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt kungöra avtalets innehåll. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för försäkringstagarna att inom en bestämd tid, minst en månad efter kungörelsens utfärdande, hos inspektionen anmäla om de har något att invända mot avtalet. Även den som inte är försäkringstagare men som har förvärvat rätt på grund av en försäkring skall få möjlighet att framföra invändningar.

Ett beslut om godkännande av ett avtal skall inspektionen genast registrera. När registrering sker, övergår ansvaret för det överlåtna försäkringsbeståndet på det övertagande bolaget. Styrelsen och verkställande direktören i detta bolag skall underrätta försäkringstagarna och dem som förvärvat rätt på grund av en försäkring om överlåtelsen och de eventuella ändringar i villkoren som överlåtelsen medför.

Försäkringsinspektionen bestämmer på vilket sätt underrättelsen skall ske.

27 §

Om inte *hela* försäkringsbeståndet har överlåtits inom två år från det administrationen inträdde, skall försäkringsinspektionen anmäla förhållandet för regeringen.

Om försäkringsinspektionen gjort en sådan anmälan, förordnar regeringen att administrationen skall fortsätta eller att administrationsboet skall avvecklas genom fördelning av tillgångarna. I det senare fallet meddelar regeringen även de föreskrifter som behövs för avvecklingen och fördelningen.

Om inte försäkringsbeståndet har överlåtits inom ett år från likvidations- eller konkursbeslutet, får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna.

Över avvecklingen och fördelningen skall upprättas en plan, som skall godkännas av försäkringsinspektionen.

28 §

Av de livförsäkrings- och återbäringsbelopp, som förfallit till betalning innan bolaget trätt i likvidation eller vid konkurs innan beslut om konkurs meddelats, skall så mycket betalas ut som skulle ha betalats om likvidationen eller konkursen inte inträffat.

Av livförsäkrings- eller återbäringsbelopp, som förfaller till betalning under administrationstiden får innan administrationen avslutas endast betalas ut så mycket som försäkringsinspektionen anser kunna utbetalas utan att övriga livförsäkringstagares rätt försämrats. Vad som nu har sagts skall även tillämpas i fråga om återköp av försäkringar eller belåning av försäkringsbrev hos bolaget. Skulle det efteråt visa sig att ett för stort belopp har utbetalats, skall återbetalning inte ske.

Av livförsäkrings- eller återbäringsbelopp, som förfaller till betalning efter det att bolaget trätt i likvidation eller försatts i konkurs får endast betalas ut så mycket att övriga livförsäkringstagares rätt inte försämrats. Vad som nu har sagts skall även tillämpas i fråga om återköp av försäkringar eller belåning av försäkringsbrev hos bolaget. Skulle det efteråt visa sig att ett för stort belopp har utbetalats, skall återbetalning inte ske.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser tillämpas dock om likvidations- eller konkursförfarande har inletts före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs att 2, 6, 10, 12, 13, 15, 15 a, 16, 25 b, 28 och 32 §§ lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §²

Utländskt försäkringsföretag får här i riket driva livförsäkringsrörelse, endast om företaget i sitt hemland med laga rätt driver sådan rörelse, samt annan försäkringsrörelse, endast om företaget i hemlandet med laga rätt driver rörelse avseende något slag av försäkring, annan än livförsäkring.

Utländskt försäkringsföretag här i riket får inte med direkt livförsäkringsrörelse förena försäkringsrörelse som avser annat än personförsäkring.

Bestämmelserna i denna lag om livförsäkring gäller också i fråga om personförsäkringar av annat slag. De behöver dock inte tillämpas för sådana personförsäkringar som har meddelats antingen för en tid av längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för längst fem år i sänder.

Ersättning, som utges i form av livränta eller sjukränta, tillhör endera livförsäkring eller annan försäkring beroende på vilket av dessa slag av försäkringar som har meddelats. Har en sådan ränta inköpts i ett livförsäkringsbolag, skall den dock i detta bolag höra till livförsäkring.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 6 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § första stycket, 10–15 samt 17, 24 och 28 §§ i tillämpliga delar.

För sådan livränta eller sjukränta som tillhör annan försäkring än livförsäkring gäller de särskilda bestämmelserna om livförsäkring i 6 § fjärde stycket, 7 § tredje stycket, 9 § första stycket, 10–15 samt 17, 24 och 28 §§ i tillämpliga delar.

6 §³

Ansökan om koncession görs hos regeringen. I ansökningen skall anges den försäkringsgren, som rörelsen skall avse. Ansökningen skall inlämnas till försäkringsinspektionen och vara åtföljd av:

1. handlingar som styrker generalagentens behörighet enligt 4 §;
2. det för företaget gällande reglementet;
3. bevis att företaget i sitt hemland driver försäkringsrörelse enligt 2 § första stycket jämte behörigen styrkt uppgift om den tid detta ägt rum samt om anmärkningar, som av myndigheterna i företagets hemland under de sista tre åren kan ha framställts mot företagets verksamhet, och dessutom företagets årsredovisningar och revisionsberättelser för den tid företaget varit i verksamhet, dock längst för de tio sista åren;
4. behörig fullmakt för generalagenten att på företagets vägnar här i riket driva försäkringsrörelsen samt att ta emot stämning och själv eller genom annan tala och svara i alla rättsförhållanden som har samband med försäkringsrörelsen;

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1982:1083.

² Senaste lydelse 1984:1116.

³ Senaste lydelse 1984:1116.

5. bevis att företaget *för de ändamål som anges i 16 § samt* på det sätt och under de villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i bankinstitut har deponerat värdehandlingar, *som inspektionen godtagit*, till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;

5. bevis att företaget på det sätt och under de villkor, som försäkringsinspektionen godkänner, i bankinstitut har deponerat värdehandlingar till ett värde som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde då ansökningen lämnades in;

6. en plan för den tilltänkta verksamheten.

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. *Försäkringsinspektionen får bestämma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.*

Deponering enligt första stycket 5 skall ske särskilt för livförsäkring och särskilt för annan försäkring. *Deponeringen skall ske i värdehandlingar, som försäkringsinspektionen godtagit. Inspektionen får bestämma att deponeringen får ske med det lägre belopp som inspektionen med hänsyn till rörelsens omfattning och beskaffenhet anser skäligt. Sådant beslut får inspektionen återkalla om det finns skäl till det.*

Om rörelsen skall avse livförsäkring, skall enligt 11 § upprättas särskilda grunder för verksamheten. Grunderna, som skall bifogas ansökningen om koncession, skall underställas regeringen för stadfästelse.

10 §⁴

Det åligger generalagenten att för varje räkenskapsår enligt formulär, som fastställs av försäkringsinspektionen, upprätta redogörelse för företags verksamhet inom riket.

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid samma tidpunkt beräknade värdet av företags ansvarighet på grund av

För livförsäkringsverksamhet skall redogörelsen enligt första stycket innehålla bevis om att värdet av den av företaget gjorda depositionen enligt 6 § första stycket 5 motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång. *För den ytterligare deposition, utöver vad som föreskrivs i 6 § första stycket 5, som denna bestämmelse kan ge upphov till gäller bestämmelserna i 6 § tredje stycket.*

1. löpande försäkringar (premiere-serv),
2. försäkringsersättningar för in-

I redogörelsen skall, under beteckningen försäkringstekniska skulder, som skuld tas upp det vid

⁴ Senaste lydelse 1984:1116.

träffade försäkringsfall (ersättningsreserv),

3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),

4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och

5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning. *

samma tidpunkt beräknade värdet av företagets ansvarighet på grund av

1. löpande försäkringar (premiärserv),

2. försäkringssättningar för inträffade försäkringsfall (ersättningsreserv),

3. utgifterna för reglering av inträffade försäkringsfall (skadebehandlingsreserv),

4. sådan tilldelad återbäring inom livförsäkringsrörelsen som inte har förfallit till betalning och

5. sådan tilldelad återbäring inom annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse som inte har förfallit till betalning.

12 §⁵

Med avseende på de i 11 § under 1–4 *omförmälda* grunderna skall vad i 7 kap. 3 §, 4 § första-fjärde styckena samt 5–7 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) stadgas äga motsvarande tillämpning. Beträffande övergångsgrunder enligt 7 kap. 4 § första-fjärde styckena nämnda lag gäller vad i 9 § här ovan är i fråga om ändring av grunder stadgat om stadfästelse och kungörande därav. *Såsom villkor för stadfästelse å övergångsgrunder må föreskrivas, att företaget skall på sätt i 15 § sägs sätta jämväl andra värdehandlingar, än där avses, i särskilt förvar.*

Med avseende på de i 11 § under 1–4 *angivna* grunderna skall vad i 7 kap. 3 §, 4 § första-fjärde styckena samt 5–7 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) stadgas äga motsvarande tillämpning. Beträffande övergångsgrunder enligt 7 kap. 4 § första-fjärde styckena nämnda lag gäller vad i 9 § här ovan är i fråga om ändring av grunder stadgat om stadfästelse och kungörande därav. *Som villkor för stadfästelse av övergångsgrunder får bestämmas, att företaget skall införa tillgångar utöver vad som motsvarar de försäkringstekniska skulderna i det register som avses i 15 §.*

13 §⁶

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana *värdehandlingar* som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1–7 försäkringsrörelselagen (1982:713), *eller i lån mot säkerhet i företagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet* eller, i den mån försäkringsinspektionen

Tillgångar motsvarande värdet av de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring skall vid varje tidpunkt redovisas i sådana *tillgångar* som anges i 7 kap. 9 § första stycket 1–8 och 10–12 försäkringsrörelselagen (1982:713) eller, i den mån försäkringsinspektionen medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund

⁵ Senaste lydelse 1982:1083.

⁶ Senaste lydelse 1984:1116.

medger det, värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet på grund av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§ under förutsättning att deponeringen till den delen består av sådana värdehandlingar som avses i första stycket *samt förvaras åtskild från deponeringen i övrigt*.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjugoprocent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

Med de försäkringstekniska skulderna för egen räkning förstås den del av de försäkringstekniska skulderna, som icke motsvarar värdet av återförsäkringsgivarnas ansvarighet.

av livförsäkringar, som har övertagits i återförsäkring.

I de tillgångar som skall motsvara värdet av de försäkringstekniska skulderna får räknas in 90 procent av deponeringen enligt 6 och 10 §§ under förutsättning att deponeringen till den delen består av sådana *tillgångar* som avses i första stycket.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, motsvarande högst tjugoprocent av de försäkringstekniska skulderna för egen räkning, redovisas i andra *tillgångar* än sådana som nämns i första stycket, dock inte i aktier.

Vid redovisningen av de försäkringstekniska skulderna gäller bestämmelserna i 7 kap. 9 a § försäkringsrörelselagen (1982:713).

15 §⁷

De värdehandlingar, i vilka försäkringstekniska skulder helt eller delvis redovisas och som inte är deponerade enligt 6 eller 10 §, skall förvaras här i riket avskilda från företagets övriga tillgångar och under minst två lås med olika nycklar. Försäkringsinspektionen får dock på framställning av företaget medge att värderingshandlingarna i stället, på det sätt och under de villkor som inspektionen bestämmer, sätts i särskilt förvar i bankinstitut eller hos PenningmarknadsCentralen PmC Aktiebolag. Försäkringsinspektionen skall förordna ett ombud som skall övervaka att värdehandlingar till erforderligt belopp alltid förvaras avskilda på föreskrivet sätt. Förvaras värdehandlingarna under lås hos företaget skall till ett av låsen

Generalagenten skall föra ett register som vid varje tidpunkt utvisar de tillgångar som motsvarar de försäkringstekniska skulderna enligt 13 §. Tillgångarna skall finnas här i landet.

Om en tillgång, som antecknats i registret, har upplåtits med sådan rätt att dess fulla värde inte kan utnyttjas till täckning av försäkringstekniska skulder enligt 13 §, skall detta antecknas i registret.

Försäkringstagarnas förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979) omfattar de tillgångar som i enlighet med föreskrifterna i 13 § finns upptagna i registret, när företaget försätts i konkurs eller utmätning äger rum. Förmånsrätten följer med fordran som grundas på avtal om livförsäkring eller på avtal

⁷ Senaste lydelse 1986:405.

endast ombudet inneha nyckel. Förvaras de på ett annat sätt skall de inte vara åtkomliga för företaget utan ombudets medverkan. I värdehandlingarna och i de värdehandlingar som avses i 13 § andra stycket har försäkringstagarna panträtt som i handpant till säkerhet för att företaget fullgör sina förpliktelser enligt försäkringsavtalen.

Generalagenten skall se till att det alltid finns värdehandlingar till erforderligt belopp i förvar enligt första stycket.

Om en värdehandling som har satts i förvar skall tas ut eller bytas, skall bestämmelserna i 7 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713) tillämpas. Vad som där sägs om styrelse, verkställande direktör och behörig företrädare för bolag skall avse generalagent eller ombud, som enligt 27 § har utsetts av företaget.

Om en generalagent eller ett ombud, som ett företag har utsett enligt 27 §, inte fullgör vad som åligger honom enligt denna paragraf, skall det av försäkringsinspektionen förordnade ombudet genast göra anmälan om detta till inspektionen.

15 a §⁸

För försäkring av annat slag än sådan personförsäkring, beträffande vilken rörelsen drivs med tillämpning av de särskilda bestämmelserna om livförsäkring, skall depositionen enligt 6 § första stycket 5 inom åtta månader efter utgången av varje räkenskapsår uppgå till ett belopp som motsvarar 300 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid räkenskapsårets utgång.

Om bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret överstiger depositionen enligt första stycket, skall depositionen uppgå till ett belopp som motsvarar bruttopremieinkomsten under räkenskapsåret.

För den ytterligare deposition, utöver vad som föreskrivs i 6 § första stycket 5, som första och andra styckena kan ge upphov till gäller bestämmelserna i 6 § tredje stycket.

Överstiger det sammanlagda beloppet av vad ett försäkringsföretag har deponerat väsentligt den premieinkomst som anges i andra stycket, får försäkringsinspektionen medge företaget att få ut det överskjutande beloppet i den mån detta inte hänför sig till en deposition enligt första stycket.

⁸ Senaste lydelse 1984:1116.

16 §⁹

Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ deponerat i bankinstitut och som inte är pantsatta enligt 15 § andra stycket får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av ett företags livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

Tillgångar som ett utländskt försäkringsföretag enligt 6, 10 och 15 a §§ deponerat i bankinstitut och som inte avsatts till täckande av försäkringstekniska skulder enligt 13 § får användas endast till betalning dels av fordringar på grund av försäkringsavtal, som tillhör företagets rörelse här i riket, dels av böter, viten, avgifter och ersättningar som i anledning av denna rörelse kan åläggas företaget, generalagenten eller av företaget utsett ombud som avses i 27 §, dels ock, i händelse av särskild administration av ett företags livförsäkringsrörelse här i riket, av administrationsboets fordran hos företaget.

25 b §¹⁰

Om det kan antas att någon driver sådan verksamhet att denna lag är tillämplig, får försäkringsinspektionen förelägga denne att till inspektionen lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Om försäkringsinspektionen finner att någon driver försäkringsrörelse utan erforderlig koncession, skall inspektionen förelägga denne att inom viss tid ansöka om koncession eller vidta de ändringar i verksamheten som inspektionen anger eller också upphöra med verksamheten.

Förelägganden enligt första och andra styckena får också riktas mot den som här i riket, i syfte att förmå någon att teckna försäkring i ett utländskt försäkringsföretag utan koncession i Sverige, är verksam för det företagets räkning.

28 §¹¹

Har koncession för utländskt försäkringsföretag att här i riket driva livförsäkringsrörelse förklarats förverkad, skall för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt en särskild administration inträda. Bestämmelserna i 14 kap. 25–28 §§ om särskild administration i försäkringsrörelselagen (1982:713) skall tillämpas. Vidare gäller bestämmel-

Om ett utländskt försäkringsföretags koncession att driva livförsäkringsrörelse här i landet har förklarats förverkad, skall en särskild administration för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt träda in. Försäkringsinspektionen skall förvalta administrationsboet.

Försäkringsinspektionen skall genast för livförsäkringstagarnas räk-

⁹ Senaste lydelse 1984:1116.

¹⁰ Senaste lydelse 1984:1116.

¹¹ Senaste lydelse 1984:1116.

sen i 14 kap. 23 § samma lag om förbud att meddela nya försäkringar. Vid tillämpningen av nu nämnda lagrum skall iakttagas, att upphörande av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket skall anses motsvara livförsäkringsbolags trädande i likvidation eller beslut om avträdande av dess egendom till konkurs samt att vad i 14 kap. 26 § fjärde stycket försäkringsrörelselagen sägs om registrering i stället skall avse kungörande i Post- och Inrikes Tidningar. I fall som här avses må överlåtelse av livförsäkringarna ske, förutom till svenskt försäkringsbolag, jämväl till utländskt företag, som erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i riket.

ning ta hand om samtliga tillgångar i vilka livförsäkringstagarna har förmånsrätt enligt 4 a § förmånsrättslagen (1970:979). Härmed övergår alla företagets rättigheter och skyldigheter på grund av livförsäkringsavtalen på administrationsboet. Har livförsäkringarna återförsäkrats, gäller samma sak företagets rättigheter och skyldigheter på grund av återförsäkringarna.

Så snart administrationen inträtt skall försäkringsinspektionen låta värdera de omhändertagna tillgångarna. Inspektionen skall vidare låta beräkna det belopp skall till de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring uppgår. För det belopp med vilket värdet av tillgångarna understiger de försäkringstekniska skulderna för livförsäkring, ökade med en tjugondel, har administrationsboet fordringsrätt hos det utländska försäkringsföretaget.

De försäkringar som övertagits av administrationsboet skall om möjligt överlåtas till ett svenskt eller utländskt försäkringsföretag, som har erhållit koncession för livförsäkringsrörelse här i landet. Anser försäkringsinspektionen att ett anbud om övertagande bör antas, skall inspektionen i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt kungöra anbudets innehåll. Kungörelsen skall innehålla föreläggande för försäkringstagarna, att inom en bestämd tid — minst en månad efter kungörelsens utfärdande — hos inspektionen anmäla om de har något att invända mot anbudet. Även den som inte är försäkringstagare men som har förvärvat rätt på grund av en försäkring skall få möjlighet att framföra invändningar.

Försäkringsinspektionens beslut att anta ett anbud skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. När sådant kungörande sker, övergår ansvaret för det överlättna försäkringsbeståndet på det övertagande bolaget. Genom detta bolags försorg

Där vid överlåtelse av försäkringarna eller eljest uppstått överskott, skall ur detta i första hand gäldas kostnaden för administrationen och oguldet sådant bidrag, som avses i 26 §, varefter återstoden skall överlämnas till det företag, vars försäkringar varit föremål för administration.

skall samtliga försäkringstagare och de som förvärvat rätt på grund av en försäkring underrättas om överlåtelsen och de eventuella ändringar i villkoren som överlåtelsen medför.

Om inte försäkringsbeståndet överlåtits inom ett år från det att administrationen trädde in, får tillgångarna säljas och medlen fördelas mellan försäkringstagarna.

Om det vid överlåtelse av försäkringarna eller annars har uppstått överskott, skall det i första hand användas till att betala kostnaden för administrationen och sådant bidrag som avses i 26 §, som inte erlagts, varefter återstoden skall överlämnas till det företag vars försäkringar varit föremål för administration.

När ett utländskt försäkringsföretags koncession förklarats förverkad, får nya försäkringar inte meddelas. Under administrationstiden får dock sådana livförsäkringar meddelas som föranleds av gällande försäkringsavtal.

Av de livförsäkrings- och återbäringarbelopp som förfallit till betalning innan koncessionen förklarats förverkad skall så mycket betalas ut som skulle ha betalats om koncessionen inte förklarats förverkad.

Av livförsäkrings- eller återbäringarbelopp, som förfaller till betalning under administrationstiden, får innan administrationen avslutas endast betalas ut så mycket som försäkringsinspektionen anser kunna utbetalas utan att övriga livförsäkringstagares rätt försämrats. Vad som nu har sagts skall även tillämpas i fråga om återköp av försäkringar eller belåning av försäkringsbrev hos företaget. Skulle det efteråt visa sig att ett för stort belopp har utbetalats, skall återbetalning inte ske.

Har företag i annat fall än enligt första stycket upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, är företaget likväl skyldigt att på det sätt som anges i 13 — 15 §§ redovisa tillgångar motsvarande värdet av de försäkrings tekniska skulderna för redan meddelade livförsäkringar. Det åligger ombud, som har utsetts av företaget enligt 27 §, att fullgöra de skyldigheter enligt 10, 15 och 24 §§, som förut åvilat generalagenten. Om ej tillgångar motsvarande

värdet av de försäkringstekniska skulderna redovisas eller om det av annat skäl finns anledning anta att livförsäkringstagarnas rätt på grund av försäkringsavtalen äventyras, ankommer det på försäkringsinspektionen att besluta att administration enligt första stycket skall inträda. Om de till redovisning avsatta tillgångarna anses otillräckliga får dock administration inte föreskrivas, förrän försäkringsinspektionen har förelagt företaget att fylla bristen och denna inte täckts inom fyra veckor efter det att sådant föreläggande skett. Om i ett sådant fall administration inträder, skall bestämmelserna i första stycket om upphörandet av företagets rätt att driva livförsäkringsrörelse här i riket i stället avse meddelandet av beslut om administration.

32 §¹²

Ombud, som jämlikt 15, 22 eller 27 § förordnats av försäkringsinspektionen, äge av företaget uppbära ersättning med belopp, som av inspektionen bestämmes.

Ett ombud, som enligt 22 eller 27 § förordnats av försäkringsinspektionen, har rätt att få ersättning av företaget med det belopp som bestäms av inspektionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser tillämpas dock i fråga om särskild administration som inträder före ikraftträdandet.

¹² Senaste lydelse 1982:1083.

Lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs att det i förmånsrättslagen (1970:979) skall införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Förmånsrätt följer med försäkringsstagares fordran hos försäkringsföretag i den egendom och i den omfattning som följer av 7 kap. 11 § försäkringsrörelselagen (1982:713) och 15 § tredje stycket lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Bestämmelsen i 4 a § tillämpas dock inte om likvidations- eller konkursförfarande har inletts före ikraftträdandet. Bestämmelsen tillämpas inte heller om särskild administration enligt lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige har inletts före ikraftträdandet.

6 Förslag till Lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Prop. 1989/90: 34
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 och 13 §§, 8 kap. 7 § samt 9 kap. 5 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §¹

Förvaltare utses av rätten.

Rätten bestämmer också antalet förvaltare. Flera än en förvaltare får utses om det med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet är behövt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera. Om en förvaltare är jävig men det med hänsyn till förhållandena i konkursen är olämpligt att entlediga honom, får rätten utse någon annan att sköta förvaltningen i den del förvaltaren är jävig.

Om boets förvaltning skall vara delad, skall en förvaltare utses för varje del av förvaltningen. Rätten bestämmer efter vilka grunder delningen skall ske.

Särskilda bestämmelser om att ett allmänt ombud skall delta i konkursförvaltningen finns i försäkringsrörelselagen (1982:713) och i bankrörelselagen (1987:617).

13 §

Förvaltaren skall upprätta en bouppteckning. I denna skall boets tillgångar tas upp till noggrant uppskattade värden. Beträffande skulderna skall det anges i vad mån de avser lön eller pension. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress samt om de böcker och handlingar som avses i 12 §.

Bouppteckningen skall av förvaltaren ges in till rätten och tillsynsmyndigheten så snart som möjligt och senast en vecka före edgångssammanträdet.

Har en av gäldenären underskriven bouppteckning förut getts in till rätten, behöver någon ny bouppteckning inte upprättas, om förvaltaren anser att denna är tillförlitlig. I så fall skall han snarast anmäla det till rätten och tillsynsmyndigheten.

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärs-

Skall bevakningsförfarande äga rum och har någon bouppteckning ännu inte getts in till rätten, skall förvaltaren så snart som möjligt och senast en vecka från beslutet om bevakningsförfarandet skicka en förteckning över borgenärerna med uppgift om varje borgenärs postadress till rätten och tillsynsmyndigheten. I ett bankaktiebolags, en sparbanks eller en central föreningsbanks konkurs skall till bouppteckningen eller borgenärs-

¹ Senaste lydelse 1988:1371.

förteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta.

förteckningen bifogas uppgift om insättningsborgenärerna och deras fordringsbelopp med upplupen ränta. *I ett livförsäkringsbolags konkurs skall på motsvarande sätt bifogas uppgift om försäkringstagarna och deras fordringsbelopp.*

8 kap.

7 §

Försäljning av lös egendom som inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse skall ske på auktion eller på annat sätt efter vad förvaltaren anser vara mest fördelaktigt för boet.

Lös egendom i vilken en borgenär har panträtt eller någon annan särskild förmånsrätt får inte utan hans samtycke säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen. Även om samtycke inte lämnas, får egendomen säljas på annat sätt än på auktion, om det är sannolikt att högre pris uppnås därigenom och om tillsynsmyndigheten medger det.

Samtycke enligt andra stycket krävs inte när förvaltaren genom fondkommissionär säljer värdepapper, noterat på fondbörs eller på sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs, till gällande börs- eller marknadspris eller när det är fråga om försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Särskilda bestämmelser om överlåtelse av försäkringsbestånd finns i 14 kap. 26 och 27 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713).

9 kap.

5 §

En borgenär som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom behöver inte bevaka fordringen för att få rätt till betalning ur den pantsatta egendomen.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i kreditinstitutets konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket.

En borgenär som har en fordran hos ett bankaktiebolag, en sparbank eller en central föreningsbank på grund av en insättning på räkning behöver inte bevaka sin fordran i kreditinstitutets konkurs, om uppgift om fordringen har lämnats enligt 7 kap. 13 § fjärde stycket. *En försäkringstagare behöver inte bevaka sin fordran i ett livförsäkringsbolags konkurs, om uppgift på motsvarande sätt lämnats enligt det angivna lagrummet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser tillämpas dock om konkursförfarande har inletts före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1927:77) om försäkringsavtal skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*26 §¹

1 mom. Där försäkringsgivaren försättes i konkurs, förfalle försäkringsavtalet tre månader därefter. Vill försäkringstagaren före utgången av sagda tid uppsäga avtalet, vare han därtill berättigad. Inträffar under konkurs försäkringsfall, innan avtalet upphört att gälla, njutes för fordran, som därigenom uppkommer, betalningsrätt i konkursen.

Vad sålunda är stadgat skall icke äga tillämpning, då vid livförsäkringsbolags eller annan försäkringsanstalts konkurs särskild administration för tillvaratagande av försäkringstagarens rätt inträder; och gälla i fråga om försäkring, som meddelats av understödsförening, vad därom är i lag särskilt stadgat.

Bestämmelserna i första stycket skall inte tillämpas för livförsäkringar och sådana försäkringar som avses i 1 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (1982:713). I fråga om försäkringar, som meddelats av understödsförening, gäller särskilda bestämmelser.

2 mom. Finnes försäkringsgivaren vid utmätning sakna tillgång att betala sin gäld,

eller inställer han sina betalningar,

eller kommer han eljest på sådant obestånd, att det måste antagas, att han ej kan rätteligen fullgöra vad honom enligt avtalet åligger,

vare försäkringstagaren berättigad att uppsäga avtalet, där ej ofördröjligen efter anmaning betryggande säkerhet ställes för dess fullgörande.

3 mom. Då, enligt vad i denna paragraf är sagt, försäkringsavtal upphör att gälla, vare försäkringstagare eller annan, som genom försäkringens upphörande lider skada, berättigad till ersättning därför.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Senaste lydelse 1934:38.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1989-10-16

Närvarande: f.d. regeringsrådet Stig Nordlund, justitierådet Fredrik Sterzel, regeringsrådet Björn Sjöberg.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 28 september 1989 har regeringen på hemställan av statsrådet Odd Engström beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)
3. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)
4. lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige
5. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)
6. lag om ändring i konkurslagen (1987:672)
7. lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorerna Jarl Symreng, Stellan Fors och Håkan Nyholm.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag (1989:000) om livförsäkringar med fondanknytning

Uttrycket "livförsäkringar med fondanknytning" kan ge intrycket att lagen reglerar samtliga livförsäkringar med anknytning till fonder av olika slag. Rubriken kan ges en högre grad av precisering genom lydelsen "Lag om livförsäkringar med aktiefondsanknytning". Lagrådet förordar denna lydelse. Detta medför följdändringar i förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen.

Lagförslagets konstruktion bygger på att försäkringstagarens tillgodohavande skall placeras i fonder enligt dennes egna anvisningar men att försäkringsbolaget, inte försäkringstagaren, blir ägare till fondandelarna. Denna konstruktion leder till vissa lagtekniska svårigheter. Vissa bestämmelser kan lätt komma att brista i klarhet och leda tanken fel. Lagrådet har emellertid funnit att tillräckliga sakskaäl har anförts för konstruktionen för att denna i och för sig bör godtas. Vissa ändringar bör dock vidtas i lagtexterna.

4 §

Denna paragraf ger exempel på en sådan oklarhet som lagrådet åsyftar. Genom att andra stycket talar om "de fondandelar som bolaget har förvärvat på hans (=försäkringstagarens) uppdrag" kan läsaren få en felaktig uppfattning om ägarförhållandena.

Lagrådet har funnit att andra stycket kan avvaras i sin helhet, eftersom redan första stycket ger uttryck för försäkringstagarens bestämmanderätt. Första stycket bör dock förtydligas genom att t.ex. orden "från tid till annan" läggs till mellan de nuvarande båda slutorden "försäkringstagaren bestämmer".

Med lagrådets förslag skulle 4 § få följande lydelse: "Försäkringsbolaget skall placera inbetalda premier för försäkringen i den eller de försäkringspremiefonder som försäkringstagaren från tid till annan bestämmer."

5 §

En liknande anmärkning som vid 4 § kan framställas mot 5 § genom att denna talar om att förvärva nya fondandelar "för försäkringstagarens räkning". En jämkning av lagtexten bör därför göras.

Det är inte heller alldeles självklart att en premie som betalas enligt paragrafen kommer att betraktas som inte avdragsgill premie i kommunal-skattelagens mening. Lagrådet, som helt ansluter sig till specialmotive-ringens ställningstagande på sistnämnda punkt, förordar en lagteknisk jämkning av innebörd att orden "betala premie" byts ut mot "täckning av försäkringstagarens kostnader för försäkringen".

Man bör också tänka på situationen då utdelning sker för tid som infaller efter det att försäkringsfallet har inträffat. Det torde ligga i sakens natur att sådan utdelning får tas i anspråk enligt denna paragraf för utbetalning enligt försäkringsavtalet, utan omgång över förvärv av fondandelar som därefter säljs. Genom att lagtexten kompletteras så att den täcker även detta fall uppkommer en bättre korrespondens med efterföljande 6 §.

Lagrådet föreslår att 5 § får följande lydelse:

"Utdelning från en försäkringspremiefond på andelar som förvärvats enligt 4 § får användas endast för förvärv av nya fondandelar, utbetalning enligt försäkringsavtalet eller täckning av försäkringstagarens kostnader för försäkringen."

6 §

I denna paragraf bör vissa följdändringar genomföras som en konsekvens av lagrådets förslag beträffande 4 och 5 §§.

Lagrådet föreslår att paragrafen får följande lydelse:

"Inlösen av fondandelar får, utöver vad som följer av 4 §, ske endast för utbetalning enligt försäkringsavtalet eller täckning av försäkringstagarens kostnader för försäkringen."

12 §

Här förekommer uttrycket "försäkringstagare på vilkas uppdrag fondandelar har förvärvats". Detta bör ändras. Lydelsen bör också ge tydligare uttryck för att paragrafen endast tar sikte på fondandelar som har förvärvats enligt 4 eller 5 §, däremot inte på fondandelar som försäkringsbolaget har förvärvat "för egen räkning", dvs. oberoende av försäkringstagares instruktioner.

Lagrådet föreslår att 12 § första stycket får följande lydelse:

"Vad som sägs i 7 § andra stycket aktiefondslagen (1974:931) om rätt för fondandelsägare eller intressesammanslutning att utse ledamöter i fondbolagets styrelse skall i fråga om försäkringspremiefonder gälla försäkringstagarna såvitt avser de andelar som har förvärvats enligt 4 eller 5 §."

Det remitterade förslaget innehåller omfattande tillägg till tre av styckena i punkt 1 av anvisningarna till 31 §. Två av de bestämmelser som berörs innehåller att en ålderspension resp. efterlevandepension under den första femårsperioden av utbetalningstiden inte får utgå med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp. Den tredje bestämmelsen innebär att årsbeloppet av en försörjningsränta inte får överstiga årsbeloppet av den livsvariga pension som den avlöser. Syftet med tilläggen är att anpassa dessa bestämmelser till förhållandena vid livförsäkring med fondanknytning. De innehåller därför att vid sådan försäkring, som utgår med ett belopp motsvarande värdet av ett visst antal fondandelar, pensionen under den första femårsperioden skall utgå *antingen* med belopp motsvarande värdet av samma eller stigande antal fondandelar vid varje utbetalningstillfälle *eller* med samma eller stigande belopp.

Av remissen och vad som upplysts vid lagrådsföredragningen framgår emellertid att det avses bli möjligt för försäkringsbolagen att ställa garantier, som kan komma att göra anknytningen av utgående pensionsbelopp till värdet av ett visst antal fondandelar mindre fast än som förutsätts för tillämpning av bestämmelsens första alternativ. Även härutöver måste man tänka sig att det uppkommer försäkringskonstruktioner med en lösare anknytning av utfallande pensionsbelopp till antalet förvärvade fondandelar. Syftet med de hittillsvarande reglerna är att försäkringsvillkoren skall vara sådana att de kan sägas tillgodose ett verkligt pensionsbehov och inte medge maskerade engångsersättningar o. dyl. När det gäller en försäkring med anknytning till aktiefond måste en motsvarande regel ta hänsyn till den speciella karaktär försäkringen får till följd av aktiekursernas ständiga fluktuationer. För att med upprätthållande av reglernas hittillsvarande syfte möjliggöra flexibilitet i utformningen av försäkringskonstruktioner och undvika tillämpningssvårigheter föreslår lagrådet en bestämmelse av innebörd att man vid tillämpning av anvisningspunkten på en livförsäkring med fondanknytning skall bortse från sådana förändringar av beloppen som föranleds av kursutvecklingen på fondandelarna. Bestämmelsen bör få formen av en tolkningsregel. Denna kan lämpligen placeras som ett särskilt stycke i slutet av anvisningspunkten, mellan den tolkningsregel som finns där beträffande livräntetillägg och punktens sista stycke. Bestämmelsen kan förslagsvis ges följande lydelse:

”Såvitt gäller kraven enligt denna anvisningspunkt, att en ålders- eller efterlevandepension under den första femårsperioden inte utgår med annat än samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp samt att årsbeloppet av en försörjningsränta inte överstiger den livsvariga pensionens årsbelopp, bortses i fråga om försäkring enligt lagen (1989:000) om livförsäkringar med aktiefondsanknytning från sådana förändringar av beloppen som föranleds av kursutvecklingen på fondandelarna.”

7 kap 9 och 9 a §§

Det remitterade förslaget innebär att de nya tillgångsslagen fastigheter och tomträtter, aktier i fastighetsbolag samt banktillgodohavanden tilläggs i 7 kap. 9 § bland de tillgångsslag som får användas för att täcka de försäkringstekniska skulderna, varefter i en ny 9 a § ges bestämmelser huvudsakligen för värderingen av de nya tillgångsslagen. Den valda metoden förefaller emellertid omständlig. Syftet med lagändringarna synes enklare kunna uppnås om 9 § lämnas oförändrad och 9 a § får innehålla såväl beskrivningen av de nya tillgångsslagen som reglerna för värderingen. Lagrådet föreslår följande lydelse av 9 a §:

”Utöver de värdehandlingar och andra tillgångar som anges i 9 § får i den redovisning som anges där ingå följande tillgångar:

- a) försäkringsbolagets egna fastigheter och tomträtter i Sverige
- b) aktier i dotterbolag som uteslutande har till ändamål att äga fastigheter eller tomträtter (fastighetsbolag),
- c) medel på konto i bank i Sverige.

Vid redovisningen skall tillgångarna värderas enligt 11 kap. med följande undantag.

Tillgångar som nämns i första stycket a) redovisas till högst den andel av uppskattat värde eller fastställt pantvärde som anges i 9 § första stycket 6 och endast i den utsträckning fastigheterna och tomträtterna inte utnyttjats för pantsättning. För tomträtter får försäkringsinspektionen bestämma ytterligare begränsningar enligt vad som sägs i 9 § första stycket 6.

Tillgångar som nämns i första stycket b) redovisas till det lägsta av, å ena sidan, aktiernas uppskattade värde och, å andra sidan, det värde som skulle ha fastställts enligt tredje stycket om fastigheter och tomträtter ägts direkt av försäkringsbolaget. Om försäkringsbolaget inte äger samtliga aktier i fastighetsbolaget, beaktas endast så stor del av fastigheternas värde som svarar mot aktieinnehavet. Om fastighetsbolaget äger fastigheter och tomträtter såväl i Sverige som i utlandet, beaktas endast de som är belägna i Sverige.

Med uppskattat värde avses det värde som försäkringsbolaget bestämt på grundval av särskild värdering.

Som villkor för att tillgångar enligt första stycket a) och b) skall få redovisas till täckande av försäkringstekniska skulder gäller att till fastigheter och tomträtter hörande byggnader är brandförsäkrade i ett försäkringsbolag som avses i denna lag eller i ett utländskt försäkringsföretag med rätt att driva försäkringsrörelse i Sverige.

De värdehandlingar som avses i 9 § och i denna paragraf skall finnas i Sverige.”

Genomförs lagrådets förslag i denna del krävs vissa följdändringar i den föreslagna lagen om livförsäkringar med fondanknytning, 7 kap. 10 och 10 a §§ försäkringsrörelselagen samt 13 § lagen om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige.

25 b §

Förslaget till ändring i paragrafen är föranlett av en skrivelse från försäkringsinspektionen. Motivet för ändringen synes vara att inspektionen anser lagstödet otillräckligt för dess praxis i fall då det är osäkert om marknadsföring har skett på ett utländskt försäkringsföretags vägnar. I sådana fall riktar inspektionen sitt föreläggande att upphöra med verksamheten mot den person som här i landet marknadsfört försäkringen. Det remitterade förslaget till lagtext har emellertid fått en utformning som inte är fullt klar. Lagrådet föreslår att tillägget till paragrafen ges en utformning som utvisar att inspektionen kan rikta förelägganden mot antingen det utländska bolaget, den svenske marknadsföraren eller bägge. När föreläggandet riktas mot den svenske marknadsföraren är det givetvis dennes marknadsföringsåtgärder som det skall avse. Lagrådet föreslår följande lydelse:

”Ett föreläggande enligt denna paragraf får riktas såväl mot det utländska företaget som mot den som här i riket, i syfte att förmå någon att teckna försäkring i företaget, är verksam för företagets räkning.”

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 oktober 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om ändringar i försäkringsrörelselagen, m. m.

1 Anmälan av lagrådsyttrande m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 28 september 1989) över förslag till

1. lag om livförsäkringar med fondanknytning,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
3. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
4. lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
5. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979),
6. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
7. lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har lämnat lagförslagen 5–7 utan erinran och föreslagit vissa ändringar i lagförslagen 1–4. Jag biträder lagrådets förslag utom såvitt gäller redigeringen av bestämmelserna i 7 kap. 9 och 9 a §§ försäkringsrörelselagen. Enligt min mening blir lagstiftningen lättare att överblicka om samtliga tillgångsslag som får användas för att täcka de försäkringstekniska skulderna anges i en paragraf, 7 kap. 9 §. Delvis bör dock lagrådets förslag till lydelse av 9 a § följas. Bland annat bör bestämmelsen att tillgångarna skall finnas i Sverige tas upp redan i 9 a §. Vidare bör den bestämmelsen inte gälla för utländska återförsäkringsgivares ansvarighet på grund av de försäkringar som övertagits i form av återförsäkring.

Härutöver bör vissa redaktionella jämkningar göras i de remitterade lagförslagen.

2 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Prop. 1989/90: 34

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 september 1989	32
1 Inledning	32
2 Livförsäkringar med fondanknytning	33
2.1 Allmän bakgrund	33
2.2 Allmän motivering till förslaget till lag om livförsäkringar med fondanknytning m. m.	37
2.2.1 Ny försäkringsform på den svenska livförsäkringsmarknaden	37
2.2.2 Den nya försäkringsformens huvuddrag	38
2.2.2.1 Förvaltningen av försäkringstagarnas sparkapital	38
2.2.2.2 Tillämpningsområde och avgränsningar m. m. .	41
2.2.2.3 Vidgade möjligheter till undantag från försäkringsrörelselagens bestämmelser om livförsäkring	45
2.2.3 Särskilda regler för försäkringsbolaget	48
2.2.3.1 Placering av försäkringstagarens premier	48
2.2.3.2 Utdelning från försäkringspremiefond samt inlösen av fondandelar	49
2.2.3.3 Försäkringsbolags rätt att äga aktier i ett fondbolag samt att förvärva andelar för egen räkning i en försäkringspremiefond	51
2.2.3.4 Andra särskilda regler för försäkringsbolaget ...	52
2.2.4 Särskilda regler för försäkringspremiefonden m. m.	55
2.2.5 Skattekonsekvenser	56
2.2.6 Information	59
2.2.7 Ikraftträdande	61
3 Pantsättningsreglerna i försäkringsrörelselagen, m. m.	62
3.1 Allmän bakgrund	62
3.1.1 Pantsättningskravet i försäkringsrörelselagstiftningen ..	62
3.1.2 Särskild administration vid konkurs och likvidation ...	65
3.1.3 Utländska förhållanden	66
3.1.4 Försäkringsverksamhetskommitténs förslag	68
3.1.5 Remissyttranden över försäkringsverksamhetskommitténs förslag, m. m.	70
3.1.6 Förslag utarbetat inom finansdepartementet	72
3.2 Allmän motivering	73
3.2.1 Försäkringstagarnas förmånsrätt	73
3.2.2 Placeringsbestämmelsen i 7 kap. 9 § försäkringsrörelselagen m. m.	77
3.2.3 Särskild administration vid konkurs och likvidation ...	81
3.2.4 Ikraftträdande	82
4 Vissa frågor med internationell anknytning	82
4.1 Försäkringsinspektionens ingripanden mot otillåten försäkringsrörelse i vissa fall	83
4.2 Försäkringsbolags rätt att förmedla försäkringar från utlandet .	85
4.3 Föreläggande om rättelse i visst fall	87
4.4 Ikraftträdande	88
5 Upprättade lagförslag	88

6	Specialmotivering	88
6.1	Förslaget till lag om livförsäkringar med fondanknytning	88
6.2	Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	92
6.3	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)	92
6.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige	97
6.5	Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979) ..	99
6.6	Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	100
6.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1927:77) om försäkringsavtal	100
7	Hemställan	100
8	Beslut	101
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian (Ds 1989:35) Livförsäkringar med fondanknytning	102
Bilaga 2	Lagförslagen i departementspromemorian	103
Bilaga 3	Sammanställning av remissyttranden över departementspromemorian	107
Bilaga 4	Framställning från försäkringsinspektionen	147
Bilaga 4.1	Promemoria upprättad inom försäkringsinspektionen ..	154
Bilaga 5	Sammanställning av remissyttranden över försäkringsinspektionens framställning	158
Bilaga 6	De remitterade lagförslagen	165
	Utdrag ur lagrådets protokoll den 16 oktober 1989	195
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 oktober 1989 .	200

